

Ghidul jurnalistului independent

m anualul

m anoperelor

m anipulatoare

A.D.Qiorean

Editura Freelancer press

1999

Introducere

"Manualul" nu este chiar un manual. Nu unul de urmat. Este mai mult o scriere despre cum vede un ziarist lumea. O lume normală, văzută de un ziarist anormal. Sau invers. Nu am apelat prea mult la "clasici" și la voci autorizate. Am căutat să mă mențin în sfera observării directe și a propriilor opinii. S-ar putea spune că ar fi o lucrare originală. Luată pe bucăți, s-ar putea să mai fi întâlnit pe undeva unele dintre ideile de aici. Fiți siguri că nu am plagiat (intenționat) pe nimeni. Nu m-a interesat ce și cum au scris alții. Vorba vine! De fapt, nu m-a interesat să reproduc scrieri deja tipărite. Acolo unde am simțit nevoia să cer ajutorul, am pus ghilimele sau am menționat cine spune pasajul respectiv. Ori, am făcut trimitere la respectiva lucrare. Autorii trecuți pe lista de la "Bibliografie" nu vor fi regăsiți, obligatoriu și în lucrare. I-am trecut mai degrabă, ca o listă de lecturi suplimentare, pe care cititorul să le consulte. Și poate, va ajunge la aceleași concluzii ca și mine. Nu m-a interesat altceva decât să comunic unele idei și pățanii pe parcursul trudei mele ca ziarist. Poate vi se va părea că am amestecat cam multe subiecte într-o singură carte. Care nu-i nici de divertisment, nici de popularizare a științei, nici culegere de texte. Și în nici un caz un manual, științific întocmit și cu rigurozitate! S-ar putea include și pe undeva prin domeniul ficțiunii. Are unele pasaje care s-ar putea clasifica în domeniul P.F. (Political Fiction). Am făcut aceste precizări ca nu cumva să credeți că este vorba de o carte scrisă după regulile jurnalistice. Nu. Pentru că prezintă prea multe puncte de vedere personale, subiective și o droaie de opinii și afirmații nedovedibile. Cît despre limbaj, am folosit doar câteva sute de cuvinte, pentru a ușura lectura și înțelegerea. Am preferat să folosesc mai des unele vorbe simple și construcții lexicale accesibile. Am înlocuit termeni greoi, cu sintagme și expresii populare. Poate am făcut abuz de "ghilimele". Prezentul manual nu este destinat oamenilor de știință sau intelectualilor rasați. Ea este destinată omului simplu, normal, mediu. Un posibil ziarist începător. Dacă un început în acest sens poate fi considerat, cititul gazetelor și urmărirea emisiunilor radio-televizunilor. Omul oarecare. Cel de fapt - care apare în toate raportările statistice; spectatorul sau cititorul probabil. Cel căruia îi destinăm toată munca noastră; căruia i se cere ajutorul, părerea, votul și, în fond, statornicia în viața socială.

Că veni vorba de termeni: pe lângă multe alte cuvinte ciudate, pentru a scurta exprimarea am folosit cuvîntul "revoluție", atunci cînd m-am referit la ceea ce s-a întîmplat românilor în anul 1989, în decembrie. De asemenea, am preferat să folosesc cuvîntul românesc, firesc, de "țigan" (și cele derivate) atunci cînd m-am referit la cei pe care în limbajul normal așa îi denumim. Chiar dacă unii se vor "șifona" la auzul acestui cuvînt, nu am nici o vină. Nu eu sînt cel care a creat imaginea (bună/proastă) legată de acest termen. În dicționarele românești, acest cuvînt și nu altul, definește apartenența unui om la un anumit grup. Aș dori să nu fiu acuzat de rasism: pentru că țiganii fac parte din aceeași rasă (indo-europeană) ca și românii și toți ceilalți europeni. Iar aceia care sînt mîndrii de faptul că sînt țigani fiți siguri că au motive. Un țigan a fost cel care m-a învățat pentru prima dată să nu-mi fie rușine să-i spun țigan. Era un om cinstit, muncitor și perfect integrat comunității. Nu am văzut un om mai mîndru de originea sa. Pe de altă parte, faptul că în popor se alătură foarte des termenului de mai sus, cel de "infractor", nu mă poate obliga să inventez alt cuvînt pentru a nu produce o "imagine proastă". În general, infractorii, criminalii, nebunii violenți și sîngeroși nu pot solicita dreptul la respectarea imaginii proprii. De vreme ce societatea îi izolează, înseamnă că nu-i acceptă. Iar dacă a acuza crima înseamnă o formă de rasism, atunci va trebui să aruncăm toate legile și constituțiile lumii în focul iadului.

Îmi place să cred că ce am scris eu aici, este altfel. Citiți-o mai degrabă ca pe o cărticică de "popularizare a științei" făcută într-un mod oarecum vriaște. Mulțumesc încă din acest capitol - ca să nu fie dubii că aș fi vreun om normal la cap - unei bune colaboratoare: doamna Paranoia, soră cu Isteria. Dacă țineți neapărat să faceți clasificări, puneți dumneavoastră cartea în sertarul sau coșul unde credeți că-i este locul, după ce ați citit-o. Asta în cazul că vă țin nervii pînă la capăt.

Vă urez lectură plăcută și... sănătate psihică.

Capitolul I

Manopera ziaristică

Mass media - univers al lumii

Marea familie a mijloacelor de informare în masă (mass media) cuprinde cele mai diverse posibilități de exprimare a omului. Știți - desigur - că printre membrii ei se află presa scrisă cu tot ce înseamnă tipărițiile pe suport de hârtie (în principal) - ziare și reviste, afișe, broșuri și cărți, fluturași, etichete și prospecte publicitare ș.a. Presa electronică este ceva mai bogată. Pe lângă radiodifuziune și radioficare (la secția audio) avem televiziunea, cinematograful, Internetul (ca mijloace audiovizuale). Clasificările pot fi făcute fie după cum ajunge la public informația, fie după felul de tehnică folosită în multiplicarea informației, fie după felul în care se obține informația și cum ajunge să fie valorificată. Nu voi insista prea mult asupra acestor aspecte. Pentru că am promis să nu fac din prezenta lucrare un tratat prea științific.

Omul ziarist

Tehnica evoluează în ritmul descoperirilor. Așa că nu vreau să mă refer la mijloacele de propagare a informațiilor. Sau la modul cum sînt arhivate, multiplicare și aduse la cunoștința marelui public. Omul însă, rămîne același - indiferent că merge cu poștalionul sau cu avionul supersonic. Chiar dacă devine mai stresat (mai relaxat?), inert sau mai dinamic; prezent în mai multe locuri decît ar fi putut în trecut; poate mai superficial - în piept va avea o singură inimă, iar în cutia craniană același creier. Din ce în ce mai evoluat și mai eficient.

Am ajuns să trăim aievea legendele și basmele în care oamenii primeau de la zînele cele bune cîte o "putere". Să zboare, să meargă mai repede, să știe mai multe decît ceilalți. Plus multe altele pe care (nu) le-au putut imagina povestitorii de atunci. Ce nu s-a modernizat? Cîntea, adevărul, cavalerismul (unii îi zic fair-play), iubirea, patriotismul, generozitatea, orgoliul, vanitatea... Nu am auzit încă de vreo mașină de amplificat generozitatea. Și nici de vreun dispozitiv pentru reglat orgoliul.

Ziarisții sînt în marea lor majoritate, la fel ca toți oamenii. Am spus "în marea lor majoritate". În sensul că văzînd foarte multe la viața lor, ziarisții devin mai cunoscători, mai căliți în fața suferinței umane, mai greu de inhibat în fața "marilor personalități" ale potențaților zilei. Nu poți păcăli chiar așa de ușor un ziarist cu experiență. Poate nu are timp să caute cine știe ce chichiță pe care i-o

ascunzi, sau poate nu este relevantă și nu o bagă de seamă, sau reprezentantul echipei de ziariști cu care ai intrat în contact nu a dat importanță aceluși aspect. Dar dacă ar vrea, sigur ar ajunge la adevăr. Dacă este relevant. Nu că ar fi ei deșteptii pământului, dar într-o redacție se adună mult mai mult Q.I. decât în orice altă comunitate normală de oameni (nu ne referim la cercetătorii științifici, desigur!). Nu-i așa că sesizați în ce spun eu ceva-și-lea orgoliu? Este. Pentru că un ziarist are și un pic de orgoliu. Cu care se naște sau pe care îl învață pe parcurs. Nu neapărat vanitatea vedetei în fața căreia se pleacă toți, ci acel orgoliu al omului care știe/vrea să ofere publicului cea mai nouă, mai exactă și mai interesantă informație. Fără orgoliul profesional, n-ar ieși nici de-o mămăligă.

Importanța tehnicii

Ca să crezi un mijloc de informare în masă, ori numai ca să-i înțelegi funcționarea, trebuie să știi care-i sînt componentele. Să luăm exemplul unui ziar. Este nevoie de o echipă redacțională, de tipografie, o rețea de difuzare și de un sector comercial-publicitate.

Nu poți avea un ziar pînă nu-l scrii. Este nevoie de o echipă de oameni care să aducă noutăți, să facă grafică și fotografii, să facă paginația (să aranjeze ilustrațiile și textele în pagină, să împartă și să echilibreze - după anumite reguli - toate informațiile în paginile ziarului). Greutatea cade pe factorul uman, în acest sector. Dar ce faci cu informațiile și grafica, oricît de frumoase și interesante ar fi ele, dacă nu le multiplici? Cum să ajungă la cititori?

Multiplicarea se face numai cu mijloace tehnice. Aici, greutatea cade pe mașini și echipamente. Dar chiar și așa, cu ziarul tipărit, tot n-am făcut nimic, pentru că cititorii mai trebuie să și primească ziarul. Difuzarea este la fel de importantă ca și componentele de pînă acum. Difuzarea înseamnă transportul din tipografie către cititori. Distribuirea se face printr-o vastă rețea de transporturi. Rețelele de difuzare preiau de la tipografii coletele cu publicații și le împart pe traseu în "porții" din ce în ce mai mici, pînă ce se ajunge la poștașii sau distribuitorii specializați, care le oferă bucată-cu-bucată (fie la domiciliu, fie la chioșcuri, în magazine sau prin automatele cu fise).

Bun. Pînă aici e bine. Dar ca o instituție de acest gen să existe, trebuie suportate niște cheltuieli (hîrtia, cerneala tipografică, energia pe care o consumă utilajele, uzura lor, cheltuielile de transport, salariile și cheltuielile redacționale, telefoane etc.). Vânzarea unui ziar nu asigură întotdeauna recuperarea cheltuielilor. Pentru echilibrare, intervine un segment foarte important: publicitatea. Aici, relațiile intră deja în alte domenii. Mai puțin publicistice și mai mult economice. Informații sînt și reclamele; același tip de prelucrare a graficii; nici o deosebire în tehnologia tipografică. Atîta doar că, dacă pentru informațiile din ziar redacția cheltuiește bani, pentru informațiile și grafica publicitară, se încasează bani.

În cazul celorlalte medii (agenție de presă, audio-vizual) modulele sînt la fel de importante, cu unele nuanțări. Tipografia și distribuția se contopesc într-o mare secțiune tehnică. Aceasta are rolul să preia informația (să o înregistreze) și să o distribuie prin mijloace specifice. Agențiile de presă o fac prin sisteme de telecomunicație (telefon, telegraf, telex, telefax, modem, Internet - eventual via Satelit). Radioul și televiziunea emit/difuzează prin cablu sau în eter, prin lanțuri de relee sau prin sateliți de telecomunicație.

Nu vom insista asupra celorlalte medii: cinematograf, producție și multiplicare de casete audio-video, discuri, dischete, Cd-uri etc. Este clar că difuzarea în acest caz se face prin rețele comerciale similare celor de difuzare a presei tipărite.

În ultimii ani a început să fie inclus - la loc de cinste - printre celelalte mijloace de informare în masă și Internetul. Este un mijloc deosebit de complex, care foarte probabil va include cam tot ce este acum pe piață. Deja prin Internet sînt difuzate ziare electronice, filme, programe de radio și televiziune, se pot face convorbiri telefonice, se pot realiza ședințe, întruniri, videoconferințe, se fac transmisii de date și multe altele care ajută la propagarea în masă a informațiilor generate de un "emițător". Cel mai interesant este că informațiile încep să fie completate de beneficiari, prelucrate, schimbate. Feed-back-ul este mai rapid iar "generatorii de informație" nu mai constituie un monopol. Dar acest capitol este atît de complex, că mai bine îi las pe alții să-l analizeze.

Reporterul - o minune a tehnicii

După ce (n-)am insistat pe mulțimea de aparate și mașini care fac "viața grea" unora care lucrează în domeniul mass media, hai să vedem și "bijuteria tehnică" dintr-o redacție: omul ziarist. Reporterul - sau cum vreți să-i ziceți. (Dacă am lua-o ca la "carte" am vedea că funcția de reporter este doar una din ierarhie.) Redacțiile au munca împărțită, pentru a putea acoperi mai bine evenimentele, realitatea, noutatea, interesul. Reporterii sînt cei care merg pe teren, în căutarea informațiilor și la contactul cu oamenii. Dacă sînt angajați într-o redacție și fac mai mult decît să culeagă informațiile (le documentează și le compară, le verifică din surse alternative, le redactează și le verifică impactul după apariția publică) se numesc redactori. Într-o redacție pot fi întîlniți și secretari de redacție, tehnoredactori, publiciști comentatori, șefi de secție, de pagină sau de rubrică, dactilografi, fotoreporterii, graficienii etc. Corespondenții sînt în general cei care se află permanent (sau temporar) într-o zonă și transmit informațiile cele mai importante, în funcție de contractul cu redacția. În cazul televiziunilor, mai pot fi întîlniți și operatorii, monteurii, editorii coordonatori etc. Se pot spune foarte multe despre toți aceștia. Cum și ce muncesc, cum trebuie să o facă, ce nu trebuie să spună și așa mai departe. Există o ierarhie - cum spuneam - și o structură. Așa cum fiecare cult religios are sfinții și sărbătorile sale, fiecare grup redacțional are unele obiceiuri, tipicuri și reguli. Toți avem simpatii și antipatii. Avem campanii pro sau contra. Sîntem "obiectivi" pînă la exasperare. Sau doar niște gazetari (de scandal) enervanți și subiectivi.

Interesul meu, în această lucrare va fi atras mai mult de munca și structura ziaristului-individ. Las redacția și echipa să se descurce cum pot, să se ajute ei-de-ei acolo, conform regulilor proprii. Să ne ocupăm numai de independenți. Fie că sînt corespondenți teritoriali, fie că sînt corespondenți de eveniment (de pe front, de la locul unui dezastru etc.), reporterii începători, free-lancerii sau paparazzi; fie că își agață ecusonul la vedere, fie că se documentează incognito.

De cele mai multe ori, reporterul este absolventul unei școli medii sau superioare, probabil fost sportiv, probabil un poet (ratat?). Un om foarte curios și foarte neastîmpărat. Mai mult ca sigur că nu poate să stea două ore încontinuu pe același scaun. Cărțile de specialitate recomandă ca reporterul să aibă în permanență la el vreo două-trei pixuri și carnețelul. Dacă se poate, un reportofon, un aparat de fotografiat și - pentru că este la modă - un telefon celular. Dacă-ar fi să bat

cîmpii, aş spune că trebuie să aibă şi lanternă, chibrite, vestă antiglonţ, briceag, trusă de scule, cheie franceză...

Din proprie experienţă, am ajuns la concluzia că este suficient carnetelul şi pixurile. Asta ca dotare tehnică, "hard". Reporterul - însă - trebuie să fie niţeluş mai adaptat la cerinţele muncii sale, pe partea de "soft". Ar fi bine să fie la curent cu tipul de presă în care activează, să ştie care sînt posibilităţile tehnice de redare-multiplicare-difuzare ale instituţiei sale. Bineînţeles, să-i ştie orientarea (dacă are) politico-economică. Dacă scrie pentru un ziar de scandal, nu va putea adopta un stil sobru - aşadar, este necesară o adecvare a stilului. Dar aceste sfaturi, sînt inutile, pentru că ţin de flerul fiecăruia. Cunoştinţele - zic eu - necesare oricărui reporter, trebuie să cuprindă studii de psihologie, sociologie, logică, economie, politologie, istorie, filosofie, geografie... cultură generală. Nu este necesar să fiţi mari matematicieni, chimişti sau specialişti în istoria artei. Desigur, nu strică să ştiţi din toate cîte puţin. Chiar şi medicină, astronomie şi cosmetică. Sau tehnologia extracţiei cărbunelui. Ar fi preferabil să aveţi aceste cunoştinţe înainte să vă apucaţi de meserie, dar nu e nici o tragedie dacă le obţineţi şi în timp ce o practicaţi. Vă este deosebit de utilă orice limbă străină pe care o ştiţi. Nici nu vă închipuiţi pe ce coclauri vă întilniţi cu vreun hindus, arab sau chinez...

În nici un caz să nu aveţi impresia că dacă nu ştiţi să scrieţi poezii, nu veţi fi buni ziarişti. Presa e plină de "poeţi" care nu fac nici un serviciu cititorului, folosind felurite metafore meşteşugite, rime şi alte aiureli de-astea. Tot o catastrofă sînt şi "filosofii". Se apucă unii să facă tot felul de analize profunde şi abisale, de nu le mai dai de cap. Hai, că un cuvînt-două mai fistichii le găseşti în dicţionar. Dar găseşti fraze întregi (mai ales la paginile de "cultură") atît de întortocheate, că ţi-ar trebui cîteva ore să buchiseşti cu dicţionarul lîngă tine. Şi tot nu înţelegi nimic: "Plouă sau nu? Pictorul ăsta a pictat şi flori sau numai idei abstracte? Dar golul, în ce minut a fost şi cît a fost scorul în final?"

Reporterul trebuie să fie cît mai natural în exprimare, cît mai clar, simplu şi scurt. Ca să reuşească acest lucru, are nevoie să cunoască problema cît mai bine şi să ştie cam cît din ea poate interesa pe cititor. Chiar dacă un accidentat suferă săptămîni şi luni de zile în urma unui accident de circulaţie, totul s-a petrecut în numai cîteva secunde. Nici istorisirea nu poate depăşi mai mult de cîteva rînduri. Nu poţi relata fiecare geamăt, şi nici nu se pot aminti toate şurubelele maşinii care l-a lovit.

Flerul reporterului - sau calculul "ştiinţific" - îi pot spune ce poate să "vîndă" şi cui. Nu poţi să scrii reportaje lacrimogene pe care să le trimiţi la o revistă de ştiinţă. La fel, nu va publica (deci plăti) nimeni o relatare lungă şi exactă despre şedinţa unui consiliu local dintr-un oraşel neînsemnat de provincie. Mai ales dacă ziarul destinat este un mare cotidian naţional axat pe informaţii senzaţionale. Foarte mulţi ziarişti independenţi s-au specializat pe unele domenii (catastrofe, războaie, campanii de tot felul, viaţa vedetelor etc.) sau acoperă un anumit teritoriu (o ţară - pentru marile agenţii de presă), un judeţ sau un mare oraş pentru instituţiile de presă naţionale sau regionale. Astfel le este mai uşor să cunoască "tot ce mişcă" în "parohia" lor. Şi au astfel posibilitatea unei foarte bune mobilităţi, acces rapid la locul evenimentului şi posibilitatea conexării şi completării cu alte informaţii din aceeaşi zonă de interes. Desigur, are acces rapid la cîteva colaboratori - consultanţi autorizaţi. Din arhiva proprie, pot scoate la iveală ilustraţii pentru completare - în cazul că publicaţiile solicită unele reveniri şi completări la informaţia iniţială.

Orgoliile redacției

De foarte multe ori, marile instituții de presă nu apelează la serviciile unor free lanceri (ziariști independenți, "cavaleri rătăcitori"). Ba - mai mult - nici nu le acceptă ofertele. Din prea mult orgoliu, consideră că au o rețea de angajați proprii cu care acoperă eficient teritoriul și subiectele de interes. Este foarte posibil să fie așa. Dar de foarte multe ori un independent acționează incognito, pe o durată mai mare de timp și are posibilitatea să intre în profunzimea unei probleme. Frecvent, în probleme delicate, marile trusturi acceptă sau caută colaborarea cu independenții pentru a nu-și compromite firma sau oamenii. De aceea, de multe ori un ziarist independent va deveni o victimă a conjuncturii (eventual politice). Uneori poate chiar să cadă la datorie (mai ales în cazul corespondenților de front). În anii războaielor europene (cele din spațiul fostei Iugoslavii) și al celor afro-asiatice, (prea) mulți ziariști au murit sau au fost grav răniți, mutilați. Mai sînt și variantele de "front" pe timp de pace. Mafii, rețele de traficanți de tot felul, instituții și personalități corupte ș.a.m.d. Și în aceste cazuri, ziariștii o mai pătesc. Din această cauză, foarte multe companii folosesc ziariștii individuali pentru a se infiltra sau pentru a documenta unele cazuri. Nu este obligatoriu - însă - ca rezultatele muncii lor să și vadă lumina tiparului. În probleme foarte delicate, diverse "grupuri de presiune" acționează și blochează apariția unor astfel de articole. Asta ține de manipulare și o vom trata la capitolul respectiv.

În orice caz, redacțiile ar trebui să fie mai "relaxate" cînd primesc corespondențe din partea acestor independenți și să nu le refuze, fără să le citească. Bineînțeles că trebuie verificate, dar una este să verifici datele dintr-un articol gata scris și alta este să cauți, să documentezi, să te nimerеști la momentul și locul optim, să întrebi, iar să cauți... Verificarea este foarte importantă. Atît redacțiile cît și reporterii primesc foarte multe informații "senzaționale" de la tot felul de idioți sau bolnavi mintal. Sau chiar de la oameni rău intenționați. Unii vor să creeze o notorietate artificială unui loc sau întâmplări. Sînt și mulți "reporteri frenetici" care produc pe bandă rulantă evenimente care-mai-de-care mai senzaționale. Trebuie verificați. Nu este obligatoriu ca un astfel de jurnalist să fie nebun sau interesat, dar în criză de subiecte poate fabrica neadevăruri. Ei, de acord să mai "rotunjești" exprimarea cuiva, să mai scapi o vorbă gen "epidemie" cînd s-au înregistrat două-trei cazuri de intoxicație alimentară. Dar să nu insiști pe acestea, să nu faci o campanie din acest gen de informații. Redacția trebuie să verifice dacă "epidemia" este reală. Vă dați seama ce pierdere ar fi dacă s-ar primi o astfel de informație în timp util, dar n-ar fi băgată în seamă? Și s-ar dovedi totuși reală? De multe ori flerul unui reporter din teren este mai valoros decît toată tehnica și tehnologia unui întreg trust de presă.

Ca să rezum, prin flerul unui reporter, înțeleg totalitatea cunoștințelor și capacităților sale de a afla și de a analiza, selecta din noianul de informații neesențiale, pe aceea care să poată însemna senzaționalul. Este întocmai ca un miner care găsește diamantul dintr-o grămadă de pietroaie.

Capitolul II

Presa - cortex al societății umane

Ne-am obișnuit de multă vreme să comparăm societatea cu un organism viu. Lumea noastră este o lume de idei și senzații; de imagini și sunete; o lume cu energii latente și în mișcare; o lume a informației. Nu o mai putem compara cu nici un mecanism oricât de complex. O societate informațională nu mai poate fi comparată decât cu un sistem informațional. Un uriaș creier, al cărui cortex este ansamblul mass-media mondial. O coajă, o peliculă ultra-subțire, întocmai ca și suporturile materiale ale informației (magnetice, din hârtie sau de alt fel). Mass media a devenit Dumnezeu cel-mai-concret al societății actuale mondiale. Dacă ne gândim puțin, observăm că sînt o sumedenie de similitudini între ceea ce religia consideră a fi Dumnezeu și ceea ce deja ne-am obișnuit fiecare dintre noi să considerăm - în felul nostru - ansamblul atotcunoscător, omniprezent și atotputernic al mass mediei. "La început a fost cuvîntul"... "Este în toate cele ce sînt"...

În cazul acesta, noi ziaristii, sîntem ca niște preoți. Iar dacă vedem mass media (așa cum spuneam mai înainte) ca pe un cortex social, atunci, noi sîntem neuronii ce procurăm, producem și stocăm informația. Apoi, acestea se difuzează către... organele care trebuie să acționeze sau să reacționeze în legătură și în funcție de informațiile (ordinele?) primite.

Cam subțire...

Ca o peliculă ultra subțire, poate fi privit și adevărul, din conținutul informațiilor. Adevărul poate fi comparat cu stratul superficial ce desparte apa de atmosferă. Dacă privim din aer, vedem apa - și este un adevăr; dacă privim din apă, este la fel de adevărat că vedem aerul... vorba vine! Obiectivitatea jurnalistică ne obligă să percepem acel adevăr ce se poate observa din foarte fragilul loc ce desparte apa de aer, stînga de dreapta, aici-ul de acolo, dorința de necesitate ș.a.m.d. Ca să nu fim "orbiți" de reflectarea luminii pe "oglindea" formată pe această suprafață (indiferent că o privim din apă sau din aer, tot așa oglindește), trebuie să privim din acest loc ultrasubțire. Să intrăm în mijlocul adevărului, să facem parte din acel ceva ce reflectă. Este cea mai ieftină variantă, pentru că ne va fi aproape imposibil să ne facem mîinile streășină și să privim și de sus în jos și de jos în sus în același timp. Am avea de "luptat" cu două reflexii în același timp. Și n-am înțelege nimic din ce se întîmplă în jurul nostru.

Teoretic, prin corectitudinea ziaristului, societatea poate spera la acea sănătate bazată pe prevenirea "îmbolnăvirilor" și lichidarea rapidă a focarelor de infecție, semnalate prompt, imediat de la apariția accidentală.

Ce ne împiedică să fim cinstiți, corecți, morali? Printre multele cauze, pot fi interesele noastre meschine, mărunte, orgoliile, lăcomia sau... foamea.

Nimeni dintre noi nu va recunoaște că este corupt, șantajat, interesat sau ignorant.

Marea majoritate ne declarăm (și poate chiar sîntem) obiectivi, independenți, echidistanți. Dar de cele mai multe ori, o gîndim în două dimensiuni. Să fim undeva între stînga și dreapta - politic vorbind. Dacă se poate chiar la mijloc. Cînd adăugăm o a treia dimensiune, observăm că nu sîntem tocmai (pregătiți să fim) echidistanți. Ba chiar, sîntem puternic fixați pe unul din straturile PE sau DE PE care se lansează stimuli manipulatorii social. Atunci cînd nu înțelegem o problemă și se impune luarea unei poziții de către noi, trebuie să ne ridicăm pe scala celei de-a III-a dimensiuni. În orice caz în dimensiunea superioară, care poate fi nu doar spațiul sau timpul ci și culisele politicii, religia, francmasoneria, serviciile secrete în general, sau - de exemplu - "salamul cu soia" ca simbol al unei epoci.

Din cînd în cînd sîntem manevrați. Direct sau indirect, cu scop distructiv, nobil sau de dragul manevrei. Sîntem de multe ori multiplu manevrați. Poate doar influențați. De puterea politică, de diferite mafii, de familie... Sîntem stresați și uneori cenzurați. Orice intervenție interesată în curgerea acțiunii, în relatarea faptelor și oglindirea adevărului, a realității, conduce la diferite efecte. De obicei reaua funcționare în procesul informare - feed-back, conduce la boli sociale, la dictaturi, revoluții ș.a.m.d.

Noi ziaristi, pentru a ne sustrage manipulării sociale și pentru a o semnală, avem nevoie de mai mult timp, informații, creativitate, brain-storming etc. Dar manipulatorii știu asta și încearcă să contracareze. Ziaristul nostru - un cetățean fără privilegii deosebite - este zdrobit de procesul "mîncatului timpului" prin alternarea așteptării, cu campanii de recoltare a lanurilor de informații oferite gîrlă (ca să dau un exemplu din branșă). Societatea occidentală este manevrată prin idiotizare - să-i spun așa - o avalanșă de submediocritate; totul este mură-n-gură, emisiuni și filme simple traduse prin sincronizare, o ofertă de divertisment care nu formează, ci - în cel mai bun caz - stagnează evoluția spirituală, culturală. Totul este o bîrfă, o trîncăneală care nu ajută la nimic. Decît la blocarea indivizilor de a face filosofie. Să nu începă să gîndească și la altceva decît la fleacuri.

Proștiți poporul cu televizorul

Exagerarea investițiilor în show business are efecte negative atît în plan individual-psihologic cît și social-uman. "Defecțiunea" aceasta s-ar numi "însingurare" în fața televizoarelor.

Pentru a se asigura complexitatea cerințelor de obiectivitate (și toate cele obligatorii) ale ziaristilor am constatat cîteva niveluri de corectitudine: ca totul să meargă bine, reporterii, corectorii, redactorii (pălmașii din presă) au nevoie de ceea ce I.L.Caragiale sintetiza prin "cinste și gramatică". Nimic mai mult, pentru a fi corecți. Pe treapta superioară, unde găsim redactorii șefi, directorii, secretarii de redacție, publiciștii comentatori, avem nevoie deja de mai mult. Și anume de clarviziune, strategie, cultură și fler socio-politic.

Nu se poate vorbi de presă fără manipulare. Dar aceasta să fie constructivă, să îmbogățească omul cu noțiuni, idei, cu posibilități în apărarea propriei libertăți, fără a încălca libertatea celor din jur. În acest caz, jurnalistul trebuie să fie mai temperat în opinii și ambiții. Pentru că ceea ce crede unul cu tărie, că ar fi bine, s-ar putea ca peste doi-trei ani - sau zece - să nu mai fie valabil. Să fie chiar, total greșit. Încăpățînîndu-se să manipuleze opinia publică, acesta uită că orice ideal social, început

și nefinalizat, creează haos și derută. Când nu ai suficientă forță, nu te poți apuca să manipulezi, oricât de bine intenționat ai fi. Pentru că cei care profită în primul rînd, sînt tocmai rău intenționații. Profită de primul moment, în care poate să întoarcă împotriva ta, tot eșafodajul construit cu migală pînă atunci. Așa că este mai bine să lași omul simplu să hotărască singur cînd este bine pentru că... sau dimpotrivă, este rău pentru că... Responsabilitatea ziaristului poate fi diminuată cu atît mai mult cu cît a reușit să elimine din informațiile prelucrate și transmise, opiniile proprii, tendința de a așeza adevărul într-un anumit loc și de a-i da o anumită mărime, valoare. Dar nu este vorba numai de responsabilitate. Oricum, o conștiință oricît de mustrătoare nu poate acționa mai mult de cîtiva zeci de ani. Pentru că o viață nu durează mai mult de atîta. Este vorba de binele sau răul pe care umanitatea are dreptul să și-l aleagă și dozeze. Avem noi dreptul să intervenim pe undeva pe aici?

Spre deosebire de politicienii care dețin pentru o vreme funcții, ziaristii sînt stăpînii unei meserii. Iar meseria este - de cele mai multe ori - pentru o viață. Presa își poate adapta strategiile foarte elastic de la o zi la alta, prin observații imediate asupra tirajului, audienței, reacțiilor imediate, pe cînd celelalte puteri au nevoie de mai mult timp pentru a ști dacă vor mai avea privilegiul și în sezonul următor. Sub o formă sau alta, presa este cea mai perfidă putere - prin faptul că este permanentă. Iar cantitatea-de-putere a mass mediei este amplificată prin faptul că toate celelalte puteri - într-un fel sau în altul - își fac cunoscute intențiile și deciziile, justificările efectelor unor acțiuni prin mijloacele de informare în masă. Obediente, contrare sau independente de respectiva putere.

Sîntem obligați să facem curățenie între noi, și să-i scoatem din presă pe cei care ne încurcă, pe cei care ne fac rău breslei prin minciună, calomnie etc.

Motive pentru curățenie

Să ne amintim de momentele TV de după Revoluție, cînd "oameni ai muncii" își exprimau indignarea asupra unei probleme - în direct și necenzurat - pînă în secunda cînd unul din grup, intrat odată cu ceilalți, începea (pe un ton și limbaj identic grupului) să promoveze idei total contrare intenției petenților. Pînă apucau să se dezmeticească și să pună lucrurile la punct, fie le trecea timpul, fie se certau între ei, uitînd de ce au venit, pierzîndu-și credibilitatea în fața telespectatorilor.

Dacă la nivelul unei redacții este relativ ușor să facem curățenie, cum o facem însă la nivelul unor trusturi, sau al unor ziare foarte puternice? Să nu mai vorbim de presiunile exercitate de mass media internațională, care se coagulează miraculos, uneori, într-o campanie concertată pro/contra unui aspect...

Un exemplu de polarizare a mass media de către organisme oculte, este situația din fosta Iugoslavie - unde la începutul războiului (din 1992-94) au fost asasinați mai cu seamă ziaristii. Toți mureau ca și cînd ar fi fost uciși de sîrbi. Am fost la fața locului și pot să vă spun că toți ziaristii din Vest erau montați din start contra sîrbilor. Cum tot cetățeanul citește ziarul, și cum parlamentarii europeni sînt... cetățeni, nu este greu ca la un congres să ceri embargo, sancțiuni... pe care toată lumea va fi grăbită să le voteze, să le aplice...

Cum contracarează cei de afară manipulările? Cumpără - cu bani - informații. Cumpără oameni care vehiculează informații. Cumpără opinii, vînd imagine, vînd informații, vînd poziții și opinii. Cel mai important efect este faptul că pot cumpăra (cu bani - ofertă de imagine bună / șantaj - ofertă de imagine rea) poziția esențială a oricărui potentat, temporar interesant. (Interesul față de un om, oricare ar fi el, este întotdeauna temporar!)

Hai cu mic, cu mare, să-l manipulăm pe cutare!

Cum manipulezi fără ca ziaristii din propriul post de televiziune (organ de presă, oarecare) să știe că sînt polarizați și că manipulează? Foarte simplu. Să luăm exemplul unei (foarte de impact) televiziuni care a fost gîndită ca centrul de greutate al unui trust care controlează (este proprietar al unor) posturi de radio, agenție de presă, ziare și multe altele. Toate aceste instituții de presă "relativ independente" se susțin unele pe altele, creînd acele "multiple surse alternative" care își confirmă reciproc informațiile și ideile. Idei lansate de multe ori cu tentă manipulatorie. Cel mai simplu mijloc de a crea acest sistem este dotarea cu oameni - din start - polarizați. Ce să se dorească prin acest uriaș complex?

În cazul unor țări europene:

Promovarea, impunerea valorilor umaniste, democratice, eficiența economică și celelalte care au nevoie de o topire a granițelor, să creeze o monedă unică europeană, "Tratatul de la Maastricht" etc. etc.

În cazul României:

Negarea valorilor tradițional românești și turnarea în creierele românilor a unor concepții cosmopolite străine de spiritul lor, de "genele" specifice. Este mult mai ușor să manipulezi oamenii după o rețetă unică. Dar mai întîi trebuie să-ți construiești societățile din indivizi, care gîndesc uniform. În echipă, vor merge cu toții pe cărarea bătătorită a cosmopolitismului.

Ziaristii din aceste trusturi "polarizate" vor fi convinși că sînt obiectivi. "Obiectivitatea" va primi o amprentă a naționalismului sau cosmopolitismului (după forma și scopul dorite) și de aici, numai bunul simț al poporului mai poate descoperi că, ce se vinde acolo sînt numai gogoși umflate. Dar poporul cu bun simț îmbătrînește, copiii cresc într-un mediu în care gogoșile umflate devin gustoase... "Mîncărurile" tradiționale vor dispărea ca și muzica populară - înlocuită de rock, rap, disco, dance... - și vom fi o lume de mîncători de orez și bambus care ne vom bîfii în ritmuri bantustaneze. Civilizația de cort, șatră și cele de aceeași zeamă ni se inoculează cu agresivitate în creiere, suflete, în cultura noastră creată conștient, de mii de ani de civilizație. Trăiască gregarul, și turma și șatra.!

O societate bolnavă are o presă cu "pete". Percepția este falsificată. Deciziile cu umbră (și altele) denaturează, întîrzie sau grăbesc unele procese sociale. "Ghinionul" este o boală mentală, o malformație. Cu un tratament, uneori și bolnavii psihici se vindecă. De cele mai multe ori, organismele se apără singur izolînd celulele bolnave sau compensînd automat unele funcții

deficiente, amplificând altele (auzul la orbi de exemplu). Așa și în cazul mass media. Chiar dacă CINEVA devine proprietarul și controlorul ansamblului, "organismul" caută să se vindece sau să compenseze deficiențele. Dacă procesul este în limite naturale. Dacă boala a afectat ireversibil organismul, acesta este pierdut. Sigur, se poate justifica intenția de controlare strictă prin echivalentul "educației" indivizilor și adaptarea lor la valorile sociale, antrenarea trupului și deprinderea pentru unele cerințe sociale considerate imuabile. Dar din fericire, pe lumea asta există și un progres, o evoluție. Altfel, ce ne-am face dacă ar trebui să mergem la cumpărături cu teancuri de "bancnote" din blană sau piei de animale? Sau dacă ar trebui să apelăm la un aparat automat cu fișe și am folosi pietricele prețioase sau perle... Oricât de bine și "definitiv" este așezată o societate, apare câte ceva care să clatine sistemul. Din păcate este greu de anticipat care ar fi fost soluția mai bună: dacă ar fi rămas așa cum era pînă atunci sau noul val clătinaător? De vreo cîteva mii de ani societatea are ca celulă de bază familia. S-a considerat bine - pînă acum. Dar constatăm că nu mai este necesară. nu mai este necesară nici măcar "normalitatea" cu care eram obișnuiți pînă acum, a relațiilor heterosexuale să zicem. Din ce în ce mai multe din nevoile fundamentale ale omului sînt rezolvate pe căi ocolitoare, artificiale. Să nu le spunem aberante, că vom fi acuzați de "incorectitudine politică". Așa că vom trece la alt capitol.

Alternativele manipulării

Înainte, manipularea era de fapt o concentrare a opiniilor pe un singur canal (cel oficial) cu scop de întărire a sentimentelor și acțiunilor patriotice, naționale. Acum? Nimeni nu mai poate asta. Sînt deja atîtea televiziuni, încît nimeni nu mai poate să intre în "grădina inamicului" ca să poată impune de acolo ceva, cuiva. Și n-are efect dacă nu se face în masă. Acum singura manipulare este aceea că publicul este condus prin multitudine de canale și metode, înspre aceeași groapă. A dezrădăcinării, a deznaționalizării. Sîntem goniți de marea ocultă, să fim mondialști, să privim realitatea prin sticle de cola ștergîndu-ne de muștarul și ketchup-ul hamburgerilor. Vom uita că sîntem români, că aparținem unui loc, că sentimentul de apartenență generează responsabilitățile aferente, sentimente de onoare și toate celelalte rezultate de aici. Așa, "de unii singuri" într-o turmă? Vom fi toți racordați la un centru care va difuza în "orele de maximă audiență" un film, un spectacol cu mesaje subliminale și vom gîndi toți la fel, fără să știm că acele lucruri au fost deja gîndite înainte, de altcineva, cu un anumit scop.

Din păcate, se uită că vîntul bate mai călduț în California și mai uscat în Sahara. Ploaia este mai rece și mai deasă la Moscova iar Toamna și Primăvara sînt mai frumoase în România. Dacă nu se ține cont de aceste lucruri, atîta vreme cît încă nu este un fapt împlinit "proprietatea CUIVA ocult asupra întregii lumi", ar fi o mare greșeală să cădem pradă acestor manipulări.

Adică: Să ne relaxăm și să uităm că nu este chiar așa de liniște și pace peste tot în lume. Iar marii bandiți sînt cei care ne fură din case sau ne încalcă proprietățile. Și că ceea ce avem noi de făcut, este doar să credem că "democrație și pluralitate în opinii" înseamnă să ne luptăm unii cu alții pentru/contra legalizării avorturilor, unii pentru drepturile - alții contra - homosexualilor etc. Vom crede că partidele de stînga sînt o alternativă la cele de dreapta și că asta este toată politica.

De ce nu intrăm în "dimensiunea superioară", în următorul strat de culise? Am putea vedea ceea ce este evident. Dar sîntem prea relaxați ca să mai gîndim, sîntem prea dispersați - în programul de însingurare - și prea strînși la strunga prin care turma trebuie să intre, fără să zică pîs.

Capitolul III

Tehnici de înțelegere a realității

Pentru a înțelege realitatea, trebuie să știm să o privim, să o "vedem". Sînt foarte multe lucruri care se desfășoară la lumina zilei dar par de neînțeles. După mult timp, se vor putea observa unele "coincidențe" fericite sau nefericite. Ar fi exagerat să credem că cineva gîndește, planifică și programează totul. Dar nu putem crede nici faptul că totul este la voia întîmplării, aleatoriu și cît se poate de natural.

Ca să ascunzi ceva, de multe ori pui reflectoarele pe acel obiect. Dacă se nimerește să fie în spatele unui geam - cît se poate de transparent - nu reușești să vezi decît o reflexie a prea puternicelor lumini.

Presa este ca o suprafață transparentă care oglindește lucrurile aflate în lumină (un fel de oglindă transparentă). Ca să vezi dincolo de reflexiile ca de oglindă, trebuie să te apropii. Să întrerupi reflexia cu o mică zonă de umbră. Pui palmele streășină și privești dincolo de stratul atît de subțire (fizic), dar care ascunde în profunzime o altfel de lume. Lumea din spatele oglinzii. O oglindă strălucitoare, orbitoare. Și care - în adevăr - nu înseamnă decît imitarea a ceea ce faci tu, cel care într-un fel sau altul te vezi evoluînd pe acea suprafață cu două profunzimi. O "profunzime" aparentă - de reflectare - și una reală, în materialitate.

Gîndiți cu capetele voastre

Fiecare crede atît cît înțelege. Fiecare înțelege atît cît știe. Fiecare știe atît cît află. Fiecare află atît cît percepe din simțuri și atît cît este lăsat să vadă.

Orice om este obligat să treacă printr-o școală unde să învețe unele cunoștințe, un limbaj și să acumuleze cîteva noțiuni cu care poate schimba (cu ceilalți membrii ai societății) idei, mesaje, să comunice. Școala (poate fi instituția) sau pur și simplu familia, grupul de prieteni, vecinii etc. În fiecare epocă, prin ceea ce numim "școală" au fost promovate sau escamotate unele sau altele dintre idei, cunoștințe...

În paginile următoare voi face un fel de anti-școală. Adică, s-ar putea înțelege că vreau să combat tot ce am învățat și cam tot ce se poate învăța într-o școală. Nu că ar fi greșit sau că nu sînt de acord cu ele. Să-i zicem că de dragul... negării. Adevăratul scop, este un exercițiu de a re-crea lumea, prin prisma unor cunoștințe, idei și interpretări proprii. Cum s-ar spune, să re-inventăm mersul pe jos,

apa caldă, roata, focul. Să ne construim o lume paralelă de societatea plină de tot felul de tendințe și manipulări, interese etc.

Voi specula în câteva pagini, cum s-ar fi putut crea lumea dacă nu ar fi fost nici Biblia și nici Darwin să ne spună. Cum ar arăta o religie corectă, care să nu supere pe nimeni. Și cam cum ar arăta unele din capitolele importante la care facem referire și trimiteri, ca și când ar fi adevăruri de neclintit, veșnice. Adevăruri de genul: "sarea este sărată, apa este udă"... Sau adevăruri supreme de genul: "dovada că Isus este fiul lui Dumnezeu a fost făcută prin Înviere". Citiți mai relaxați, pentru că nu intenționăm să schimbăm ordinea lumii. Sînt doar niște exemple și exerciții de gândire.

Facerea lumii - miliarde de milenii într-o meditație de câteva minute

Cine poate să ne oprească să re-creem lumea? Nimeni, dar nici nu este obligatoriu să o reinventăm. Dacă sîntem ferm convinși că este bună așa cum este acuma, așa să o lăsăm. Dar dacă vrem o "lume numai pentru noi"? Hai să ne facem una nouă. Să începem mai întîi să ne gîndim cum ar fi putut să apară primul fir de praf, înaintea planetelor, sorilor, stelelor, galaxiilor, apelor, aerului, plantelor, animalelor și oamenilor. Sau - dacă țineți morțiș - înaintea primului gînd creator al lui Dumnezeu, ce a fost?

Nu este vorba de a înțelege sau nu infinitul, veșnicia. A exista sau nu, este indiferent că acceptăm materia sau ideea în care sîntem părți de univers. Este simplu să spui că un munte este veșnic pentru că - în comparație cu tine - el există "de cînd lumea" și va mai dura "cît lumea și pămîntul". Locul unde încep îndoielile este acela cînd logica ne spune că nimic nu este veșnic, că nimic nu apare, nimic nu dispăre... se transformă...

Deci cum am apărut noi? Conștiința noastră, trupurile, realitatea înconjurătoare... viața, energia, mișcarea, informația, lumina etc.... Să fie materia? Dumnezeu? Dar și ei au nevoie de un început. Ca ceva să se transforme în altceva trebuie mai întîi să existe.... Dar cum să existe dacă nu are din ce se crea, dacă nu există măcar ideea, scopul sau regula (metoda) de transformare? Un paradox dar totuși unul material, căci iată-ne. Trăim, ne dezvoltăm, apărem, dispărem, ne transformăm, ne supunem unor cicluri, unor reguli, pe care le mai adaptăm, le mai schimbăm, le cîrpim. Gîndim. Simțim...

Big - bang

Înainte de a exista ceva, Dumnezeu, materie primordială sau orice-alt-ceva, nu exista nimic. Doar haos. Adică vid. Adică NIMIC. Singura "materializare" posibilă este doar conceptul de vid. Ideea, senzația, imaginea vidului. Dar pe atunci nu era nimeni și nimic să le perceapă, căci din nimic, NIMIC nu poți face. Orice infinit este într-un punct sau la un moment dat finit - zic eu. Și ce-o să

mai sară unii că nu-i așa. Imensitatea și veșnicia nu pot fi contabilizate de creierele limitate. E mai simplu să fie expediate, comod, în "infinit". "Un concept pe care trebuie să-l înțelegi în abstract". Trecînd prin relativități - ale spațiului și timpului - și alte cele, comparînd micro-infinitul cu macro-infinitul, ne este mai simplu să le dăm naibii de metode științifice de dovedire prin numărare, cîntărire, fișare etc. și să observăm că într-o cană cu apă avem o infinitate de atomi, electroni și alte alea. Dar e numai o cană cu apă. Și ăstea, infiniturile, oricît ar fi ele de ne-finite, se opresc în pereții cării. Atîta-i tot infinitul. O cană. Dar cu marele infinit, cum o fi? Tehnologia informatică, ne-a dat o metodă electronică de a mări și micșora unele imagini. Să ne punem la panoul cu butoane galactice și să minimalizăm. Să micșorăm, să miniaturizăm. Pînă cînd vom ajunge la... pereții cării. Sau să ne ducem înapoi în timp de atîtea ori miliarde de milenii, pînă 'om ajunge la începuturi. De ce nu ne-am gîndi și la așa ceva?

Un început deja început

Multe filosofii sau religii - din lipsă de argumente sau dovezi cît de cît științifice - pornesc cu creația, Big-bang, ieșirea din masa primordială... E clar că nimeni nu are argumente pentru cum poți crea ceva din nimic. În loc de argumente dovedibile științific, apar idei și afirmații: "la început Dumnezeu a făcut cerurile și pămîntul"... "La început era cuvîntul..."

Iar noi oamenii, nu avem altceva mai bun de făcut, decît să ne războim, să ne omorîm să ne urîm să construim complicate rețele sociale, structuri, legi, reguli, etc. Revoluții sociale, secole de dominare a unora contra/asupra altora. Milioane de soldați care apără glorios, se sacrifică eroic; exterminați, epurați, refugiați... Și toate acestea în numele unor idei și afirmații ca cele de mai sus.

Noi ceilalți? Supraviețuitorii? În loc să ne spargem crustele care ne încorsetează creierele, ne refugiem (din lenea de a gîndi) în idei-de-a gata, în rețete de viață deja verificate, aruncăm responsabilitatea prostiei, lenei și inerției noastre cuiva. Căruia - în schimb - să-i înălțăm rugi fierbinți, pe care să-l înjurăm sau în fața căruia să ne resemnăm. Și la care să ne... întoarcem. De fapt omul nu are nevoie de un început, cîtă vreme milioane de semeni au rețete verificate de începuturi, fiecare de la alt moment-dat, fiecare înțelegînd altceva din începutul-începuturilor.

O altă "teorie" a genezei

Deci nu avem nimic. Adică "avem"... vid. Vidul este - în acest caz - "tatăl" mișcării și cheia funcționării organismelor, începînd cu astrele, obiectele cosmice și relațiile dintre ele, elementele chimice, mineralele și ce-o mai fi să fie.

Să încercăm să ne închipuim că un "spațiu" nu are nimic și se întîlnește cu un "alt spațiu cu vid". Dacă există cumva o diferență între cele două "nimicuri", nu vom avea nimic în plus decît, tocmai diferența. Se va produce un "transfer de vid" între cele două zone. Așa încît, dacă un nimic se plimbă de colo-colo, apare încă ceva: mișcarea, transferul. Deja avem trei "elemente": vidul,

diferența și mișcarea. Ca să nu o mai lungim, ajungem să obținem o "gaură neagră". De aici teoriile sînt clare, explicate științific în fel și chip. Este bine să "decupăm" din tot complexul formării lumii această simplă (redușă pînă la absurd) mișcare dintr-o parte în cealaltă a ceva (orice) din cauza existenței unui vid în partea care primește. Orice pompă folosește acest principiu. Și inima, și felul de a bea apă, și modul de alimentare și "funcționare" a plantelor.

Mineralul s-a transformat în vegetal și acesta în organic (nu în sens chimic, mai degrabă un sinonim al faunei), cu ajutorul vidului. Ca să crească, o plantă se alimentează din mineral. Mineralele se aranjează constrînse de un program (sămînța) care combină și aranjează într-un anumit fel moleculele. Pentru a crește, o plantă va fi ca o pompă de vid alimentată de soare care-i creează depresiunea (forțarea evaporării apei) la nivelul frunzelor, forțînd-o să se dilate, să elibereze fluidele. Astfel, mineralele din sol vor fi forțate să se alinieze în structura plantei. Aici intervin și diferite procese chimice, fotosinteze, apar o mulțime de comenzi, ca un program foarte complex (de calculator, să zicem ca să înțelegem fără să ne batem prea mult capul).

De aici să mai "evoluăm" cu cîteva miliarde de milenii. Organicul, este de fapt un vegetal "stilizat", în sensul că plantele, sătule să mai călătorească prin semințe și prin lăstari, rădăcini și altele, au hotărît să-și interiorizeze rădăcinile într-un rezervor de hrană minerală. Așa au apărut cele mai simple organisme - mai degrabă la nivelul solului decît în apă, conform teoriei Darwiniste. Închipuiți-vă un copac scorbuos în care s-a strîns apă și pămînt. În loc să putrezească, își dezvoltă niște rădăcini, în propria scorbură. Așa că - încet-încet (copăcel-copăcel) - plantele au pornit-o prin lume, căutînd cele mai bune zone cu hrană. Sigur, primele mișcări au fost lente, foarte scurte iar "rezervorul de hrană" a fost perfecționat în miliarde de ani. Și uite așa au apărut animalele. Vi se pare absurd? Și asta nu este tot ce poate să-mi treacă prin minte!

Sătui să își poarte "crengile" pe care trebuia să le învețe de fiecare dată cînd apărea cîte un pericol, circulația fluidelor a fost întîrziată și complicată pe unele circuite secundare, care să facă organismul umblător să-și aducă aminte că ceva este rău, altceva este bun. Și în cîteva alte miliarde de ani a apărut și creierul, cu extraordinarele conexiuni super complexe. Ce să mai vorbim de creierul oamenilor care surclasează tot ce este pe planetă. Dacă dorim să înțelegem viața, evoluția, felul de a gîndi și toate celelalte, trebuie să înțelegem cum circulă fluidele prin natură. Ce fel de stilizări ale circulației fluidelor au mai apărut și s-au mai perfecționat, așa încît să permită crearea acelor biocurenți, cu talentul marilor "inițiați" în a le manipula și a le folosi, cu efecte senzaționale, pe care de multe ori, neînțelegîndu-le, le clasăm în "miraculos".

Oricum, îmi place să-mi imaginez că - noi oamenii - sîntem ca și celelalte animale, nimic altceva decît niște copaci, niște plante foarte evolute. După ce ne-am creat un sistem digestiv din scorburile pe care ni le-a lăsat natura, ne-am dinamizat mișcarea, deplasarea prin amplificarea vitezei fluidelor în sistem. Am perfecționat o pompă de fluide care acționează pe principiul vidului (inima). Pentru a-i furniza energia, am combinat felurite minerale care în procesul lor de prelucrare (absorbție, irigare a sistemului) reacționau și eliberau - căldură de exemplu. Acest lucru ne-a ajutat să devenim ceva mai independenți față de o zonă în care predomină un anumit tip de hrană. Am continuat să ne protejăm ramurile, crenguțele și frunzele. Am perfecționat un continuum care să închidă sistemul, în așa fel încît circulația fluidelor să se desfășoare numai pe anumite trasee convenabile nouă. Așa că ne-am așezat frunzele de jur împrejurul sistemului pe o structură de "crengi" foarte densă și - prin experiență și evoluție - din ce în ce mai eficientă (osatura). Frunzele și coaja au devenit piei și blănuri. Din ce în ce mai subțiri, moi și elastice, pentru a nu stînjeni mișcarea. Oricum, mișcarea devenise mai rentabilă și mai palpitantă decît inerția și rigiditatea.

Dar uite că apăreau unele probleme cu stocarea fluidelor care erau mai reci sau mai calde, în conținutul cărora predomina un element sau altul. Acestea ne aduceau aminte că acolo era un sol mai bogat, o apă mai bună... Și așa cum acestea determinau înflorirea într-o anumită perioadă, cu exactitate în fiecare an, am combinat informațiile, le-am extras esențialul și le-am închis într-un complex de semințe prin care treceau mult mai rapid aceste fluide și ne făceau să ne adaptăm reacțiile conform rețetei, comenzilor încifrate în respectiva sămânță. Dar nu avea un loc anume. Era împrăștiat în tot corpul. Practic simțeam că ceva e bine sau rău, cu tot corpul. Nu puteam prelucra prea repede o informație. Trebuiau să treacă niște zile bune ca să "conștientizăm" ceva. Ne-am zis că așa nu mai merge. Și am adunat tot complexul acesta într-un loc pe care l-am protejat cu o coajă mai groasă, ca să nu ne curgă fluidele afară. Și l-am așezat pe cel mai înalt loc al sistemului. Acolo ne-am așezat și "frunzele" cele mai sensibile care simțeau lumina, care vibrau la sunete, pentru a scurta "distanța de reacție". Ca să fim în permanent contact cu locul "semințelor-amintiri" ne-am forțat circulația interioară a fluidelor cu o destinație principală spre acest loc. Pentru că soarele și circulația naturală a fluidelor era stabilită deja de jos în sus, am montat inima-pompă într-un loc convenabil undeva în mijlocul trupului, și am început să pompăm fluidele așa cum face orice plantă, de jos - de la rădăcină - înspre vîrf. Ca să economisim energie, am imaginat un sistem în care lichidul principal-hrănititor era împins în sus, acolo se împrăștia prin tot rămurișul creierului și venea înapoi adunîndu-se către pompă. Așa simplu, lichidul care apăsa pereții inimii, de sus în jos, forța ca într-un anumit loc în acea pompă să se creeze vid, așa încît sîngele aflat în părțile joase, era tras și împins în sus. Uite cum de funcționează toată șandramaua căreia noi îi spunem organism. Și uite cum - încetîșor și aproximativ - reușim să înțelegem cum s-a putut ca mii de ani, să funcționeze o medicină care trata cu... vid. Cum explicați altfel reușitele celor care puneau ventuze, lipitori și care extrăgeau sînge de la bolnavi? Simplu - zic eu - pentru că, cu ajutorul unor depresiuni (se crea un vid) prin diferite metode, se echilibra circulația unor fluide vitale în organism.

Evoluția nu se complică cu... complicații

Perfecționările și celelalte evoluții, pot fi imaginate în același mod. De exemplu, faptul că informațiile și comenzile de la "semințele-amintiri" nu se mai puteau face prin același canal cu fluidele celelalte. Fie se amesteca mesajul cu hrana, fie ajungea prea tîrziu. Așa au fost construite și canalele pe care ideile, comenzile, senzațiile au început să circule. Oamenii de știință ne vor spune dacă, de la început au fost canale informațional-energetice sau mai la început au circulat și pe acolo anumite fluide-lichide. Ca și mai sus, înțelegem acum de ce ne vin ideile atunci cînd ne "crapă buza" după vreo soluție salvatoare. Vidul (necesitatea situației) forțează circulația prin toate "semințele-amintiri" extrăgînd acele amintiri, informații care ne pot salva din criza respectivă. Probabil!

Acuma gata! Avem lumea minerală, am inventat plantele și le-am pus să evolueze. Nici din apă, nici din broaște și maimuțe nu a fost nevoie să apărem. Sau măcar, nu obligatoriu. Dintr-o liană, putea să iasă un șarpe; dintr-o petunie, un fluture; dintr-un stejar, un om. Ei, parcă-i mai bine așa. Cu evoluția am bătut cîmpii destul. Să trecem pe alte cîmpii și dealuri.

Rezumat:

Toată dinamica vidului se reduce la diferența dintre o presiune (într-un sistem) - și vid (într-un sistem alăturat, de contact). S-a creat o presiune și un vid a absorbit-o. Conform acestei reguli, funcționează totul (sînt prea categoric?) în Univers. Și economia, și societatea și dragostea și tot ce presupune o funcționare naturală. Posibilitatea de a crea conștient o presiune în domenii de interes în dezvoltare, pot găsi o "breșă". Adică, dacă presiunea interioară o va depăși pe cea exterioară, aceasta din urmă va tinde spre valori ale vidului... presiunea putîndu-se "extinde". (Pentru că eu am fost corigent la fizică, în liceu, am să vă rog să revedeți legile termodinamicii. S-ar putea să fie ceva adevărat în ele...)

Această teorie, ne poate da multe răspunsuri în probleme fundamentale, existențiale. Ne poate oferi explicații plauzibile pînă și despre unele mistere nedescoperite de savanți. Cum ar fi de exemplu... de ce nu avem voie să amestecăm maioneza decît într-un singur sens, altfel se taie. O posibilă explicație - în stilul meu - ar fi că oul are un mare conținut de apă, care nu prea se poate amesteca - după cum se știe - cu uleiul. Dar, prin amestecare, se creează acele depresiuni forțate prin deplasarea lingurii prin materia care se amestecă. Ajungîndu-se la unele valori apropiate ale presiunii interioare din celulele oului și "oferta de ulei" se ajunge la fuziuni și combinații care altfel nu ar fi posibile. Schimbînd sensul de amestecare, dispăre acea zonă de depresiune, "ciufulindu-se" relațiile dintre celulele oului și ulei. Așa se va face o simplă amestecare a masei la un nivel superficial, fără a se reuși intrarea în profunzimea celulei.

Ați văzut ce importantă este cunoașterea teoriilor mele? De-acuma nu veți mai greși maioneza...

Capitolul IV

În argumentarea religiilor

După ce am construit universul cu materia lui cu tot și am hotărît cum să fie plantele și animalele, să hotărîm acum cum trebuie să fie istoria omenirii. Ca să nu ajungem chiar așa de brusc pînă în zilele noastre. Pentru că istoria antică ne-a parvenit atît prin scrieri diverse pe pietre, tăblițe de lut, legende și în mare măsură pe filiere religioase. Lăcașele de cult, erau "instituțiile autorizate" pentru păstrarea și transmiterea culturii. Nu putem face abstracție că cele mai multe științe s-au întîlnit (măcar într-un punct) cu religia. Fie că au primit binecuvîntarea, fie că au fost afurisiți, oameni iluminați au investit inteligență și experiență pentru a confirma sau pentru a contrazice spusele "cărților sfinte". Pentru că în această carte am vrut să fac totul altfel, să mai imaginăm niște teorii originale. Posibile din punctul de vedere al teoriilor deja expuse. Așa, sărăcuțe cum sînt ele...

Pămîntul, în vremuri ante-diluviene

Suflați nițel aer în apă și veți constata că face bule. (Grea experiență! Dacă nu aveți la îndemînă un reactor atomic, încercați cu un pai). Aruncați apoi, un pic de apă în aer. La fel, face bule (picături). Vedeți ce lucruri inteligente vă spun? Am să le brevetez, cu siguranță!

O planetă este lovită, la un moment dat de un asteroid sau de un alt corp ceresc, de mari dimensiuni, la o viteză mare. Apa, împreună cu toată biosfera, se desprinde din gravitația planetei și în "bule" (în picături, dacă înțelegeți mai bine!), pleacă aiurea printre planete. În frigul interplanetar, îngheață. Apoi, atrase de magnetismul vreunei planete - după milioane de ani de plutire în derivă - intră în atmosferă. Unele dintre ele (dintre aceste "bule", adică) au ajuns într-un singur val sau în mai multe și pe pămînt. Așa se pot explica mai multele glaciațiuni, fără intervenții oculte de tip divin sau complicate procese geologice, solare etc. Este un proces simplu. Și logic.

Potopul... No(e)ian

În acest moment a "început" Potopul: cînd au intrat în atmosfera Terrei, din cauza frecării, s-au încins și s-au evaporat (aburi=nori) apoi prin condensare a rezultat marele potop. Sigur că puteau să cadă și pietre, nisip și meteoriți. O parte se topește, restul cade sub formă de blocuri de gheață. Tot

ceea ce a fost la suprafața pământului a fost distrus. S-au salvat doar animalele marine și cele de grotă. În rest, vegetația, animalele și tot restul a dispărut. Numai așa se explică de ce apar adânc sub pământ, impresii de frunze, apar urme de animale, fosile care au fost pur și simplu presate. Apoi peste acestea s-a așternut praful, a crescut iarba și de aici încolo straturile geologice pe care le știm din științele care se ocupă de acestea.

Așa se explică și "migrația continentelor". Prin lovitura fantastică și concentrată pe care au primit-o într-un anumit punct, dislocându-le pur și simplu și imprimând acea mișcare de derivă. Mai după logica mea, "deriva" se explică prin faptul că pământul avea atîta apă cîtă îi trebuia iar cantitatea de uscat era cu mult mai mare. Așa încît continentele erau practic unite sau ușor accesibile. Aici am putea insera și teoria cu scoaterea pământului de pe elipsa inițială și chiar inversarea sensului de rotație în jurul axei. O lovitură suficient de puternică nu putea fi "oferită" decît de ceva de afară, un corp sau o grămadă de corpuri.

Prin "potopul" de milioane de tone de apă și gheață care au izbit pământul, s-au format marile oceane care au izolat continentele. Așa se explică ceea ce nu ne poate mulțumi prin simpla "retragere a mărilor" (unde să se ducă? Știm de legea vaselor comunicante, așa că n-au unde să meargă apele așa, fără noimă!). De ce apar scoici și melci marini în vârful munților? Accidentul a provocat plecarea apelor de pe planeta X cu tot cu viețuitoarele mai mici și "conservabile" - scoici, melci, pești etc. De aceea apar multe fosile; lanțuri de evoluție și dezvoltare în fauna și flora Terrei, care nu prea pot fi explicate.

Ceea ce a supraviețuit călătoriei acvatice interstelare, cosmice, și ceea ce a supraviețuit "bombardamentului acvatico-ghețar" s-au combinat, s-au completat, au intrat în competiție sau și-au văzut fiecare de treaba lui.

Biblia spune, dar nu explică

Așa se explică - logic - de ce Noe și-a trimis porumbelul să vadă "uscatul". Care uscat? Dacă apele nu călătoreau prin stele, nici o ploaie nu poate acoperi munții cei mai înalți, fără să contrazică principiul fizicii - al vaselor comunicante - de care ziceam în fraza anterioară. Că doar nu stătea grămadă apa în jurul munților?

Dacă citim o altă lege a fizicii, conform căreia "nimic nu se pierde..."? Tot amarul de apă plouat acolo, în jurul lui Noe a dispărut fără urmă. "Apele s-au retras". Unde? În cosmos? Și dacă Noe era singurul supraviețuitor uman și animalele și plantele lui erau singurele, de unde i-a venit porumbelul cu ramura de măslin? Evident (vedeți ce categoric sînt?), la finalul călătoriei, cele două resturi de evoluție s-au întîlnit pe Terra.

Vin extraterestrii

De ce n-am crede că aici s-a produs un contact (poate primul și ultimul) cu o civilizație extraterestră? De ce ne imaginăm neapărat că extraterestrii ar fi mai evoluți decât noi? Uite ce simplu și logic descoperim o grămadă din verigile lipsă în logica științelor, fără să ne strofocăm cu farfurii zburătoare și alte aiureli de-astea. Poate că evoluția omului s-a făcut pe altă planetă - pînă la un punct - și a continuat pe Terra. De aceea nu prea găsim convenabile explicațiile unora sau altora, din lipsă de dovezi evidente. Evidente și pentru prostănaci, vreau să spun. Să vă mai tăvălesc prin nițică "logică originală":

Noe, este mai degrabă un călător astral. Era mai ușor de prevăzut o catastrofă de genul unei ciocniri cu un asteroid, decât un potop, pe aceeași planetă. Chiar cu mijloace rudimentare putea fi sesizată o anomalie în zona stelelor proxime. Noe își putea pregăti din timp semințele și animalele care existau la el pe planetă. Cînd a ajuns aici, liniile de evoluție ale celor două planete s-au combinat, dînd dureri de cap savanților care se cramponează în evoluția vieții exclusiv pe Terra, fără a lua în calcul posibilitatea "ajutorului extern". Ca să nu mai vorbim de cercetătorii Bibliei, care nu mai prididesc cu inventarea unor noi și noi argumente, care mai de care mai forțate. Uite le-am dat eu un argument, o explicație logică, dar din păcate pentru ei, mai degrabă "științific" decât mistic. Oricum, cu această ocazie se pot explica și descoperirile unor scrumiere, statuete și altele, din aliaje cu metale imposibil de realizat pe Terra, în straturi geologice care indică o proveniență imposibil de determinat fără a face speculații la fel de absurde ca cele de aici.

Vorbind noi aici de fluide și viața de sute de ani pe care au trăit-o matusalemicii să mai facem o speculație. Pentru posibilitatea contactului dintre cele două civilizații, se poate aduce ca argument o teorie a unui fizician român - Silviu Dragomirescu - conform căreia este perfect posibilă o viață, pînă la circa 800 de ani, a unui om. Se pare că a fost perfect posibil ca Noe și-ai lui să fi trăit atîta cît s-a spus, pentru că au avut la dispoziție o apă cu un conținut de deuteliu (apă grea - toxică, radioactivă) foarte mic. Pentru că Noe a fost printre ultimii longevivi, aici este punctul în care se poate argumenta că într-adevăr și-a schimbat planeta, odată cu "potopul". Dacă vrem să ne descoperim planeta de origine, trebuie să analizăm unde există apă dar - în același timp - cu o cantitate mai mică de deuteliu. Pînă atunci, va mai trece multă apă prin circuitele noastre cu fluide...

Și-apoi că tot veni vorba de Biblie, de ce n-ar fi avut o inspirație pe altă planetă? Ca apoi, o parte a documentelor să cadă pur și simplu în brațele "poporului ales". Care din niște păstori, au evoluat brusc în "Stăpînii lumii".

Așa, cîte un pic se poate construi orice religie. Sau se poate distruge. Argumentînd în favoarea sau în contra ei. Este greu de spus cine are dreptate. Fiecare își are polarizările de pe care își construiește argumentările. Fiecare simte în felul său. Obiectivitatea este locul în care stai cu spatele la propriile convingeri și privești convingerile celor care au păreri contrare. Eu zic să nu mai insistăm cu religia, pentru că nu ne-ar ajunge cîteva biblioteci de volume în care să re-scriem toate cele care este posibil să se fi întîmplat vreodată. Sau, de ce nu s-au putut întîmpla altele multe. Nu-i meseria noastră, îi lăsăm pe alții.

Capitolul V

Suflet, spirit, duh...

Cum e omul pe "dinăuntru"?

Am povestit pînă aici, cum aş vedea eu lumea de pînă acum. Dar dacă e să fiu consecvent, ar trebui să am opinii - obligatoriu originale - şi despre felul de a fi al oamenilor, felul lor de a gândi şi de a simţi. N-o să mă apuc să despic firul în patru, pentru fiecare minut din viaţa unui om. Pentru că, nu-i așa, în fiecare minut gîndim sau simţim ceva. Am să mă limitez la unele gînduri şi sentimente considerate fundamentale. Libertatea ar fi poate cea mai preţioasă, cea mai prezentă în toate acţiunile oamenilor. Sîntem liberi - sau nu - să iubim, să muncim, să trăim, să circulăm, să vorbim, să ne creştem copiii cum ne taie capul, să credem sau nu în ceva, să fim de acord cu o concepţie etc., etc.

Libertatea e ceva pe dinafară care e pe dinăuntru

Pentru a putea vorbi despre ceva - indiferent ce - este nevoie mai întîi de lămurirea simbolurilor folosite în clasificarea şi categorisirea obiectului. În cazul meu, cuvîntul libertate mă obligă să încerc descifrarea lui. În toate limbile latine cuvîntul LIBER se pronunţă asemănător. La fel "Frei"-ul din limbile germanice. În limba turcă hür înseamnă liber ca huru din swahili. Limbile slave folosesc cuvîntul slobod, iar în limba maghiară szabad. În limba greacă libertatea se numeşte elefteria. Să fi avut primii părinţi ai cuvintelor vreo regulă sau limită în creaţia lor? În ceea ce priveşte numele stării de libertate cred că au avut aceleaşi criterii: zborul păsărilor. Şi mai exact: momentul desprinderii; zbaterea aripilor cu repeziciune; izbucnirea în filfîit a unor păsărele - speriate parcă - de spectrul coliviei: liberr, hür, free, huru. Sau în varianta grecească, unde păsările din apropierea mării sînt mai mari iar filfîitul aripilor se face mai rar... elefteria... Cam la fel ar suna libertatea şi dacă am da cuvîntul slavilor. S-ar uita la păsările lor şi ar zice şi ei: slobod... De fapt, şi slavii şi grecii s-au uitat şi la peştii lor şi s-au gîndit că libertate au şi vieţuitoarele care pot "zbură" în adîncurile apelor. Şi-atunci şi-au potrivit cuvintele să sune a libertate chiar şi pentru cei ce pot să-şi găsească libertatea sărind în apă: slobod... elefteria...

Îmi permit să afirm că pe atunci, omul, cu imaginaţie primitivă şi nepoluată de prea multe reguli şi norme sociale, a simţit că ar putea fi liber. Dar numai atîta vreme cîtă încă mai poate din ceea ce

vrea - cu ar fi spus Rivarol. Pentru că, ajuns la viteză maximă stabilizată - ca să zic așa - în alergare, zbor, înot... apare durerea efortului, simțirea timpului... Aș fi tentat să încifrez libertatea în formula fizico-matematică a accelerației $a=mv^2$. Ar fi un răspuns simplist (în stilul meu, expedit).

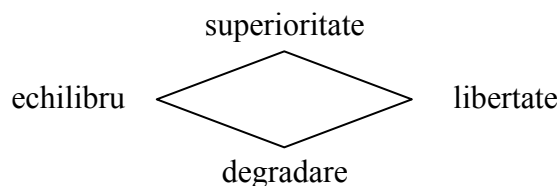
Să încerc o altă speculație: Existența unui om considerată ca normală, echilibrată se înscrie într-un sistem de coordonate obiective și subiective. Aceste limitări sînt de ordin biologic, natural, social, cultural, spiritual etc. "Libertatea ca necesitate înțeleasă" o frază atît de des utilizată, se referă la un surogat. Aceasta este orice altceva, dar nu libertate. În momentul în care apar limitări subiective, libertatea încetează. Pe aceasta, numiți-o cum vreți: circulație neîngrădită, accesibilitate, flexibilitate, ne-obligare ș.a.m.d. - dar nu libertate. Este obligatoriu ca oamenii să fie egali în drepturi, echilibrați, independenți, suverani. Dar nu este obligatoriu să fie liberi. Libertatea absolută, oricum nu există. Cum putem deci vorbi despre ceva ce nu avem? Putem vorbi de o aspirație subordonată scopurilor, viselor și poftelor noastre. Sau despre iluzia de libertate, despre ceea ce credem noi că este. Adică gradul de mobilitate naturală, socială* ori biologică ** a omului. Și-atunci, dacă avem credința că avem nevoie de ceva, ce ne rămîne de făcut? Dar înainte de orice întreprindere, sîntem siguri că vrem libertatea? Avem ce face cu ea?

* dacă este mobilitatea individului, atunci, cea socială este specifică deținătorilor puterii

** mobilitatea biologică este specifică tinerilor, copiilor, sportivilor, yoghinilor, paranormalilor. Ar mai exista o mobilitate ne-naturală, dezumanizantă a dezaxării - nebunie, narcomanie etc.

Dacă e libertate pe dinăuntru, e și pe dinafară

Cred că libertatea este cea mai dinamică dintre "stări" și cea mai efemeră. Spun asta deoarece văd libertatea ca un al patrulea unghi al unui pătrat. Celelalte trei unghiuri: degradare, superioritate și - opus libertății - echilibrul. Un pătrat, romb ș.a. (desenat bidimensional) fără diagonale.

Un individ (sau un grup) dacă vrea să ajungă din starea de relativ echilibru la cea de relativă libertate, trebuie să treacă prin "stări" de superioritate sau de degradare. Adică să treacă dintr-un sistem de referință la altul, cu alte coordonate. În momentul în care subiectul este în amîndouă sistemele deodată, nefiind de fapt în nici unul, se poate considera "liber".

Pentru o societate, aceasta ar însemna schimbări structurale profunde. Oare din această cauză momentele tulburi ale istoriei au dat atîtea mari nume de personalități? S-ar putea, pentru că mai de preț e pentru om, începutul decît drumul, chiar dacă mai lesne și mai profitabil ar fi mersul pe un drum gata început, bătătorit chiar. Să fie omul "simbolul" începutului veșnic? Ce altceva au făcut

oamenii de cînd sînt ei, decît să-și înceapă viața cu nașterea, să-și înceapă tinerețea cu copilăria, să-și înceapă maturitatea cu tinerețea, să-și înceapă sfîrșitul cu bătrînețea? Continuarea este lăsată pe seama unei noi generații, cînd precedenta, în plină forță, a acumulat deja "o jumătate de infinit" de începuturi.

Greșelile în existența oamenilor sînt date de confuzia scopului cu mijloacele de realizare. Cu cît scopul este mai înalt, mai depărtat, cu atît și mijloacele sînt mai complexe. Dar cum "o concluzie este locul unde te-ai oprit, pentru că ai oboseit să mai gîndești" * și noi ne mulțumim să fixăm un scop realizabil prin mijloace rezonabile, conforme timpului, locului și mobilității zisă libertate. Bineînțeles, în cazul că știm ce vrem!

—
* una din Axiomele lui Murphy

Trecînd de la individ la comunitate, mă întreb dacă nu cumva existența speciei noastre este o etapă în sensul existenței vieții în general? Că este așa, nu aș fi singurul care ar crede-o. dar s-ar găsi cineva să creadă că etapa umană a vieții se subordonează unui scop? (Prin cap îmi trece altă explicație decît cea mistico-religioasă a existenței. Dar n-ar fi exclusă, dacă o trecem prin "filtrul" capitolelor precedente unde am tratat religia).

Revin în concretul cotidian, cu începuturile și sfîrșiturile date de fiecare clipă. Cu sensurile și scopurile fiecărui cuvînt, gest sau gînd. Cei mai mulți oameni de azi, în tot ce întreprind, nu fac decît să se grăbească pentru a aștepta și așteaptă momentul să se grăbească din nou. Dialectic! Într-un ciclu continuu și într-o încrîncenare absurdă. Îmi permit să afirm că una din etapele sensului existenței este reducerea perioadei de așteptare. O încercare de autodistrugere prin anihilarea dialecticii mișcare-repaus (pasivitate). Oricum, orice-ar face, conștient sau reflex, inteligent sau nu, meseriaș, artist sau cîrpaci, omul se transformă în opera sa (cum ar spune A. de Saint-Exupery) și este nemuritor, atît timp cît dăinuie "obiectul" în ce și-a transformat timpul, harul și sufletul.

Religia omului tînăr, sănătos, fericit și nemuritor

Motto: *"Dacă vreți să percepeți libertatea, încălecați-vă simțurile pe prima dimensiune a începutului".*

Indiferent de forma de viață, nașterea și deci pornirea în luptă contra ne-vieții (sau către moarte) se începe în captivitate. Toată viața și toate formele de viață sînt captive, legate, dependente, nelibere. De cînd ne naștem pînă trecem într-o altă formă (moarte, viață veșnică etc.) trăim. Sau existăm, muncim, luptăm, gîndim, iubim, urîm. Putem da mii de definiții sau variante și sensuri. Filosofii și teologii s-au preocupat mult prea mult cu aceste cuvinte să mai putem găsi vreo formă nouă nerostită sau negîndită încă. Este foarte clar însă că nimeni nu a fost niciodată liber cu adevărat.

De acum încolo vom vorbi numai despre oameni.

Ocnașii, sclavii, slugile au crezut că oamenii care sînt liberi, au libertate, pentru că nu sînt obligați de alți oameni să facă sau să nu facă ceva. Dar nici aceștia nu se simt liberi. Cei săraci, pentru că nu-și pot cumpăra - atunci cînd le trebuie - cele necesare. Cei bolnavi, pentru că sînt obligați de boală sau infirmitate la tratament; nu au voie una sau alta; sau nu se pot folosi de vîz, auz, mîini, picioare sau ce parte din corp le este bolnavă sau lipsă.

Nici bogații nu sînt liberi, pentru că societatea așteaptă de la ei un exemplu, o anumită comportare, o responsabilitate. Sau dacă nu, depind de proprietatea sau averea lor - să o păzească, îngrijească, sporească...

Sînt mulți oameni pentru care bogăția/sărăcia nu este o problemă. Și nici boala sau sănătatea. Dacă nu au școală și cultură, nu se simt liberi pentru că nu pot hotărî în cunoștință de cauză, nu pot citi și nu pot ști ce este în jurul lor. Cei cu școală, abia acum înțeleg de cît de multe lucruri depind și că nu pot fi liberi.

Privind peștii, cel ce nu știe să înoate, se simte neliber în relația sa cu apa. Cel ce vede păsările, pierde orice speranță de a mai fi vreodată liber știind că pămîntul (gravitația) nu îl lasă să se desprindă fără ajutor de pe pămînt.

Putem privi încă libertatea și din punctul de vedere social. Veșnic vei fi obligat față de familie - părinți, soți urmași. Vecinii tăi te vor înconjura, satul sau orașul tău îți va hotărî într-un fel sau altul viața.

Ești obligat să te naști în familia care ți-a fost dată (hărăzită) din tatăl și din mama ta. Odată conceput, născut, nu îi poți schimba nici măcar prin moartea lor. Chiar orfan, născut în eprubetă sau clonat depinzi de elementele, care-i caracterizează pe genitori. După naștere, te influențează zona geografică (munte, șes, vecinătatea unei ape mari sau a unui pustiu) zona politică și religioasă, economia zonei. Culoarea pielii, starea materială și poziția socială a familiei te vor influența deja din primele zile de viață.

Apartenența

Presupunînd că totul este normal, și nu constituie o excepție în nici un fel, ești un om fericit (că ești normal și că) te poți dezvolta și poți trăi după regulile moștenite în familie și în societatea căreia îi aparții.

Am spus "aparții". Este cheia înțelegerii faptului că dacă aparții cuiva, nu mai ai cum să fi liber. Dacă aparții familiei, societății, școlii sau grupului de prieteni, întreprinderii sau patronului, nu mai

ai cum să fi liber. Sigur că ești liber pentru că nu ești la pușcărie. Ești liber - dacă ești sănătos - pentru că nu ești bolnav. Ești liber dacă ai ceva, față de cei care nu au. Spun a avea și pentru a ști (știi să înoți, ești liber în apă). Dacă ai pielea albă într-o țară a albilor - ești liber. Ai sănătate și tinerețe - ești liber față de un bolnav sau față de bătrâni. Ești necăsătorit și nu ai copii, ești liber de obligații familiale. Dar, ciudat, dacă ai familie și ai copii, ești - față de celibatar - mult mai liber, pentru că ai învins timpul. De ce? Pentru că prin viața pe care ai dat-o urmașilor, ai aruncat fiilor tăi obligația de a trăi mai departe.

Toată viața noastră este în linii drepte. Linii care se succesc, se lungesc sau se scurtează, linii care se întretaie, se întrerup, se scufundă, înaintează sau regresează.

* Desen - v. anexa *

Fiind tot timpul între aceste linii, observăm că toate la un loc sînt o construcție de plase și gratii foarte dese care ne țin captivi. Desigur liniile sînt imaginare, captivitatea de asemenea. Dar foarte rar avem timpul să mai observăm că nu sîntem liberi. Să avem senzația acută de nelibertate.

De ce? Pentru că toți, dar absolut toți cei ce sînt "reprezentanții" noștri în orice domeniu nu ne vor decît "binele", să ne vedem de "treabă", să stăm la "locul nostru", să ne facem un "rost", să ne urmăm linia, țelul etc. Adică să ne afundăm tot mai mult în capcana familiei, societății, colectivului, partidului, școlii, cultului religios ș.a.m.d. Revin cu întrebarea: "de ce nu simțim că sîntem neliberi?" Pentru că nu mai avem timp. Ni-l mîncăm toți și ni-l mîncăm noi de noi. Sîntem un motor care funcționează pe o mașină ce merge spre prăpastie. Deși nu știm, ne facem singuri rău (din punctul de vedere al libertății!). Nu neapărat pentru că vrem fiecare dintre noi, individual. Ci pentru că sîntem conduși.

Există o ierarhie invizibilă care ne conduce (îmi șoptește consiliera Paranoia). Familiile și indivizii sînt conduși atît social-geografic (sate, județe, țări), religios (biserici, culte) cît și școlar-informațional (nivelul științei care se oferă spre cunoașterea de masă). Moral, sanitar, medical (epidemii mai mult sau mai puțin dirijate, programe de sănătate, crearea unor dependențe medicamentoase, alimentare etc.) și în multe alte feluri.

Conducătorii de țări cred că hotărăsc războaiele și pacea, buna sau reaua viață a supușilor. Toată lumea crede cîte ceva. Toți cei, care au renunțat să mai creadă orbește, au început să vadă - sigur, nu mai mult decît este "luminat". Căci nu poți vedea fără lumină. Ochii nu produc lumină, doar o recepționează. Nu este destul să vezi, trebuie să ai și lumina. Și ca să vezi ce trebuie să vezi, trebuie ca tu să o ții, să o focalizezi, să o dirijezi. Cei care conduc cu adevărat, sînt cei care "o produc" și cu ea, luminează ceea ce vor să fie văzut. Întunericul este cel care apără lucrurile ce nu trebuiesc văzute.

De aici au apărut religii, culte, partide, instituții, științe, filosofii care apără lumina sau întunericul, care pun binele în contra răului. Unii încearcă să înlătore răul, alți binele. Unii folosesc forța fizică, alții forța cuvîntului și a gîndului. Toată lumea se mișcă, creează și consumă energie, creează și consumă informații, lumină și întuneric. În funcție de senzațiile lor, oamenii sînt fericiți sau nefericiți. Iar fericirea este cea care îi atrage sau respinge către lumină sau întuneric, către bine sau rău.

Binele și răul? S-au creat religii și filosofii care explică și pîrtinesc Binele și condamnă Răul. Afîta doar, că pentru unii binele este rău iar răul este bine - încît nu poți fi sigur că binele este într-adevăr bine iar răul într-adevăr rău.

Medicul trebuie să taie cu cuțitul carnea bolnavă pentru a-ți face bine. Dar dacă același cuțit taie aceeași carne a unui om sănătos și cel care ține cuțitul nu este medic, atunci este considerat rău. Profesorul de morală care te îndeamnă să nu ai relații sexuale înainte de căsătorie, se presupune că spune bine. Dar medicul care te îndeamnă - adolescent fiind - să-ți descarci răul tocmai printr-o relație heterosexuală, deși îl contrazice pe primul nu-ți poate spune ceva rău. Care este binele și care este răul? Căci răul se presupune a fi ne-binele iar binele ar fi ne-răul. Dacă aș continua, aș face filosofie fără foloase. Așa că revin la prima idee:

Voi continua să explic de ce libertatea și/sau nelibertatea există la oameni.

Orice grijă, suferință sau constrângere pune la încercare libertatea noastră. Dimpotrivă, ori-de-câte ori dăm laoparte o grijă, o suferință sau învingem o constrângere, ne simțim liberi și sîntem fericiți. Fericirea este o senzație. Dar este doar o parte sau o consecință a stării de libertate. Sau a senzației de libertate, căci așa cum am arătat mai înainte, libertatea de fapt nu există. Decît ca senzație. Fiind vorba de o senzație, ca toate celelalte senzații pe care le avem și le putem avea și aceasta este o senzație pe care o putem crea, recrea, repeta.

Dacă lumina și culorile le "simțim" cu ochii - prin văz, dacă sunetele, muzica, vocile și zgomotul le "simțim" cu urechea prin auz, gusturile prin gust, mirosurile prin organul olfactiv, înseamnă că și fericirea și libertatea le simțim prin entitatea noastră psiho-fizică. Desigur că fericirea este o consecință și nu o senzație directă. De altfel și senzația de libertate este complexă și de o durată, care nu se compară cu senzațiile directe (văz, auz)... cu ajutorul cărora ne trăim simțirile de zi cu zi. Dacă o durere este simțită permanent, corpul nostru va căuta să o anuleze și fie că ne vom obișnui cu durerea (prima noastră durere - la naștere - este durerea de a respira) fie vom muri. La fel și senzația de nelibertate. La un moment dat dispare, ne obișnuim cu ea. Condamnații la ani mulți se vor obișnui cu pușcăria, după o vreme nemaifiind o pedeapsă ci un mod de viață. Noi toți oamenii care sîntem prizonierii vieții, ne-am obișnuit să trăim, așa încît nici un ne-am mai pus problema cantității de libertate de care ne bucurăm. Desigur că nu putem să ne producem singuri senzația de fericire naturală deplină, decît dacă recurgem la artificii, droguri sau dacă nu cunoaștem decît variante simplificate de fericire: - îndestularea săracului care tocmai a mîncat și a însetatului care tocmai și-a potolit setea; liniștea suferindului care și-a calmat durerea; siguranța celui care știe că are un cămin, o slujbă; bucuria celui care face parte dintr-o comunitate, familie și are parte de afecțiunea acestora etc. O "fericire" ceva mai complexă apare în cazul cînd individul a mai evoluat căpătînd puterea pe care o simte cel care este respectat și stimat de societate, mai ales dacă a devenit o personalitate notorie. Iar ca să fie împăcat și cu sine, individul va reuși să-și acopere și nevoile de autorealizare în toate domeniile pe care le-a dorit vreodată devenind astfel - prin cultură și altele de acest gen - fericit și mulțumit. Putem oare compara aceste fericiri, bucurii și mulțumiri cu senzația de libertate? Pentru a simți libertatea, trebuie mai întîi să știm ce o deosebește de nelibertate. Trebuie înțeles că senzația de libertate poate apărea chiar și la cele mai oropsite persoane.

Senzația de speranță

Să lăsăm momentan senzația de libertate și să observăm că o senzație la fel de importantă este și speranța. Aproape toate religiile și teoriile psihologice din lume conferă (chiar inconștient) speranței, valoare de absolut. În sensul că, oricine speră că va fi mai bine, că va fi mai bogat, mai sănătos, mai puternic etc. Se speră în viața veșnică, în mîntuire, se speră în venirea Divinității pe pămînt (fie divinitatea Iahve, Isus sau Satan). În fond, se poate spune că toate religiile din lume fac

cultul speranței. Se poate interpreta speranța ca pe o resemnare în imposibilitatea omului de a modifica lucruri peste puterile sale. Înțelegerea faptului că omul este atât (de mare/mic) cât este și că poate face (doar) atâtea câte poate. Dacă filosoful definea libertatea ca fiind necesitatea înțeleasă, la fel pot să spun și eu că speranța poate fi definită ca înfrângerea resemnării.

Marea majoritate a cultelor și sectelor cunoscute au un Zeu, un Dumnezeu, un Allah sau un Mântuitor, un luminat și atotputernic sau un întunecat și prea-răufăcător. Variantele sînt foarte multe dar - în linii mari și structural - nu pot fi deosebite în finalitate. Fiecare promite într-un fel sau altul viața veșnică, mîntuirea sufletului, un loc după moarte - pentru regăsirea meritușilor, care au trăit conform preceptelor respectivelor dogme religioase. Cei care nu trăiesc așa sînt pedepsiți cu iadul, purgatoriul, cu întunericul veșnic și cu multe altele. Toți au altare, case de rugăciune sau biserici, servicii religioase în care sînt invocate divinitățile după proceduri și metode proprii fiecărei credințe. Există ierarhii, tradiții, obiceiuri, sărbători, sfinți, prooroci, martiri. Există slujitori permanenți (angajați și școlarizați special) cîntece, poezii, rugăciuni. În unele religii mai exagerate chiar moduri de viață exclusiv după normele religioase respective. Toți au porunci și interdicții, metode de pedepsire și recompensare a credincioșilor. Odată intrat într-un cult, ca membru permanent (botezat) este foarte greu să mai ieși de bunăvoie fără să fi excomunicat sau pedepsit, afurisit etc.

Cei născuți și crescuți într-o anumită religie pot foarte greu (sau aproape imposibil) să privească obiectiv, dacă nu au alte elemente de comparație. În marea lor majoritate aceștia sînt fanatici. Fanatismul duce la intoleranță, la violență și la impunerea cu forța a propriilor valori. Adică la distrugerea libertății printr-o constrîngere exagerată și artificială. În final, peste generații, respectivul cult nu are decît de pierdut prin întărirea controlului asupra celor mai intime aspecte ale vieții omului (prin "mărturisirea păcatelor") și folosirea întregii panoplii de manevre psihologice de înspăimîntare și păstrare a membrilor la "dispoziția bisericilor". Cea mai mare pierdere o reprezintă faptul că membrii acelei biserici devin niște legume, doar simpli spectatori inerți la spectacolul - din ce în ce mai fad și anost - al religiilor.

De remarcat invențiile unor culte de a-și păstra și atrage clientela prin programe muzicale, diverse acțiuni sociale, practici mai ciudate (gen "schimbarea sîngelui") sau permisiuni în zone științifice alese. Adică posibilitatea de a manipula prin rușine, interes, lăcomie, frică, sadism sau orice altă latură omniprezentă în caracterul omului. S-au scris și se vor mai scrie mii de cărți despre religii și manevrarea oamenilor dintr-o religie sau alta. Important este că oriunde apare o restricție, se atentează la libertatea omului. Aceste restricții pot fi necesare sau artificiale și exagerate. În numele unei religii sau a alteia, s-au făcut și se mai fac crime inimaginabile, războaie sfînte și multe altele. În fond, orice religie sau cult are ca obiect de venerație un zeu, o forță (supra)naturală. În orice caz, o divinitate (uneori chiar mai multe, eventual ierarhizate). Chiar și comunismul, care era antireligios, făcea din cultul materiei - prin materialism - o adevărată religie. În numele acestei "religii" artificiale s-au înfăptuit milioane de crime.

Toate religiile încearcă să explice cumva, apariția vieții și rolul Creatorului. Dovada și necesitatea divinizării pentru că ne-a creat, ne-a dat viață, ne dă și veșnicie și este atotputernic în ce ne privește. În afară de acest posibil adevăr și celelalte consemnări istorice ale întîmplărilor sau oamenilor importanți pentru cult, nu prea găsim lucruri care să reziste la o analiză concretă și cu bun simț obiectiv.

Contraziceri, puncte de vedere diferite (orbite de tradiții, de dogme sau exaltări bazate pe cine știe ce descoperiri științifice, cu valoare reală sau exagerată) trag într-o parte sau alta, polarizează

milioane de oameni. Pentru aceștia, binele este alb iar răul este negru. Sau invers. Puține nuanțe de gri. Și acestea, pînă a nu pune în pericol "obiectivitatea" propriului cult.

Pornind de la faptul că se constată foarte multe asemănări de fond și deosebirile de formă pot fi atenuate, se încearcă în ultimul timp o unificare, o uniformizare a credințelor. Intern se fac pacte, înțelegeri sau doar tatonări între vîrfurile marilor religii. În multe locuri se pot întîlni "pacte locale" de bună conviețuire. Extern, se observă mai multe curente de creare a unor religii noi, artificiale, care sînt mai mult sau mai puțin reușite. Marea lor greșală este în faptul că încearcă să înlocuiască religia locală, tradițională prin acest nou curent "creat în eprubetă".

Aventurieri de tot soiul încearcă să se prezinte drept iluminați, "divin-sfătuiți" sau posesori ai unor forțe miraculoase. Astfel de magi, prooroci și feluriți mistici au tot apărut și vor mai apare. Se fac "evangelizări", "vindecări". Totul, numai miracol. Greu de crezut că sutele și miile de vorbitori și evangelizatori au cu adevărat vreo putere. Desigur sînt mulți cei care cred cu adevărat în ceea ce fac, la fel cum mulți sînt și cei cu adevărat aleși de divinitate să-i poarte cuvîntul de mîntuire.

Printre marile "adevăruri fundamentale" ale religiilor este faptul că viața și universul sînt opera unuia sau mai multor zei denumiți în general Creatorul, cu diverse nume conform fiecărei religii: Dumnezeu, Allah, Iahve, Budha etc. Un adevăr periculos și greșit, neexplicat de religii (ne referim la religiile derivate din Creștinism sau care au la bază Biblia), este momentul alungării celui mai iubit înger - Lucifer. Puține culte recunosc că, condamnarea răului ca opus al "binelui", este de fapt o falsă problemă a religiei (o greșală).

Să nu uităm că binele nu poate fi simțit ca bine decît în comparație cu răul. Cum îl poți considera bun pe Dumnezeu (ca religie, dacă vrei) dacă nu ai un rău cu care să-l compari? Lucifer, cel mai de încredere înger a fost investit să răspundă de rău și nu alungat. Greșala religiilor de a nu recunoaște necesitatea răului a condus la crearea religiilor sataniste (de exemplu), care au inversat pur și simplu tot ce s-a făcut în religiile clasice. Logica e simplă: dacă Biserica lui Dumnezeu face cultul și apologia binelui, atunci Biserica lui Satan este exact opusul. O logică prea simplă, pentru că face exact aceeași greșală: exclude comparația binelui cu răul. Nu poate exista bine fără un rău și nici rău fără de bine. Aceasta este însăși viața. Nu poate exista viață fără moarte, nu poți păși dacă nu ai cel puțin un picior stîng și unul drept, nu poate exista lumină fără întuneric, rece fără cald, nu poate fi naștere fără o femeie și un bărbat și așa mai departe. În crearea oamenilor a fost scrisă însăși formula binelui cu răul fiind bine și rău în același timp. Omul nu poate înțelege nimic din jurul său dacă n-ar avea 2 ochi, 2 urechi, 2 nări, 2 buze, n-ar putea mînca - deci trăi - dacă n-ar avea 2 maxilare, 2 mîini, 2 picioare, n-ar putea gîndi dacă n-ar avea 2 lobi cerebrali (?), și multe altele - ar spune unii, simplificînd. Tot ce este esențial în jurul omului, are două dimensiuni - polul nord și sud, plusul și minusul curentului, este un sus și un jos, este Yin și Yang, este stînga și dreapta, este înăuntru și afară. Noi trebuie obligatoriu să ne păstrăm echilibrul. Dacă ni l-am pierdut, ne polarizăm pe una din cele 2 variante. Trebuie să știm să apreciem necesitatea răului și a binelui. Nu trebuie să căutăm răul, pentru că el vine oricum. Are cine să-l facă, fie și doar din greșală. Este mai greu să construiești decît să dărîmi. Cînd dărîmi nu ai nevoie de nici o regulă.

În principiu, nu ai nevoie de nimic altceva decît ai acum în cap și poți să faci cu trupul tău pentru a (înțelege?) că viața și moartea, binele și răul fac parte una din alta și că nu pot fi separate sau tăiate în două. O bucată de lemn are marginea stîngă și marginea dreaptă. Dacă o tai în două, fiecare dintre ele va avea cîte o margine stîngă și cîte o margine dreaptă. Oricît ai tăia scîndura și oricît de mică ar fi bucată de lemn, tot va avea o margine, un capăt într-o parte și alt capăt în cealaltă parte. La fel, nu poți separa binele de rău atît de simplu.

Înțelegînd asta, vei înțelege că trebuie să fii mai tolerant, mai iertător față de felul de a fi al celorlalți. Și tînjind către "libertatea mea" să nu atentez la libertatea celor din jurul meu.

Momentul cel mai înspăimîntător este faptul că oricărui început i se opune și cîte un sfîrșit. Orice naștere se termină (după o viață mai lungă sau mai scurtă) cu o moarte. Acest fapt nu-l putem despărți - la fel ca în exemplul cu scîndura - oricît am lungi sau scurta viața. Aici este locul în care toate religiile lumii găsesc soluții, toate filosofii explicații, iar omul nu poate schimba nimic. Poate doar felul de a muri, sau de a trăi. Sau are doar puterea să presupună cum este "dincolo".

Speculații felurite nu reușesc să explice în totalitate milioanele de milioane de fenomene, întîmplări și altele observate direct, simțite sau presupuse de oameni. Nu poți fi sigur dacă unii au într-adevăr dreptate sau nu. Este greu de căutat, și de controlat fiecare întîmplare ce a dus la consolidarea unui cult sau a unei filosofii. Argumente bine documentate au fiecare din religii; fiecare curent filosofic, politic sau economic - care au o teorie la bază - sînt studiate, documentate, susținute cu argumente practice, care funcționează și există. Nu pot fi negați. Pot fi - eventual - contestați. Dar costă energii inutile și uneori vieți ale indivizilor implicați. Cîteodată ani și secole de viață colectivă, ale unor comunități, chiar țări și grupuri de țări. Se mai poate vorbi despre libertate în această țesătură de constrîngeri și intoleranțe?

Rezolvarea acestor (tuturor) probleme, nu se poate face prin "unificarea bisericilor". Pentru că și de se vor unii 3-4-10 sau o sută de mari culte, tot vor mai rămîne milioane de credincioși care nu vor renunța la valorile tradiționale. Fie din inerție, fie din fanatism, fie din prostie sau incultură, fie din interes.

Vor apărea mișcări fundamentaliste, acte de terorism, puternice curente de respingere a uniformizării. Și de ce neapărat uniformizare? De ce să renunțăm fiecare la religiile noastre în favoarea altora? Este la fel de valabil pentru uniformizarea țărilor, a limbilor vorbite, a obiceiurilor și a necesităților de consum. Apar tot mai multe valori străine, false necesități impuse prin canale oculte, masonice (sau nu) - întru' realizarea "planului final" al unei singure civilizații, cu o singură limbă, o singură monedă, o singură conducere, o religie cu un singur zeu suprem...

Senzația de timp

Dacă va fi așa sau altfel, nu se poate ști cu certitudine. Indiferent, însă, dacă lumea va fi condusă dintr-un singur loc sau din mai multe, trebuie să ne cîștigăm libertatea noastră individuală. Și acum (și atunci), să știm să ne eliberăm de constrîngeri și umiliri, să nu fim în situația de a ne fi fost mîncat timpul și să suferim consecințe catastrofale. Pentru că timpul este singura dimensiune care nu poate fi controlată de oameni. Decît consecințele dimensiunii timp. Adică timpul de lucru, timpul liber ș.a.m.d.

Cele mai interesante experiențe sînt cele numite "refugierea în timp". Visele, amintirile, imaginația sînt armele cele mai fidele în apărarea libertății. A ceea ce am numit - de fapt - "senzația de libertate". Singura de fapt dintre toate libertățile pe care le simțim. O senzație cu variante - la fel ca și gustul, culorile și sunetele celorlalte simțuri.

Unii slujitori ai religiilor numesc această senzație "înălțare"; "sentimentele înălțătoare"; "integrarea în absolut". Acestea, pot fi legate de generozitate, bunătate, iertare etc. Un fel de "eliberarea de

lăcomie și meschinărie". Iubirea, senzația de eliberare și toate cele din același registru sînt variante ale senzațiilor resimțite în ceea ce ne-am obișnuit să-i spunem suflet, spirit, duh. Și pentru că sînt cele mai puternice impresii - cele care pătrund pînă în suflet - toți dau sufletului valoare supranaturală, nematerială, divină. Salvarea sufletului, nemurirea sufletului, mîngîierea sufletului și toate celelalte. Tot ceea ce nu ne explicăm concret în percepții, le îngrămădim în suflet. Parapsihologii le înghesuie în para, extracorporal, și altele asemenea. Religioșii - în inspirații sau revelații divine. Fiecare, în felul său, se oprește la prima ușă deschisă, fără a avea curajul să intre. Ori fără a avea puterea - sau de ce nu? - meritul. Cei mai mulți nici măcar nu știu despre acea "ușă". Se mulțumesc cu faptul că "au un suflet" și gata. E treaba popilor să-l păstorească sau al savanților să-l disece și cu asta basta. Ei au altele mai importante: să facă bani, să-și rezolve nevoile imediate, să iubească acum - cît se poate, să... ce atîta suflet?...

Dacă privim simplificat sufletul, ca pe un "organ de simț", ca ochii pentru vîz, urechile pentru auz etc., vom observa că este unul din cele mai complexe în percepții. Dificultatea înțelegerii ne este dată de faptul că nu-l putem localiza în corp și nici nu putem discerne cu exactitate care sînt stimulii direcți și care cei indirecti. Lumina și culorile atacă direct ochii. Simpla mutare sau obturare a privirii ne separă de stimuli.

Care sînt căile de transmitere către suflet a stimulilor? O melodie plăcută îți "intră în suflet" la fel și un peisaj frumos sau un parfum. Dar mai sînt atîtea altele care nu se explică. Și nici o religie, oricît de completă, nu reușește să acopere toate aceste aspecte. Nici știința nu poate să ne lămurească exact cum stau lucrurile. De străduit, însă, se străduiesc cu toții. Cel mai nociv este faptul că deși nu au informații complete, toți își arogă dreptul de "primii", "cei mai" și "singurii". De aici, pînă la ofensive și agresiuni, contraziceri și impuneri forțate ale propriilor idei, nu mai rămîne decît foarte puțin.

Să încercăm să abordăm problema din alt unghi. Putem trăi și simți fără să ne călcăm pe bombeuri, fără să ne simțim prea înghesuiți, deranjați de ceea ce fac cei din jurul nostru. Să anulăm dimensiunile care ne-au provocat dintotdeauna dureri și ne dor încă.

Întotdeauna am simțit nevoia înălțării spiritului. În varianta Sataniștilor - să-l afundăm. Sper ca sataniștii să mă ierte că nu le dau tot atîta atenție, dar vor adapta la propriile nevoi inversiunile ce se impun. Oricum, marea masă (covîrșitoare) și multiplele variante de rit și cult se îndreaptă către proslăvirea a ceea ce se crede că este binele absolut, Dumnezeu, Allah, Budha (...). Deci axa vertebrală, coloana noastră vertebral-spirituală este spre sau dinspre centrul pămîntului din/înspre ceruri. Deci axa Zenit-Nadir este cea care ne poate caracteriza orientarea spirituală. Cu această orientare nu deranjăm pe nimeni din jurul nostru. Ca să glumim - poate doar pe mineri și aviatorii ce sînt dedesubt și deasupra noastră. Fizic nu întretăiem nici o altă linie și nu ne încrucimăm cu nimeni. Chiar dacă vor fi voci să întrebe: dar cei ce locuiesc la bloc?

Spiritul este ca o rază laser și, în fond, nefiind material, nu se întretaie cu nimic altceva. Această imagine virtuală ne face să intuim că în jurul planetei există o mulțime de "spini" spirituali mai puternici sau mai groși în funcție de puterea de credință a fiecăruia. Spun "puterea de credință" dar nu trebuie neapărat să și însemne asta. Dar așa ne-am obișnuit să-i spunem "puterii spiritului". Pînă acum nu am contrazis pe nimeni, pentru că nu vreau să contrazic pe nimeni. Vreau doar să încerc să explic - cu alte cuvinte - de ce sînt atîtea orientări, și contradicții în multitudinea de credințe.

Așadar, trebuie să ne înțelegem pe noi înșine. Ne simțim foarte puternici în spirit, nu ne e teamă de nimic și nu avem nevoie de credință. Poate că va veni și vremea să pierdem din puteri și să ascultăm mai atenți glasul divinității. Sîntem respinși categoric de tot ce este Dumnezeu și religii

clasice, poate ne vom regăsi la Sataniști. Am apucat deja să fim botezați (admiși) într-o religie. Nu este nevoie să migrăm la altă biserică sau cult. Ce rost are? În fond legământul spiritual l-am făcut conștient (la riturile cu botez la majorat) sau prin tradiție (botezul nou-născutului). Dacă dorim o cunoaștere mai aprofundată a credințelor este suficient să studiem cultura propriei religii. Pentru că fiecare biserică are grijă să explice și să acopere tot ceea ce-i părăsește și trebuie să fie. Religiile au tradiții, care s-au inspirat din modul de viață local al oamenilor. Fiecare biserică, în zeci, sute sau mii de ani, și-a studiat credincioșii și a ieșit în întâmpinarea nevoilor lor spirituale sau fizice. Așa numita modernizare a bisericilor a fost un fenomen lent - e drept - dar concret, adevărat. Nu aduce decât noutatea, schimbarea. Doar gândim senzația de libertate. Pentru că în scurtul moment dintre renunțarea la vechea și acceptarea noii religii omul percepe mai atenuat legăturile relativ rigide dintre sine și comunitatea rituală. Sau prin suprapunerea celor două tipuri de legături (de la un rit la celălalt) amestecându-se și anulându-se unele pe celelalte. Rezultă, de asemenea, o slăbire a apăsării.

Cauza adoptării unei alte religii decât cea tradițională constă atât în constrângere (integrarea într-o nouă comunitate religioasă prin căsătorie, refugiere etc.) sau prin convingere. Cei care militează pentru integrarea în noua religie, reușesc să ofere "clientului" idei, garanții de "viață veșnică", "o altă morală" sau multe altele, care nu pot fi regăsite în propriul cult. Dar de cele mai multe ori, simpla militanță ofensivă în favoarea unui cult prin metode psihologice moderne, conving aderarea fără ca subiectul să fi avut înaintea (sau chiar după) vreo convingere sau părere proprie despre religie, divinități etc.

În fond, indiferent dacă ești evreu, creștin sau musulman, brahman sau budist sau chiar satanist, ești mereu în contact cu divinitatea prin intermediul sufletului. Felul tău de a percepe lumea, de a simți și de a răspunde stimulilor inconștienți sufletești, te polarizează, te integrează în grupul celorlalți, mai mulți, care-ți sînt asemănători.

În fond divinitatea este aceeași. Cu cele două părți bună-rea perceptibile de simțurile noastre simplist-conștiente. Nu are rost să amestecăm aici infinitul și veșnicia, pentru că acestea sînt tertipuri de a scăpa de explicații și răspunderi. Aceste cuvinte "magice" nu sînt altceva decât conștientizarea, în noi, a faptului că sîntem minusculi față de Atotputernicul-Creator etc... Fizic, sîntem mărunți - într-adevăr - și limitați strict la dimensiunile noastre. Sîntem tot atât de neliberi pe cît sîntem (de mici; pe cît existăm - în plan fizic).

Dar spiritual, sîntem tot atât de liberi și de "infiniți" și de "nemărginiți", pe cît este divinitatea. Sîntem fragmente dintr-o mare hologramă fărîmițată în miliarde de exemplare, care însumate, dau ceea ce am putea numi prin Dumnezeu. Nici o divinitate (ca să zicem așa) nu este mai mare sau mai mică decât o sumă a spiritelor ce o compun. Sună prea simplist și prea matematic. Deocamdată este un fel de a spune, pentru a înțelege ideea. Divinitatea este pretutindeni, este viața și moartea, este lumina și întunericul, este mișcarea și nemișcarea, este puterea, este creația, este tot și este în toate. Nu dimensiunile fizice contează, pentru a înțelege "mărimea și puterea" divinității. Universul nostru este același și pentru furnici sau bacterii. Doar că noi percepem, cantitativ-fizic, relativ mai mult (oare?!).

Deci va trebui să renunțăm la cele trei dimensiuni - lungime, lățime, înălțime - în jurul cărora trăim pentru că nu aceste dimensiuni ne vor ajuta. Nu avem nici o interdicție sau favorizare în a percepe și a "dialoga" cu Divinitatea. Există - dacă dorim să existe - și de cele mai multe ori, așa cum o dorim noi. Ceea ce înseamnă că, deși în plan material "am fost creați" (cumva, cîndva, de cineva), în plan spiritual ne-am creat singuri și ne-am dezvoltat în timp. Nu câștigăm nimic dacă vom contrazice o anumită sau o altă teorie spirituală, o filosofie. Cheltuim energie inutil. Sigur, de

dragul dialogului, al evoluției prin cuvinte și idei, prin clarificări și adăugiri reciproce, este un câștig. Fiecare idee sau curent a răspuns la un moment dat unei necesități interne, naturale sau externe, impuse ori interesate. Pentru a distinge între natural, firesc și celelalte, va trebui să observăm "cantitatea" de libertate spirituală, conținută în fiecare din ele. Dacă simțind sau gândind după anumite norme, ne simțim înăbușiți sau neliberi, înseamnă că nu comunicăm liber-acceptat. Trebuie găsit întotdeauna canalul direct de legătură cu divinitatea, cu comunitatea spirituală generală, totală, fără granițe sau forme. Această comunicare se face individual, după puterile fiecăruia sau mediat.

Nu toți posedă capacitatea de a intra ușor în legătură cu instanțele spirituale superioare. De aceea oamenii s-au adunat în grupuri pentru a se ajuta unii pe alții (prin cuvinte, incantații, dans, prin poziții, ritualuri, prin coduri și simboluri etc.) să atingă "marele spirit". Pentru mulți, atingerea unei trepte intermediare, spiritul colectiv creat într-o adunare oarecare, (o slujbă religioasă într-o biserică de exemplu) înseamnă tot ceea ce se poate realiza în timpul vieții. Mulți explică senzația, printr-o "stare specială" o "ușurare" și alte asemenea. Dar aceasta este abia "ușa" care ni se arată. Nici măcar nu am atins-o, dar-mi-te să o deschidem sau - Doamne ferește/ajută - să intrăm pe ea.

Foarte mulți consideră suficientă "starea de transă" în care ajung uneori, dată de oboseală, de unele substanțe, de foame sau practici specifice. Unii se mulțumesc cu "beția de cuvinte", intrând într-o stare de amorțală, considerată "stare supremă".

Cine vrea, se poate mulțumi și cu atât. Și chiar cu mai puțin. Pentru foarte mulți, starea de libertate este nedorită. Implică responsabilități sau dacă nu, măcar generează teamă. Teama de schimbare, teama de a gândi și de a vrea. Sînt efecte exagerate ale unui element de control social: ridicolul, rușinea, oprobiul public, izolarea, marginalizarea, sau excluderea din comunitate.

Această lene de a fi tu însuși a apărut mai înfii ca o variantă la sentimentul de resemnare, de înfrîngere, o dată cu apariția liderilor, a conducătorilor, a stăpînitorilor de sclavi etc. Cristalizată și filtrată în timp, senzația a dat felurite variante. Așadar, alegeți-vă singuri tipul, mărimea și culoarea propriei dumneavoastră "senzații de libertate".

Un ambalaj pentru libertatea noastră

Senzația de libertate este generată și de creativitate.

O societate optimistă, plină de speranța unui viitor mai bun, este mai "sănătoasă" decît una în care divertismentul te inundă. Spectatorul fiind doar pasiv. Trebuie să te implici fizic, cultural, spiritual dar și creativ, altfel nu simți viața. Acest aspect al divertismentului și al libertății prin creație, îl vom mai aborda puțin și la sectorul cu "manipulări".

Dacă am lămurit-o că nu putem măsura libertatea prin mărimi fizice de spațiu, greutate sau vreo altă mărime electro-magnetică, să intrăm un pic prin dimensiunea cea mai greu de manipulat - timpul.

Timpul este prieten dar și dușman al libertății. Percepția lentă a timpului duce la lipsire de libertate. Trăirea intensă, interiorizarea - arderile interne - ar putea genera o senzație de libertate chiar în condițiile în care ești lipsit de libertatea fizică. Lipsirea de timp precum și lipsirea de creativitate înseamnă de fapt un furt al libertății.

Dacă am face o teorie a prezentului - în stil original, așa cum am făcut-o până acum, cu toate cele - prezentul, n-ar fi altceva decât tot o senzație. Ca și libertatea, așa cum cred că v-am plictisit cu această afirmație. Prezentul ar fi o consumare a viitorului, care se transformă în trecut. Așa că, "Prezentul" ca stare a timpului nu există! De prea multă vreme credem adevărată o iluzie. Viitorul se actualizează, transformându-se în trecut. Fără să țină seama că pe undeva în lume niște muritori cu simțuri și iluzii cred altfel. Prezentul ne rămîne ca o iluzie senzorială. Așa de vie, că de cele mai multe ori cădem în mrejele amintirilor timpului, fără să mai privim la răsăritul vremii. E drept că prin circuitele lor, fluidele și-au format circuite de "întîrziere", de legare a viitorului de trecut, așa încît să credem că între nano-secunda care tocmai a trecut și nano-secunda care urmează la rînd, ar fi o "zonă de prezent". Asta-i numai în capul nostru și în fluidele care au luat drept "reper al prezentului" (după o altă împărțire, pe "porții" mai mari a timpului): orele, zilele... Dragilor! Balanța vremii nu are decât două talere. "Azi, acum" vor fi să fie cu noi, numai dacă știm să "curgem" odată cu nisipul clepsidrei.

Filosofia timpului ne obligă la filosofia ne-vieții.

Noi nu avem moartea în noi. Conștiința morții este ceva exterior, dobîndit. A muri fără a te transforma este ceva ce nu ține de viață. Ne perpetuăm în timpul vieții. Avem continuitatea vieții de la viu la viu. Nu murim pentru a ne naște (ca plantele), luînd-o de la "zero-biologic", pornind de la sămînță. Poate "programele" autodistructive sînt în legătură cu programele auto-reproducerii. Dacă am separa - din start - mecanismele de dezvoltare a sistemelor autoreproductive de cele fundamentale de păstrare a vieții individuale, poate am reuși să reparăm programele care declanșează moartea biologică.

Capitolul VI

Genuri și tehnici ale presei (1)

Celule, țesuturi, organe

Aminteam într-un capitol precedent, că putem compara societatea umană cu un organism viu (un om, de exemplu). Dacă vorbim de presă ca parte a unui organism viu (spuneam mai înainte că o "văd" ca pe un cortex), atunci să o disecăm nițel. Vom găsi multe și mărunte, pe care nu ne vom apuca acum să le inventariem, pentru că sînt deja foarte bine clasificate și descrise de alții. Vom decupa cîte un peticel și îl vom monta aleatoriu, cum dă Domnul. Mă rog, ar fi o ordine, dar să n-o mai complicăm. Mă voi referi - prin comparații - și la partea aceea care ne obsedează și ne doare. Timpul în multiplele sale forme în care îl percepem. Referitor la timp, aș fi înclinat să spun că "Natura omului este prezentul, iar prezentul omenirii este viitorul".

Voi încerca doar, să mai luminez cu puțină "umbră" acele nuanțe pe care le-am observat de-a lungul anilor. Nu le-am descoperit eu. Nici o grijă, nu mi le atribui ca "invenții". Mi-au sărit - numai - în ochi.

INTERVIUL

Se poate spune că interviul a apărut încă de la prima întâlnire a doi oameni, care nu trebuiau nici să lupte, nici să procreeze, ci pur și simplu să se întrebe și să-și răspundă unul altuia. "Interviul a apărut ca expresie a nicidecum astîmpăratei curiozități a omului. A infinitei sale apetențe de cunoaștere. A nesecatei sale capacități de a pune întrebări. Omul s-a născut și trăiește sub zodia întrebării"(Elemente de Teoria Presei, pag. 66, v. la "bibliografie").

Întrebarea este scheletul interviului. Prima întrebare contează cel mai mult. Este ca primul alpinist ce ține coarda într-o ascensiune. Întrebările pot fi generale, directe, închise, ocolitoare, încuietoare... Se pot face completări la întrebări prin fraze succinte etc. Din punctul de vedere al

conținutului, întrebările sînt factuale, de opinie, de motivație, mărturii. Sînt interviuri care prezintă un eveniment, un subiect de actualitate; unele urmăresc să realizeze un portret; altele fac cunoscute opinii, puncte de vedere. Interlocutorii dialoghează, conversează. Se completează, se întrebă, se întrerup reciproc, se contrazic.

Tudor Vornicu spunea la un moment dat că "a lua un interviu, înseamnă a pătrunde pur și simplu în viața, în sufletul unui om. Într-o lume. Aceasta presupune atenție, discreție și un mare respect față de persoana intervievată. Mai ales că un interviu este o modalitate profundă de a-i prezenta pe oamenii epocii" (Flacăra nr. 12/1981, pag.21).

Alții consideră interviul ca o luptă. O permanentă contradicție, incitare, argumentare, contraargumentare. Și ca orice luptă, preia regulile atacului și apărării. Oricare din cei doi poate fi atacat sau atacant. Pe rînd sau simultan.

Indiferent, însă, de caracterul sau scopul interviului, atît ziaristul cît și interlocutorul trebuie să țină seama că relațiile între "elementele" unui interviu public, nu sînt numai cele dintre omul-ziarist și omul-intervievat. Există "publicul la timpul trecut" al ziaristului, adică un "capital de cititori" care dau tirajul și prestigiul ziaristului. În același timp, același public poate fi și "capitalul electoral", simpatizanții, spectatorii, pacienții, clienții, personalității vizate. Pentru ca interviul să "funcționeze" trebuie făcută adaptarea reciprocă la "publicul trecut", rezultînd astfel "publicul viitor". Beneficiarul, cel căruia îi este destinat rezultatul întîlnirii. Dar nu poate fi o disproporție foarte mare între "capitaluri". În afara întîmplării - extraordinar de rară ocazie - un ziar local cu cîteva sute sau mii de exemplare pe număr, nu va putea intervieva o personalitate ca - să zicem - M. Gorbaciov sau G.Bush.

Apropo de interviuri, nu ratez ocazia să redau o producție proprie. Un interviu pe care l-am considerat diferit. Poate pentru că persoana și modul de realizare a confirmat, dar a și contrazis ce am spus mai sus, cînd am făcut teoria interviului.

L-am cunoscut pe SATANA

Nu vrea să-i dăm numele. Mai ales că este foarte cunoscut în Caraș-Severin. Putem doar să spunem că are 34 de ani, este inginer-mecanic; are soție și doi copii - de 8 și 6 ani (băieți). Este dintr-un sat din județul Timiș, unde are o casă frumoasă și unde-i locuiesc părinții, fratele și socrii. În Reșița are un apartament cu trei camere pe undeva în cartierul Govîndari. A lucrat foarte mult timp în străinătate și se pare că boala provine dintr-o legătură extraconjugală. Este într-o fază destul de avansată a bolii, iar doctorii și-au cam luat mîna de pe el. Vorba-vine, pentru că de fapt zilnic vine cineva să-l vadă.

- Ce te-a făcut să ne chemi la această discuție?

- M-am gîndit că ar putea să fie interesant și mai ales educativ - pentru cei încă sănătoși - un dialog cu un bolnav, pe moarte.

- Ești șocant de calm. Dacă nu ți-aș fi văzut hîrțiile astea medicale aș fi crezut că este o glumă. De prost gust - evident.

- M-am consumat foarte mult. Am avut două motive care m-au calmat: unul este întoarcerea la religie - deci speranța - și al doilea este faptul că am descoperit un doctor - mă rog, așa ceva - care mi-a promis că mă poate ajuta. Cîteodată simt că mă sufoc. Faptul că știu că nu o mai duc mult, mă face să mă simt cîteodată într-o casă cu tavanul foarte jos, eu trebuind să mă tîrăsc tot timpul, fără

aer, fără lumină, fără căldură - alteleori într-o atmosferă foarte închisă. Nu vreau să bravez. Vreau doar să spun că, într-adevăr eu sînt de vină. Am umblat foarte mult prin străinătate și am avut fel de fel de femei. Chiar și... dar nu aventurile mele contează. Am reușit să-mi dau seama că toți vom ajunge să ne îmbolnăvim de așa ceva. Nu te poți feri de boala asta. Eu însumi am făcut totul ca izbăvirea să vină prin intermediul meu, cît mai multor nefericiți, care ca și mine, au crezut că a trăi înseamnă să mănînci, să bei, și să dormi cît mai mult. Nu-ți dai seama? E anul 2000 și vine sfîrșitul. Cine-și poate spăla păcatele prin suferință...

- Bine, te rog spune-mi mai bine care a fost evoluția bolii și oarecum contextul contaminării tale.

- Am luat-o de la una, prin Italia. Cred. Eram cam cherchelit și nu m-am ferit. Cam doi ani m-am luptat cu un herpes pe care l-am luat tot cu această ocazie. Apoi, au început pneumoniile, tusea, bubele... am slăbit, scuip sînge...

- Și totuși, pare că stai destul de bine cu moralul.

- Mda! Să zicem. Mă simt ca un kamikaze. Cîteodată mă apucă mila de mine însumi. Cel mai milă mi-e de copiii mei. De soție nu, că este o ticăloasă. Ea m-a îndemnat să iau calea pribegiei. Să cîștig bani. Bani, bani și iar bani. Asta este un alt virus care ne omoară pe toți. Ne omoară viața.

- Perspectiva morții te-a făcut mai filosof?

- Ești cinic.

- Nu mai mult decît tine. Răspunde-mi te rog.

- Filosof am fost toată viața. Dar eram al dracului de materialist. Și uite că după cîteva luni bune (mă rog - rele) de cădere, am devenit cumplit de idealist. Religios de-a dreptul.

- O anume religie?

- Oricare dragul meu. Una care să-mi promită raiul. Să-mi promită orice numai să scap de blestemul timpului și al banilor. Și să nu mă mai facă să sufăr atît de mult. Fizic vorbind. Cel mai bine mă simt de cînd mi-am dat seama că așa cum plăcerea părinților ne-a născut, plăcerea fiecăruia este capcana spre suferința supremă.

- Faci ce faci și tot acolo ajungi.

- Aș putea ajunge în altă parte? Să n-o mai lungim: dacă vreți să aveți o viață mai lină, duceți-vă la biserică, fiți cuminți. Dar nu veți obține iertarea. Trăiți-vă viața și veți primi dreptul la suferință.

Acum du-te că am obosit.

Capitolul VII

Genuri și tehnici ale presei (2)

REPORTAJUL

Dacă cineva ar fi curios să afle ce înțelege un om simplu despre meseria de ziarist, ar trebui să meargă și să-i întrebe. Ar afla că ziaștii sînt reporteri. Ce fac ei? Iau interviuri de la personalități și scriu știri. Altceva nimic? Ba da, scriu articole și reportaje. Bun. Acuma, dacă am vrea să intrăm în zona didactică sau științifică și să aflăm ce scrie la carte că ar fi reportajul, ne-ar trebui o bibliotecă să transcriem tot ce s-a spus și s-a scris despre acestea. Ca să nu mai punem la socoteală că ne-ar mai trebui una pentru toate cărțile cu reportaje, așa ca să înțelegem la concret și în mod practic ce este acela un reportaj. Nu am la dispoziție decît cîteva pagini și am promis că voi apela în principal la scăfirlia și la lucrările mele. Pentru o definiție, am să mă inspir - totuși - din Marin Stoian (Elemente de Teoria Presei, pag.93), care definea reportajul ca un gen ziaristic în care se relatează cu mijloace literare, prin prisma unei atitudini personale, evenimente autentice, care au un ecou în actualitatea imediată. Cele patru cuvinte cheie ale definiției fiind: actualitatea, autenticitatea, atitudinea și plasticitatea. Conform aceluiași autor, clasificarea s-ar face după mai multe criterii. După tema reportajului, după modul în care este structurată evoluția narațiunilor și după componenta dominantă a personalității reporterului. După tema reportajului vom avea categoria "reportaj de specialitate": reportaj politic; economic; social-cetățenesc; cultural; sportiv; și categoria "reportaj de informare generală": reportajul de călătorie, de fapt divers, portret, monografic și publicitar. Orientîndu-ne după modul în care este structurată evoluția narațiunii vom avea categoriile: reportajul propriu-zis, reportajul colaj, eseu, povestire și anchetă. Dacă privim și categoriile generate de personalitatea reporterului vom avea reportajul descriptiv, de meditație filozofică și cel de dezbatere etică.

Pentru că nu sînt un teoretician-specialist al reportajelor, nu pot contrazice definiția și clasificările de mai sus. Dar dacă m-ar întreba cineva cum aș ști să le clasific, nu m-ar interesa felul în care au fost scrise. Dacă sînt interesante, sînt publicabile. M-ar interesa modul cum au fost documentate. Adică din punctul de vedere al omului pe teren. Așadar, în relația reporterului cu oamenii, cu mediul și chiar cu informația care poate fi obținută, aș spune că avem un reportaj documentat "cu ecusonul în piept"; reportaj documentat în paralel, în timp ce faci și altă treabă; reportaj întîmplător; sub acoperire, incognito, ne-implicat (detașat, ca observator) și incognito, implicat, participant, ca personaj. Aș mai avea un tronson de clasificare din punctul de vedere al deplasării ziaristului pentru documentare: aș spune că faci un reportaj pe banii tăi, pe banii redacției sau ai unui sponsor; pe banii clientului despre care scrii (ești invitat) și reportaje de groază (fără bani, încercînd - de exemplu - să scapi din ceva, de undeva...).

"Reportajele mele"

Am avut șansa, în munca mea de ziarist, să călătoresc destul de mult și să realizez unele reportaje care au fost publicate la vremea lor. Nu-mi bat capul dacă au fost considerate bune sau rele. E suficient că sînt lungi. E și asta o calitate nu? O mare parte a lor au fost realizate după tehnici normale, ziaristice. Dar cîteva dintre ele (cele pe care le-am considerat eu cele mai reușite), au fost realizate "sub acoperire". De multe ori, este nevoie de puțină umbră - cum spuneam cu ceva pagini mai înainte - ca să poți vedea ce se află dincolo de strălucirea pe care o reflectă "oglindea adevărului relativ".

Vă voi prezenta în continuare cîteva din aceste reportaje realizate prin implicare directă. Cum altfel poți face un reportaj, dacă nu te duci să vezi la fața locului? Să te umpli de fum, de mirosul pericolelor și gustul catastrofelor de-acolo; să vezi deșteptăciunea sau prostia umană, să simți specificul fiecărei așezări, cultura grupului uman implicat în acel aspect studiat.

Am călătorit foarte mult în zona fostei Iugoslavii, mai ales cu prilejul războaielor de după anii 1992. Și cu ocazia celor ce se întîmplă într-o țară, după un asemenea război. Nu am să insist asupra a tot ce am scris și publicat atunci, am să vă prezint doar cîteva reportaje mai relevante. Primul dintre ele, a fost publicat în cotidianul "Ziua". Ca să documentez cele scrise atunci, am fost la un pas să mă înrolez ca voluntar (mercenar) în trupele croate. Dar pentru că am obținut informațiile pe căi ceva mai "pașnice", am renunțat. Nu că ar fi fost neinteresant, dar parcă nu eram eu chiar durul, care să o caute cu lumînarea. Mai ales că un război nu este o partidă de șeptic în parc, cu pensionarii. L-am transcris așa cum a fost publicat atunci, așa că vă rog să faceți adaptările de la "este" la "a fost" și celelalte.

Croația - Bosnia și retur

"Războiul ăsta trebuia să-l aveți voi, românii, din '89, dar n-au fost de acord rușii. Așa că l-au mutat cu vreo două mii de km mai departe de granița lor" - spunea un bătrîn colonel în rezervă, din Zagreb.

Nimeni nu înțelege de ce, dar toată lumea știe că fosta Iugoslavie este sfișiată de un război absurd în care sînt amestecate orgolii naționale, politice, religioase, geografice și cine-mai-știe de care. Însă numai cei care au fost la fața locului știu că războiul este dus, fără ca măcar combatanții să-l înțeleagă. Fiecare soldat luptă pentru altceva. Și un ochi format poate fi surprins de faptul că disciplina militară este mai mult... democratică. Cel puțin în înțelesul unui soldat român disciplinat.

La război ca ... în Balcani

Nu vom repeta cele știute. Vom arăta aspecte dintr-un război mai mic. Doar al cîtorva, luați la întîmplare. Pentru că războiul cel mare se dă acum între tehnica sovietică (de partea iugoslavilor) și tehnica occidentală de partea Croației și Bosniei.

La început - când nimeni nu mai știe de fapt cum a pornit - croații (surprinși fără armament și tehnică de luptă) au confecționat la repezeală câte ceva... Tot ce putea zbura a devenit avion de luptă. Boilere, butelii, butoaie, canistre au fost umplute cu șuruburi, cuie, explozibil, devenind torpile, bombe și "rachete" sol-sol și aer-sol. Propulsarea se făcea "clasic". Cu catapulta, adică. Toți bunicii și-au scos flintele, baionetele, petardele și ce mai aveau, de prin ascunzători. Pe atunci, toată populația strângea din dinți, cu ură împotriva "celorlalți". Occidentul își manevra opinia publică sacrificându-și ziariștii, în așa fel încât colegii conaționali să fie polarizați de o anumită parte a frontului. Dar asta nu mai ține de un simplu război balcanic...

Diseară facem discotecă. Va cînta Nikola cu mitraliera

Pe linia întâi, în zona orașelului bosniac Bîrciko, Nikola își cîntă Bosnia într-o melodie populară. A cîntat superb, iar colegii care îl aplaudă și chiuie sălbatic, îmi spun că înainte de război, era cîntăreț profesionist. Cîteodată se enervează, pune mîna pe mitralieră și trage pînă nu mai are gloanțe. Asta o fac de fapt, cu toții. Pentru băieții de aici, războiul este "super". Adică ceva formidabil. Primesc o soldă de circa 300 DM pe lună. Dar nu o fac pentru bani. Din patriotism. Toți sînt voluntari. Grupa de patru - cinci cîți sînt aici, a ținut o mare bucată a liniei frontului, timp de mai bine de șapte luni. Ei singuri.

Cine a trebuit să moară, a făcut-o deja

Nikola este un soldat de elită. Costumul său este cam ca cel "ninja". Nu i se vede decît un pic din gură. Ochii îi are acoperiți cu ochelari de soare.

- Ai și vestă antiglonț?

- "Panțerca"? Nu! Este prea grea, mă încurcă. Eu trebuie să mă mișc foarte repede, să mă cațăr, să mă tîrăsc... Dacă e să mă nimerească, nu mă ajută la nimic.

Fratele său, coleg de grupă, a murit cu cîteva luni în urmă. Își curăța pușca în care mai avea un glonț. I-a împrăștiat creierii.

- Îți dai seama? Cu pușca LUI! El mîngîia fiecare glonț înainte să-l bage în încărcător. În loc să omoare un cetnic inamic... Nikola nu plînge. Mă așteptam să se întristeze, ceva. Dar nu i se clintește nici un mușchi.

Nu avea nici măcar păr la păsărică

- Într-o zi, mai pe la început, stăteam toți și mîncam acolo, lîngă apă. Deodată am simțit o mișcare în tufiș. Am văzut țeava unui AG cum se fixa pe noi. Am tras tot încărcătorul în rafală. Era o puștoaică de vreo pai'spe ani, din satul vecin, de la sîrbi. O cunoșteam. Cu soră-sa am făcut niște ieșiri. Rafala a tăiat-o pe din două, de la mijloc. Încă mai zvîcnea cînd nebunii aștia (arată către camarazii care rînjeau) i-au dat jos chiloții. Crede-mă, nu avea nici măcar un fir de păr la păsărică. O copilă.

- Și ce-ai simțit?

- Nimic. Sîntem în război.

Francîrorul. Un super-soldat tip "Rambo"

Cei mai bine antrenați și mai eficienți soldați intră în trupele de elită. Nikola a văzut toate filmele cu Rambo. A făcut o grămadă de sporturi. Are părul lung, legat cu o bentiță pe frunte, mușchi, tricou și gesturi la fel ca Rambo. Un model periculos, pentru că nici milă nu are. Îmbrăcat în costumul "ninja" (cam ca al anti-teroriștilor noștri) nici nu mai seamănă a om. Are o pușcă perfecționată, cu lunetă, cu care nu dă greș.

- Primul pe care l-am "bubuit" era un rus din trupele speciale. Într-o dimineață cînd ai noștri au făcut o înțelegere, ceva, cu ai lor, era liniște. Țasta, s-a trezit și se întindea. L-am trăznit în cap. (Nikola-Rambo face un gest scurt cu mîna ca și cînd ar răsturna ceva). Pe mulți, nu-i mai țin minte.

Mi-a spus că nu iartă pe nimeni în afară de cei ce au costume ca al său, plus un semn distinctiv - o suviță roșie pe umărul drept. Oricine îi intră în vizor - soldați, civili, femei, copii, "căști albastre", ziariști, medici, ba chiar băieți din satul vecin cu care a copilărit - este condamnat. Nikola nu simte nimic. Este o mașină de ucis.

Ca să mănânci o ciorbă, mai întâi trebuie să împuști o găină

Linia frontului, aici, este într-un sat evacuat. Oamenii au plecat în grabă fără să apuce să-și ia aproape nimic. Așa că se mai găsesc prin curți, animale de care au grijă soldații - așa cum pot. Într-un moment de calm, Nikola, sătul de conserve, se hotărăște să facă o ciorbă. În curtea plină de găini, pune pușca la ochi și trage după o găină. Rateu! Mai trage o dată. Pe lângă. Încep să rîd: "Cum dom'le, tu trăgător de elită?" Se uită la mine și îmi pare rău că n-am vrut să rămîn filosof. Intră înăuntru și după două secunde iese cu o mitralieră. Am sărit speriat după un zid. A măturat curtea - efectiv - cu rafale. Când a rămas cu încărcătorul gol, a aruncat pușca și a început să calce găinile cu bocancii. Pe cele care mai mișcau.

Înapoi la Zagreb

Ca să treci prin zonele de conflict, întîlnești nenumărate baraje, controale. Atît ale armatei, poliției cît și ale trupelor ONU. O dată intrat în Croația nu prea mai sînt atît de insistenți controlorii. Senzația de război dispare după cîteva zeci de km de la linia frontului. Oamenii își fac treburile ca și cînd nu ar exista nici un fel de problemă.

Se poate observa o bunăstare a oamenilor de aici, atît din aspectul caselor, cît și după felul cum muncesc. În sate, aproape că nu este familie să nu aibă un tractor și toată gama de mașini.

Relaxarea și calmul din Zagreb duc la impresia că aici nu a fost război, de 40 de ani. Deși sînt mulți militari, polițiști, membrii ai trupelor ONU, cetățenii (localnici sau în tranzit) nu au impresia apăsătoare de asediu pe care o au de exemplu... românii. Razii, filtre, polițiști pretutindeni, legitimări, fel și fel de gardieni, uniforme, servicii militarizate și înarmate, duritate, impolitețe, neîncredere, suspiciune... Ei nu au așa ceva. Decît vag, mult prea vag pentru o țară în război.

Sigur că este o diferență între români și croați. Românii sînt mai expansivi, dar în fond mai pașnici. În Croația, deși ești întîmpinat cu amabilitate și chiar simpatie, lumea este mai rezervată. Pînă la un punct. Pentru că dacă ai venit cu gînduri rele sau ai supărat pur și simplu pe cineva, poți să te aștepți de la răceală bruscă pînă la... un pistol îndreptat spre tine. Nu de puține ori scandalurile se încheie cu morți și răniți, împușcați, aruncați în aer, etc.

Autobuzul de Beograd

La plecarea din Zagreb am ales un autobuz spre Baja - Ungaria. Între Croația și Serbia nu există comunicare, totul fiind blocat, toată granița comună fiind o lungă linie de front... Asta aparent, pentru că, schimbînd cîteva vorbe cu călătorii din autobuz am aflat că merg cu toții în ... Serbia! (Am observat că la despărțire în autogară se cam plîngea, dar n-am dat importanță). În Baja, nu am oprit decît într-o piață. Era ora unu noaptea și autobuzul a parcat alături de altele două cu număr sîrbesc.

Fără multă vorbă, Croații cu care am venit s-au mutat în autobuzele sîrbești iar sîrbii au urcat în cel croat. Șoferii s-au salutat prietenește și cît a durat transbordarea au băut împreună cîte un suc. Nici un incident, nici o vorbă sau gest care să amintească de faptul că între cele două popoare tocmai se desfășoară un război ucigător.

De vorbă cu oamenii

Croații acceptă imediat să-ți răspundă sau să te ajute pe stradă. Sînt generoși și ospitalieri. Dar dacă încerci să intri în ceea ce consideră ei "spațiu privat", poți considera încheiată discuția. Atît în prezent, cît și pe viitor. Dacă insiști, se lasă rău...

În comparație cu noi, muncesc extraordinar de mult. Obiectivitatea mă obligă să constat că unele lucruri sînt făcute exclusiv din "hei-rup". Un bătrîn salahor (de-al nostru) mi-a spus odată că și atunci cînd "dai" cu lopata, trebuie să ai o tehnică. Ei bine, croatul muncește fără să-și pună problema unei ușurări sau simplificări. Muncește, pînă cînd vede la un vecin un aparat sau o mașină care lucrează singură, apoi și-o cumpără și el.

Cutița cu bumbi

Cultura "de masă" este axată pe așa zisa "cultură aplicată", "de-a gata". Au o capacitate extraordinară de asimilare a tot ce este nou ca tehnică și tehnologie, ca stil de viață modern și confortabil * Se poate observa o puzderie de copii de pînă în 4-5 ani. Aproape că nu este femeie, să nu fie însoțită de așa ceva. * Bărbații sînt destul de rari. Ori sînt pe front, ori sînt la muncă în străinătate * Totul este foarte scump. O franzelă de 600 g. costă mai mult de 1 DM, la fel un drum cu tramvaiul. * O locuință (ieftină) în Zagreb costă peste 20.000 DM, iar o casă, chiar în afara capitalei, peste 100.000 DM. * Autoturismele cele mai ieftine sînt cele producție "est" și Zastavele (de la 300 DM în sus), dar au probleme care nu prea le permit să circule. O mașină este considerată ieftină la 2-3000 DM * Moneda națională este Kuna (= 100 lipa). Seamănă izbitor cu marca germană (1 DM = 3, 7 kune) atît ca formă, culoare cît și la desenele imprimate.* "Umbra" Germaniei este foarte prezentă în Croația. Se poate spune că este o simpatie reciprocă la toate nivelele.* Deși există un proces de redescoperire și înlocuire a valorilor și tradițiilor, sînt încă ezitări și nedumeriri. Oficial nu se mai folosește nimic din ceea ce este sîrbesc. Dar oamenii ascultă (în surdină) muzică sîrbească; circulă cu Zastava (autoturism iugoslav - licență Fiat); poliștii au în dotare pistolete cu steaua și RSFJ imprimate vizibil pe toc; continuă să existe monumente iugoslave cu stea roșie ce comemorează "eroica luptă antifascistă din al II-lea război mondial" * Oricum, sentimentele naționale firești depășesc cu mult ceea ce la noi este considerat "naționalism fanatic". Deși majoritatea tinerilor sînt, sau au fost plecați în străinătate nu fac caz de inestimabilele valori ale Occidentului. Și continuă să asculte cu plăcere și muzica populară, să-și respecte strămoșii și mai ales realizările "odioase" din vremea comuniștilor. Adică nu se chinuie să falimenteze fabricile și uzinele sau să se privatizeze cu "prioritate".

Opinii

Svetlana - chimist-laborant - Războiul este absurd și de neînțeles. Pur și simplu nu mă interesează. În orice caz, dacă se termină, țara noastră se va putea compara cu Austria. Și chiar mai mult, pentru că noi avem un litoral superb.

Iosip - refugiat bosniac, 17 ani, muncește necalificat la Velika Gorica: pe taică-meu l-au schilodit cetnicii iar pe soră-mea au violat-o. Numai eu întrețin familia. Am avut casă mare cu tot ce ne trebuia dar nu am reușit să luăm decît ce a fost pe noi. Ne-au ajutat foarte mult croații. Le mulțumesc, muncind pentru ei.

Barba - veteran, în jur de 50 de ani, hipoacuzic - Dacă muream pe front, nu-mi părea rău. Am omorît destui de-ai lor. Nu mai am familie, dar lucrez și sînt încă sănătos. Trăiască Croația!

Tomislav - 26 ani, fost polițist, croat de la graniță, dintr-un sat distrus - am fost rănit și sînt încă în convalescență. Peste o lună ies și mă întorc pe front. Ori eu, ori ei!

Muselin Ivan - român care și-a luat cetățenia croată, lucrează de trei ani ca brutar în Zagreb - Croația este o țară cam cum aș fi dorit să fie România. Nu mă simt ca acasă dar nici nu mă pot plînge. Sînt tratat cam de sus. Nici nu le pot cere altceva...

Oșil Marian - român, muncește ca necalificat la construcții - Eu am venit aici acum două luni cu aștia de "Trialden SRL". Cîștig oricum mai mult decît dacă aș lucra la mină în România. Și nici munca nu-i așa de grea. Sîntem vreo cîteva sute din România și n-am auzit pe careva să se plîngă de ceva. Atîta că e scump totul pe aici.

Duma Petru - român apatrid, venit din Germania, în așteptarea cetățeniei croate. - Cu aștia poți vorbi de orice, numai să nu-i întrebă nimic. L-am văzut odată pe unul că rîcîia un zid pe care era o

cruce cu niște "C"-uri (semnul cetnicilor). Înjura de mama focului Da' culmea că era bine îmbrăcat și plin de aur. Nu părea nebun. Eu am avut probleme la intrare dar noroc că știu limba. Cred că rămân aici definitiv.

Louis Fernandes Antel - Argentinian, militar în cadrul ONU - Croația este o țară foarte frumoasă. Simt o stare de așteptare, de latență aici, inexplicabilă. Nu prea au femei frumoase, sau nu le-am văzut eu (dar oricum, nu prea circul). Mie-mi convine războiul ăsta, pentru că nu lupt în mod direct deși sînt tot timpul o posibilă țintă, dar pentru 5000 USD/lună plus o grămadă de facilități... Mai am de stat cam șase luni aici și m-am făcut om (dacă scap!)

Jelko Mranici - polițist motociclist în Zagreb. Pe aici, criminalitatea îmbracă toate formele. Sîntem nu numai o țară în tranziție, cum îi zici, dar și în război. În plus, sîntem destul de deschiși accesului străinilor. Traficanți de arme, droguri, criminali, violatori. Lumea știe și poate să se apere singură, așa că de obicei conflictele se finalizează cu morți și răniți sau nu se reclamă.

Maria Salantici - mamă a trei copii, funcționară - Norocul meu este că stau cu o soră mai mare, văduvă. Totul este foarte scump, și dacă ar fi să ne descurcăm cu salariile pe care le primim, nu am reuși. Soțul este în Germania și câștigă cam 2000 DM pe care ni le trimite în fiecare lună. Am reușit să ne cumpărăm un apartament și avem fiecare câte o mașină. Sigur, nu mă pot plînge, dar nici grozav nu e.

*** Comentariu:

Croația era singurul loc unde se mai putea câștiga un "ban grămadă", cu acces relativ ușor. Nu era nevoie de viză, transportul nu era exagerat de scump iar banii câștigați erau cu mult peste maximumul posibil în România, pentru munci echivalente. Așa că vă "servesc" următorul reportaj legat de Croația și de românii care au venit în contact cu această țară în cele ce urmează. Acest reportaj a fost oferit cotidianului "Național" încă din anul 1997, dar nu a fost publicat. A acceptat publicarea, doar cotidianul "Oglinda", dar abia în noiembrie 1998.

Am muncit în Croația

Odată cu deschiderea României spre lumea de după 1990, noi românii - atît de frustrați în libertăți și "drepturi fundamentale" - am luat-o din loc. Să vedem, să mirosim și să gustăm din marea civilizație capitalistă. Nici bine nu am apucat să mușcăm din gogoasă că ne-au și trimis acasă. Mai întîi Germania, apoi și Franța, Austria, Italia și celelalte. Vize tot mai sofisticate și mai greu de obținut ne opresc să pornim spre lume. Nu mai e nici Ceaușescu nici Iliescu; nici Bucovina, nici Basarabia, nici Insula; nici români în Covasna și Harghita. Dar în lume tot nu putem. Avem voie tot pe acolo (încă) pe unde ne lăsa și nea' Nicu - Ungaria, ex-Iugoslavia, Bulgaria, Turcia. Dar și aici sînt probleme...

Contextul internațional

Era prin vara lui 1994, după ce a dat faliment ziarul la care lucram. Rămăsesem lefter tot așteptînd milioanele de la Caritasul clujean. De fapt așteptam lefter, pentru că economiile mi s-au dus de opt ori în cîte trei luni... Mai intermediam cîte o mare afacere (un vapor cu ciment sau cîteva vagoane de lemn, oi, porci, mii de tone de zahăr) și eu ca tot românul care încerca să se lipească de un business. Noroc cu nevastă-mea, că avea slujbă și cu alocația lu' ăl mic, că altfel nu aveam din ce deschide acreditivele și mi se-ntărea cimentul în vapoare.

Primul contact

Într-o normală zi, în care nu mai pridideam cu semnatul contractelor, vine un prieten la mine și-mi zice: "Mă, nu vrei să vi cu mine în Croația la muncă? Hai că mai îmi trebuie un om în echipă!" Când, cum, cine, unde, cât, cât, cât? "Drumul e vreo 80 de mărci, plecăm duminică, ajungem luni direct la lucru, ne plătește cam trei mărci pe oră și avem asigurat dormitul. Cu mîncarea ne descurcăm noi. Vezi că-i scumpă, mai ia-ți de-acasă!"

Mi-am făcut calculele, bagajele, m-am uitat pe hartă să văd unde-i Croația, mi-am vîndut una-alta de prin casă, dar n-am avut cui-ce vinde că toți erau în convalescență după Caritas. Pînă la urmă, am mers pe credit. (Aveam eu în bancă milionul de dolari de la ciment, dar n-a avut banca să-mi dea mărunt!)

Primul șoc cultural

Am trecut prin toate vamele, și am ajuns într-un sat pe lîngă Velika Gorica (se citește Gorița) la circa 140 km de Zagreb. Totul praf și pulbere; moloz, fiare și gunoaie. Bărbații de pe-acolo erau fie în uniforme fie invalizi. Singurii bărbați normali eram noi, muncitorii străini. Femei erau destule, da' mai bine nu erau, că nu am reușit în trei luni de stat să-mi fac nici o văduvă-prietenă, atît de anoste mi s-au părut (paradoxal, nu demult, la un mare "Miss" a cîștigat o croată!).

Lucrarea era un nenorocit de șant pe care îl săpam în linie dreaptă orice-ar fi fost în fața noastră. Vorba ceea: "Prin fum, prin spăngi, prin mii de baionete..." Baionete n-am găsit, dar grenade, gloanțe, mine, morminte și alte de-astea am tot dezgropat. Chiar și o mare și proaspătă groapă comună. Șantierul unde am fost integrați se ocupa de cablări telefonice - sistem Alcatel. Cam ca și pe la noi, doar că sînt mai pretențioși la lucrare.

Al doilea șoc

În general am observat marea aplecare spre muncă a croaților. Muncesc tot timpul. Orice, oricît, dar muncă să fie. I-am admirat sincer. Majoritatea au fost - la rîndul lor - la muncă în Occident. Mulți au pensii din străinătate cîte 1200 DM/lună. Cele mai multe case sînt de fapt vile și cei mai mulți au cîte 2-3 mașini, din care, cel puțin una este nouă. Sătenii au tractoare și toate accesoriile (cositoare, mașini de întors și strîns finul, mașini de împrăștiat gunoiul etc. etc.) La fiecare a șaptea - a opta casă este amenajat un bar, o cafenea, un mic atelier, un magazin.

Prețul civilizației

La așa standard de viață ridicat, și prețurile din magazine sînt pe sus. O pîine (ieftină) este echivalentul a 1,5 DM, o sticlă de suc cam 2 DM, o sută de salam, tot pe acolo. Imens. Așa că meniul zilei îmi era compus dintr-un iaurt și-un cîrnat "polonez" dimineața, un sfert de pîine, un iaurt și un polonez la prînz și un pahar cu apă seara. După o săptămîină-două cînd am încasat ceva bani, am reușit să-mi plătesc datoria pentru drum și să-mi îmbunătățesc meniul: la masa de seară mîncam și o ceapă.

Integrarea în comunitate

De dormit, dormeam într-un Cămin Cultural sătesc, fără geamuri dar cu șobolani și cîteodată șerpi. Aveam și ceva țințari. Nu erau puțini dar erau așa de mari că dacă se punea unul pe bec, se făcea întuneric.

Apa

Pentru că nu se știa ce fîntîni sînt otrăvite, luam apa în bidoane de plastic și o aduceam cu roaba, cale de 1 km. Din izvorul de acolo se aproviziona tot satul, așa că era coadă tot timpul. Provițiile le făceam mai ales duminica - ziua liberă - pentru că aveam timp să ne așteptăm rîndul. Apa de băut parcă era pentru spălat grajduri. Tulbureala apei avea însă o calitate: cînd te spălai, nu se cunoștea

dacă te-ai spălat deja sau încă nu ai început. De aici, un mare avantaj: ne puteam spăla câte 15 - 20 cu aceeași apă din lighean. La bărbierit era mai greu, că trebuia să folosim câte 2 lame. Cu prima rădeam crusta de mizerie de pe față și apoi cu a doua reușeam să ne bărbierim. Mulți și-au lăsat barbă că era mai ieftin.

Nu era războiul nostru

Satul în care fusesem cazați era destul de aproape de linia frontului (războiul încă nu se terminase). Am avut ceva de lucru chiar în zona bătăliei dar a mers numai cine a vrut. Noaptea, mai ales, se auzeau împușcături, explozii, rafale. Cîteodată, se trăgea foarte aproape de noi. Dar nu intram în panică. Patronul ne-a spus că armata știa de noi și nu făceau nimic. L-am crezut pe cuvînt.

Portret de grup mare

Poate părea o ciudățenie, dar toată lumea care rămăsese acolo, civilii care mai trăiau, refugiații care se întorceau din bejenie, răniții și infirmii demobilizați erau foarte calmi. Resemnați; goliți de sentimente mai degrabă. Toată energia și-o concentrează în munca pămîntului și în reconstrucție. Sau în cîte o beție crîncenă, moment în care, fiecare participant pune mîna pe puști, pistoale, mitraliere - care ce are pe acasă - și se pun pe tras. De-aia era lumea liniștită. Se gîndeau că face vecinul chef și nu mai intrau în panică. Nici noi nu ne mai speriam. De sleiți ce eram, nu mai auzeam nimic.

Meseria se fură nu se-nvață.

Munca oferită nouă, nu era pentru oamenii cu școală. Solicita doar "cîrca". Lopata, hîrlețul, tîrnăcopul. Memoria era blocată la 80 de cm (o dungă pe coada lopeții), atît cît trebuia să aibă șanțul în adîncime. Inginerii și maiștrii erau bineînțelese cei din "rasa pură". I-am văzut odată uitîndu-se la niște schițe electrice de racord într-un tablou. Fiind eu - printre altele - electrician de meserie, am recunoscut în schemă o lucrare de control pentru un necalificat categoria zero de pe la noi. Pentru că inginerul nu era acolo, domni "maiștrii" se cam uitau ca curca-n lemne, în planuri. M-am oferit să le descîlesc labirintul. Văzînd că mă pricep, i-au întrebat pe colegii mei dacă sînt "electriciar". Băieții - de nota zece - au început să mă laude. Că sînt meseriaș, că sînt maistru, inginer, Edison, că eu am inventat curentul electric și telefonia că...

Recunoașterea meritelor (Brain-drain)

De a doua zi, lucrăm în formația de electricieni. Așa că mi-am luat rămas bun de la lopată și am schimbat-o cu... barosul. Am fost promovât la o muncă ce mă solicita intelectual, urmînd să bat țaruși pentru pămîntări, și să fac gropi pentru stîlpi. Eee, altă viață! Cel mai mare avantaj al promovării l-a constituit faptul că eram mai aproape de oameni, atît cît să-i cunosc și să mai primesc o cafea, o bere, o măslină. Pentru că nu apucasem încă să-mi reglez meniul, "schimbul cultural" constituia o completare fericită a kaloriilor.

Veniturile vin și pleacă

Ceilalți români din echipă, mai mergeau la cîte un "ciubuc". Venea cîte o văduvă sau vreo babă să-i roage ba să le sape o fîntînă, ba să taie niște lemne sau să care molozul din casă și cîte și mai cîte. Două ore de muncă (în paralel) aduceau cam 10 mărci de persoană. La sfîrșitul lunii, scăzînd cheltuielile pentru mîncare, țigări, săpun și celelalte, rămîneau cam 7-800 de mărci. Tradus în lei la cursul zilei, ar fi cîteva milioane curat. Bine, nu?

Șantierele

După ce războiul sîrbo-croat s-a mai potolit, lăsînd în urma sa atît granițe, cît și foarte multe victime și stricăciuni, au început lucrările de reconstrucție. Urgențele au fost împărțite între stat și particulari. Statul a investit în lucrări strategice - cablări subterane pentru telefonie, energie

electrică, rețele de conducte (tot subterane) pentru apă, gaze, canale. Particularii au preluat în concesiune lucrări de la stat sau au început pe cont propriu reconstrucția caselor. Croația a beneficiat de credite de zeci și sute de milioane de mărci pentru reconstrucție, din partea Comunității Europene. Mari lucrări (șosele, poduri, reconstruirea orașelor) au demarat imediat. Echipe de specialiști italieni, americani dar mai ales germani, oferă consultanță, utilaje și altele. Demn de observat faptul că, după reconfigurarea granițelor au apărut dificultăți în comunicația dintre Capitală și zona turistică a Mării Adriatice. Aproape tot litoralul fostei Iugoslavii aparține acum Croației. Așa că s-a început o masivă campanie de refacere a șoselelor (secundare pînă acum) și a căilor de comunicație. Se lărgesc șoselele și se transformă - unde este posibil - în autostrăzi.

Idei pentru Romtelecom

Un amănunt interesant este acela că nu există în aproape toată țara telefoane publice cu fisă, ci doar cu cartele. Poate de asta nici nu sînt sparte pentru fise și funcționează relativ bine. Telefoanele care funcționează cu fisă sînt acelea din restaurante și au caracter privat, în sensul că primești jetonul la prețul fiecărui restaurant. Cartelele telefonice sînt pe sistemul 10, 20, 50, 100, 200, 500 de impulsuri. Moneda poate să se devalorizeze, impulsurile pot să se scumpească. Dacă la un moment dat ai cumpărat 50 de impulsuri, sînt valabile și peste doi ani, sau zece. Mi se pare corect, pentru că nu ai senzația că ești forțat să cumperi și nici nu ești păcălit prin scumpiri sau devalorizări care te fură efectiv.

Forța Croația

Într-o țară care a avut mari pierderi umane în urma războiului, este nevoie de forță de muncă. Bosnieci refugiați, albanezi, unguri, italieni și foarte mulți români lucrau și lucrează încă în aproape toate șantierele.

Croația este destul de naționalistă. Cu ocazia războiului și a reșezărilor sociale s-au mai purificat (etnic) localitățile. Au dispărut nu atît sîrbii sau musulmanii cît... țigani. Nu există cerșetori. Pe străzi și în locurile publice nu se vorbește în altă limbă decît în croată. Limba croată - însăși - este purificată (cam forțat) de influențele sîrbești. Deși mai există și alte religii, Biserica Catolică este dominantă.

Valută de... marcă

Accesul românilor la devizele primite în schimbul muncii a fost făcută prin două canale. Unul mai subțirel - sportivi, medici, ingineri, oameni de afaceri, oameni de cultură (și în legătură cu populația istro-română) și poate chiar prin cele cîteva zeci sau poate sute de aventurieri - mercenari angajați în trupele croate.

Celălalt canal care a atins la un moment dat o cifră de cîteva zeci de mii de români stabiliți temporar pe teritoriul Croației l-a reprezentat mulțimea de muncitori.

Primii coloniști

Deschiderea s-a făcut prin comunitatea croată din România (numiți crașoveni). Locuitorii a șapte sate din județul Caraș-Severin (Carașova, Lupac, Clocotici, Rafnic, Vodnic, Nermed și Iabalcea - o adevărată enclavă) au fost invitați prin toate mijloacele să vină "acasă la izvoare". La început au fost bine primiți, găzduiți, plimbați, distrați etc. S-au oferit burse (pentru a urma facultăți în Croația) unor tineri ce urmau să se întoarcă în România ca profesori, medici, informaticieni etc. S-a oferit cetățenia și toate drepturile ce decurg din aceasta tuturor crașovenilor interesați. Ba, chiar au fost puternic influențați să o dorească. Fără să o ceară, numai să fi vrut, adică nu trebuia decît să accepte. Mulți au primit case și pămînturi în Croația.

Neam de traistă

Relevant exemplul lui Petru Gherliță din Lupac, care a primit o casă mobilată cu tot ce trebuie în orașul Kutina. Nu știau cei din Metropola, că "fratele" din România era un țigan printre ai lui. Al lui Măcaica, un bețivan și-un scandalagiu, un neadaptat și un aventurier, care, de cum a intrat în posesia casei, a vândut tot. Deși are patru copii în pragul căsătoriei sau al plecării în armată, o nevastă bolnavă etc. a mai adus familiei un buzunar cu praf. După câteva luni de huzur se reîntoarce în Croația și mai... cere o casă. Pe care, se pare că a primit-o!

Cimentarea relațiilor

După perioada de ospetie și bucuria regăsirii fiilor rătăcitori, ai noștri încep să pună osul la reconstrucție. Vin acasă cu bani, își iau neamurile, vecinii și prietenii. Astfel reprezentarea croată românească (crașovenească) a început să devină tot mai românească și apoi tot mai țigănească.

Colonia turistică

Prin poziția sa foarte turistică, la granița dintre "Europa civilizată" cu Europa de Est și foarte dezvoltată urbanistic și industrial, a beneficiat de simpatia occidentalilor din momentul în care s-au hotărât să o rupă cu "trecutul comunist". Adică cu Iugoslavia. Germania a fost prima care a sărit în ajutorul Croației. Simpatia este reciprocă. Croații preferă mărcile germane oricăror alte valute. Mașinile, utilajele, modul de viață și limba germană sînt preferate. Chiar știrile din mass media, referitoare la Germania, au prioritate. Sînt zvonuri care împing statutul de "colonie" germană a Croației pînă acolo încît, o consideră flancul sudic al "barierei" germane (via Austria) ce taie Europa în două.

Cotele apelor Dunării

Tot zvonuri sînt și cele conform cărora, în dorința Germaniei (nestinsă de două războaie mondiale) de a avea control în Europa, se intenționează reconfigurarea fluviilor europene. Așa încît traseul Rin - Dunăre - Marea Neagră, cu varianta (și după modelul) Canal Dunăre - Marea Neagră, se va modifica în Rin - Dunăre - Marea Mediterană. Există un plan secret de a studia, proiecta și eventual construi un canal fluvial, care să unească Dunărea cu Marea Adriatică, folosindu-se de cursurile râurilor Drava, Sava, și Kupa. Canalul ar fi un monstru ce ar traversa câteva sute de kilometri, ar devia cursurile unor mari râuri. Dar ar trece și prin Zagreb și oricît de mare ar fi investiția, Dunărea cu toată curgerea ei prin Iugoslavia și România, Marea Neagră, Marmara și tot amarul de mii de mile ar fi anulate, transformînd portul Rijeka (după toate probabilitățile) într-unul din cele mai mari porturi ale Mediteranei. Iar Germania, principalul investitor, ar avea ieșire la Mediterana, plus toate avantajele "învecinării" Mării Nordului cu Mediterana, taman prin mijlocul Europei.

Pașapoartele

Simpatizată fiind Croația, și corații sînt bine primiți oriunde în lume. Să nu uităm că în anii de reconstrucție a Germaniei de după al doilea război, croații au fost printre primii și cei mai apreciați muncitori străini. Așadar, crașovenii din România, au primit odată cu cetățenia și pașaportul croat, și dreptul de a călători nestingheriți peste granițe interzise românilor. Deși posesori ai unui "lingou de aur" crașovenii nu au prea știut să-l folosească, mulțumindu-se cu munca în Croația. Dar cei din apropierea lor, consăteni, prieteni ceva mai destupați la minte au încercat și ei să profite și să obțină pașaportul croat. Cu el, Europa.

Explozie demografică necontrolată

Nu neg, și eu am încercat să obțin un pașaport. Și am intrat - întîi interesat, apoi doar curios - în contact cu mai mulți din cei ce trafica minunea. În intenția de a-și reconstitui populația decimată de război, sau emigrată, în primul an Zagrebul a dat cetățeniile "la kilogram". Unguri, români, bosnieci, albanezi, țigani, toți cei care au apucat să afle de avantajele de a fi "croat" s-au făcut frate

și cu... popa, numai să primească pașaportul. Potvrde (adeverințe), Krsni List-uri (certIFICATE de botez), certificate matricole, livrete militare și tot ce se mai putea xeroxa, copia, cumpăra sau falsifica, au constituit o marfă - la un moment dat.

Întreprinzători isteți au început să ofere - și oferă încă - inclusiv servicii complete. Și așa, din vreo 6500 de croați și carașoveni (tot aia) după unele statistici, foarte probabil mai mulți în realitate, au ajuns ca circa 10.000 de "croați" să aibă pașapoarte (cifre neoficiale!). Sigur, unele cifre indică numai 1900 de posesori de cetățenie croată, dar sînt probabil mult mai mulți.

Noua nobilime

Un asemenea pașaport a ajuns să se vîndă și cu trei pînă la 7000 de mărci germane. Au apărut și excroci care promiteau pașapoarte, luau banii și dispăreau. Dar au apărut și avantajele în România. Oameni care nu numai că erau analfabeți dar nici măcar nu au ieșit în viața lor din județ, au devenit brusc "cetățeni străini". Și de aici, dreptul de a introduce fără vamă și de a înscrie autovehicule de tot felul, dreptul la "repatrieri" și alte comicării de mai mare jalea pentru românul care în propria-i țară nu are nici un drept. Cei mai grozavi țigani-(șmecheri)-croați și-au construit rețele de trafic de persoane, mărfuri și altele. În România nu plătesc impozite, pentru că sînt croați iar în Croația... ce altceva decît "șaize rumunii". Uite așa Croația devine placă turnantă pentru cei ce tranzitează ilegal spre Italia. Iar mafioții români au primit un sprijin "bine-meritat" cu ajutorul democratei Croații de a mai mînji cu nițel noroi ceea ce nu era încă.

Traficul de femei

Ceva de lucru s-a găsit și pentru femei. Menajere, ospătărițe, bucătărese etc. Dar și ca prostituate. Multe fete care plecau la muncă (agricultură de exemplu) erau ademenite, cu un serviciu oarecare la Adriatică. Dar ajungeau (legate, drogate etc.) fie în Bosnia pentru a "deservi" trupele de căști albastre, fie spre Italia și de-acolo, în toată lumea. Am cunoscut-o pe Claudia din Reșița și pe Mariana din Rîmnicu-Vîlcea, două fete care au avut norocul să scape. Românce sînt și în zona litoralului, care pe cont propriu, care în cadru organizat. În general, racolatorul de femei primește între 500 și 2000 de mărci pentru fiecare "bucată". Pentru cele mai "meseriașe" se plătesc și 5000 DM.

Transportul și accesul

Ca să ajungi în Croația, poți lua trenul sau autobuzele care traversează Ungaria. Dar este prea scump și durează cel puțin două zile. Cel mai ieftin, comod și rapid mergi cu cărașii particulari (ne)autorizați. Astfel, cu numai 80 - 100 de mărci puteai apela la cei mai experimentați transportatori - Paletici, Neamțu, Bona, Marcel, Hoța, Beneduc, Socaci, Marosul, Ursu, Gherliță sau alții. Acum, un drum a ajuns la 200 DM. Aștia știu tot ce mișcă în Croația și aparent vehiculează sume imense. În realitate, cîștigurile sînt aceleași ca ale oricăror transportatori interni. Doar că nu plătesc alte taxe decît cele "întîmplătoare". Oricum, taxele de ieșire și intrare în țară, cartea verde și celelalte nu sînt nici un sfert din totalul sumelor de șpagă.

"Unele elemente izolate"

Sînt cîțiva polițiști (agenți de ordine și de circulație prin Timișoara) care știu că mașinile de C.S. (în general microbuze) "sînt în neregulă". Mașinile sînt pîndite, oprite. Controalele sînt mai aspre ca la vamă: cine sînteți, unde mergeți, de ce, ce-aveți acolo... Se încheie sigur cu o amendă pentru ceva. Orice. Sau cu o negociere. Suma minimă este echivalentul a 20 DM. În Ungaria, după vamele - șpaguite consistent cu cîte minim 10 DM per călător - urmează radarele și filtrele. Șoferii povesteau că recunosc aceleași fețe de polițiști care nu se sfiesc să ceară ciubuc. Profită de faptul că șoferii nu cunosc limba maghiară și le pun sub nas hîrtii cu articole de lege misterioase. În Croația este marele ciubuc. Dacă ai apucat să intri, polițiștii traseiști au tarif minim de 20 DM (sau 100 Kune - paritatea este de 3,6 Kune pentru o marcă). S-au plătit șpagi zise "amenzi" și de 2 - 300 DM "iaca-șa că vreu

io!". Dar pentru a intra, este nevoie să "arăți" un minim de 350 DM/om/zi declarată de ședere pe teritoriul lor, adică un minim de 1000 DM/om. Șoferii cunosc vameșii și le cunosc preferințele. Unul fumează, altul bea, altul vrea bani, altul vrea o femeie... S-a dovedit că oricât de duri și corecți par a fi polițiștii și vameșii croați, pînă la urmă au fost cumpărați. Toți șoferii cu care am călătorit mi-au spus că au ajuns la un moment dat să plătească și 800 DM pentru o singură intrare cu un grup de 8 persoane. Și-ai dracu' n-au memorie de loc, cînd ieși, mai tră' să dai ceva.

Hai și-om mere

Întoarcerea în țară - deci găsirea unei mașini - se face trecînd prin Zagreb în parcare a pieței Trešnjevka lîngă Bistro Racici. Sau de la barăcile coloniei "Pionierul" (Bistro Rudeș). Aici au românii punctele de întîlnire și aici poți găsi aproape în orice moment al zilei cîte un român. Știe și Poliția, de aceea vizitează cam în fiecare oră zona. În zilele de sărbătoare sau înainte de concediile religioase (Paște, Crăciun) în aceste parcări este ca la stadion.

Cîh! Nu e voie

Dacă te-ai rătăcit și nu știi limba, unde vezi o betonieră sau un șanț în săpare, te oprești pentru că, sigur lucrează acolo vreun român. Dar după ce în 1996 exodul românilor spre Zagreb a atins un maxim, din 1997 au apărut restricțiile pentru români. Nu mai sînt lăsați să intre în țară, sub diferite motive, sînt alungați, bruscați. Li se pun interdicții pe 1 - 5 ani pentru nimic. Varianta oficială că "legea nu permite munca la negru" precum și "obligația cetățenilor străini de a se anunța în 24 de ore de la sosirea în țară", nu sînt decît niște explicații forțate.

Ce să fie, ce să fie?

Păi să fie... politică. Croația depinde prea mult de creditele externe iar cineva (de "afară") nu ne iubește pe noi românii. Este foarte greu de crezut că o țară în lipsă acută de forță de muncă, să refuze pe cei mai ieftini și calificați muncitori care acceptă mizeriile oferite în chip de plată, mîncare și cazare.

Sînt mari zone (Petrinia - Sisak) reconstruite aproape exclusiv de muncitori din România. Dar în spiritul legalității, sînt mai catolici decît Papa. Sindrom observat și în România, care de multe ori luptă inexplicabil împotriva logicului propriu interes, doar de dragul "respectării imaginii în lume".

Veniți dragilor, veniți numai

Într-o conferință de presă, Excelența sa Nika Bezmalinovici reprezentantul Croației în România, a declarat că românii sînt bineveniți în țara sa, atît ca turiști cît și ca oameni de afaceri. Realitatea este că turiștii sînt crezuți numai dacã au mult peste două-trei mii de mărci asupra lor. Ca oameni de afaceri, dacã nu călătorești într-una din mașinile marilor firme croate - nu contezi. Am avut ocazia să călătoresc împreună cu o delegație a unei foarte-foarte mari întreprinderi românești pornită la contractări și marketing în Croația. Am fost lăsați să intrăm numai contra o ladă de "Metaxa" deși ocupanții elegantului "Espero" aveau destui bani, acte și alură de mari directori.

Puțină culoare

Am fost și m-am întors din Croația de nenumărate ori. Mă întîlnesc cu români. Unii au noroc și sînt bine primiți și respectați. Alții - cei mai mulți - sînt umiliți. În ultimii doi ani au năvălit și țigani. Mai ales cei dați afară din Germania. Cerșitul, furatul, tîlhăriile au început și în Croația. Important de observat, că nu românii cerșesc etc.

Chiuveta discordiei

S-a făcut mare caz de devalizarea unui spital din Petrinia, de o "bandă de români". Întîmplător, am văzut spitalul în cauză și am cunoscut pe unul din hoți. Spitalul era închis și încă nerefăcut după lupte. Geamuri sparte, pereți împușcați. Ceea ce s-a putut vedea (pe geam) era o vraiste imensă,

instrumentar medical spart și împrăștiat. "Ai noștri" au intrat pe un geam spart, au luat pături, cearceafuri, pijamale, pentru că erau cazați într-un grajd și acolo n-aveau. Unul din ei a luat o... chiuvetă. De aici, pînă la grăniceri (care invocau acest fapt ca refuz de intrare pentru români) s-a ajuns la "distrugerea unui spital modern, funcțional, cu aparatură scumpă, în valoare de milioane de mărci". Fîs! Aș vrea să văd și eu un țigan necalificat și analfabet făcînd ecografii între două partide de alba - neagra.

Salariul lui Țepeș

După o bună perioadă în care românul a strîns în dinți, a strîns cureaua și lopata în mîini, vine plata. Bucurie mare - pentru cei norocoși. S-au luat țepe de mii de mărci. Au muncit unii cîte 3 luni, alții și un an întreg și nu s-au ales cu nimic. Ca un obicei mai nou, vine românul, lucrează o lună și fix în ziua de salariu vine poliția, îl ridică, îi pune interdicție și îl expulzează. Deșteaptă chestie. Mai bine-i dai polițistului 2-300 DM decît muncitorului o mie sau două sau trei. Și mai mare-i afacerea cînd este vorba de o întreagă echipă. Economia poate ajunge pînă la zeci de mii de mărci. Bună afacere. Și legală al naibii. Românii nu au cui să se plîngă. În Croația nu mai pot - cui să se plîngă, Poliției care este pe "felie"? Sau în România? Păi aici nimeni nu are grijă de toată lumea, dar-mi-te de cîți-va amărîți. Cîțiva "manevranți" s-au dovedit a fi cei de Dija-Zagreb, Mihalici Ivan (șanțuri zona Buniani), Vegemont - Velika Gorica, Joza Zanoski (Zan Ing. d.o.o.) Și alții...

Noi nu mai avem bandiți

Un caz celebru este afacerea Almăjan - Dija. Doi frați Ioan (Ivan) și Mihai (Mile) Almăjan, originari din satul Nermed, jud. Caraș-Severin, după ce s-au săturat de traficul de femei, afaceri cu lemn și altele, s-au apucat de... construcții. Marii "antreprenori" au contractat o lucrare în zona Sisak - Petrinia cu firma Dija. Partea croato-română "Almaian d.o.o." oferea forța de muncă. Mihai - de fapt un lăutar-gurist - a racolat cîteva zeci de zidari, dulgheri și salahori promițîndu-le marea cu sarea. Le-a luat cîte 100 DM "pentru drum" și i-a dus cu autobuzul. Cei aproape 60 de români au dat o "probă de lucru" de două zile după care au fost luați de poliție și trimiși acasă cu interdicție. Calculați vă rog cam 50 DM/zi/om - minimum - cît ar fi trebuit să le plătească oamenilor, dar mai ales faptul că au fost lucrate vreo patru case iar devizul pentru o firmă constructoare poate să depășească 30.000 DM pentru o casă livrată la cheie. Excelent! Băieții și-au continuat afacerile pentru încă multă vreme după aceea. Același tip de afaceri! Maxima ticăloșie a fratelui Ivan a fost în cazul lui Dorel Bădărău de 42 de ani, fost minier și "angajat" la "Almaian", care s-a îmbolnăvit. A fost ținut două săptămîni, fără să i se plătească, măcar pentru drum, spre casă. Nu e vorba de banii pentru muncă. Flămînd, dormind pe unde apuca, toată ziua pe la poarta domnului patron, bolnav, într-un final a murit! Tată a patru fete, omul plecase pe "datorie". De adus a fost adus prin bunăvoința unui transportator - aproape gratuit. Ticălosul de român "înnobilat" ca croat amuzîndu-se copios de toată afacerea.

Prin lege, Poliția noastră se ocupă numai de afaceri interne, SRI-ul are altă treabă, la fel toți ceilalți. De autoritățile croate nu mai pomenim. Că atîta vreme cît dau cetățenie și găzduire unor infractori din România și chiar colaborează cu aceștia, noi nu mai putem spune nimic. Și nici nu mai spunem. Doar atîta că ziaristul Emilian Pavel Jurma de la Radio Timișoara a fost solicitat "în particular" de oficialitățile croate să dea nume și informații, la un moment dat - în urma unor spuse pe post - referitor la croați și "croați". Informațiile se obțin greu. Această documentare, a durat... multe case și sute de metri de șanțuri.

***

În continuare, vă voi oferi cîteva reportaje la granița cu lumea interlopă. Am surprins - intenționat sau întîmplător, unele fapte sau fenomene care pot fi identificate cu "domiciliul" în lumea lor, a

interlopilor. Vi le ofer ca niște capitole, urmînd să le comentez după ce le-am turnat pe toate în paginile următoare.

În umbra traficantilor de Pilule pentru prevenirea sănătății

Poliția, serviciile secrete și alte instituții specializate au în obligațiile lor, protejarea societății împotriva criminalității calificate și organizate. Metodele și strategiile într-o asemenea confruntare sînt diverse și complexe. Seriozitatea cu care se acționează este dată de "miza" și riscurile celor implicați. Greșelile - dacă apar - lasă în urmă văduve, răniți, bunuri distruse. De multe ori, mai rea este compromiterea unei misiuni în care s-au cheltuit foarte multe energii, timp și fonduri deloc de neglijat. Mafioții devin mai prudenți, activitatea infracțională se prelungește, pot trece la represalii. Inițiativa unui ziarist "infiltrat" în așa ceva, pare mai mult o joacă. Pericolele sînt, dar miza este mai mică. Și nici mijloacele nu se compară. Dacă un agent secret face efectiv baie în haznaua criminalității, un ziarist "under cover" abia dacă reușește să-și vîre nișel degetul. Și ăla cu mînușă.

Imaginea bună din umbră se cunoaște

Am reușit la un moment dat, să mă apropii de o firmă cu patroni germani. Le făceam unele mici comisioane, făceam pe șoferul, pe translatorul. Aveau nevoie de cineva care cunoștea bine "realitățile" sociale. În schimb vroiau să finanțeze prin mine un ziar, un post de radio, orice. Pentru mine asta însemna un eventual comision.

Cînd spui "firmă străină" spui "o grămadă de bani", dolari, mărci, vize, Europa, iahturi etc. Birourile erau în centrul orașului, instalate în cel mai mare hotel. Asta sună și arată bine. Apar puzderie de oferte, comenzi, propuneri de asociere, cereri pentru sponsorizări și altele. Bișnițarii vin cu schimbul valutar "la domiciliu", ca și "room-service"-ul. Cu o imagine atît de bună, apar și priviri piezișe. Indivizi care scrîșnesc din dinți ceva de taxe de protecție.

În întuneric, umbrele sînt mai transparente

În acest moment se deschide o ușiță către "lumea celorlalți". Ca să-ți dai seama că o duci bine, trebuie să ți-o spună cineva. "Durii" nu știau că între timp sînt și ziarist. Fiind oricum neutru pentru ei, un fel de "neica-nimeni", mi-au răspuns la întrebările în doi peri: "Și ce faceți dom-le cu ăștia de nu vă plătesc?"; "Da' ceva gagici pe bani aveți? Așa pentru cînd nu-i nevasta acasă. Hî-hî-hî!"; "Am văzut la un prieten un stilet militar cu box, excelent..." - "Ca ăsta?"

Doar banii fac umbră și în întuneric

Din vorbă-n vorbă, aflu că femeile se "împrumută" de la 10 DM în sus. În jos, se mai negociază. Cuțite, pistoale, puști de vînătoare sau altele, precum și "grăunțe" pot găsi la un tip, fiu de fost securist. Dacă mă interesează, mai vorbim. Dar dacă am cumva mercur roșu, pe ei îi interesează. Nu cred să am.

Mai repede decît bănuiam, a apărut și oferta. Într-unul din lanțurile de intermediari (care nu au nici bani de tramvai dar au vapoare și vagoane cu de toate). Ofertantul era un ucrainean care vindea de mama focului dinți, măsele și consumabilele stomatologice. Știa românește, că era la origine din zona Cernăuți. Nu era dentist. De fapt are și niște mercur roșu. Prețul? "100.000 de dolari flaconul și pot

să-ți dau câte vrei". Auzisem tot felul de istorii cu intermediari omorâți numai pentru că știau cine-ce oferă. Tipul era prea fioros ca să fie o ... afacere bună.

Izotopii bulionului

Următorul gangster ce avea mercur s-a nimerit să fie un fost zugrav - al lui Puică. Țsta și avea dar și... cumpăra. Mă gîndeam ce Dumnezeu vor aștia de la mine. Mercur, ce să vrea? Le-am intrat în joc și cu voci misterioase conspiram pînă tîrziu. N-avea ce să iasă de aici, mă amuzam la culme de strădaniile lor. Cum ne întîlneam, în loc de salut, ne și "codificam": "Ai osmiu? Stronțiu?; Vezi că a întreat unu' de bulion. Ai?" - "Două kile!". Eu muream de rîs că bieților oameni le ieșeau ochii din cap de gravitatea negocierilor.

Aproape toată lumea care vindea sau cumpăra angro (zahăr, făină, ulei și altele) avea și o mică ofertă sau cerere de mercur roșu, venin de viperă, de albine, avioane, submarine etc. Cred că nu eram singurul care se distra pe seama acestei "afaceri".

Unii au umbra mai neagră decît alții

În ziua cînd l-am întîlnit pe țiganul Cîrpaci pe "frontul mercurului roșu", mi s-a mai deschis o ușiță spre afacerile tulburi. Ne-am binecuvîntat și cu clasicele "Osmiu, stronțiu, cobalt, uraniu". Jerpelitul m-a parcat într-o cafenea și în jumătate de oră mi-a adus doi haidamaci de-ai lui. Mi-am dat seama că nu mai e joacă. În primul rînd, pentru că tipii au coborît dintr-un Opel Patrol - ultimul claxon. Dar și cum au pus problema: "Îl aduci pe taică-tu la noi pînă se încheie afacerea. Dacă nu e ceva în regulă, ori tu - ori el". Bine dom'le. Mă duc la taică-meu să-l întreb. Și vă caut eu. Mîine-poimîine.

Flagrantul de bîlbîială

Știînd că am ceva "mușterii" un prieten din liceu, acum angrenat într-un serviciu special, m-a solicitat să fac o intermediere. "Ai exclusivitate la informațiile pentru ziar". Mi-am luat treaba în serios și l-am adus la întîlnire pe cel mai insistent client: zugravul Puică. I-am lăsat șușotind. Seara, mă sună amicul și-mi spune: "Bine măi, să pierd eu o zi întregă cu omul Poliției? Lua-ți-ar naiba clienții! Parcă eram tatăl lui Bulă cumpărînd rața în dulap!".

Sîngele Racheșii

Așa s-a încheiat o mare afacere. Culmea e că nici măcar nu știu cum arată, la ce se folosește mercurul ăsta și cui îi trebuie în final. Tot ce am aflat este că provine din fosta URSS și este o afacere controlată de serviciile lor secrete în colaborare cu rakeșii. Am mai aflat că România este cel mai important intermediar, aleasă pentru buna noastră colaborare cu lumea islamică. O altă moștenire grea a lui odiosu'.

Praf în ochii curioșilor

Am vrut să testez și piața stupefiantelor. În afară de niște amărîți de studenți și cîteva "fetițe" care aveau o doză pe care ar fi împărțit-o cu mine "numai dacă o servești loco" nu am găsit mare lucru. Încă.

Cel mai mare angrosist și om ultra-informat în domeniu s-a nimerit tot vechiul meu partener... zugravul P. Tot conspirativ, tot gata de orice luptă. Nu știa săracul că între timp aflasem pentru cine vinde și cumpără. Intenția mea nu era să fac un reportaj despre munca poliției cu informatorii. Mă interesa INFRAȚIUNEA. În direct, nudă, fără filtre și intermediari. Altfel, e ca un banc repovestit.

Ziarist "under cover"

Afaceri de "vizerie"

Înainte de '89 nu puteam călători în lume pentru că "odiosul nu ne lăsa". După opt-nouă ani, tot nu putem merge. Occidentul-cel-exagerat-de-iubit și-a dat seama că nu Ceaușescu era problema și s-a grăbit să ne închidă porțile. Ne-am dat seama și noi, românii, că nu Împușcatul era cel care ne ținea legați de glie. În fond, fiecărui popor îi este dat să-și trăiască destinul, în locul căruia îi aparține. N-o putem porni în bejenie cu toții, numai pentru că o mână de tembeli mai cu moț ne strică traiul. "Omul sfințește locul" este doar o parte din adevăr.

Cristofor n-avea viză de America

S-au făcut tot felul de presupuneri și legende în ce privește traiul occidentalilor. Mulți ar fi vrut să vadă și - dacă se poate - să "cumpere". "Ce șosele au ăia, frate! Ce case și ce magazine; ce mașini ultra-super. Pfhai ce viață!" Și hai buluc-grămadă, la ușile oamenilor, să le stăm pe cap și să ne luăm partea noastră de civilizație. "Ce ăia ai lu' Columb când au năvălit peste indieni, le-a cerut cineva viză?"

N-ai viză, n-ai priză

Acum, la opt ani după primele și singurele săptămâni de libertate (de circulație!), ca să ajungi în Vest, îți trebuie vize, chemări și o droaie de farafasticuri inventate de ei ca să ne piară cheful. Dar noi, nu. Cel mai mult, noiăștia fără pedigree și cu religie incertă. Dacă avem bani, cumpărăm viza. Toată odată, sau pe bucăți. O "chemare" din Germania sau Franța poate să coste 500 DM dacă este însoțită și de actele cerute. Dacă revii și deranjezi omul cu suplimentări, pentru că la Ambasadă s-a mai inventat un formular, mai cotizezi cu ceva. O viză de-a gata, te costă între 1000 DM și 8-9000 de dolari. Depinde cât timp este valabilă și de țară.

Vize și devize de... marcă

Sînt călătoriile de serviciu, de turism, de tranzit. Sînt vizele Schengen; apoi cele obținute prin intermediarii ce rotunjesc veniturile vreunui angajat la vreo ambasadă; sînt vizele false; sau cele obținute pe baza unor acte false. Sînt călătoriile ilegale, fără viză. Adică în virtutea "dreptului omului de liberă - circulație, neîngrădită". Pe cont propriu sau organizat, cu călăuză. O "intrare" în Germania sau Italia te costă cam 1000 DM. Cu risc.

Cumperi sau te vinzi

Cel interesat, în funcție de buget își va alege varianta cea mai convenabilă. Unii cu foarte mulți bani își aleg variantele în care obțin o cetățenie străină (orice dar să nu mai fii român). Cetățenii cu drepturi depline, sau doar "acte". Ca o observație personală, în general, cei care se ocupă de traficul de cetățenii au în rezervă și traficul cu cetățeni. Femei pentru prostituție, băieți pentru rețelele de homosexuali, copii pentru adopție sau organe, tineri pentru muncă la negru.

Brucării de la marchet

Brusca bunăstare a unor vecini mi-a atras atenția. Mi-au spus că ei rezolvă oricînd și oricui o viză de Germania. Mergînd "pe filieră" am preluat oferta lor (odată cu promisiunea că voi primi cincii la sută de la fiecare client plătitor). Am început să lansez "săgeți" mai ales în mediile "permeabile". Am mai achiziționat cîțiva ofertanți de vize (de exemplu: Italia - 6 luni, 2000 DM cu posibilitatea de

lucru la citrice). Au apărut și clienți interesați pe care i-am pasat patronilor "pentru rulaj". Până acum nici ăia n-au văzut viza, nici eu comisionul.

Sprechen Sie magyaru!

Au apărut vreo doi care ofereau pașapoarte cu totul. Un bișnițar de la "mărci-dolari" îmi putea face rost de un pașaport unguresc cu 1700 DM. Trebuia să-i dau numai pozele și să am curaj să-l iau. Posesorul are acces câteva luni pe an fără restricții în Germania (și în general, în Europa). Ne-maghiarii nu se înghesuie: "Cică pedeapsa, dacă te prinde, e să te țină închis pînă înveți ungurește". Aleluia!

Un altul îmi spunea de-un pașaport croat cu 2-3000 DM. Promisiunea era că se obține "pe bune" în numai 3-6 luni. Dar cu banii înainte și cu actele în regulă.

Ceaunul batronului

Un fost coleg de armată, țigan, m-a luat la el în șatră și mi-a zis că dacă sînt așa de tare, că pot atîtea vize și pașapoarte, mă îngroapă în bani. După două săptămîni m-a convocat la întîlnire cu Domnul Batron. Acesta îi va face onoarea să vină din Franța tocmai la el. În casă la amicu' era ceva mobilă și destul de multe electronice. Într-un colț un laptop era butonat de un puradel. În bucătărie, pe jos, un foc încălzea apa dintr-un ceaun agățat cu un cîrlig de tavan. "Batronul" a parcat în fața porții un superb Renault Laguna și a coborît plin de aere. Deși mi-am dat seama că nu e altul decît fratele gazdei, toți, inclusiv... maică-sa îi vorbeau cu "domnule".

"Fumurile" cu miros de... fum

Deși eu eram acolo pentru o discuție de cinci minute, m-a ținut în fumul ceaunului aproape jumătate de oră, pînă a povestit afectat cum și-a luat el dintr-un butic cele mai scumpe țigări. Fără să se uite la mine, m-a întrebat ce "vînd". Apoi scurt mi-a zis că dacă am clienți, el poate să facă pe oricine neamț sau francez, belgian, olandez sau ce vrea clientu'. Prețul mediu: 20.000 DM. Durează câteva săptămîni și ies acte "în regulă". I-am promis că o să văd.

Cum se presează cu presa

Un test jurnalistic nu se face fără un pic de... presă. Am dat un anunț într-un ziar specializat (Publitim) cum că: "Intermediez obținerea de pașapoarte internaționale. Tel..." s-au interesat mulți. La "interviuri", pentru a-mi crea o imagine bună, îmi atribuiam unele "succese". "Îl știi pe X care acum e în Germania? Eu i-am dat viza. (aiurea, tipul era la muncă în Israel.). "Dar pe Y îl știi? Eu i-am făcut pașaportul croat" (Sufletu'! ăla era chiar croat și și-a rezolvat singur).

Angrosistul de vize cumpără și unicate

Cazul cel mai deosebit mi s-a părut a fi al lui George Guzic din Timișoara. Patron al unei firme cu sediul lîngă Piața 700, vindea de toate și nimic. M-a contactat pentru cumpărarea unui pașaport croat. Pînă la el, nimeni nu se arătase atît de grăbit să-mi dea 3000 DM cheș, fără nici o garanție. Ca să nu mă-ncurc cu banii lui, dar să-i dau impresia că-l rezolv, l-am pus să-și deschidă un cont personal într-o bancă. În valută, să aibă grreutate. L-am amînat să mă mai documentez. Mai știi? Poate că l-aș fi rezolvat. Și nu-mi stricau niște mărci. După câteva zile, însă, citind presa, aflu că domnul George a dispărut în urma unei excrocherii de circa 100.000 DM și nu-știu-cîte-milioane-de-lei. Tipul lua 200 de dolari de persoană, promițînd locuri de muncă în... Kuwait.

Românii sînt cei... vizați

Deși - practic - nu am reușit să ofer nimic nimănui, mă mai caută mulți. Cu toate că este un deranj gratuit, le dau informațiile, pe care le am și eu. Cu mare amărăciune trebuie să constat că, spre deosebire de atîția alții, noi românii sîntem la mîna țiganilor și a mafioților. Cîtă vreme obținerea

unei vize se face în copleșitoare majoritate prin metode artificiale, nu pot condamna (fără discernământ) "truditorii pe frontul vizierilor". Aș condamna tarifele mafiotice de mari și sistemul (în fond ilegal) care permite foarte multe "țepe". Durerea este că pe această filieră se dezvoltă perfect traficul cu oameni vii.

În 1990 oamenii cinstiți munceau. Liberi să călătorească s-au nimerit "tocmai - grațiații" și știm-noi-cine. Muncitorii de atunci - șomerii de acum - continuăm să visăm la minunata viață din Vest. Ne consolăm cu gândul că îl vizităm (ca și înainte de '89) prin reprezentanți. Cei mai mulți nu ne reprezintă cu adevărat. Și nu mă refer doar la cei mici și fără funcții.

Ziarist prin tufișuri

Am fost călăuză pentru Italia

În anii de după minunata noastră "conștientizare-că-o-ducem-rău" am revenit la normal. Ne-am vindecat de setea de libertate și foamea pentru democrație. Ne-am reinstalat în clasică noastră inerție. Neadaptăm la normalitatea românească fac orice să se delimiteze. Împotriva românilor și contra Vestului. Cine n-are acces legal în țările "fabricante de civilizație" face tot posibilul să ajungă oricum.

Un leu mai greu

Pentru un leu în plus câștigat în timpul meu liber, mi-am oferit serviciile unei firme particulare. Printre altele, făceam transporturi de marfă și persoane. Pentru că am mai fost în țările din jur și mă descurc, am căzut de acord să fac câteva transporturi cu un microbuz de persoane. Colaborarea era simplă. Se forma câte un grup de excursioniști, eu le spuneam când am o zi liberă și porneam. Mai luam și eu o plăsuță cu marfă ca să fie totul O.K.

Un leu și mai greu

Într-una din zile, în piață la Budapesta, mă abordează niște români: "Nu faci o cursă pînă în Slovenia? Îți dăm câte 50 DM. Sîntem opt." Am pus mîna pe hartă, am studiat, am calculat. Mă încadram - dacă nu erau probleme - în 12 ore dus-întors. Dar aveam oameni în piață, cu marfă. I-am întrebat dacă sînt de acord să mă aștepte pînă seara, ceva mai tîrziu. Chiar vroiau să mă roage, să rămînem pînă a doua zi, că nu reușesc să-și vîndă marfa.

Campionatele europene de transfugă

Le-am luat tipilor actele, banii și am lăsat vorbă celor din grup cu cine-încotro mă duc. În caz de probleme. Băieții încercaseră să treacă în Germania dar au fost întorși de la granița cu Polonia. În Slovenia mergeau pentru granița cu Italia. În vama slovenă, unul din clienți - ceilalți îi ziceau Tito pentru că știa sîrbește - a preluat comanda. Se descurca bine. I-a îmbrobodit pe vameși că sîntem delegație de sportivi și avem meci, la Liubliana. Ne-au întrebat cîți bani avem. În medie, fiecare avea cam 1000 DM. Pe mine nu m-au mai întrebat nimic. La destinație Tito mi-a promis că mă va căuta pentru încă un drum, cît de repede. "Să dea Domnul!"

Mașina de Europa, un fel de "Maidanezul cenușiu"

M-am încadrat în timp, clienții mei din Budapesta aproape că nici nu mi-au simțit lipsa. Am spus patronului că poate fi profitabilă o linie de transport în zona Slovenia. Peste două săptămîni, mă

sună Tito și mă întreabă când plecăm. Hai la patron. Au negociat la 200 DM/persoană, un drum direct pînă la granița dintre Slovenia și Italia. Pînă în localitatea Nova Goriza. Finalul călătoriei era lîngă o benzinărie aflată la cîteva sute de metri de graniță. Era și un mare TIR-Park. Trecerea se făcea fie plătind unui tirist să te bage în camion pînă dincolo, fie prin tufișuri, încet-încetîșor.

Cum ajungi și cum rămîi

Oricum, pînă dimineața trebuia să fii la cel puțin 30 km de graniță pentru că asta e limita lor de suspiciune. Din cîte am înțeles, era suficient să mergi la primul polițist întîlnit după cei 30 km și să te declari. Te lua în evidență și căpătai un soi de drept de ședere în Italia. Cel puțin așa făceau oamenii mei. Patronul meu a început să caute clienți pe cont propriu, văzînd ce simplu merge. În cazul ăsta, lua ceva mai mult. Călăuza primea restul.

Fără-de-legea care liniștește

Firma avea toate licențele de transport și ce aprobări mai avea nevoie. Dar nu a ieșit nici o afacere cîtă vreme spuneam că totul este legal. A trebuit să adoptăm stilul mafiot. Ca să faci o afacere cu țiganii (principalii interesați de asemenea drumuri) ceva trebuie să fie ilegal. "Facem drumuri la negru", "Dați și voi ceva să-i mituim pe ăia și pe ăia!" Chitanțe sau bilete? Nici pomeneală! Chiar dacă toate actele erau în regulă, chitanțele tăiate și înregistrate, clienții nu vedeau nici una. Se simțeau bine cînd știau că sîntem ilegali. Că, la o adică, o putem păți și noi. Deși în foaia de parcurs scria chiar Nova Goriza ca destinație, ei nici un știau că avem așa un document.

Cum se poate slăbi stînd pe scaun

La un moment dat, nu ne-au mai lăsat nici slovenii să intrăm la ei. Așa brusc. Nici cu ciubuc, nici cu rugăciuni, vrăji, hipnoză și alte de-astea. Tito, băiat umblat, cunoștea însă drumul. Ne-am abătut cîteva zeci de km de la drumul principal și am intrat pe un drum forestier. Bariera închisă cu un lăcățel, nu a fost o problemă pentru specialiștii din mașină. Am făcut cu mașina doi km prin pădure numai cu viteza-ntîia. Încă aproape un km l-am făcut fără motor. Opt băieți zdraveni împingeau microbuzul fără nici un zgomot. Cînd am ieșit din pădure și s-a închis bariera la loc am știut că am scăpat. Am slăbit un kilogram, cu toate că nu m-am dat jos din mașină.

Pușchili-pușchili!

Cred că am fost martor și al unui moment de hipnoză. O patrulă de circulație ne-a oprit. Patru polițiști supărați și foarte echipați. Deși s-au lansat hotărîți pe noi, s-au muiat cînd Tito a început să le vorbească. Nici actele nu ni le-au mai cerut, deși eram mai mult decît suspecti. Tipii se învîrteau în jurul mașinii ca loviți de năuceală. Parcă nici nu ne mai vedeau. Am plecat pur și simplu de lîngă ei fără să le mai spunem nimic.

Adio Slovenia

În Nova Goriza am avut iarăși un moment dificil cînd ne-am oprit în parcare. Nu erau decît două TIR-uri. Ca niciodată. A trebuit să mai rămîn cu clienții mei vreo șase ore, pînă s-au hotărît să meargă pe jos prin pădure. În Slovenia, asta a fost ultima mea intrare. Nu m-ar mai ține nervii să-mi holbez ochii în bezna pădurii în timp ce niște inși împing o mașină de aproape două tone.

Granițe lichide

Cu destinația Italia, am mai făcut două drumuri. De data aceasta prin Croația. I-am dus pe mușterii pînă la Rijeka. Oraș turistic și port la Marea Adriatică. I-am debarcat pe băieți la un motel. De acolo și-au găsit un vaporeș pescăresc. Taxa era de 200 DM de persoană. În cîteva ore erau ajunși în Italia.

Salariul de călăuză

Dacă stau și mă gândesc, Tito ăsta - călăuză - câștiga destul de bine. Încasa câte 800 - 1000 DM (în medie) de persoană dusă pînă la Milano. Drumul cu mașina - 200 DM, încă 200 DM cel cu vaporul. Să zicem încă două sute cheltuieli de cazare, mîncare, taxi, șpagă la vreun polițist curios. Rămînea cu cel puțin 200 DM de persoană. Ori șapte? Să câștigi 1500 DM în două-trei zile cît dura drumul, nu-i de colo.

Purgatoriu pe roți

La ultima cursă pe care am făcut-o, patronul a intrat atît de tare în jocul de-a "legalitatea țigănească" încît a acceptat să trimită într-un singur microbuz... 19 (nouăsprezece) persoane. Plus un șofer stresat. Habar n-am cum am reușit să trecem fără să trezim nici o bănuială, pe niciunde. Poate pe dinafară nu eram suspecti. Dar pe dinăuntru era de groază. Femei, bărbați, copii (smiorcăiți), trîncăneală, muzică, alcool, țigări, miros de trupuri, ceapă și brînză, salam, picioare descălțate. Uîh! Și mai trebuia să și conduc. Ore în șir. Mă rugam Domnului să ne prindă odată Poliția, să scap de coșmar. Aia, nimic. Cînd ajungeam în dreptul vreunei patrule, tocmai atunci, agenții erau ocupați.

La vame se încasează bani, nu se întrebă

Și nici la vamă nu se întîmpla nimic. Vedeau că în mașină la mine era ca într-o groapă comună. Ca să-i închid înăuntru, trebuia să împingem doi de ușa din spate. Nu-mi explic cum reușeam să trec prin atîtea vame (ultrapretențioase altă dată) fără să mă întrebe nimeni de sănătate. Sănătate am spus? Vai, Doamne! Eram terminat. De-aia a și fost ultimul drum pe ruta România - Italia. Al meu, ca șofer. Al migratorilor nu va fi - cred - nicicînd ultimul. Mai ales că vin întăriri din Asia.

Am fost o zi cerșetor

Spectacolul, reprezentația dată de un ziarist dornic de "celebritate incognito" s-a întîmplat în Reșița, în perioada unei greve care a ținut vreo 20 de zile, cu mari desfășurări de forțe muncitorești în centrul civic al orașului. A durat mai multe zile, pe porțiuni. Pentru fluidizare, nu voi încărcă scirerea cu date exacte și cu ore, mă voi mulțumi să povestesc ca și cum s-ar fi petrecut într-o singură zi: dimineața, la prînz, seara - pentru a surprinde orașul în locuri și momente diferite.

Am început de dimineața, îmbrăcat cu ce am găsit prin dulapurile bunicii - rochii înflorate, capoate, cîlți, baticuri, pantofi bărbătești ultra-uzați, o pereche de ochelari rotunzi. M-am plasat la poarta uzinei (U.C.M. din Reșița), așezat într-un coș de nuiete în care mi-am ghemuit picioarele. Ce mi-a mai rămas din fustă, am pus în jurul coșului. La "fața locului" am venit - bineînțeles - cu mașina, cam cu o jumătate de oră înaintea schimbului. Pentru că nu am vrut să-mi tai mustața, a trebuit să țin un colț de batic în gură tot timpul. Asta mă scutea și de obligația să zîmbesc sau să bat cîmpii cu tot felul de urări de sănătate (parcă nici voce nu mai aveam de emoția întîlnirii cu marele public). Pe sub batic - ca să-mi maschez părul tuns periută și destul de brunet, am pus niște cîlți din bumbac murdar-alburiu. Numai bun. Și dă-i și mormăie. Și mă clătinam de mama focului, mai să se răstoarne coșul. Nu prea încăpeam în el (am 1,90), dar mă rog - arta cere sacrificii...

Despre lume, ce să spun. Care trecea fără măcar să se uite, care îmi arunca o fisă din mers. Unii apucau de treceau de mine; se opreau, se întorceau, se scotoceau și îmi aruncau - cu grijă - un leuț. Unul singur s-a oprit și m-a întrebat și m-a descusut de a trebuit să mint cît nu am mințit în toate

scrierile mele la un loc. Cert este faptul că a trebuit să fumez o țigară ("Pescăruș" - mamă Dumnezeu!) și printre noduri, să înghit ce nu mîncase el la pachet (ceva cu brînză, cu untură, ce avea și omul, acolo). Deja se dusese schimbul de mult, eu amortisem și mă gîndeam cum naiba să scap de intrus, cînd a dat Domnul, de a venit cineva și l-a luat cu el. Am mai stat un pic, am ieșit cu mersul piticului din coș, am mai stat, m-am așezat pe el, apoi cînd nu mai era nimeni, m-am ridicat, am luat coșul de parcă pînă atunci aș fi vîndut cireșe și am mers direct spre mașină. Trebuie să recunosc, că un băiețel ce se juca prin preajmă s-a uitat mai lung decît era necesar, după mine. Cred că a luat și numărul mașinii. Dacă mă caută poliția, să știți că eu eram!

În timpul dimineții, pînă la prînz, am trecut îmbrăcat "fără mîină" tot în haine de bătrîn (cu o bucată de lînă în loc de barbă, și o juma' de kil de făină în păr). M-am perindat prin piață, pe la greviști, dar n-am insistat, că erau spiritele încinse. Am stat vreo jumătate de oră pe trepte la Magazinul Nera și dus am fost și de aici.

După masă, m-am mutat în Cartierul Govîndari, pe "Corso". Aveam două cauciucuri de la genunchi în jos și dosul mîinilor învelit în bandaj. Normal că tot din mașină am coborît (în spatele Ceainăriei). M-am tîrșit în sus și în jos. Mă dădusem pe față cu cărbune de la Lupac. O bască îmi acoperea o perucă jerpelită a mătușii unei colege. Mătușa decedată, peruca tunsă și năpîrlită. Mustața la locul ei. Ochelarii cei rotunzi. Mamă, nu mă recunoșteai!

Seara, tot faza cu coșul, pe lîngă Restaurantul Gambrianus. Lumea bea bere, făcea pipi lîngă mine, nu mă prea băga în seamă nimeni. Mai cîntam, iar cînd se apropia cineva de mine, luam colțul baticului și mormăiam. După se se întorceau cu spatele, le mulțumeam și le uram tote cele bune, inclusiv... Baftă! S-au sesizat doar vreo doi care au renunțat să-mi mai dea vreun leu pentru că li se părea că fac bășcălie.

În concluzie: 3.654 lei* și (n-o să credeți!) 15 bani! Mai mult de 1.000 de persoane au intrat în contact, într-un fel sau altul, cu mine. Un țigănuș mi-a furat niște leuți din buzunar, cînd eram cu picioarele în anvelope. Șase bătrîne și doi bătrîni mi s-au plîns cît este de grea viața și aproape că și ei vor trebui să cerșească. La o coadă la pîine, aproape toți cei care au ieșit din magazin mi-au lăsat cîte ceva - fie bani, fie pîine. Unul după altul, parcă erau legați cu sfoară. Mi s-a făcut lieteralmente milă de o bătrînă ce a venit să-mi lase un bănuț. I-am spus că nu sînt ceea ce crede și că nu pot să-i iau banii. S-a uitat lung la mine și a plecat. Și acum, cînd îmi aduc aminte de ochii ei, parcă îmi dau lacrimile. Ea ar fi trebuit să primească!

Cei mai mulți sînt bătrîni cei care dau de pomană. Cei tineri, numai cînd sînt în grup restrîns (perechi, două-trei femei), copiii veneau și mă întrebau care-ce le trecea prin cap. Unul singur, un tip blond ca la vreo patruzeci de ani - mi-a arătat o legitimație de revoluționar sau ceva în genul acesta, m-a întrebat ce caut eu acolo și cum de nu mă cunoaște. Credeam că ăsta-i omul să verifice de ce și cum. Ți-ai găsit! Mi-a luat din bani pntru vreo două beri și a-ntins-o. Ole, ole... M-au privit toți poliștii care au trecut pe lîngă mine. Unuia dintre ei i s-a părut că mă cunoaște (am văzut cum se uita la mine), dar nu s-a oprit. Culmea e că, chiar mă cunoștea. Au trecut o groază de oameni cunoscuți pe lîngă mine. Dar nu m-au recunoscut. Și la un moment dat nu mi-am ascuns nici vocea. Dar dezinteresul față de semen nu îi lăsa să mă vadă. Ăștia sîntem noi, oamenii.

---

* Cursul valutar al momentului era de circa 190 lei dolarul. Valabil și pentru articolul "CerșeTOR IMPEX SRL"

CerșeTOR IMPEX SRL

Sînt peste tot. Mai des chiar decît coșurile de gunoi. Și ei așteaptă să le arunci ceva, doar ca să nu faci murdăria. Adică să nu-i întrebă de ce stau acolo, ce necazuri i-au adus pe ei în halul ăsta etc.,

așa cum am încercat zilele trecute prin centrul Timișoarei să facem. Nu prea am putut dialoga cu mulți din ei, pentru că una-două în mijlocul zisei, apărea "Dați-i și miiee...!" Cum s-ar mai putea discuta așa?

Unul dintre ei este băiatul fără piciorul drept (mai jos de genunchi) din zona Pieței Operei (Victoriei). Ne-a spus că este pe jumătate orfan, adică tatăl său este la pușcărie de nici nu mai știe când, iar mama, în afară de frați, nu știe să facă nimic. Bani, nu îi duce acasă decât la sfârșitul lunii, când ia salariul!? Care salariu? Păi el este angajat! Sigur, el plătește toți banii pe care-i încasează la șefu'. Dacă a strâns mai mult de 30.000 pe zi, restul îi rămân lui. Dacă nu, trebuie să se mulțumească cu salariul. Este mulțumit. Ia în fiecare lună, cam 100.000 lei neimpozabili. Nu-i convine că trebuie să stea mult în frig și mai ales că el este unul din cerșetorii în mișcare. Adică pentru a sublinia efectul produs de lipsa piciorului, el trebuie să meargă aproape tot timpul. Dacă poate să mai ascundă banii pe care-i strânge? Imposibil! Uite îl vezi pe ăla de stă rezemat lângă choșc? Țăla-i supraveghetorul de dimineață. Când iese din schimb trebuie să treacă pe la "garderobă". Nu-i rămîne nici un leuț.

A mai avut curajul să ne spună o bătrînă de pe treptele Catedralei. Și ea are un picior lipsă. "Maică, eu sînt bătrînă. Cerșesc aici numai în zilele cînd sînt sărbători, cînd sînt nunți sau cînd este lume multă. Mi se spune dacă este vreo manifestație neprogramată și vin repede aici. În rest, cerșesc și la Arad și la Reșița, iar cîteodată mai plec și la București. Avem zile în care sîntem trimiși toți într-un oraș. Altfel nu pot să spun." Declarația asta ne-a costat cam trei kile de pălincă. Noi eram deja amețiți și ea încă nu începuse să vorbească. Noroc cu șoferul nostru, că și-a notat el pe scurt din ce a zis baba.

Pentru că nu ne venea să credem, am mers la nenea supraveghetorul să-l întrebăm "cît se cotizează". Bineînțeles că nu am reușit să ne apropiem prea mult de el că a dispărut. Promitem să încercăm o revenire cu un reportaj fotografic. Nu foarte în amănunt, că nu avem curajul. Nu de alta, dar ne trebuie fiecare picior, și în general nu avem nevoie de salarii de o sută de mii pe lună...

Am fost taxi-party

Pentru dumneavoastră, stimați cititori, am fost taximetrist particular (neautorizat). Am început-o la Reșița, dar cel mai mult am practicat la București, Timișoara, un pic la Cluj și tot așa. Mașina mea, un Olcit gri. Am început în 1990, imediat după Revoluție. Eram student, se vorbea de liberalizări, privatizare. Mi-am zis că seara tot nu am ce face (mă rog) și hai la ciubuc! Primul client a fost un bătrîn cusurgiu. Nu care cumva să merg pe drumuri ocolitoare să-i iau mai mulți bani. Degeaba i-am explicat că nu am ceas. "Du-mă la nr.2 pe Afinilor". Dracu' știa, unde vine. Credeam că a fi taximetrist este suficient numai să știi să conduci. Aiurea! Păi trebuie să știi și medicină, să fi făcut cursuri de artă culinară, să fii supersurd, să ai cel puțin centura neagră 1 Dan, sau măcar să ai aceeași grupă sanguină cu Feri Vaștag, să știi noutățile zilei, să nu fii impotent, să știi să potolești copiii lăsați în mașină "numai cinci minute pînă vă aduc banii" și pe urmă să știi adresa casei de orfani...

Poliția nu mă cunoștea. Nici nu avea cum. Într-un tîrziu, cînd ne-am întîlnit, nu mai eram la prima cursă și am avut cu ce plăti comisionul (amenda adică). Total 9 amenzi pentru parcare, 6 - cu suspendare - pentru radar și circa 814 curse. Am dus mai bine de 1000 de oameni, doi porci, 17 curci, o grămadă de găini, tone de geți, geamantane, straițe, plase și nu-mai-știu-eu-ce. Și români și străini. Țigani nu am dus decât vreo 25-30. Spre spaima mea, printre ultimele curse, cu prea nobilii au fost. Aveau probabil nevoie de o mașină și au scos cușitul la mine. Ghinionul lor că Olcit-ul nu are decât două uși. Cu țiganul din dreapta m-am descurcat relativ ușor. Aveam o șurubelniță de "asalt" între scaune. I-am proptit-o în coaste, în timp ce săream din mașină. Pînă să-

și revină trupa, eu eram jos, motorul se oprise din frâna-fără-ambreiaj. Iar șurubelnița crescuse în ochii lor după ce le-am spus: "De karatistul Dan Stuparu ați auzit? De la el știu meserie". I-am lăsat fără haine (era mai prin octombrie, dăduseră gerurile) pînă la ultimul ciorap. A trebuit să mă țin de nas cale de vreo oră pînă am ajuns - tremurînd - acasă. Bineînțeles că zdrențele le-am aruncat imediat la prima curbă. Totuși a mai rămas ceva... ca o amintire. De polițiști nici vorbă. De karate - nici atît! Pe de-asupra mai sînt și ochelariștii.

Cel mai interesant mi s-a părut că nu m-a oprit nimeni de la nici un fel de control financiar (Garda și ceilalți, că-s mulți, Doamne!). Nimeni nu m-a întrebat de autorizație. La București și la Constanța m-au întrebat ceilalți taximetriști ce caut eu, cu număr de CS în zona lor. Cel mai mult, am stat prin gări. Vine tot felul de lume. În '90, după patru ore plecăm cu o mie. În '92 cu 8-9000. Cel mai mult l-am făcut în București cu doi nemți de i-am învîrtit în tot orașul. Pentru o oră de drum, 60 de mărci a fost prea bine (benzina și uzura nu m-au costat mai mult de 10 DM).

Într-o seară, am dat un telefon la Poliția din Cluj. Cică un taxi-particular, 2-CS-1054 circulă aiurea pe acolo. Am dat și zona unde eram. Am refuzat două curse și tot nu m-a deranjat nimeni. La București m-a costat o jumătate de cartuș de LM și am căzut la pace cu băieții. Nici n-a fost nevoie să le spun că sînt ziarist și că încerc pe pielea lor cum e cu "privatizarea". Păcat că nu am avut cum să le aflu numele. Ieșea o treabă a-ntîia. Ultima oară, la Timișoara - nu de mult - am vrut să văd ce s-a mai schimbat. Un staroste taxist mi-a zis bășos că în zona gării "Tră' să dai șperț". Iaca! Așa e bine?

Ziarist hai-hui

Sînt oameni care nu cred în valoarea banilor

Unui ziarist îi este dat, odată cu umbletul de zi cu zi, să participe la felurite momente din viața oamenilor. Urbanizați, însingurați în fața televizoarelor, ajungem să privim cu surprindere gesturi normale sau chiar viața obișnuită a multor cetățeni. Vă prezentăm în continuare un reportaj cu un subiect... "senzațional de firesc".

Hai la pustă

Moș Pătru își luase deja cojocul gros în spate. Pufăind o mărășească, mai dădu un ocol căruței cu coviltir. Era încărcată cu saci plini cu mere. Mai avea vreo doi saci cu nuci, un bidon cu țuică, pături, niște fîn pentru cai și un rucsac cu merinde. Mă privea cam sceptic. Nu înțelegea de ce vreau să merg cu el. "Un orășean țicnit". Știa că lucrez la oraș dar nu știa că sînt ziarist. Urcăm în căruță și o pornim spre pustă.

O afacere ancestrală

De cînd lumea, sătenii din zonele de deal și munte pornesc toamna și iarna în astfel de călătorii. Cînd nu mai au cereale, își încarcă produsele - cartofi, fructe, țuică - și o pornesc către satele de la cîmpie. Uneori sătenii de acolo vin cu cereale către deal. Mai ales toamna cînd se coc prunele pentru țuică.

Cînd nu poți sprijini o acțiune, impoziteaz-o!

În toate vremurile - și când era bogăție și când era sărăcie, pace sau război - trocul a mers fără întrerupere. "Noi nu avem pământ pentru grâu iar la ei nu rezistă pomii. Ori că e prea cald, ori că e vânt, ori că e blestem". Cei de la pustă, cu hambarele pline cu cereale, sînt bucuroși când cineva îi îmbie cu ce le lipsește. Au și ei copii iar bărbații și-ar unge gîtlejele cu o răchie, în lungile seri de iarnă. Pentru gospodine, nucile în prăjituri sînt de neînlocuit.

Concurența

Pe drum ne întîlnim cu alte căruțe cu coviltir. Cele ale țaranilor sînt pline cu cereale. Moș Pătru îi întrebă din mers cum îi tîrgul. "Jos la hotar îi plin și nu vor decît cartofi. Dar încolo spre Timiș, la Denta merge bine". "Cu ce ai fost?". "Cu mere!". "De care?". "Cu ionatane și mășanci". Marketingul? - ia, o vorbă de alții inventată...

Minorități asuprite

Ne întîlnim și cu două căruțe de-ale țiganilor. Dar ăștia fac altfel de comerț. Duc "oale, crățiți - jucărici" și adună sticle și fiare. Mai mult cupru, plumb și aluminiu. Dar primele cuvinte când îți arată oalele sînt: "Ai cupoane agricole, acțiuni? Dar icoane pe lemn?" Dacă vine polițistul, țiganii scot hîrtii cum că sînt autorizați să achiziționeze deșeuri re folosibile și alte bazaconii. Dar de cele mai multe ori n-au acte și pleacă de acolo repede. Polițiștii dau din umeri și zic: "afaceri țigănești!" Unul mai sensibil se cutremură de scîrbă : "Pute a căcat în căruțele lor că nu te poți apropia". De-ar ști ce miliarde se învîrt sub această mască de mizerie-intenționată ...

"Caroserie" de moș - "motor" de Ferrarri

Drumul nostru este destul de lung. Nu pentru că ar fi mulți kilometri. Ci pentru că mersul cu o căruță plină, durează ceva mai mult. Moș Pătru mă duce pe drumuri laterale, prin păduri și pe niște scurtături nebănuite. Știe cu precizie cît avem pînă unde, ce trebuie să ocolim și pe cine să căutăm. Este un ghid desăvîrșit. Îmi povestește tot felul de pățanii și snoave. Observ - cu îngrijorare - că moșul este mult mai bine informat decît mine și că are foarte multe observații extraordinare, logice și de bun simț. N-aș fi crezut că moșul cu fața aspră, pufăind dintr-o țigară, parcă mereu prea scurtă în mîinile-i imense, este un atît de ager critic socio-politic.

Aprozar ambulant

În primul sat ne-au lătrat cîinii de pe toate ulițele, iar de vîndut, am vîndut vreo 5-6 kg de mere unor copii lîngă o școală. Mai în două-trei sate, nu am reușit nici o afacere. Oamenii ne întrebau ce avem. Dacă avem cartofi sau arpagic(!). Cu cît ne îndepărtam, cu atît începea tîrgul să meargă mai bine. Se nogocia la sînge, dar cînd se ajungea la un echilibru, la aceeași oprire, prețul rămînea același. Dacă ne mișcam doar cu trei-patru case mai încolo, reveneam la cererea inițială. În general s-a mers la paritatea măsură de mere pe măsură cu grăunțe. Negocierea era dacă vadra cu fructe să fie cu vîrf sau rasă, pentru că găleata cu cereale era toteauna rasă.

Rentabilitate, productivitate, costuri, stocuri = economie (politică)

Rîdea inima în moșul meu: "Dacă merită afacerea? Cum să nu? Într-o găleată cu mere am cel mult 8 kg, pe cînd cerealele sînt mult mai grele. Merele, eu le am în pom fără să fac altceva decît să le culeg și să le aduc. Dar porumbul trebuie semănat, după ce ai pregătit pământul. Trebuie prășit, păzit de mistreți, cules, desfăcut de pe știuleți". Am întreat și un client dacă-i convine afacerea: "Cum să nu? Am 60 de tone de cereale. Dar fructe cine să ne aducă aici? Să mergem la oraș și să luăm mere turcești cu nu-știu-cîte-mii kilu"? Unde ajungem?"

Clienți privilegiați

Moș Pătru a început să-i dea și cu țuica: "Un kil la două măsuri". Ba nu. "Un kil la măsură". "N-ați văzut voi așa țuică". Și gustă. Și să vezi; și două kile la trei măsuri; ba nu; și tot așa. Odată început

trocul țuicii, au apărut și "neamurile". Țigani și putorile satului. Zice moș Pătru: "De ăștia mi-e scîrbă. Fură porumbul și-l dau pe băătură. Eu îl iau, că așa-i tîrgul, da' cu ăștia nu mă toclesc". Stăteau la rînd puradeii cu gălețile cu porumb, de ziceai că a venit mașina cu "ajutoare" din Germania. Moșul îi jignea pe față, îi făcea de doi bani și refuza marfa imediat, dacă măcar un bob avea gărgăriță sau mucegai. Și-avea bătrînul niște ochi că se cruceau țigani. Ca să-și ceară iertare, cînd cînd erau prinși, mai puneau "radaș" (ceva în plus) din marfă "prima". Numai să nu plece tataia cu țuica aia bună.

Se acceptă Visa, Master Card & Travel Cheque

Tîrgul devenea interesant cînd apăreau oferte nespecifice: Ți dau o mătură - dă-mi o măsură cu mere; nu vrei niște coșuri din răchită?; ce-mi dai pe o pereche de ochelari trei plus?; Hai să dormi la mine și-mi dai două măsuri cu poame; Nu mi-l dai pe mustăcios (pe mine!) de ginere, că ți umplu căruța? (Mda!); Dă-mi caii că ți dau un tractoraș de 4 cai; Ce îmi dai dacă nu ți dau nimic?

Un troc invers: cort

M-am foarte amuzat, cînd la întoarcere, ne-am întîlnit cu un căruțaș din alt sat. Văzînd moș Pătru cît de frumoase erau merele (golden auriu) i-a dat ăluia două măsuri de grîu pentru echivalentul din acele fructe excepționale. Halal tîrg, demn de un Dănilă Prepeleac.

Moș breaz - cal treaz

A doua zi spre seară, cînd terminasem merele, patronul meu era nițel încins. Cam băuse - tot probînd țuica. Voia să plecăm atunci imediat. Dar nu acasă ci la băut. Noroc cu cei doi cai roibi. Ticvan și Trăian erau mai deștepți ca stăpînul lor. Nu l-au ascultat cînd moșul a vrut să întoarcă din drum căruța. L-au certat pe limba lor, au sforăit îngrijorați și s-au scuturat de zor cînd moșneagul s-a coborît la ei. Pînă la urmă le-a zis: "Bine mă, dacă voi nu vreți, dormim aici". Am bătut la prima poartă, i-am dat omului doi litri de țuică, pe încă una am bătut-o acolo cu toții, gazde și oaspeți, și am rămas pînă în zori.

Un încăpățînat și doi deșelați

Dimineața, moșul, cam cheaun încă și de felul lui zgîrcit, a vîndut și restul de țuică. Deși căruța abia mai rezista de încărcată ce era. S-a încăpățînat apoi, să ne urcăm și noi. Cred că erau două tone greutate. Scîrțîia căruța, de toată jalea. Caii se opinteau icnind.

Sticla mică rupe căruța mare

Cînd mai aveam cam douăzeci de km pînă acasă, în mijlocul pădurii s-a rupt ceva la căruță, la osie. Era după-masă tîrziu. Am descărcat sacii și i-am stivuit ca pe un fel de baricadă. Am mai adunat niște crengi și niște pietre. "Am feștelit-o dacă vin lupii. Trebuie să facem focul și să stăm de veghe". Arma santinelei era un topor din "trusa de scule". N-am putut închide ochii cu gîndul la lupi. Moșul a dormit, parcă grăbit să-și curețe aburii de băătură din cap. Dimineața am tăiat o creangă zdravănă pe care moșul a cioplit-o în vreo trei - patru ore. Am reparat căruța cît să ajungem acasă. "Dacă era o Dacie, nu mai ciopleam noi așa". "Dacă era Dacie, măcar se rupea-n drumul mare, nu în pădure" - i-am răspuns cu ciudă.

Tîrîș, pe sub arcul de triumf

Încet-încetîșor, pe la miezul nopții am ajuns acasă înghețat și frînt de oboseală, jurîndu-mi să nu mai vreau să fac pe reporterul incognito. Măcar o bucată de vreme. Mai bine în jungla urbană decît în "monotonia" țaranului. Oricum, în cele patru zile și aproape încă o noapte nu am cheltuit nici un leu. Am avut mîncare, de băut - din producția proprie a lui moș Pătru - și am dormit tot pe socoteala bătrînului. Tot el mi-a furnizat și motivele de "adrenalină". Pe deasupra m-am ales și cu un sac de mere și o mătură nouă. Promit să plătesc impozit pe ele.

Cu copârșeul prin Europa

Sînt momente tragice, pentru oricine, atunci cînd pierde un membru al familiei. Cu aît mai mult cu cît este întreținătorul - încă tînăr - al soșiei și al cîtorva copii. Tragedia este aproape de neînchipuit, atunci cînd, cel care moare este departe de casă și chiar de țară. Familia este nevoită să facă unele cheltuieli și să treacă de unele șantaje greu de imaginat în asemenea momente. Sau să renunțe. Uitîndu-și aproapele în cine știe ce groapă comună. Iertat să ne fie cinismul cu care vom trata această poveste, căreia un reporter i-a fost personaj întîmplător. Situația a fost reală, iar umorul negru a fost creat de alții.

Misiune "diplomatică" încheiată

Întîmplarea de față s-a petrecut într-un sfîrșit de iulie încins bine de zeul Helios. Slugăream în Croația deja de cîteva luni bune și voiam să vin acasă. Cîștigasem binișor și ajunseseam deja barosan - funcție rîvnită cu invidie de lopătari, tîrnăcopari și robari. Am plecat cu primul cărăuș român care a trecut să ne aducă scrisori și pachete de acasă (pe care colegii mei îl strigau Marcel). Pentru că eram primul client spre casă, iar șoferul nu terminase cu pachetele, mi-a spus că probabil plecăm abia a doua zi. Mai ieftin și mai rapid oricum nu aveam cu ce merge.

Croații îi zic vozaci

Tipul cunoștea țara pe sate, cătune, străzi. Se saluta cu oamenii pe stradă, claxona poliștii, se oprea să vorbească cu oamenii. Una din opriri a fost în Petrinia, lîngă Sisak. Aici am aflat că doar cu 3-4 ore înainte a murit un român care lucra pentru un croato-român, Ivan Almăjan (un nenorocit de care auzisem că exploatează oamenii, nu-i plătește și îi înșeală - la modul cel mai ordinar). Marcel - un tip foarte calm, iar în momentul respectiv sleit de oboseală - a izbucnit într-o sumedenie de înjurături cumplite cînd a aflat de cine e vorba : "Cum dom'le să moară așa? Îl știu, eu l-am adus, și încă pe datorie. Cu ultimii lui bani - împrumutați și ăia - și-a luat țigări. A fost miner, om zdravăn la 42 de ani, cu nevastă și patru fete, muncea cît doi. L-a omorît banditul așa de Almăjan. Ai lui n-au bani nici să dea telefon, dar-mi-te să vină pînă aici. Să-l ducă acasă? Ce vorbești?!" Și a mai înjurat bietul om pînă l-au podidit lacrimile de ciudă. Cînd s-a potolit, a plecat să-l caute pe patron.

După 2-3 ore am plecat spre Zagreb. Șoferul mi-a zis că mai întîrziem un pic, să vedem cum se rezolvă problema. Am tras în "parcarea românilor" să ne odihnim. Pînă seara, mașina s-a umplut cu clienți care mergeau acasă. Le-am spus tuturor că mai întîrziem pînă aflăm ce și cum cu mortul.

Prăjitura maro în foi de șervețele

Într-un tîrziu a venit Almăjan, patronul la care a murit românul. Un șmecheraș afectat, scîrbos, plin de aur pe el. Mi-a fost antipatic din primul moment. Vorbea cu gura strîmbă într-o parte, cu un ochi aproape închis și scărpinîndu-se tot timpul la șliț. L-a acuzat pe șofer că i l-a adus cu vreo două luni în urmă ca să-i moară acuma, aici la el. Și tot de-astea. Pînă la urmă, scîrbit de răutatea lui, șoferul s-a enervat și i-a zis: Nu te mai agita atîta că îl duc eu, pe banii mei. Vino la ambasadă, numai, să semnezi actele, că nu la mine-n curte a murit!"

Fiorul morții

Cînd au auzit ceilalți, cu care mai eram în microbuz, că e vorba să călătorească cu un mort, au sărit din mașină ca arși. Brusc și-au adus aminte că de fapt ei mai au puțină treabă, că nu și-au luat banii, că au luat bilet la tren, că au oră la dentist... Marcel m-a rugat să nu-l las singur și să rămîn cu el că mă duce gratis, numai să aibă cu cine merge. Mi se cam zbirlea părul la gîndul că am de mers 1000

km prin două-trei țări, pe 36 grade Celsius cu un mort lângă mine. M-au convins ciuda și încrâncenarea vozaciului.

Ambasada

Ne-am dus în Ulița Srebrnjak la nr. 150 A, unde într-o frumoasă vilă este Consulatul României de la Zagreb. Acolo am stat de vorbă cu Consulul Alexandru Rusu care ne-a întocmit pașaportul mortuar și ce acte ne mai trebuiau. Ne-a întrebat pe unde mergem. Prin Serbia e mai scurt. Consulul era sceptic. Abia de puțină vreme se deschisese autostrada dintre Zagreb și Belgrad, după războiul din 1994. Puteau fi probleme. Fie ce-o fi!

Hîrtii, taxe, ciubucuri

Ne-am întors la Petrinia ca să-l luăm. A trebuit să stăm pînă a doua zi, pentru că oficialitățile locale nu rezolvaseră situația. Am dormit în mașină la poarta vilei cu etaj a patronului. Bine că nu s-a deranjat să ne invite înăuntru.

Apoi - toată ziua - am alergat pentru aprobări și pentru a plăti tot felul de taxe și comisioane. Ziceau ei că pentru autopsie, îmbălsămare, coșciug, sigilare în tablă și multe altele. Cele mai multe taxe le-a plătit acest Almăjan. Se vedea cît de colo că se bucură că scapă de belea așa ieftin. Șoferul era cu nervii încordați, dar ăstuia nici că-i păsa. Glumea pe seama tuturor cu un cinism incredibil. Pe noi ne lua peste picior, de-a dreptul mitocănește. Pînă am reușit să pornim, și să scăpăm de "glumele" idiotului, se făcuse tîrziu.

Și ultimul drum începe de undeva

E o senzație ciudată să călătorești cu un mort în mașină. Pe drum ne-am luat cu vorba și ne-am mai liniștit. Am ajuns pe înserat la granița Croației cu Serbia. Pe autostradă, am trecut de cîteva filtre ale "căștilor albastre". Soldați echipați de război cu mitraliere ațintite spre noi ne priveau suspicioși de după baricade din saci cu nisip.

Vamele cerești I

Polițiștii croați nici n-au vrut să audă să ne lase să trecem. Că n-avem acte, că nu se poate, că de ce nu mergem pe la unguri, că nu sîntem mașină mortuară, că trebuie să ne întoarcem la Sisak sau la Zagreb... Și dă-i cu telefoane, discuții, "Băi, voi nu dați nimic de sufletul mortului?" , verificări, deschide coșciugul - Ba deschideți-l voi! Au venit toți (am numărat 28 de vameși și polițiști) să vadă ce și cum. Ne-au dat actele și ne-au făcut semn să ne întoarcem. Șoferul se enervează și-i zice unuia mai șef, să-i dea o lopată. "La ce-ți trebe?". "Eu nu mă întorc! Îl las pe ăsta aici și mă duc acasă!". "Ești nebun?". "Nu mi-e tată, nu mi-e frate, nu mi-e nimic!". "Dar atunci de ce-l duci?" "Nu știi că românii sînt vampiri?". Admiram tupeul șoferului, dar mi-era cam teamă. Pe frontieră ăștia erau legea. Oficialii, blocați de reacția noastră, au mai dat două telefoane, și-au scuipat în sîn și ne-au zis să nu ne mai vadă. Nici măcar dacă ne întorc sîrbii. Acu' e acu'!

Vamele cerești II

La sîrbi, aceeași poveste. Parlamentări. Că mașina nu e sigilată, că ... Șoferul: "Stai să merg la WC și poți să sigilezi mașina că nu opresc pînă la vama ailaltă!" Polițistul sîrb încearcă și alte șmecherii numai să nu ne lase: De ce n-avem tranzit aprobat de Ambasada Iugoslaviei? "Dă-mi adresa Ambasadei voastre de la Zagreb. Las mașina aici și mă duc cu un taxi pînă acolo, pentru aprobare". "Păi n-avem Ambasadă la ăștia". "Păi vezi?". Pînă la urmă argumentul cel mai puternic a fost tot acela cu lopata. Intrăm pe mîna vameșului, ceva mai relaxați, știind că polițistul s-a resemnat. ăsta voia să vadă ce-i în coșciug. L-am dat jos din mașină și i-am cerut voie să bem o cafea pînă îl deschid ei și îl sigilează la loc. A văzut că n-are cu cine și ne-a dat dracului.

Jocul ielelor

Se făcuse noapte. Orice om normal, noaptea, pe întuneric, cu un copârșeu lângă el, trecând prin sate pustiite de război, cam are un nod în gât.

Aproape de Belgrad am oprit să mîncăm. Două traseiste grămadă pe noi. Ele ne mai lipseau. Numai să le luăm o bere. Le-am luat. Ieșim la mașină (parcată în beznă). Tipele ne așteptau, că vor să se plimbe un pic cu noi. "Urcați în spate", zice șoferul, după care aprinde plafoniera. Fetele au rămas paralizate. Când a pornit motorul, șoferul le întinde mîna și zice: "Eu sînt Draculaaaa!" Urlete. Ușă izbită. Salt din mașină. Pleosc pe burtă, pe asfalt. Ua-ha-ha-ia-iaaaa! Noi plecăm rîzînd (sinistru, bineînțeles). Peștii fetelor le culeg și pleacă după noi în trombă. După nici 50 de metri frînează brusc. Noi ne vedem de drum.

Nu treci Styxul fără bănuț

Pe la Pancevo este o barieră permanentă a poliției care "controlează traficul românilor". Ajungem pe la 2-3 noaptea. Beznă. Polițistul cu lanterna în mîna se agită că sîntem bișnițari și traficanți. Că ne bagă el, la pușcărie. Ce avem în spate? Să deschidem! Se uită la acte: "Unde-i al treilea?" "În spate, e mort!" Nu pricepe. De fapt nu-l interesează decît ce putem să-i dăm ciubuc. Ce aveți aici? Ciocănește cu mîna în coșciug. Aprinde lanterna. Instantaneu, șoferul îi țipă scurt în ureche: "Un mort!". În jumătate de secundă polițistul pricepe. Sare în spate. Lanterna îi cade. La fel și cascheta din cap. Pune mîna pe piostol, dar, înțepenit de spaimă, îi scapă pe jos. Urlă: "Plecați dracului de aici, sătanelor!". Rîdem - sinistru, normal - și îl lăsăm făcîndu-și cruci ca un automat.

Ultimele vame înaintea raiului

La ieșirea din Iugoslavia, sîrbii constată că nu ne-am plătit taxa de drum, 150 DM și ne cer... 200 DM. N-avem, să vezi și să nu crezi. Nu ține. Ne trag în parcare și ne uită acolo. Nu ține nici chestia cu lopata. Nimic. Când e vorba de BANII LOR, nu-i interesează. Începe să se lumineze. Plătim și intrăm în România. Românii se poartă frumos cu noi. NE PREZINTĂ CONDOLEANȚE !! Ne verifică și în mai puțin de cinci minute sîntem liberi. Drumul pînă la Reșița (ultima stație) îl parcurgem rapid.

Paranormal

Omul din coșciug, Dorel Bădărău pe numele lui, a lucrat mulți ani în satul Lupac, la mină. Când am ajuns - exact în dreptul casei unde a locuit cu ani în urmă - motorul se oprește brusc. Șoferul încearcă să-l pornească, dar parcă nici curent nu este. Coborîm, ne uităm la motor, ne facem cruce, și... pornim fără să fi făcut nimic. "A vrut poate să-și ia rămas bun de la locurile astea", spune șoferul înmuiat și începe să plîngă. "Dumnezeu să-l ierte!" Nu mai poate conduce, așa că preiau mașina restul drumului.

Întîlnirea despărțirii

Familia Bădărău ne aștepta. Nu vă puteți închipui expresia cu care am fost întîmpinați. O bucurie imensă că am ajuns, că l-am adus, că ne vedeau acolo, în fața lor. Dar și o jale sfîșietoare. Îl plîngeau o văduvă și patru copii. Ne-am retras copleșiți de tristețe. Și rușinați, că ne-am lăsat umiliți de niște străini care se cred stăpînii noștri.

Sfaturi pentru românul pribeag

Dacă n-ai treabă, nu o căuta în Bulgaria

Pînă în 1989, românii erau protejați, îngrijiți, sfătuiți, dădăciți. Se exagera. Românii s-au răscolat împotriva "grijii față de om". După "Marea Încîlceală din Decembrie" am reușit să punem lucurile la punct. Guvernul și toate puterile românești dau drepturi minorităților, le protejează, se dau peste cap ca minoritarii să simtă pe pielea lor cum e să fii apărat de stat. Românii sînt liberi. Nimeni nu-i mai sfătuieste, nimeni nu mai are grijă de ei. Așa că au luat-o prin lume să-și caute un rost. Să supraviețuiască.

Să vin, m-aș duce.

Să mă duc, aș veni.

Ești șomer sau nu mai ești nimic. Stai de pomană toată ziua. Auzi că în Grecia este raiul. Este de lucru, se plătește bine, dar este greu de intrat acolo. Apare cineva, o călăuză, care-ți spune: "Dai 600 DM și te duc eu". Nu poți pleca. Nu ai bani și parcă n-ai curaj. Sau ești prea bătrîn să iei viața de la capăt. "Mai ai mașină?" Da. "Hai să cîștigi un ban. Faci un transport cu noi pînă la granița cu grecii. Îți dau 100 DM și plătesc toate cheltuielile. Ei, ce zici?" Ce să mai zici? Te bucuri că cineva îți oferă posibilitatea să cîștigi un ban. Nu e mult, dar dacă a promis că suportă toate cheltuielile, te duci.

Pleci să te-apleci

Drumul trece prin Iugoslavia spre Macedonia. Planul este să ajungeți pe întuneric la granița dintre Macedonia și Grecia. Se va trece fraudulos, pentru că la greci, ca român, trebuie să ai o viză de intrare, greu de obținut. Călăuza știe traseul, cum să trateze cu vameșii români să nu plătești taxa pe rezervor, știe ce să spună sîrbilor. După 4-500 km pe traseul Porțile de Fier - Negotin - Niș ajungi la punctul de frontieră. Macedonenii îți zîmbesc prietenește și te salută cu "Mafiaș rumun. Gîrcika?" Călăuza sare și zice că nu, că merge la Skoplie, la prieteni. Grănicerul se uită în pașaportul lui și vede ștampile ale grecilor. Înjură. Încercați să-l mituiți. Nu vrea. Îl rugați, îl implorați, oferiți mai mult, îi explicați. Ăla nimic. Vă întoarce înapoi. Șmecheri tipii. V-au pus să plătiți mai întîi "igienizarea mașinii" (30 DM) plus taxe pe persoană și acum vă întorc. Intrați înapoi în Iugoslavia. Și ăștia vă dezinfectează tot cu 30 DM. Vă dezinfectează de dezinfectare, că nu-s nici 30 de minute de cînd ați ieșit de la ei! Opriți într-o parcare să schimbați planul.

Înaltul drum spre joasa societate

Porniți spre Bulgaria ca de acolo să reîncercați intrarea în Macedonia. Prima graniță este la o sută și ceva de kilometri. Șoseaua "magistrală" pe care mergeți este un drum de munte prost, îngust și abrupt. Noaptea face locurile sinistre. Călătorii dorm, dar tu conduci grăbit să scapi odată din aventura asta. Din relativ simplă - la început - și se pare deja periculoasă. Ai urcat continuu cinci ore numai într-a-ntîia și a doua. Mașina arată rău. Ești obosit. Intri în sfîrșit în zona de frontieră. Grănicerii sîrbi te întrebă ce cauți noaptea prin pustietățile alea. Tu, te convingi că există vamă în asemenea locuri.

Ceasul ticăie, bulgarul tucăie

Intri în Bulgaria. Plătești 17 DM taxă de dezinfecție (aiurea, treci printr-o baltă cu roțile mașinii). Apoi stați două ore ca bulgarul să-ți citească actele. Nu pricepe nimic. Este uimit. Vine vameșul.

Te controlează. Se miră și el. Din cinci în cinci minute iese din gheretă și te întreabă ce scrie acolo și acolo în actele pe care i le-ai prezentat. Este uimit. Dă din cap fără sens. Și tucăie. Adică la fiecare 3-4 cuvinte pronunță "tucă". Repetat des, te face să-ți aduci aminte că la bunici aveai în curte bibilici și le strigai tucă-tucă-tucă. Brusc, nu mai rezști și te umflă râsul. Tipul perplex. Și iar tucă-tucă și dă din cap a nu când zice da. Se enervează: Tucă! Tu nimic, te sufoci de râs. Nu se poate abține din uluială, te privește mirat cu fața lui pătrată și repetă ca un automat: tucă-tucă. Te lasă în pace, uimit că nu înțelegi ce vrea. Iese din gheretă, îți dă actele terifiat, dă din cap că nu și zice că ești liber. Te dumirești în sfârșit că ei clatină din cap invers. Ceva mai târziu, afli că "tucă" înseamnă un fel de "acum-aici" în limba cea bulgărească. Dar pînă atunci...

Miroase a "taxa put'e"

Te mai oprește unul cu 30 DM taxa de drum (taxa put'e). Mergi spre Macedonia, dar nu înțelegi nimic din ce scrie pe indicatoare. Așa că întrebi. Toți bulgarii sînt uluiți. Și dau din cap că nu, și-ți arată drumul: tucă-tucă. Tu rîzi și pleci. Ei se miră. Ajungi la Petrici. Te oprești și stai la umbră să aștepti noaptea. Toți cei care trec pe lîngă tine, sînt cruciți. Așa cum nu-i poți deosebi pe chinezi între ei, așa nu poți vedea un bulgar care să nu se mire.

Planul de bătaie

Călăuza face planul: să treceți de vama bulgară, iar înainte de frontiera Macedoniei să-și ia bagajele și să traverseze pădurea. Îi critică pe clienți că au bagaje prea mari. Mută într-o geantă încăpătoare, ceea ce este de prisos și te roagă să le-o duci acasă. Când s-a întunecat, intrați la prima barieră. Plătiți o taxă de intrare, apoi la a doua barieră sînteți igienizați de niște mărci, la a treia polițistul vă verifică actele, apoi vameșul vă controlează. Primiți un cartonaș, decupat dintr-un pachet de țigări roșu, cu un mic semn pe el. La următoarea barieră dați cartonul soldatului năucit și ieșiți din Bulgaria.

Cîmpul de bătaie

Parchezi imediat după Free Shop. Călăuza coboară nervoasă și pleacă în recunoaștere. Vine înjurînd că "ăștia au pus gard aici". Planul se schimbă. Stați să plece niște contrabandiști care mută bagaje dintr-o mașină în alta și schimbă numerele de înmatriculare. Când se mai liniștește, "candidații intră la examen". Unul după altul, dispar în pădure. Mirabela, Mărioara, Emil, Ionel... în fond oameni normali, culți, civilizați, dar împinși de sărăcie să ia drumul pribegiei.

Bătaia

Mai stați vreun sfert de oră pe loc. Călăuza ți-a lăsat banii tăi și încă ceva pentru întors. Adică pentru benzină și pentru vreo taxă de igienizare. Vrei să pleci, dar vezi că doi soldați înarmați țîșnesc în direcția în care au luat-o oamenii tăi. Nu știi ce să faci. Nu vrei să fugi, poate reușesc să se retragă la timp să-i poți aduce înapoi. Decizi să faci pe prostu' dacă ai avea probleme. După zece minute îi vezi pe bieții români cu cătușe la mîini duși la pichet.

Bați în retragere

După o vreme, un soldat îți bate în portieră și cere pașaportul. Spune că trebuie să pleci din locul acela. Ori înainte, ori înapoi. Nu te arestează. Înainte nu poți să mergi, că macedonenii ți-au pus "ponișteno" (o interdicție de intrare la ei în țară) pe 24 de ore. Așa că o iei înapoi. Te igienizează, te vămuiesc, plătești 50 DM amendă "uite de-aia", te verifică, se miră. Ajungi la barieră și te pun să plătești taxa de drum. Îl rogi pe polițist să te înțeleagă că nu prea ai bani și-i dai 10 DM, ca să te ierte. Îi ia, îți mulțumește, intră în gheretă. Vine colegul lui și te pune să... plătești taxa de drum de 30 DM.

Ești bătut în retragere

Cum ieși din barieră, faci 50 de metri și un taxi îți taie calea. Altul te blochează în spate. Oprești, că doar ești încă pe platoul vămii. Deschizi ușa și vezi niște aschimodii de taximetriști cocoșați ca de cobiliță, cu dinți stricați și ochi bulbucăți de uluială. Unul scoate un pistol și te amenință cu el. Îți spun că ei sînt mafia și că trebuie să plătești taxa. Cît anume? Tot ce ai la tine. Îți iau geanta cu hainele foștilor tăi clienți, te buzunăresc și-ți iau toți banii. Doi tembeli dau în tine cu răutate, te înjură. Strigi la polițiștii care se uită cu o uimire impasibilă la incident. Mafioții te lovesc atît de tare, că te înmoi. Te îmbrîncesc în mașină și te scui pă. Apoi pleacă înapoi la bariera vamală, se aliniază așteptînd clienții, ca orice taximetrist din lume. Te întorci pe jos către polițistul din vamă, să te plîngi. O "uniformă" scoate arma discret și-ți face semn să dispari. N-ai încotro, pleci.

Fuga de la locul faptei

Mai ai niște bani pe care i-ai luat de acasă fără să știe călăuza sau clienții. Pentru orice eventualitate, i-ai ascuns și nu ți i-a găsit nici mafia. Ai noroc că ai alimentat ceva, înainte să te desparți de ceilalți. Cu benzina pe care o ai, s-ar putea că ajungi la vamă. Noaptea, pe drum, te rătăcești de cîteva ori, pentru că nu înțelegi ce scrie pe tăblițe, sau nu sînt deloc. Mai bine te culci. Ca să ne te mai calce hoții, mergi pînă în fața sediului de poliție din primul sat ieșit în cale.

Pedeapsa cu ștampila

Dimineața, un milițian îți bate în geam și nu te întreabă ce-i cu tine, ci te... amendează că acolo nu e voie. Încerci să-i explici, dar el nu, că tucă-tucă. Ești hotărît să nu mai dai nici un ban pînă la graniță. Spui că n-ai. Zici de mafie. Îți pune o ștampilă și te lasă să pleci. Pe drum vezi polițiști rutierști care te opresc. Toți. Și toți te amendează. Le zici la fiecare că nu ai bani. Unul mai hotărît vrea să-ți confişte mașina. Asta nu! Îi dai 20 DM să te lase, îți pune și asta o ștampilă să te duci.

Varianta de rezervă

Aungi la Vidin. Afli că bacul este foarte scump și nu ai bani destui. Te gîndești că ar mai fi o variantă pe lîngă Dunăre, terestru, prin Iugoslavia, pînă la Turnu Severin. Întrebi un polițist, care îți vorbește suspect de frumos și îți explică ce simplu poți merge pe uscat pe la Bregovo. Și în plus - zice el - sînt sate românești pe acolo, o să te descurci. Că pe aici, prin zona asta și la sîrbi și la Timoc, sînt tot români. Asta știa, că ai citit în ziare, ce minunați oameni românii aștia de pe aici. Pleci plin de speranță drămuind benzina la miligram.

Torna, torna fraților

Ajungi în Bregovo și după două-trei rateuri, descoperi în spatele aprozarului, ulicioara ce ducea spre vamă. O barieră strîmbă, un civil cu cercel în ureche și părul prins în coadă îți ia ultimele 4000 de leva. Îi explici (bucuros că e român) și te înțelege. Te sfătuieste să le spui la celelalte bariere că nu mai ai bani. Tu nici n-ai. Ai un moment de suspiciune în momentul în care ai crezut că, fiind un soi de român, ar fi normal. Dar și asta dă cu capul invers. Intri, fie-ce-o-fi. Polițistul te ia pe românește direct cu banditul, infractorule, ce-i cu atîtea ștampile. Explici cu mafia, că nu ai avut noroc. Ești sincer, mai ales bucuros că ai cui te destăinui. Doar este român, nu? Sigur că nu! Pentru că ți-o trîntește: "aici se plătește, nu se trece. Tu ai cartotecă de Vidin, pe acolo treci, nu pe aici."

Cu vorba se vorbește, cu palma se pleznește

Dar nu mai ai bani, îi spui. Îți trage două palme de te amuțește. Începe să te înjure de toate cele. Mai vine unul. Încerci să le explici și mai ales nu înțelegi de ce atîta ostilitate. Dă în tine și al doilea, te urcă în mașină și începe să-ți lovească mașina, că trebuie să pleci. Ieși cu spatele, deschizi ușa să-i întrebi totuși ce ai putea face în situația în care te afli. Un cretin în uniformă aruncă cu o piatră în tine. Trebuie să pleci, ești dușmanul lor. Te întorci la prima poartă și vorbești cu băiețașul

de acolo. Îl rogi să te ajute. Îi povestești prin ce ai trecut. Spui că nu mai ai bani și să-ți mai dea înapoi din ce i-ai dat, pentru că nu ai trecut și nici chitanță nu ți-a dat. Bine, zice el și dă din cap invers. Intră în gheretă și îți aduce o... chitanță. Vezi cât de uimit te privește și renunți să-i mai explici.

Schimburile culturale nu sînt schimburi economice

Rogi pe cineva mai încolo, să cumpere ceva de la tine să te poți întoarce în vamă la Vidin. Unul vrea să-ți cumpere mașina cu 200 DM. Te blochezi. Dar nici ce vinde nu prea ai. Reușești să vinzi roata de rezervă, cricul și triunghiul reflectorizant pe 20 DM, iar pe scule, extingtor și husele de la scaune mai primești 20 DM. Ți-ar mai trebui 30 DM. Le primești contra radioacasetofonului - mîndria familiei - cumpărat de tine cu 150 DM. Dar mai dai și tot ce era în bord: toate casetele (12 buc), lanterna, briceagul și umbrela.

Dobînda la ștampilă

Ajungî la Vidin cu o mașină ruinată. Intri în vamă și afli că trebuie să dai cam 200 DM pentru toate ștampilele strînse în chip de amendă pe traseu. E prea mult. Ești pe punctul să lași mașina, iar dacă ai fi chiar lîngă apa Dunării, ai sări în apă numai să scapi de coșmar. Îi spui bulgarului că nu mai ai decît banii de feribot și că, dacă vrea, îi dai 20 DM pe care îi păstraseși ca rezervă pentru benzină, în România. Te ține acolo vreo șase ore pînă aproape să iasă din schimb, apoi îți ia cele 20 DM, văzînd că nu mai ai ce demonta de pe mașină. Este siderat, dar îți dă drumul. Ți-a fost cel mai simpatic bulgar, pentru că a fost ultimul pe care l-ai mai văzut. Ți-o juri!

Ultima apnee

Pe bac afli că ți-ar mai fi trebuit încă 5 DM pentru persoane adulte, separat de mașină. Dai jos pulovărul. Ești mulțumit că ți-a fost primit. În fond, ai făcut o afacere bună. Pulovărul nu valora nici 40 DM. Ajungî în România, la Calafat. Te scotocești de rezerva-rezervelor: 10 DM ascunși în ciorapii transpirați. Te gîndești că o să-ți iei benzină, măcar să ajungi pînă la intersecție sau pînă în oraș, să dai un telefon acasă pentru ceva bani. Dar, cu regret, afli că și aici se igienizează și se taxează. N-ai încotro, duci bancnota de 10 DM umedă la "cengi". Greu o convingi pe oficianță să-ți dea măcar atît cît să-ți plătești taxele și să intri în România. Doamne ajută, a acceptat!

***

Un capitol aparte l-a reprezentat fenomenul "Caritas", în jurul căruia s-a învîrtit toată România în anul 1993. Acest fenomen a marcat - fie că o recunoaștem sau nu - foarte multe din domeniile economice și sociale ale unei mari părți a românilor. Nu mă refer la români ca naționalitate, ci ca cetățenie. Pentru că de profitat au profitat alții, iar românii au plătit. Cei care au pierdut, au fost și politicienii și industriașii serioși ai țării. Am să revin cu comentariile la capitolele cu scenarii și speculații. Deocamdată, vă ofer reportajele și articolele publicate în ziarele vremii, pe măsură ce aflam tainele fenomenului. Trebuie să menționez faptul că articolul despre secretul calculelor, nu a fost publicat niciodată de nimeni. Deși l-am propus mai multor ziare (printre care și cotidianelor "Ziua" și "Național"), în momentul cînd au început campanii referitoare la Caritas-Cluj-Stoica. Să nu fi fost interesant? Sau poate că mai funcționează o mulțime de "fonduri" și "bănci populare" și "societăți de asigurare" după principiile și calculele geniului economico-financiar Ion Stoica? Rămîn la părerea că nu a fost nimic interesant în ce am scris acolo, mai ales că nu am oferit prea multe cifre exacte. Am oferit doar principii și am "construit castele în Spania". O parte a informațiilor despre principiul de funcționare, a fost dedus prin forța "fluidelor ce irigă semințele cu amintiri". Dar multe din ele mi-au fost confirmate de apropiați ai geniului și chiar de ziaristi care s-au mai ocupat de acest lucru și au publicat excepționale articole de analiză. Nu am să reproduc prea multe din datele dezvăluite de alții ulterior, pentru că am promis să folosesc în această carte mai

mult scrierile mele, fără să apelez prea mult la alte lucrări. Pentru că nu am să mai revin, trebuie să precizez că la documentarea Caritasului am primit ajutor și datorită farmecului meu personal, utilizat în convingerea unei "sfătuitoare de taină" a celebrului geniu - Ion Stoica. Spuneam mai sus că ziaristii sînt "preoții religiei" în care presa este Dumnezeu...? Poate niște diavoli, mercenari, mincinoși, prostituți, băgăcioși și enervanți...

Despre Caritas, am început să scriu în august 1993. Știam de "fenomen", dar încă nu fusese decretat ca fenomen național. Aș putea spune că nu mă interesa. Fascinația scenariilor m-a făcut să studiez ce a fost pe acolo. Sincer, nu cred că știu nici acuma cine și de ce a ținut sforile acolo. Iată așadar, primul articol legat despre fenomen, publicat în "Jurnalul Național". Titlul aparține redacției de atunci a cotidianului.

La Caritas vor juca sîrbii, rușii, ungurii

Războiul civil românesc a început

Prima redută: Cluj

Toată lumea presupune. Toată lumea se miră. Toată lumea tace și încearcă. Tremură trei luni. Apoi calculează, investește, cheltuiește. Și iar trei luni... Cam asta ar fi schema unui sistem de joc neînțeles de marea majoritate; atît de pătimăș lăudat de cei ce au încasat deja; și atît de pomenit în rugăciunile celor ce sînt undeva între prima și a nouăzecea zi de incubație. Ceilalți fac scenari, construiesc castele în Spania, se informează pe unde apucă, dau explicații, legi, dau cu bățul în lac...

Din surse informate vă putem oferi o imagine "catastrofală" a ceea ce înseamnă "Fenomenul Caritas-Cluj" în peisajul contemporan românesc. Dincolo de declarații și papagali vopsiți și dincolo de (încă) niscaiva timp.

1). Forțe externe (oculte?) doresc ca România să intre în balamucul iugoslav. De fapt, pe nimeni nu interesează Iugoslavia sau România. Iugoslavia nu ar fi intrat în nici un calcul dacă în România ar fi reușit "Revoluția". Adică dacă am fi intrat într-un război în toată regula.

Interesul este ca URSS să fie cît mai "polarizat" spre granițe, pentru ca să nu fie măcinat de convulsii prilejuate de marea transformare întru normalizare. Un război intern sovietic înseamnă cu totul altceva decît cîteva focare CONTROLATE de jur împrejur. Nu?

Dar, așa cum a dovedit și "revoluția", pe românește nu prea reacționăm decît pregătiți psihologic cu mult timp înainte.

Și-atunci, vine Funar cu Stoica, garantează cu ajutorul unei bănci zdravene un sistem și dă-i și iar dă-i bani poporului. De ce la Cluj? Pentru că este un punct sensibil, de-a dreptul strategic. Zonă cu populație maghiară și germană foarte densă. Pentru că un joc propagat în spirală va trebui să angreneze tot mai muți participanți din jur. Cu cît sînt mai departe cei veniți, cu atît clujenii se calmează pentru că își primesc banii. Atît cei din municipiu, cît și cei din județ. Apoi și cei din jur... Dar cine să mai dea bani moldovenilor și oltenilor veniți la urmă, în joc? Păi cam aici se termină. Și

atunci? Mîna pe ciomag și hai la Cluj! Și uite că, cu o mică scînteie și cu nițică propagandă bine ghidată, se "confiscă" revolta înspre naționalism și hai la lupta cea... "România Mare" a țării împotriva Ardealului. Punct. Adică ce am avut de spus se mai și subînțelege. Pentru cei ce nu au cum să înțeleagă, facem totuși o precizare. Este deja mult prea târziu să se intervină din afara Clujului. Adică de la București. Prin vreo lege, ordonanță, o interdicție, ceva-acolo. Pentru că "masa de manevră" este deja formată. Și orice forțare ar însemna explozie. Un vechi proverb oriental spune că "nu poți opri un elefant să cadă, așezîndu-te sub el. Te va strivi. Dacă vrei să-l ajuți, în momentul căderii, împinge-l să se ridice prin rostogolire cu propria-i energie". Așadar, la confiscare se răspunde cu o confiscare. Internaționalizarea jocului. Adică, după ce oltenii și moldovenii dau bani ca să poată fi plătiți ardelenii, ne facem că nu știm nimic și facem reclamă jocului la vecinii din jur (ruși turci etc.). O să dea buzna și o să dea bani cu care vor fi plătiți oltenii și moldovenii. După asta, mai vedem noi. Doar n-om fi noi centrul lumii. Sau poate că indianul acela o fi știut ce spune cînd a zis că o să fim? Ia gîndiți-vă! Să devenim centrul financiar al lumii. Leul să fie cumpărat cu multe zeci sau sute de dolari... Iar cînd se termină toată populația globului, atunci să vedem cine mai are curajul să vină cu bîta la noi.

2). Din păcate mai este și varianta a doua. Dezamăgitor de pașnică. Vor ei nemții să ne ajute cu ceva. În așa fel, nici să nu mai plecăm la furat la ei, nici să le mai luăm locurile de muncă, nici să mai distrugem micul univers german din România. Și atunci? Sub masca (normal!) Caritas, se apelează la același procedeu decupat din planul Marschall de după al doilea război mondial (Istoria, ah Istoria!). Adică nici nu le dăm pe față să nu zică ăilalți că le dăm, dar nici nu le dăm... mult! Pentru că totuși banii rulează, se fac tot felul de operațiuni financiare, import-export, servicii, producție, turism etc. Toate legate direct sau discret de sistemul Caritas-Cluj. Cînd se răstoarnă elefântelul clujean, mai primește un bobîrnac vestic (discret) sub forma cumpărării la un preț imens a apei minerale sau cine mai știe cărui nemaipomenit sortiment de-al nostru, de care ei "nu-se-pot-dispensa". Așa se mai crează o rezervă la Caritas pînă mai vin vreo două trei mii de plătitori-depunători... Și bineînțeles - aici e chichirezul - cînd ceva nu mai merge (dă cineva cu legea în fasole) cei ce nu au putut încasa de opt ori banii, își primesc înapoi sumele depuse. Pentru că de fapt banii lor nu încep să ruleze decît DUPĂ TREI LUNI de la depunere! Mai exact... După ce au încasat suma depusă ori opt!!!

CONCLUZIE: c-o fi unu, c-o fi doiu, astea-s deja interpretări publicistice ale informațiilor de fapt. Așa cum orice politică are vreo șase-șapte straturi de fațade și culise paralele, oricînd putîndu-se răsturna ceva, pentru oricine.

Credem că este bine să fim pregătiți pentru cît mai multe din "boli". Sigur că, deși vaccinat de poliomeilită, poți muri călcat de mașină. Dar măcar mori... sănătos! În sfîrșit, vorba lui Lenin: jucați fraților, jucați și iar jucați. Pînă nu se răzgîndesc nemții lui nea' Marschall. Că noi deja am încercat o tură...

Vindem secretul circuitului CARITAS - CLUJ

* 10 milioane pentru secretul Circuitului Caritas din Cluj (varianta Ion Stoica) * 64 de telefoane cu solicitanți din toată țara. * În curînd vom avea atîtea "Caritas-uri" cîte partide.
* Boală lungă - moarte sigură.

Începînd cu primăvara anului 1993 (de cînd sistemul Caritas a început să devină tot mai național) am intensificat drumurile spre Cluj, finalizate cu documentarea pentru acest reportaj.

Ținînd cont că la data respectivă apăreau din ce în ce mai multe jocuri de întrajutorare, ne-am gîndit că am mai găsi cîțiva mușterii pentru secretul jocului. Un partid în suferință, un butic mai răsărit ce ar putea să ne deconteze cheltuielile și vîntățile din timpul documentării.

Secretele nu sînt secretate de secretare

Întîmplarea face că, am reușit să intrăm în anturajul domnului Stoica și să aflăm cîte ceva din "secretele" circuitului. De unde provin banii pentru plăți, cum de a rezistat atît de multe luni, de ce nu este sistem piramidă, de ce mai poate face plăți deși nu mai sînt depunători și mai ales de ce ar putea să dea banii înapoi (80% din prima depunere), în cazul în care se blochează. Cel puțin teoretic. Practica ne arată că circuitul Caritas cam scîrție a faliment, mai mult sau mai puțin "sprijinit" și toți cei ce îl ridicau în slăvi acum cîteva luni, acum îl sapă. Psihologia noastră de "eterni revoluționari", întotdeauna dizidenți față de cel ce pierde. Atîta ne chinuim să fim în barca învingătorului încît nu mai contează că urcăm în ea mînjiți, compromiși, pătați.

9000 de dolari secreția

Cum spuneam, după ce am aflat secretul jocului - din "surse Caritas" - am pornit să-l testăm pe omul nostru. Primul lucru pe care l-am făcut, a fost să dau un anunț în ziarul cel mai citit - la vremea respectivă "Evenimentul Zilei" - și anume, în ediția de dimineață, de luni 18 octombrie 1993. Anunțul spunea că "Vînd secretul jocului Caritas-Cluj". Am așteptat rezultatele. În total am primit 64 de telefoane, în două zile consecutiv (nu am pus la socoteală greșelile sau glumele proaste). Cam jumătate din apeluri erau de la depunători curioși dacă-și vor mai revedea banii. Încă vreun sfert, au cerut relații cu privire la regulamentul jocului, în general.

Cercul se-ncercuiește

Opt-zece telefoane s-au concretizat în luări de poziție ale unor "oameni-de-bine" care au înfierat cu "mînie proletară" că "destabilizăm"; excroci, evaziune fiscală, joc imoral. "Sugeți sîngele poporului" etc. Sigur, înjurături. O jumătate de oră am vorbit cu un sinucigaș care spunea că nu are bani și dacă nu-i dăm noi, nu mai are pentru ce trăi. Dumnezeu să-l ierte, că bani nu i-am dat și dacă vorbea de acasă, cele 30 de minute interurban au fost lovitura de grație. Un altul ne-a întrebat de ce vindem secretul și nu facem și noi un circuit. I-am răspuns că secretul fără un capital inițial de cîteva (zeci) de milioane, este vax. Adică șandramaua dă chix într-o săptămîină.

În sfîrșit, am primit și circa 10-11 telefoane de la diverși interesați să-și deschidă cîte un mic Caritas pe lîngă SRL-ul lor. Am stat de vorbă, am stabilit suma (10 milioane lei) pentru secretul sistemului și am fixat întîlnirea. Un individ din Timișoara s-a prins că telefonul nostru de apel nu este în Cluj ci în Reșița și ne-a cam luat la vale. Am reușit să-i explicăm că nu este așa cum crede, că pentru protecția noastră, că Reșița este izolată și departe de Clujeni și de bucureșteni și de mineri... A promis că trimite o mașină după noi. Cînd a apărut mașina, (1-TM și trei cifre foarte mici, ca cele ale polițiștilor sau securiștilor) ne-am făcut că avem treabă... puțin mai încolo...

Se strînge strînsoarea

Pentru că am cerut din start sume foarte mari (10 milioane lei adică 9.000 dolari) doar doi s-au oferit să fie mai interesați. Chiar insistenți. Unul din București iar celălalt din Craiova. La telefon nu se pot spune prea multe, așa că am riscat un drum pînă la Craiova, la adresa primită. Cînd am văzut că - odată ajunși - pe strada inicată ne cam latră cîinii de sub căruțe cu coviltir, am renunțat din nou.

Acum ne gîndeam dacă ar fi bine sau nu să continuăm. Parcă poți să știi de unde sar 10 milioane? Dacă nu ne-a plăcut timișoreanul cu trei cifre la mașină și căruțașul din Craiova, poate la Balotești sau Mogoșoaia dăm peste vreun partid-butic dornic de Caritas...

Mister Charity

Părea să se concretizeze ceva cu omul de la București. Patronul unei firme, ne-a chemat la mai multe întrevederi acasă la el. Am stabilit ca după pornirea șandramalei pe numele ei "Charity" să primim în locul celor 10 milioane, un PC 486 complet. Un târg O.K. Jocul a început - foarte discret. Nici un anunț, nici un afiș.

Ca să verific intențiile patronului, am trimis cîțiva prieteni "să se intereseze". Deși le-am dat adresa, nu au găsit nici un circuit de întrajutorare. Și totuși s-ar spune că a funcționat o lună-două (perioada a coincis cu transferarea "Gerald"-ului la București).

O vagă bănuială

Regulile conspirativității obligă printre altele, ca un agent (relativ secret ce lucrează sub acoperire), să păstreze toate aparențele încă niște luni, după misiunea închiată. Adresă, telefon, aparenta familie etc. Poate de aceea, după șase luni nu am mai reușit să-l contactăm în nici un fel de dl. "Charity".

Să nu ne grăbim cu concluziile. Dacă cineva ar fi fost interesat, ar fi obținut puținele - dar poate relevantele - informații direct. Am încercat să povestim la o instituție centrală, mai "dolofană". Cuiva, unui consilier, oricui ne-ar fi ascultat. Nu am fost băgați în seamă. Am încercat și pe la un consilier al Președintelui (o instituție cu echidistanță declarată). Am încercat și acolo, pentru că în momentul respectiv, foarte multe partide și personalități erau implicate în vreun circuit de întrajutorare.

Poate am dat noi o importanță prea mare evenimentului așa încît este mai mult decît greu să credem că un oarecare serviciu secret ar fi montat chiar un Caritas-surogat la București, ca să-i afle dedesubturile. Rămînem la varianta cu omu' și partidu' / SRL-ul și Caritasul.

Dacă nu acum, atunci cînd?

Ca să continuăm linia presupunerilor care încep să se materializeze în argumente și chiar dovezi, să răspundem la întrebarea din subtitlu. Toată povestea cu secretul jocului și vînzarea lui datează de mulți ani. De ce dezvăluim abia acum?

Primul grup de motivații este dat de faptul că o dată cu prăbușirea mai tuturor sistemelor și circuitelor de întrajutorare, lumea s-a lămurit că sînt "fis"-uri. Apoi, dl. Stoica este la păstrare și nu ne mai poate transmite "urări de bine" prin băieții săi de taină. Apoi, pentru că doamna Ana Potcoavă care l-a sprijinit întotdeauna - chiar și cînd părea că-i este împotriva - și-a văzut de-ale dumneaei, încheindu-și probabil misiunea, discreditînd definitiv eventualele proteste anti-Caritas cît-de-cît mai încheiate.

Mai pe față, mai pe ocolite, românului i s-a transmis că "ce a mîncat lupul, e cu... TVA-ul luat!" Și ne-am gîndit că e terminată definitiv chestiunea. Dar...

Politică pentru strîns bani. Bani pentru ce?

Al doilea grup de motivații este reprezentat cu cinste de o mulțime de firme de asigurări și altele de acest tip. Prea brusc și prea ofensiv au apărut. Acumulează fonduri și eliberează hîrtii. Aceasta este principala lor producție. Nu-ș' ce fond mutual, în numai cîteva luni, a ridicat valoarea certificatului de la 50.000 de lei la 200.000 și tot așa. Adică nu o mai dăm de opt ori, o dăm numai de 3-4 ori, să fim mai... credibili. Dacă privim cu multă atenție, vedem chiar în reclamele lor cum că sînt înfrățite pe undeva prin culise și că nu fac altceva decît să strîngă bani. Fiecare cu alt scop aparent.

Sigur, veți spune, acestea respectă niște reguli, niște legi ale economiei de piață. Sînt societăți pe acțiuni, care vor fi cotate la bursă; Și dacă acțiunile lor vor scădea precum cele ale "MMM"-ului

(Caritas-ul rusesc)? Fraierii au mai înghițit o gălușcă. De data aceasta, cei care tind că creadă, sînt cei ce au scăpat nepăcăliți de Stoica.

Cei de acum, mai stilați, mai cu studii, investesc -apropro de reclamele lor - "acolo unde vrei tu". În agricultură, în copiii străzii, în bănci, în fabrici și uzine. N-ați uitat! Salvatori naționali, ce mai!

Taica Stoica și nepoții Caritasului

Anul 1993 va rămîne în "istoria tranziției" ca anul Caritasului din Cluj. Practic toată țara s-a învîrtit în jurul acestui fenomen, timp de mai multe luni de zile. Instituțiile cele mai importante nu au fost interesate, apoi au ezitat să ia măsuri energice. Din 1989 încoace, un blestem ne face să ne îndoim de cinstea și bunele intenții ale conducătorilor noștrii. Același blestem care ne aruncă țara în cele mai insuportabile conjuncturi externe. Un cancer urît ne paralizează sistemele informativ-decizionale. Rezultă jocuri murdare în culise, manevre și constrîngeri ale populației. Divizare, prostire, sărăcire, înrobire. Numai cei care sînt pionii conspirației antinaționale mai pot afirma faptul că relele de acum ale țării sînt "întîmplătoare și firești". Unul din fenomenele care ne-au afectat profund a fost "Caritasul". Despre acel "fenomen" nu se poate afirma cu certitudine (nici astăzi), dacă a pornit cu toate "mișcărilor planificate". Sigur este că, forțe oculte sau la vedere au profitat din plin, deturnînd spre interese proprii multe din etapele previzibile ale sistemului. Un ziarist s-a amestecat în mulțime, dar a intrat și în culise. Fără să aibe acces oficial la actele și dosarele privind sistemul, a reușit să întocmească - încă din anul fatal - unele concluzii de "tranziție".

1993 - anul Clujului

Despre Caritas s-au scris mii de articole. Și cărți. Acum, doar știri sporadice sau cîte o notă, ne mai aduc aminte de cele cîteva chitanțe de 20.000 lei/bucata pe care le-am ascuns în bibliotecă. Știm că nu mai au valoare, dar poate touși... Dumiriți și oarecum relaxați, parcă nici nu ne mai afectează. Trăgînd linie, se poate spune că a fost și rău dar și bine că l-am avut printre noi. Să urcăm pe mormanul de chitanțe și să facem un bilanț la rece. Cinic.

De ce a fost bine?

A permis acumularea rapidă de capital cîtorva, care au înțeles la timp că au o șansă. A transformat pentru o vreme Clujul, în capitala financiară a țării. A dat prilejul orașului să-și rezolve foarte multe probleme administrative. Circulația banilor s-a intensificat. A dat o lecție de cum se poate face istorie învîrtind niște bani la vedere și cu tam-tam. A finanțat o mulțime de monumente, acțiuni culturale, umanitare, religioase. I-a obligat pe toți participanții la circuit să se gîndească, sincer, la cele sfînte. Măcar cu un "Doamne ajută!" A dat un prilej excelent oamenilor politici să-și exercite ipocrizia. S-au mai demascat cîteva farisei. Au luat lecții, viitorii mari patroni de societăți de asigurări, loterii, case de împrumut, fonduri mutuale, de acumulare și de investiții etc. A luat bani de la toți fraierii, în mod organizat și a plătit și impozite, pe deasupra! Depunătorii i-ar fi pierdut oricum. Dar așa, i-a falimentat temporar pe micii excroci liber-profesioniști. Ne-a învățat să nu cîinăm gugumanii. Eventual să-i ajutăm înainte să fie manevrați.

De ce a fost rău?

Ne-a păcălit pe noi ăștia - cei mai mulți - care pricepem mai greu cum se face un gheșeft. Cei care au riscat când nu mai trebuia, și-au vândut case și tot ce aveau de preț. Au rezultat prăbușiri financiare, mici sau mari drame. Am auzit chiar de sinucideri. A spulberat ultimele speranțe de a intra în high-life. A grăbit și accentuat diferențele între bogații și săracii națiunii (ca o necesitate în ruperea mai rapidă de comunism?). Să nu uităm inflația. O dată cu Caritas-ul s-au pus clar granițele între aspirațiile și posibilitățile maselor de a face avere. A învățat pe câțiva "norocoși" să arunce cu banii la gîrlă. Aceștia nu vor mai ști să cîștige banii altfel. Le-a inoculat "boala jucătorului de cărți".

Transformarea aburului în ceață

În 1993 am fost destul de insistent în iscodirea zonei Stoica. În drumurile prin Cluj, am reușit să aflu cîte ceva din felul în care-și înmulțea taica banii. Interesant de remarcat că nici măcar directorul său adjunct nu știa secretul calculului.

În presă au apărut fel și fel de variante. Că e vorba de un "Plan Marschall", mascat, că e vorba de un sistem de spălarea banilor, că e joc piramidal (opt oameni plătesc unuia) etc. Nici o explicație nu era mulțumitoare, argumentele nu erau convingătoare. Mai ales că Stoica nu spunea nimic altceva decît că "respectă cele mai simple reguli ale economiei". Foarte mulți, mureau să afle: "Cum face dom'le ăsta, de-i dă de opt ori, de atîta timp?" Conform unui calcul simplu, în 11 zile se epuizează tot ce s-a încasat în cele 90 de zile. Și gata cu plățile. Unde este fondul de 70 - 80% de rezervă? Unde taxele, impozitele, salariile casierelor, guarzilor? Din ce se mai cumpără apartate, computere etc?

Un Caritas pe față, două pe dos

Prea brusc și prea ofensiv au apărut o mulțime de firme de asigurări, fonduri mutuale, Mondragon-uri, Gerald-uri, loterii, "bingorii" și mărunțișuri de-astea. Acumulează fonduri și eliberează hîrtii. Aceasta fiind principala lor producție. Care nu mai dădeau de opt ori ci numai de vreo dată - două dați. Sigur, respectă reguli și legi ale economiei de piață. Sînt societăți pe acțiuni, care au acționari etc. Puzderie de fraieri s-au bătut pe o grămadă de găluște să le-nghită. Mulți din ei, scăpaseră nepăcăliți de Stoica.

Secrete publice

"Sfîntul Caritas" răspîndise zvonuri precum: "Secretul multiplicării? Păi cumpără apa minerală cu 200 lei sticla și o vinde la nemți cu 6000 lei. Împărțit la 200, de cîte ori este mă rog? De 30 de ori! Așa că, își permite să-ți dea și ție de opt ori cît ai depus". Și-alte de-astea.

Mai are Caritas-ul vreun secret?

Tot ce se poate. Să ne oprim deocamdată la secretul de multiplicare. Față de ceea ce s-a prezentat pînă acum în ziare, să încercăm să-i dăm cuvîntul domnului Stoica. Indirect. Geniul financiar (?) Stoica spunea că respectă cele mai simple legi economice. De obicei geniile se disting prin simplitate. Să ne coborîm din înaltele sfere academice și să luăm manualul de-a noua, de liceu. Una din primele legi ale economiei - ca știință - este: crearea profitului prin ciclul Bani-Marfă-Bani' (B-M-B'). Pe românește, cumpărăm cu cîți bani avem - o marfă - și o vindem cu un preț mai bun, în care avem și un cîștig. Prețul produsului este format din cheltuielile materiale, de transport, de producție, salarii, la care adăugăm profitul.

Circuitul lui Stoica reușea în trei luni, prin ciclul B-M-B', să amplifice banii intrați de minim opt ori. Acest lucru nu se putea realiza într-un singur ciclu, mai ales cînd era vorba de o masă monetară de miliarde. Apoi, un profit rezonabil, nu poate depăși 10% pe ciclul de rotație al banilor.

Calculule și calculi

Să simplificăm calcululele, considerînd perioada de așteptare la 100 de zile iar multiplicarea, de 10 ori. Înseamnă că orice sumă trebuie să aibă 100 de cicluri, cu cîte 10% profit. Deci, un ciclu complet, pe zi.

Puține activități economice sînt cele care, pot recircula în fiecare zi tot capitalul, pentru a reuși zilnic 10% cîștig. Să luăm exemplul unei brutării. În fiecare zi produce, vinde și încasează imediat, sumele cu profit. Este una din activitățile cu B-M-B', în ciclu complet zilnic. Dar, nu poate roti întreg capitalul brutăriei, pe deasupra și cel nou format zilnic. Există o piață, o cerere stabilă, o saturație, un stoc de materii prime etc.

Și - în fond - ce producea Caritasul? Păi... timp de așteptare. Adică, vindea chitanțe!

Ce multiplica Stoica de fapt?

În nici un caz masa monetară. Pentru că era imposibil. De fapt erau manevrate fonduri imense ca să mărească fondul de garanție (cele 80% pentru returnarea sumelor din prima depunere). Circulația banilor era controlată și dirijată pînă cînd nivelul cererii de chitanțe ar fi fost depășită de nivelul ofertei produsului de bază al firmei. Atunci, jocul urma să se închidă. Nu-i așa că pare altceva decît se lua în calcul pînă acum?

Piatra filosofală

Cu un capital inițial pentru sedii, computere, personal, reclamă - pornea să strîngă fonduri timp de cîteva luni (inițial 4-5). Încasările din prima perioadă au fost investiți probabil, în afaceri profitabile: cămătărie, schimb valutar la negru, bișnițăreală. Poate în afaceri (zahărul din 1992 - prin firme tampon). Etc. După ce a acumulat fără zgomot cîteva luni, a început să-și facă reclamă, relativ discret. Mai întîi la radio-șanț, apoi și oficial. Căpăta credibilitate prin faptul că plătea, făcea promisiuni și se ținea de ele. Își manevra psihologic clienții - un element foarte important al șandaramalei. Cea mai bună reclamă erau listele constante și din ce în ce mai lungi din cotidianul local "Mesagerul Transilvan".

Cînd au început cozile interminabile, a redus perioada la circa trei luni și ceva. În curînd a renunțat la limitarea depunerilor, copleșit de mulțime.

Toți banii, care erau încasați într-o zi, plecau imediat la beneficiari. Pe o ușă, banii intrau, pe alta ieșeau. Procentul de - să-i zicem - 10% se regla pe parcursul a circa 10 zile, prin compensare între depunători-cîștigători. De aceea unii au ridicat înainte de 90 de zile, alții după 100 de zile. Ideea era ca diferența dintre sumele intrate și cele ieșite să fie în jurul procentului (de 10%), care intra în rezerva de fonduri pentru oprirea jocului, cheltuielile interne sistemului etc.

Regula încălcată

Nu s-a oprit la timp. Gloria și "sindromul Ceaușescu" l-au ajutat să riște fără acoperire. A făcut plăți peste rînd, a mituit, a sponsorizat, a redus exigența, probabil a investit în afaceri cu lungă durată de amortizare...

În momentul în care diferența depuneri-plăți s-a estompat și a dispărut, s-a intrat puternic în fondul de rezervă (dealtfel, foarte fragil).

Acum, a stat!

Oricîte lupte se vor da pentru recuperarea miliardelor plătite ca TVA și impozite, circuitul este mort. Teoretic, își poate plăti datoriile speculînd diferența de valoare a aceluiași lei din '93 cu lei de-acuma (s-a demonstrat în articolele care au mai prezentat cazul). Se poate și practic - nu doar teoretic - pentru că, înainte de a fi arestat și-a recuperat o mulțime de chitanțe a 20.000 lei cu numai 5.000 de lei. S-ar putea - spunem noi, speculînd de pe margine - ca recuperarea miliardelor de la Stat să-i aducă nu numai o "spălare a păcatelor" prin plătirea datoriilor dar chiar și... un profit foarte frumușel.

Nepoții taichii

Desigur, nimeni nu va accepta ca Stoica să-și plătească sie-și datoriile. Așa că "cine trebuie" sînt pregătiți să preia sponsorizarea guvernamentală. Posibilitățile de investigare ale unui biet ziarist independent sînt cu mult depășite de complexitatea ulterioară, generată de circuit.

În acel an am atenționat asupra posibilității de manevră ocultă a situației din Ardeal, în cazul căderii Caritas-brusc. Acum, nu ar fi rău să aruncăm o privire asupra "învățăturilor oculte model Caritas". Adică nenumăratele firme de asigurări, bănci populare, fonduri mutuale (gen Mondragon și altele) care aparent erau (sînt) "altceva". Și care, chiar dacă au funcționat defectuos ca "sistem financiar legal", prin mulțimea datelor înregistrate despre clienți (persoane și firme), nemaivînd obligații de confidențialitate odată intrați în faliment, pot oferi unor "societăți paralele" informații utile. Oportunități, puncte slabe, persoane cu potențial. De aici, puzderie de acțiuni de culise (în stil mafiot?). Multe afaceri groaznic de eficiente și... onorabile, finalizate de societăți paralele. Usturoi n-au mîncat, fiscalitatea n-au încălcat. Continuarea o știți: proteste, dezmințiri, ziarști puși la colț, ole-ole-ole.

***

Acest ultim articol a fost scris în anul 1994 pentru "Ziua" și revizuit în 1997 pentru "Național". Nu a fost publicat încă.

Capitolul VIII

Comunitățile umane

Senzația de patriotism

Oamenii simt nevoia să se atașeze de un loc. Omul sfințește locul, se spune. Proverbul se referă, la cât de multe poate face omul în relația cu mediul, în care i-a fost dat să-și ducă zilele. Dar biologii ar spune că și animalele își "sfințesc" locul. Adică și-l marchează prin tot felul de metode: mirosuri, ciripeli, răgete, patrulări și altele. Fiecare simțim nevoia să fim PROPRIETARI ai unui areal. Așa sîntem noi, avem nevoie de pătrățica noastră în care să nu ne deranjeze nimeni. În evoluția sa, omul a rafinat metodele de "sfințire" a locului său. S-a asociat cu alți membrii ai speciei sale. Și-a creat familia, tribul, comunitatea.... Țara... După simplul sentiment de proprietate, au apărut și altele ceva mai evolute. Patriotismul. Sentimente considerate înălțătoare, bune, sublime. De cei din același areal. Din aceeași comunitate, țară etc. Partenerii exteriori intră în relații ca de la egal la egal, ca de la mai mare la mai mic ș.a.m.d. Colaborarea poate fi confruntare, ignorare, înfrățire. Ca să funcționeze tot ansamblul de relații, este necesară o comunicare. Inițial, toți se luptau cu toți pentru fiecare bucățică de mîncare sau ce anume rîvneau de la ceilalți. Cei puternici învingeau. Odată, de două ori. Dacă se hotărau că e mai bine să rămîna într-un loc unde mai activau și alți semeni mai slabi, a ajuns la concluzia că e mai bine să-i tolereze și pe aceștia, să supraviețuiască. Pentru a nu se mai lupta - știind că nu tot timpul este în forma lui maximă - "primul luptător" a hotărît că este suficient să le arate o dată cine este stăpînul. Ulterior era suficient să "negocieze" cît de mult putea să le ia, cît să se sature dar să nu moară de foame "supusul", care și mîine trebuia să-i aducă un tribut... Era mai ieftin și mai economic. Economisea energie, adică. Toate acestea s-au spiritualizat încet-încet de-a lungul mileniilor. Chiar dacă și astăzi întîlnim principiile fizice ca argumente în relațiile interumane (valabil și la nivel de grup, de mase), totul este mai nuanțat. Acum se negociază, se manipulează, există metode de presiune, de convingere. Bîta nu mai sperie decît indivizii izolați. Iar mîncarea nu mai este o atracție mortală. Dacă ți-e foame, te duci la magazinul din colț și primești atîta cîtă nu poți mîncea în 100 de ani.

Elementul care a substituit și mijlocul de comunicare și mijlocul de convertire a valorii unui serviciu sau produs, iar mai nou și mijlocul principal de presiune, de șantaj este banul. Acest element constituie o valoare fundamentală a omenirii. Fără el nu se mai poate. Dacă un sistem poate funcționa continuu (un "perpetuum mobile") este din cauză că are o energie care îi întreține mișcarea, funcționarea. S-a demonstrat științific, că nu poate exista nici un perpetuum mobile care să funcționeze fără o energie. S-ar putea spune că societatea - care este un sistem - poate funcționa (în categoria relațiilor interumane) alimentată fiind, de o energie. Nu poți spune că energia societății este mîncarea și arderile din fiecare individ. Trebuie să cauți în altă parte. "Societatea" este un concept abstract. Funcționarea ei, fiind bazată mai degrabă pe un complex de relații spiritualizate. Și energia trebuie să fie spiritualizată. Așa că banul este cel mai perfect combustibil. Banul a devenit și bîta și mîncarea, și locul de lîngă foc; îți aduce femeia cea mai frumoasă; cu el ții animalele sălbatice la distanță, cu el vînezi cele mai rîvnite prăzi; dacă îl ai, ajungi mai repede într-un anume loc greu accesibil; trăiești mai mult, știi mai mult, poți mai mult...

Nu aş vrea să mai continuu cu filosofia banului. Sînt cărţi întregi care întorc problema pe toate feţele. Am vrut să introduc acest element, ca să le mai aduc aminte unora, care au pierdut sensul unor noţiuni. Le-au uitat, nu le mai înţeleg rostul. Aşa cum, sînt mulţi care nu înţeleg rostul multor alor lucruri din societate şi cîrtesc împotriva acestora numai pentru că e la modă. Dar dacă încerci să le priveşti în scăfirlii, te apucă strănutul.

Patriotismul financiar

Societăţile şi-au creat tot felul de bresle care să se specializeze în producerea unor obiecte sau servicii de care societatea avea nevoie. Nimeni nu le mai putea face pe toate. Aşa cum le-ar fi făcut cineva, după o specializare de-o viaţă la care se adăuga experienţa multor generaţii de dinainte. Se numeşte diviziunea muncii. Practic, fiecare componentă instituţionalizată din societate are un rol mai mult sau mai puţin determinant. Unele au devenit perimate, altele au evoluat pierzîndu-se înţelesul lor, în negura timpurilor. Nu voi lua la rînd toate cele. Mă voi opri doar la cîteva.

Justiţia a fost creată ca să medieze neînţelegerile dintre oameni (de forţă şi poziţie relativ egală). Întotdeauna a fost greu să te judeci cu boierul. Ca să nu mai fii tentat, în multe locuri, boierul era chiar judecătorul. Sînt curios dacă sînt mulţi cei care se judecă pentru un motiv sau altul cu judecătorii... Instituţiile anexe justiţiei - puşcăriile de exemplu - au fost create pentru a fi izolaţi cei care puneau societatea în pericol. Nebunii comunităţii, criminalii erau izolaţi tocmai ca să nu perturbe bunul mers şi viaţa normală. În zilele noastre, s-a cam uitat DE CE le-am creat. Păi dacă nu putem acuza şi izola un nebun furios din cauza "drepturilor sale de om", ne-a luat naiba. La fel dacă vom lăsa criminalii să umble creanga pe străzi pentru că avocatul lor a fost mai bine pregătit sau plătit decît ceilalţi...

România anilor post-revoluţionari se confruntă cu neînţelegerea necesităţii serviciilor secrete. Cel mai mare ghinion este că nici măcar ei înşişi nu înţeleg acest lucru. Am discutat cu mulţi lucrători din acest sector. Foarte inteligenţi. Foarte buni profesionişti. Unii rutinaţi. Dar nu am găsit niciunul care să-mi spună în cîteva cuvinte care este rolul lor fundamental. Mi-au oferit texte, definiţii, slogane, lozinci, explicaţii. M-au aburit, m-au suspectat. Dar mi-am dat seama că NU ŞTIAU! (Vedeţi ce deştept sînt eu? Că le ştiu pe toate, mai al naibii ca Mafalda! Păi de unde să ştie ei, dacă eu abia acum scriu cartea asta?) Bineînţeles că toate explicaţiile legate de integritatea naţională şi celelalte sînt valabile. Sigur că funcţionează aşa cum trebuie sau cum li se cere. Dar omul de rînd nu înţelege exact DE CE. Aşa cum nici micul ofiţer secret, dintr-o ierarhie care îl copleşeşte, nu poate înţelege acest lucru.

Să simplificăm toată relaţia la sisteme, funcţionare şi energiile care le întreţin/afectează funcţionarea. Sistemele pot fi ţări, grupuri, regiuni, familii chiar. Funcţionarea o putem privi atît ca viaţa de zi-cu-zi din cadrul comunităţii, cît şi relaţiile dintre membrii unei comunităţi (sau comunitatea cu totul) cu echivalentul altei comunităţi. Energia, aşa cum vă tot spun de la începutul acestui capitol, este banul şi tot ce poate fi asociat ideii de ban. Toate războaiele şi schimburile comerciale s-au făcut pentru a obţine cît mai multă "energie". S-a investit o anumită cantitate pentru a se cîştiga mai mult. Simplu. Aşa că - din acest punct de vedere - rolul serviciilor secrete este să procure prin mijloacele lor, neconvenţionale, cît mai multă "energie" din afara sistemului pentru care lucrează (cu investiţii foarte mici) şi să protejeze pierderea "energiei proprii" către alte sisteme sociale. Simplu sau simplist? Credeţi-mă că toate celelalte sînt detalii. Aşa ajungem să

punem căruța în fața cailor și să nu mai înțelegem care a fost mai întâi și mai important - oul sau găina. Sau cum ne place să tot spunem, că nu mai vedem pădurea din cauza copacilor.

Lupte politice, partide, grupuri de presiune? Povești, divagații și motive de justificat pierderea timpului. Este treaba analiștilor să înțeleagă ce tendințe are un stat sau un altul, ce pregătește un anumit cult religios și ce anume se coace în grupurile de homosexuali. Trebuie înțeleasă ideea că toate acestea sînt mijloace, metode, unelte pentru a obține un anumit scop. Care scop? Păi "energia", dragii mei. Dominarea unui stat sau a unui grup de către altul are scopul să obțină avantaje. Spuneți-le dacă vreți, resurse. Tot bani înseamnă. Spuneți-le dacă vreți forță de muncă; creiere. Tot bani înseamnă. Nu veți găsi prea multe în planul material care să nu poată fi convertite în bani, în acea "energie spiritualizată". Ne mirăm că nu ne funcționează serviciile secrete? Înainte poate că funcționau, nu am de unde să știu. Dar după revoluție, SIGUR nu funcționează așa cum ar trebui. Pentru că nu știu ce au de făcut. Profesioniștii au fost risipiți sau cumpărați. Deturnați, în orice caz, de la ce au de făcut de fapt. Au fost aduși alții. Deștepți, de ce să nu recunosc. Dar fără un scop, un țel. Și din păcate, în loc să înțelegem (noi, ziaristii) că ar trebui să-i ajutăm ca să ne ajute, îi transformăm în ciuca bătailor. Îi facem vedete prin tot felul de toc-șouri, îi vînam, le băgăm bete în roate. Și ce mîndrii sîntem că i-am bubuit cu ceva. Proști mai sîntem! Și noi și ei.

Sigur, trebuie să veghem să nu ne fie încălcate drepturile cetățenești. Să ne fie protejată intimitatea, să ne fie garantate drepturile de cetățeni liberi și tot așa. Corect. Dar înainte de a ne porni în campanii contra unor servicii și a unor lucrători din acestea, hai să înțelegem dacă nu cumva sîntem victimele unor manipulări. Dacă nu sîntem chiar noi pionii, pe o tablă de șah.

Politica - puterea spiritualizată a bîtei celei mai mari

În lume, există două principii fundamentale de guvernare. Unul este "divide et impera" - destramă și domnește - perfect valabil în cazul cotropitorilor, al celor care vor să domine asupra unei populații de oameni, din care nu face parte imperatorul. Acolo unde nu se dorește o domnie constructivă ci una bazată pe secătuirea rapidă de bunuri și valori materiale etc.

Cel de-al doilea mare principiu de guvernare este acela prin care poporului trebuie să i se dea "pane et circens" - pîine și circ. Acesta este valabil pentru un principiu constructiv, pentru un domnitor care dorește să fie acceptat de popor, fie că este sau nu dintre membrii comunității conduse. Valabilitatea celor două principii sînt conștientizate de acei conducători, care depind într-un fel sau altul de popor sau care vor să se asigure că liniștea în rîndul maselor este cea care le asigură succesul. Și intrarea în istorie.

Noi, cei vechi și ei, cei noi

Cîtă vreme am fost cuceriti de unii și de alții, s-a aplicat asupra noastră principiul "divide și domnește". Ni s-au exacerbato calitățile și defectele specifice. Aia sînt moldovenii proști, ăilalți sînt

olteni cu coate ascuțite (că nu vor decît să ajungă șefi), ceilalți sînt ardeleni lenți, bănațenii sînt prea orgolioși dar fără minte... ungurii sînt așa, românii sînt invers... cei albi sînt buni, cei negrii sînt răi...

Ori de cîte ori se ajungea la un moment de stabilitate relativă, se încerca reconstrucția provinciei sau a țării - după caz. Să nu mergem prea mult în istorie și să rămînem la ultimii zeci de ani. Deși nu s-ar înțelege perfect toate mecanismele și pîrghiile prin care am ajuns unde am ajuns și de ce.

Straturile dimensiunilor

Politica are mai multe dimensiuni. Cîte? Mai mult de trei iar schimbările fundamentale în plan politic, sînt de fapt schimbări de dimensiune. În orice caz, în afara celor care sînt la putere - deci implicați direct - noi ceilalți, chiar dacă facem politică, sîntem mai mult spectatori decît actori. Că veni vorba de actori, trebuie să remarcăm faptul că noi privim toate evenimentele și întîmplările politice ca pe niște spectacole. Să zicem spectacole cinematografice. În această artă, se crează impresia de profunzime, mișcare și toate celelelalte numai pe cele două dimensiuni ale ecranului. Acestea ar fi dimensiunile publice și publicabile. În "culise" este și altceva. Ceea ce ni se ascunde prin "secret de stat"; "no coment" etc. Să presupunem că am reușit să intrăm în culise și am aflat unele "mișculații" ale mai-marilor zilei. Cu asta am aflat tot? Simplul fapt că este ascuns privirilor, înseamnă că este CAUZA? Cărțile sfînte ne spun că există trei sau șapte, nouă sau chiar mai multe "ceruri". Cîte-or fi ele, nu știu. Dac-or fi! Dar în mod sigur, în politică, în guvernare - în ceea ce înseamnă putere, decizie, comandă, în societatea umană - sînt cel puțin șapte "straturi de culise".

Nu întotdeauna cei care sînt acolo, pe "scenă" sînt și cei care conduc. Unii dintre noi, ne-am obișnuit să le spunem oameni de paie, marionete. Poate că nu sînt, dar sînt forțați, manipulați să ia unele decizii - dinainte hotărîte de cei din umbră. În general, deja din al doilea "strat de culise" nu se mai poate dovedi o acțiune ca fiind a cuiva-pentru-ceva. De aici, către adîncimea straturilor, orice "DA" evident, poate deveni un cît se poate de clar "NU". Orice se poate răsturna în fiecare moment, și chiar dacă toate argumentele dovedeau că există o cauză și un șir de efecte evidente, de fapt, toate acestea erau secundare și doar pentru distragerea atenției de la ceea ce este de fapt fundamental, important.

Senzația de glorie

Una din cele mai perfide tehnici de manipulare a liderilor este "oferta de glorie". Cum s-ar spune, dă-i unuia cît mai multă glorie, "putere", mediatizare. Cu cît i-ai dat mai multă, cu atît mai multă libertate și-a pierdut. Orgoliile sînt în cele mai multe cazuri poarta de intrare pentru "virusi". Cel mai greu e, că trebuie să știi care/cu ce fel de virus este infectat și cu ce fel de "medicament" poate fi tratat. Adică, manipulat, condus. Apropo de mediatizare în schimbul libertății, situația se poate observa perfect în cazul Regalității britanice sau al starurilor hollywoodiene. Aici sînt cei mai bogați și mai puternici oameni ai lumii. Dar "cineva" dorește (se pare că și reușește) să aibă controlul asupra gîndurilor, informațiilor care le parvin acestor oameni; dorește să se interpună la momentul oportun, să viruseze și să modifice decizia acestora după cum este necesar.

Am alăturat starurile cinematografice - monarhiei, dintr-un motiv care va reieși la capitolul cu scenarii paranoice. Despre monarhia britanică? Moartea prințesei Diana, ar putea fi un argument în favoarea celor spuse. Ea risca să "scape" din manipularea mediatică, prin căsătoria și evadarea într-o lume ceva mai ermetică. Cum poți crea un interes pentru o personalitate? Nimic greu: cei cu bani, care au în proprietate și unele trusturi de presă, plusează, solicitând și plătind foarte bine informațiile despre unele personalități. Cititorul nu poate hotărî ce vrea să citească, i se crează dorința să știe mai multe despre cineva. Și i se oferă atît cît trebuie. Nimeni nu devine celebru dacă nu... trebuie! Ori că vrea el și i se permite să intre (dacă merită - de ce nu?), ori că cineva impune aceasta.

După atîta teorie, aș vrea să dau cîteva exemple concrete în care societatea este, a fost sau poate va mai fi condusă, manipulată din (cele cîteva straturi de) culise. Admirabile tehnici, extraordinare scenarii. O adevărată artă. Mai mult decît o filosofie.

În cele șapte (sau cîte-or-fi) straturi de culise, au loc și masoneriile, și grupurile naționale (minoritare sau majoritare), așa numitele minorități sexuale, mafii, marile familii (nu neapărat mafioate, pur și simplu familii), grupuri de interese (începînd cu cluburile sportive și terminînd cu găștile de cartier sau cu mulțimea absolvenților unei anumite școli).

Bucătării neo-tradiționale

Ceaușescu a demonstrat în 1968 că nu poate fi supus și inclus marii puteri sovietice. În acel moment și-a semnat condamnarea la moarte. Știa. De aceea l-a acceptat pe omul care era vîndut vestului: Pacepa. Știa că este al celorlalți, așa cum știa și de oamenii rușilor. A preferat să lase să se creadă că merge pe mîna Vestului. Știindu-l pe Iuda lîngă el, știa că dacă acesta îl sfătuia într-un sens, acesta putea fi în direcția interesului americanilor, de ajutorul cărora avea nevoie ca de aer. Știa că rușii îl vor omorî, dar nu avea încotro. Cine spune că era un dobitoc, este la fel de interesat ca cei care l-au omorît de fapt. Pe idioții utili, nici măcar nu-i bag în seamă. Chiar dacă sînt "utili", tot idioți rămîn. Distrugerea lui s-a făcut în mult timp. Nu putea fi împușcat, pentru că l-ar fi transformat într-un martir, într-un simbol și nu s-ar mai fi putut manipula un popor îndîrjit. Poporul trebuia mai întîi aburit, prostit, dezorientat. S-a început un proces lent de schimbare a oamenilor.

Rotirea cadrelor nu a afectat prea mult "osatura" celor care urmau să vină la rînd. Doar cîteva oameni bine plasați, puteau să forțeze căderea lui. Timp de ani mulți s-a căutat care îi sînt slăbiciunile. Nu avea prea multe. Nu alcool, nu tutun, nu femei, nu poker și pe de-asupra nu vroia să audă de nici un fel de cult al personalității (Nu l-am cunoscut, o spun din spusele altora!). Care au fost punctele lui slabe? Faptul că era oltean. Aici a fost poarta de intrare pentru a-l distruge de dinăuntru. Metoda aleasă era cea mai eficientă și fără urme. Cum să dovedești că cineva a fost ucis, dacă este evident că nimeni nu i-a făcut nimic și că de fapt și-a făcut-o cu mîna lui? Slăbiciunile clasice ale unui oltean, sînt orgoliul și familia. Nu te poți atinge de soția sau mama unui oltean decît cu riscuri mari. Nu te poți pune cu un oltean, dacă nu ești conștient că are un orgoliu ceva mai mare decît ar fi suficient.

Cineva dorea să-l distrugă, nu să-l îndîrjească. Deci nimeni nu s-a apucat să-l jighească, să-i atace soția. Doar super-geniile din umbră vroiau să-l doboare din interior, nu? Un asemenea om, iubit în anii '70 și foarte apărat de foarte mulți din jur (cu abnegație sinceră, nu din obligație), nu putea fi - practic - atins. Deci s-a început un intens - dar echilibrat/dozat - proces de "dilatare" a defectelor și

slăbiciunilor. În așa fel ca, să creeze acea presiune interioară (în capitolele cu teoriile mele despre vid și fluide vă povesteam ce e cu presiunea asta) care atunci când a ajuns la punctul maxim, să erupă. Fiind o lucrare complexă, nu putea fi lăsată la voia întâmplării. Cu foarte puțini oameni de bază - dar bine plasați - s-a început concertul cu "partitură comună". S-a lucrat pe plan personal, familial, de grup (echipa de consilieri) și social. Componenta socială a avut un aspect intern și unul internațional. Să le luăm pe rând.

Pe plan personal i s-au speculat (așa cum spuneam) defectele. Direct, nu s-a putut interveni. Decît eventual, pentru a i se "polariza" meniul, oferindu-i-se cu preponderență un anumit element, care să-i provoace disfuncții metabolice. Era greu de dovedit, dar nu putea fi pus în practică, prea... iute. Era un proces care putea să dureze ani mulți. Tot ce se mai putea face, era bine verificat de laboratorul său personal și de echipa care îi asigura protecția. Dacă ajunsese să-și schimbe hainele după o singură purtare, nu înseamnă că era dereglat. S-a stabilit deja, că prin unele metode paranormale, oculte sau în orice caz mai puțin explicate se putea încărca negativ (malefic - să zicem, dacă doriți) un obiect personal al cuiva pentru a-i face rău. Pentru că nu dorea răul nimănui, își ardea hainele după ce le purta.

Pe plan familial, s-a continuat acțiunea de forțare a sentimentelor pe care le putea avea în mod normal un om. Soția i-a fost promovată și mult prea laudată. Era evident că-și depășise nivelul de competență, dar nu-și putea da seama. Cine spune că invențiile ei au fost făcute de alții, este posibil. Dar mai puțini știu că nici ea nu știa asta. În laboratoarele unde își făcea experiențele, "specialiștii" îi puneau sub nas toate elementele de care avea nevoie ca să vadă, ceea ce alții "nu vedeau". Sînt rău-voitori cei ce spun că ea era o toantă și o incapabilă. Nu este așa. Avea (totuși) o pregătire, în domeniul chimiei. Că nu era ea geniul mondial, este clar, dar nici atît de proastă nu era, să nu știe formula apei, cum s-a spus. Copiii, au intrat și ei în moara manipulărilor. Chiar dacă Nicu Ceaușescu nu a fost atît de virtuos, nu era nici acea bestie ordinară cum s-a știut în popor. Fusesse și el atras în capcane. Nu era greu să atragi în capcane un fiu răsfățat, prea crud la minte ca să vadă că, o armată de oameni construiește un întreg sistem destructiv în jurul familiei. Amintiți-vă cele mai revoltătoare zvonuri: o balerină rusoaică (taman fică de general rus) a fost violată; mînca, se ghiftuia, bea, se bătea, viola în serie, făcea toate porcăriile lumii... A naibii rusoaica, ce s-a mai nimerit ea acolo în mijlocul evenimentelor!

Manipularea prin oamenii din echipă nu o comentez. Nu am date și nu pot specula. Mulți din ei au fost cinstiți. Și chiar dacă au fost manipulați, ca să fie exagerat de entuziasmați, cînd se mai făcea o reducere din bunăstarea poporului, se putea justifica prin faptul că "în comunism, oamenii nu au proprietăți și nici personalități evidente..."

Și acum să condensez planurile (intern și extern) la care se adaugă "inginerii manipulatori" dintre oamenii importanți, din jurul lui Ceaușescu. Nici Dej și nici Ceaușescu nu aveau nici un interes să guverneze după principiul "divide et impera". Că doar aveau un principiu declarat de "omogenizare socială" iar idealul de comunism nu făcea altceva decît să uniformizeze personalitățile, calitățile și defectele tuturor. Ce să mai dividă? Așa că - fiind ei, oricum, din popor - au adoptat mult mai logicul principiu al pîinii pentru toți plus ceva circ. Pîinea de fapt a și fost inclusă în principiul "Nici pîine fără muncă, nici muncă fără pîine". Suna frumos nu?

Dacă cineva dorea să "intre", să se interpună, între conducător și poporul său, nu avea un alt loc de intrare mai bun decît acesta. Ca să-l rupi de țara sa trebuia să-i iei aceste "elemente ale puterii". Adică pîinea și circul. Ceaușescu - poporul, adică - trebuia lăsat fără acestea. Nu pot afirma cu certitudine cine a fost inițiatorul. Rușii sau americanii? Sau oculista sionistă, ori de alt fel, care face "cărțile" lumii. Rușii să-i fi convins pe americani, că geniul Carpaților cîștigă tot mai mult teren pe

piețe rîvnite și că aceștia - americanii adică - nu îl vor mai avea la mîină cu acele "credite avantajoase tip FMI"? Sau americanii să le fi spus rușilor că nea' Nicu le trage preșul, avîndu-i pe chinezi și pe arabi buni pireteni, plus orgoliile zgîndărite cu anul '68? Oricum, s-au pus pe treabă și au lansat ofensiva. I-au luat cărțile din mîinecă, lăsîndu-l să se zbată de unul singur, în ceață. Cel mai afurisit As din mîinecă fusese Pacea. Nu pentru că era cel mai bun general, securist, consilier și celelalte. Pacea era un mediocru. Nici măcar nu egala genialitatea lui Ceaușescu, ne-cum să o depășească. Dar tocmai pentru că știa, că este omul americanilor sau al ocușilor, se folosea de consilierea lui ca să știe care sînt speranțele, năzuințele și așteptările "celorlalți" vizavi de guvernarea lui. Din 1978, de cînd a fugit Pacea, a început dezastrul (explicit) pentru România. Occidentul, a început să facă șantaje legate de "neplata datoriilor externe". Vasele erau legate și arestate prin porturile lumii. Se perisau mărfuri de zeci de milioane de dolari, în contul unor "datorii" de cîteva sute de mii de dolari. Ceaușescu a fost forțat să-și plătească datoriile. Nu pentru că ar fi vrut el. Dar a constatat că era singura soluție. Dar cum să-și plătească datoriile? Ce să vîndă? Nu i s-a acceptat la export decît hrana. Alimente, producție agricolă. Cine poate crede că Vestul și SUA pot cumpăra produse alimentare de la noi? Americanii aruncă în ocean milioane de tone de cereale ca să protejeze agricultorii, prin menținerea unui preț care să le acopere cheltuielile.

La fel fac occidentalii, care au o politică drastică de "termen de garanție" a produselor alimentare. Așa pot forța circulația mărfurilor - prin consum sau prin perisabilitate - fără ca agricultorii să simtă că fac supraproducție. Puțini, din toată lumea "pieșelor civilizate" vroiau ceva din produsele noastre industriale. Nici motoare electrice, nici haine, nici pantofi, nici țagle sau fier beton. Pe-astea le vindeam numai pe pieșe secundare. La fel ca felurile mașini și utilaje, aparate și produse finite sau semifabricate. SUA și Europa cerea altceva. Aveau "nevoie vitală" de legumele și fructele noastre. De carnea din România și de toate celelalte. Așa de mult? Nu în așa măsură încît să lanseze comenzi masive. Multe din cereri au fost artificiale. În fond, vesticii cumpărau carne extra la preț de "tacîmuri" și pe de-asupra ne lăsau pe noi fără mîncare. Adică fără "pîine", jumătate din forța unui conducător, conform principiului "pîine și circ". Ca să nu mai pomenim că "fratele nostru mai mare și mai flămînd" cerea să testăm vapoarele și vagoanele pe care le vindeam lor, cu încărcarea de "balast" la capacitate maximă. Balastul era un fel de tribut, pentru că se trimiteau cereale, gratuit. Poporul român a fost obligat să treacă în "regim de avarie" și să se alimenteze "științific". Poate că s-ar fi înțeles necesitatea măsurii de regim alimentar, dacă s-ar fi spus clar și deschis. Dar nu se dorea ca președintele să aibă un dialog sincer cu propriul său popor. Iar din acest moment, o armată de propangadiști care mai de care mai "iscușiți" copiau un limbaj de lemn cu expresii și formule rigide care nu spuneau nimic. Credeți că a fost un limbaj natural? Nicidecum. A fost gîndit și aruncat poporului pentru a-l prinde în capcane manipulatorii mental. Poporului - și deci conducătorului - i s-a luat și cirul. Televiziunea, radioul, cinematografia, literatura, muzica, teatrul și celelalte au fost pervertite și din ce în ce mai limitate. Felurite justificări și argumente "pentru binele poporului" l-au determinat pe Ceaușescu să ia măsuri aberante. Fără să înțeleagă că rămîne și fără a doua componentă a puterii. În general, toate deciziile bune luate de conducerea țării, au fost deviate, pervertite și întoarse contra poporului și conducătorilor săi. "Mîina" - în acest caz - a fost, probabil, a sovieticilor și a rămășișelor lor, pe teritoriul țării noastre.

Să luăm exemplul "curățirii" Securității de elementele sovietice și promovarea unor români cinstiți, pentru a se transforma instituția într-una patriotică, românească. Frumos și corect. Dar din păcate, au fost promovați cu precădere oameni orgolioși, perfect integrați unui sistem. Au fost scoși toți cei care gîndeau independent, care sesizau disfuncționalitățile sistemului. Securitatea era (în parte) o interfață între socialism și capitalism. Era foarte greu să armonizezi principiile și să le faci să funcționeze de la suprafață pînă în profunzime. Erau mult prea multe straturi care trebuiau acoperite. Nu se putea cu oameni dintr-un "singur material", fără să apară tulburări.

În anii optzeci-și-ceva, România ajunsese într-o criză generalizată. Lipsa hranei și a produselor de strictă necesitate a generat blazarea și încrâncenarea oamenilor. Poate ar fi uitat de foame și frig dacă și-ar fi hrănit spritul. Dar nici divertisment nu mai era. Așa că, nu se putea gândi decât la asta. Devenise o obsesie. Ca să nu "macine" în gol, i s-a oferit un motiv, o cauză. În loc de divertisment, propaganda a atacat pe toate canalele posibile intoxicarea cu "Geniul carpaților" și cu "Epoca de aur". Chiar dacă erau adevărate, repetate pînă la obsesie se întorceau împotriva celui care le emitea. Pe acest teren pregătit, nu a mai fost o problemă să crezi o "revoltă populară", o "revoluție", ca să răstorni un "odios regim". De tristă amintire. Tristă, pentru că mulți încep să-l regrete, dîndu-și seama că au fost păcăliți. Prea tîrziu.

Senzația de revoluție

Ca să îl scoți pe comodul român din casă și să-l pui să facă o revoluție este foarte greu. A fost pregătit psihic mult timp. Cînd s-a "copt" nu le-a mai trebuit decât "scînteia". Asta trebuia să fie un grup masiv (etnic, grup de interese etc.) care să ia inițiativa și să tragă pe toți cei care nu mai suportau situația. Era nevoie să fie găsiți niște lideri, niște "ofițeri" și niște "soldați". Poporul, masa de oameni, publicul sau cum vreți să-i spuneți, făceau parte din elementele unui spectacol: dacă liderii urmau să evolueze pe scenă, spectatorii trebuiau să aplaude. Nu?

Era nevoie de o gașcă de "idioți utili". Nu au fost căutați nici în lumea interlopă (posibil foarte controlată și doar în mică măsură controlabilă) nici în lumea elitelor meșteșugărești sau de altfel. Intrarea s-a făcut pe linia lumii artistice și medicale. Oameni care ne impuneau respect dar și o răceală, o barieră: "nu ești din tagma mea, nu-mi intra în teritoriu". În general, se presupunea că există o mare inteligență, o solidă cultură dar... o lipsă totală de pregătire în manipulare, în culisologie, în vicleniile politice. Și mai ales, refuzau cele mai mici merite ale regimului. "Se simțeau neliberi, sufocați". Aveau avantajul că aveau o mobilitate socială mare, intrînd în contact cu diferite persoane, din toate categoriile; dar totuși... incompleți în cultura politică, total nepregătiți în știința manipulării și lipsiți de informațiile care le-ar fi putut da "muniție". În acest sens, au căzut victime geniului ocult, care i-a transformat într-o armată de idioți, oferindu-le o "lume liberă" - vestul flămînd după creiere - dar și o "lume eliberată" (propria patrie). "Lumea eliberată" prin OCUPAȚIE s-a dovedit a deveni un spațiu, mai rău decât cel anterior. Aici au de suferit mai ales cei care nu au fost "idioții activi" ai schimbării ci doar simpatizanții ei. "Suferință ușoară!"

Scenarii paranoice de... senzație

Chiar dacă mulți se vor simți jigniți de afirmațiile și argumentările mele, sînt rugați să "șadă și să cugete". Ce grup putea fi folosit în România? Cine avea cea mai mare coerență și cea mai mare "insubordonare"? Cine erau cei mai greu controlabili și mai ne-integrați în societatea românească? Ungurii, nemții, muncitorii, țărani, femeile, tinerii, pionierii? Aiurea! Studiați puțin etnia țigănească și veți găsi cam toate elementele de care aveți nevoie. Un grup compact și disciplinat față de ei înșiși. Neintegrați, rebeli și suficient de mobili fizic. O mare parte dintre ei au dat oameni străluciți în cele mai diverse domenii sociale. Au un cult al libertății foarte dezvoltat. Puteau fi cointeresați - pentru obținerea libertății și pentru altele - foarte ușor. Să nu uităm că pentru bani, membrii acestei comunități nu se dă la o parte de la nimic. Pentru ei, infraționalitatea nu este

neapărat ceva condamabil. Cultura lor permite orice, pentru supraviețuirea membrilor comunității lor. Realmente, sînt pe punctul să susțin că, ar trebui să învățăm mai multe de la ei în acest moment. Erau suficient de bine reprezentați în teritoriu ca să poată crea o "scînteie" la nivel național, într-un moment dat, coerent și eficient. Și destul de mulți ca să fie un "bulgăre" care să inițieze o avalanșă. Aceștia ar fi fost "soldații" - după o privire superficială. Dar cine au fost "ofițerii"?

Pentru a fi credibil și pentru a avea un cuvînt, într-un grup mai mare de oameni, trebuia să fi cunoscut. Dar politica țării nu permitea nimănui să devină "vedetă". Nu aveam nici inventatori celebri, nici ziariști, nici oameni de cultură sau filosofi. Sau măcar oameni politici, analiști etc. Singurii pe care îi cunoștea lumea și se bucurau de o oarecare notorietate, erau cei din lumea artistică. Actorii, muzicienii și muzcanții etc. Erau un fel de intelectuali, erau boemi, răzvrățiți, nemulțumiți. Se învîrteau și erau apreciați în/de cercurile de intelectuali. Profesori, medici, ingineri și alții fără pregătire (și maturitate) politico-economice, înghițeau pe nerăsuflăte argumentele artiștilor. Ei văzuseră lumea, aveau contact cu "civilizația mondială", erau invitați la reuniunilor puternicilor zilei, știau lucruri din culise, erau cunoscuți, celebrii, aveau o aură care inhiba, deci erau mai "deștepți". Și șoferii de TIR, șantieriștii sau marinarii văzuseră lumea. Dar nimeni nu-i băga în seamă. Pentru că... ei nu spuneau bancuri politice. Un element foarte important pentru manipularea psihică - subliminală - erau bancurile. Erau hazlii, plăcute, se suprapuneau perfect pe mentalitatea și structura spirituală a românilor și conțineau suficiente mesaje destabilizatoare. De aceea îi căutau securiștii, pe cei care spuneau bancuri politice. Ei nu știau de ce (pentru că erau disciplinați, nu deștepți). Dar undeva "sus" (pentru că nu dispăruseră chiar toți deștepții din Securitatea română) se știa și se căuta sursa de propagare. Ei căutau cauza, fără să înțeleagă - nici ei - marea complexitate a fenomenului manipulator.

Acum ar trebui să facem o pauză pentru rememorare. Nu-i așa că la Timișoara foarte mulți din cei care au început să facă violențe au fost etnici țigani? Nu-i așa că și la București și în multe alte orașe mari ale țării? Nu-i așa că în numele "nediscriminării rasiale" s-a interzis să se mai vorbească despre acest lucru? Cît despre actorii, pictorii și ceilalți artiști care au luat comanda cam peste tot (inclusiv la televiziunea națională), ne aducem aminte. Știau ei oare pentru cine fac jocurile? Habar n-aveau! De ce spun asta? Păi este evident! În ce excelează cel mai mult țigani? Nu în artele, minunatele arte cu care ne încîntă? Nu sînt ei cei mai buni muzicieni și "circari"? Majoritatea orchestrelor, ansamblurilor și a celor care se învîrt în jurul vedetelor, sînt țigani. Foarte talentați și "alunecoși" se învîrt, se succesc și reușesc să cadă în picioare. După ce revoluția a reușit, s-au retras încet-încet înapoi în culise. Etnia lor a fost folosită de geniul ocult, care a orchestrat toată această frumusețe de spectacol, lăsîndu-ne pe noi să ne smiorcăm sau să elogiem sacrificiul eroilor, să dăm drepturi și pensii și ce le-om mai da "adevăraților revoluționari". Facem un pariu că dintre cei cu drepturi în urma revoluției mulți sînt țigani? Bravo lor! Băieți deștepți.

Am terminat-o cu "soldații" și cu "ofițerii" revoluției. I-am identificat. Mai era nevoie de "teroriști" și de celelalte? Nu era nevoie decît de tehnică cinematografică "Made in Holliwood". La acest punct, voi reveni. Ar mai rămîne de analizat ce e cu "generalii". Nu știu, nu am date. Dar ați văzut și dumneavoastră revoluția la televizor și ați trăit-o pe propria piele.

Sfîrșitul încununează opera

Orice comandant are ordonanță, șofer, grădinar, bucătar. Ce greu le-o fi fost țiganilor să pună niște băieți buni în jurul oamenilor importanți! Să nu uităm că, ei aveau acces la chefurile marilor, că

puteau să le cînte pînă dimineața cînd deja cădeau sub mese. Informațiile puteau circula prin intermediul familiilor. Nu era nevoie de "rețele de spionaj" identificabile. Și-apoi prin "umilința" afișată, nimeni nu-i băga în seamă. Nici marii și tarii securiști, care pîndeau la americani și la ruși. De multe ori, cînd "mărimile" vroiau o femeie sau aveau de rezolvat vreo "porcărie", țiganii aveau soluții. Și erau bucuroși să le ofere. "Da' știi, șefu' am și eu un băiat bun, șofer, bucătar... și-am auzit că domnu'/to'așu' X are nevoie; nu poți pune o vorbă bună..." Mai gîndiți și dumneavoastră alte scenarii de genul acesta și veți vedea că aproape nu au sfîrșit. Apropo de "balcanismul" bucureștenilor. Cam toată puterea a fost "virusată" cu așa ceva. Iar cultul "libertății", nu prea pușcă cu tradiția românească. De aici apar contradicții și frecșuri în fundamentul structurii societății noastre. Și de-aia nu funcționează.

În orice caz, la momentul revoluției, toate forțele și organismele de decizie au fost paralizate. S-a acționat pe toate canalele, pentru acesta. Atît interne cît și externe. Atît naționale cît și internaționale. Securitatea-cea-disciplinată cu ofițerii săi (foarte buni de altfel) care nu aveau obiceiul să gîndească cu propriile capete a fost obligată să trădeze. La fel și dezorganizata-armată. Am făcut și eu armata, în mai multe unități militare din țară. Vă pot spune - ca simplu soldat - că era un haos acolo, de nedescris. Am participat la nenumărate acțiuni, alarme, "mobilizări". Putea fi manipulat și de niște amatori. Așa că nu a fost greu ca armata să fie folosită contra lui Ceaușescu, deliberat. Cu toată supărarea ofițerilor (care au crezut sincer că pactizează cu poporul, contra odiosului), nu pot să le mîngîi orgoliile rănite. Au fost doar niște pionii împopoțonați cu ordine și medalii care s-au războit cu ținte electronice și "teroriști arabi". Ai naibii arabii aștia, ce bruneți erau... și ce bine știau ei românește, și ce bine cunoșteau ei toate cele și cum se pierdeau ei în peisaj și dispăreau prin toate ungherele și cotloanele... În condițiile de atunci era și greu să ia deciziile corecte. Dar ar fi avut obligația să prevadă. Și ei, cei de la armată și securiști. Nu să se grăbească să trădeze și să dea țara pe mîna cuiva neștiut, numai ca să-și salveze prețioasele piei. Asta e, domnilor securiști și mari ofițeri și grandioși miniștri și activiști ai PCR. Ați fost niște victime ale propriilor orgolii și vicii de gîndire. Meritați pușcăriile în care v-a băgat noua putere post-revoluționară. Ați pierdut un război pe mîna voastră.

Știa Ceaușescu ce-l așteaptă?

Foarte mulți spun că da. Fie din propriile analize și previziuni, fie în urma sfaturilor și analizelor oamenilor săi de încredere, pe care-i avea neîndoielnic. Dar a mai fost un canal pe care - se spune că - primea informații. Avea o ghicitoare sau un paranormal care îl mai sfătua. Nu știu dacă este adevărat. Cert este că știa ce-l așteaptă. Se aștepta să o pățească încă de la ultimul congres. Fusese forțat să-și plătească datoriile. Oculta financiară internațională îi crescuse dobînzile și urma să-i dea o lovitură de moarte dacă nu plătea cît mai rapid. A apelat la toate resursele posibile. Nimeni nu-și explica cum era posibil să înghită minciunile cu miile de tone de cartofi și morcovi la hectar cu care "se mîndreau" agricultorii noștrii, uimiți și ei de ce minciuni sfruntate trebuia să emită. Dar era simplu. Occidentul, nu mai vroia să cumpere de la el nici alimente, dar pe de altă parte nu vroia nici să-l lase cu ele acasă. S-ar fi rupt lanțul manipulator construit cu greu, pînă atunci. Așa că au solicitat "garanții" că poporul nu moare de foame. Mai ales că odiosul a vrut să vîndă recolta cu anticipație, pe următorul an. Aceasta era suma care îi mai lipsea ca să pună banii jos și să scape de șantajul internațional ocult. Așa că le-a oferit "recolte astronomice" care "garantau" ceea ce solicita "piața internațională". Punct pentru el, dar și contra lui. Pentru că a fost folosit ca argument, pentru a "dovedi că e odios".

După ce a primit banii, a vândut și o parte a tezaurului și astfel le-a scăpat din mână. Ar mai fi avut nevoie de un an de liniște, cu recolte normale ca să poată umple magazinele și burțile românilor flămânziți. Trebuia păstrat secretul, pentru ca așteptările poporului să nu fie și mai frustrante. Dar cei de afară, nu puteau rata momentul ca să facă public faptul că odiosul dictator și-a plătit datoriile, dar ține poporul, intenționat, în foame. Așa, pentru că era el un rău și un ticălos. Din acest moment, s-au început ostilitățile "pe față". Din fericire pentru "libertatea" poporului român, a învins revoluția. Și tot ce a urmat după aceea.

Senzația de victorie

Ce a urmat după aceea? Păi, ce să urmeze? Ați trăit și ați văzut. În primele săptămâni și luni de zile după revoluție, magazinele s-au umplut brusc cu de-toate. A apărut și carnea și alimentele de bază și alimentele de completare și cele de lux. Nu cumva s-au copt grânelor în decembrie? Sau au crescut brusc vacile și porcii, găinile? Iar ouăle, brânza, laptele și untul au început să fie donate în cinstea revoluției de toate fermele patriei!?

Gurile "informate" spun că Ceaușescu ar fi intenționat ca de Crăciun (sărbătorile de iarnă - cum li se spunea atunci) să dea populației un motiv de bucurie. Un început de normalizare. Asta dacă ar fi fost lăsat să mai trăiască încă o săptămână. Momentul declanșării "revoltei populare" a fost ales la disperare, dovadă că revoluția a fost foarte violentă. A fost nevoie de sânge ca să completeze "lentoarea și amânarea" românilor. Cu burțile pline românii ar fi fost dispuși să ierte orice. Dacă nu se schimba nimic, după sărbători, ar fi continuat să trăiască la fel ca și pînă atunci. Poate mai bine. Și-a venit noua putere, cu manipulările și cu lupta pentru a ajunge în frunte. Nu eram obișnuiți cu sforăriile care se fac în lumea politică... "democratică". Așa că nu am sesizat la timp scenariile, cu care am fost prostiți ani de zile.

Se spune că Dumnezeu a inventat diavolul; un anumit tip de putere - mafia; un alt tip de putere - opoziția. Unul din principiile fundamentale ale guvernării ("Divide et impera") a început să fie aplicat în societatea românească. Ceea ce înseamnă că cineva ne-a ocupat! Aceasta este cel mai logic argument pentru a dovedi că, revoluția nu a fost decît "ultima luptă" în cadrul unui lung război, purtat în umbră. Sigur că divizarea nu s-a făcut evident, vizibil. Așa cum nici războiul prin care România a fost cucerită în 1989, nu a fost vizibil. Pentru un observator cît-de-cît atent, nu au putut rămîne secrete, feluritele metode pentru ocuparea maselor, pentru blocarea lor și lipsirea lor de inițiativă. Aceasta s-a făcut și se face încă, prin: limitarea mișcării libere (fizice) - de pildă, prin scumpirea benzinei; tot felul de taxe și interdicții; lipsirea de timp - mîncarea timpului se face prin programul de muncă, de exemplu; oferta de "circ", programe de televiziune și altele. Lipsa de comunicare = izolare, divizare, sfărîmarea grupurilor, comunităților compacte, a organizațiilor în diviziuni pe cît posibil mai mici.

Ne aducem aminte că muncitorii s-au ridicat împotriva studenților și a "partidelor istorice". Armata a fost timorată și învinuită de toate relele din revoluție, securitatea spulberată, țărani au fost dispersați prin "spargerea" tuturor formelor de asociere a lor. Minerii au fost aduși să facă ordine printre contestatarii de tot felul. Sindicatul șoferilor a fost ridiculizat, liderii lor cumpărați cu funcții. Alți lideri (printre intelectualii contestatari) au fost și ei preluați sub aripa liniștitoare a puterii. Sau li s-au dat "misiuni" în "opoziție". Un ciolan de ros sau un ideal de fluturat. Adică o ocupație. Ușor-ușor s-a liniștit toată lumea. Senzația de libertate, a începutului de nouă lume, a tranziției dintre cele două sisteme sociale echilibrate s-a estompat și a început să devină o amintire

(v. capitoul cu libertatea). Puținele manifestări ale "libertății" s-au stins aproape imediat. Nu am mai putut ieși în Europa din cauza vizelor. Nu ne-am mai putut duce în concedii și am început să economisim la sânge, pentru că nu mai aveam bani. Slujbele au început să devină o raritate. Tot mai mulți șomeri. Firme importante, de interes național, falimentează. Poporul devine din ce în ce mai ușor de manipulat (prin teroare: a legii, fizică, inadaptabilitate economică etc.) până la nivelul "nimeni nu mișcă-n front".

Apoi, populația a fost supusă unor procese de marginalizare, desconsiderare. De aici, decăderea în clase inferioare, lipsite - în sine - de comunicare. Cea mai bună metodă de înțelegere a situației în care te afli este să comunici cu semenii. Este singura șansă ca să înțelegi în ce văgăună te afli. Dar dacă nu mai comunici, cum să înțelegi? De unul singur, nu ai cum să te "ridici" atât de "sus-și-de-adânc" încât, să îți fie suficient să faci palemele căuș, să poți să vezi prin straturile "reflectante" ale fațadelor și aparențelor social-economico-politice. Dacă ai o multitudine de mijloace de divertisment (televiziune, radio etc.) nu înseamnă că ești mai informat.

Capitolul IX

Ecuatii cu senzații

Citind atâtea posibilități și variante, am putea încerca să descîlcim în faptele întîmplătoare, unele posibile scenarii. S-ar putea ca unele să chiar fie așa-ceva. Dar multe nu vor fi. Așa că le vom spune "exerciții de paranoia". Nu sînt bolnav de așa ceva. Dar de ce nu le-am da o șansă și medicilor pe care pînă acum i-am acuzat de tot felul de prostii? Las' să mă acuze și ei pe mine. Și 'om fi chit.

Scenarii religioase

De-a lungul vremii, au apărut mai multe forme de spiritualitate. Felurite filosofii și religii care au încercat să atragă aderenți. Dacă se poate și cotizanți. Nu mult. Atît cît să se poată întreține clădirile de cult, viața și (ceva mai tîrziu) luxul slujitorilor permanenți (preoți, călugări etc.), școlarizarea urmașilor și altele. Dacă s-ar fi putut, oamenii să devină niște anexe ale respectivului cult. În multe locuri și în anumite vremuri s-a reușit. Este o exagerare. Viața oamenilor nu trebuie trăită în biserică. Cine ar mai procrea, cine ar mai munci, dacă toți ne-am ruga de dimineață pînă seara? Iată un posibil scenariu pentru manipularea prin cult:

Impunerea unei religii se face prin obișnuirea oamenilor, de mici, cu sărbătorile și cu "tradiționalele cadouri și obiceiuri" în respectiva zi (Crăciunul, Paștele sau alte importante sărbători religioase). De mici copii, sîntem băgați în "mașina de tocat" obiectivitatea din gîndire, prin lanțul de zile libere, manifestări religioase sau sărbătorești deosebite, cadouri, pomi împodobîți. Dacă sîntem întrebați, facem spume la gură să apărăm astfel de sărbători. Mai ales că, sînt precedate de pregătiri prin suferință (post, penitențe) care se imprimă structural. Credeți că ați putea să vă ridicați peste asemenea "amprente pe creier"? Nu trebuie să distrugeți frumusețea sărbătorilor sau tradițiile. Nu văd nici un motiv să criticăm religia pentru că are asemenea zile frumoase. Dar trebuie să luăm cu "puțină sare" ceea ce ni se vîră pe gît, chiar și în materie de religie. Asta ne-ar ajuta să fim ceva mai detașați atunci cînd vorbim sau analizăm o temă atît de importantă pentru omenire, cum este religia. De aici ar trebui să pornim, atunci cînd intrăm în contact cu alte culturi, cu oameni care sînt influențați de diferite religii. Ca să ne înțelegem trebuie să ne vedem și să ne auzim. Dacă sîntem în ceață, ne ridicăm pînă deasupra norilor sau coborîm undeva sub zona cu ceață. Iar dacă e zgomot, închidem sursele care ne bruiază. Nu poți fi obiectiv, dacă ai concepții partinice, religioase, polarizatoare de opinie, adică avînd deschise unele canale. Nu poți porni la luptă dacă nu ai "poarta păzită". Nu poți să te aperi fără un filtru al tuturor informațiilor care ajung la tine. Dacă nu ai protecție, poți fi manipulat fără ca măcar să-ți dai seama.

Oculă internațională - sfatul bătrînilor?

Există mulți dintre cei care imaginează sau "dezvăluie" fantasmatice scenarii de cotropire și de subordonare a lumii, unui grup de "aleși". Ne-am putea imagina că cineva formidabil de bogat, acum cîteva sute de ani - de cînd începe să se simtă o "ordonare" a evoluției lumii - a hotărît ce și cum; controlează și corectează.

Se pot face scenarii și previziuni gen "Nostradamus" dar să nu uităm că viața medie activă a unui om este 50-60 de ani. Din care vreo 15-20 abia se formează ca individ matur, iar pînă să ajungă la centrul de comandă mai trece prin ani de ierarhii. Și-atunci, dacă nu cumva cei din ocultă au găsit metoda "vieții-fără-de-moarte și a tinereții-fără-bătrînețe" sau măcar a "bătrîneții-fără-scleroză" este logic și normal ca tendințele să evolueze. Planurile și scenariile pe termene foarte lungi se pot schimba și o dată cu evoluțiile tehnice. Orice evoluție tehnică importantă implică și modernizare spirituală. Din ce în ce mai puțini indivizi școlarizați și familiarizați cu mersul lucrurilor în societate mai sînt dispuși să înghită pe nemestecate gogoșile vîndute drept "realități" - indiferent că e vorba de politică, religie etc. Înțelegerea poate fi contracarată prin educație dirijată, sisteme sociale în care haosul (atent dirijat) să amestece și să încurce concepțiile, doctrinele. Așa încît individul să nu mai aibă timp într-o viață, să înțeleagă ce se petrece. Doar puținii inițiați, iluminați, deținători și transmițători ai adevărilor - cu un procent mai mare de obiectivitate, nepoluate cu păreri, opinii și filosofii aiurea - mai pot desluși cîte ceva în haosul de-acum. Deslușirea se face mai clar, dacă există un plan, un scenariu, un program, un țel, un vis, o ideologie. Țarul Petru - de exemplu - le-a lăsat rușilor direct în oase comanda: "Fiți stăpînii Europei și Asiei". Și rușii, în loc să-și vadă de viață, femei, copii, votcă și kazaciok, se căznesc - nici ei nu știu de ce - să învingă. La fel nemții care au primit ordinul: "Sînteți cei mai capabili în tehnică, iar războaiele, cu tehnica vor fi conduse" și bieții nemți se hărnicesc în toate cele, doar-doar vor reuși. Evreii... cunoaștem și la ei, că doar am citit Biblia și mai citim ziarele, cărțile... Deci toți vrem să fim lideri, șefi, stăpîni, puternici, bogați, cei mai tari, primii, deosebiții, să fim STĂPÎNUL. Dar de trăit, cînd mai trăim? Că-i tare scurtă viața. Și ar fi frumoasă dacă nu am fi bolnavi de bolile unor nebuni...

Un posibil ideal

În speranța că cineva gîndește și conduce, am putea observa (spera?) că primul război mondial a dus la egalitatea națiunilor și a țărilor. Coloniile dispar. Al doilea război mondial a adus o mai pronunțată egalitate în rase, culturi, sexe și tipuri sociale umane. Al treilea război mondial va duce la egalitatea între speciile din biosferă? Animale, plante, oameni au drepturi egale de viață. Sperăm ca acest război să fie dus numai pe căi spirituale. Și dacă acesta va fi rezultatul, mă las cucerit încă de pe acum. Mă predau!

Scenariu paranoic la pătrat

Se pare că țărmul cuprins în spațiul Carpato-Dunăreano-Pontic este ales de Dumnezeu. Aici au fost în toate vremurile resurse bogate care să permită trăitorilor pe aceste țărmuri libertate, independență, bogăție, fericire. Teoretic. Practic, am avut parte numai de jafuri, cotropiri, războaie, supuneri etc. Nimeni nu știe cum, dar supraviețuim fără să fi fost anihilați ca popor, de mii de ani. Unii spun că aici ar fi leagănul civilizației umane. Mi-e teamă că este cam exagerat. Alții spun că noi sîntem reprezentanții binelui în luptă cu răul mondial. Și aduc justificări din domeniul biofizic. Că aici ar fi unii centrii energetici benefici... Posibil, nu am datele necesare să fac afirmații. Dar, pentru că sînt la capitolul "paranoia" am voie să scriu orice, cît mai gogonat.

Răii lumii, au încercat să ne cucerească prin orice mijloace. Să ne includă în imperii de nord, de est, de sud-est sau doar să ne fure bunătățile. Romanii ne-au luat aurul, femeile și bărbații buni de luptă și muncă. Hunii ne-au luat cîmpia Panoniei, femeile și bărbații. Turcii și tătarii ne-au luat grînele, aurul, femeile și copiii. La fel leșii, rușii sau cine-o mai fi vrut să ia ceva de pe aici. Să nu-i uităm pe nemții care ne-au vrut petrolul. Și soldații. Apoi sovieticii care ne-au vrut cu totul. Nu prea le-a mers; decît pînă la un punct. Nimeni nu și-a putut explica de ce și cum am putut rezista și cum de-am renăscut din propria noastră "cenușă".

Ultimii mari "frustrați" care s-au ars cu plăcinta românească, au fost sovieticii. Dar - între timp - au apărut științe sociale precum sociologia, psihologia, etnologia, antropologia, "socialismul științific" și altele, care au permis armatei de savanți sovietici să elaboreze cele mai bune strategii de cucerire a unei țări ca România.

Care să fi fost concluziile savanților? România nu putea fi pur și simplu rasă de pe fața pămîntului. Trebuia găsit locul pe unde să se introducă elementul manipulator, care să întrerupă "forța" care-i ținea pe români în viață și pe poziții. Savanți au fost dezamăgiți că nu au găsit nici o divinitate specifică, nici o energie ocultă, nici o substanță gen "apa vie" sau vreo forță benefică în stare să-i alimenteze pe români, cu puteri supranormale. Ceea ce au găsit, contrazice părerea că "Biserica Ortodoxă" este continuatoarea și păstrătoarea valorilor românești tradiționale. Dar că, într-adevăr TRADIȚIA este cea care îi ține pe români pe loc, sănătoși, morali și vii. La un moment dat, religia a intrat în obișnuința românilor ca un motiv de regăsire spirituală. Dar asta nu înseamnă că ortodoxia este cauza moralității și spiritualității românești. Felul de a fi al familiei și satului milenar românesc a fost cel care ne-a ținut pe noi. Obiceiurile, tradițiile legate de întîmpinarea anotimpurilor și sezoanelor; modul de a se distra, cenzura comunității; munca și împărțirea sarcinilor într-o familie și un sat. Toate acestea au fost cele care au imprimat în structura românului un respect deosebit pentru viață, ordine, libertatea fiecăruia, pentru natură și - eventual - divinitate. Românii au trăit sănătos de mii de ani. Sistemul de cenzură socială a limitat viciile destructive pentru sistemele vitale, genetice. Oamenii au procreat urmași sănătoși, pe care i-au crescut într-un mod firesc, în concordanță cu "vibrațiile" naturii. S-ar putea să fie vorba de o rasă superioară? Avem cele mai frumoase femei, cei mai puternici și potenți bărbați, cei mai inteligenți copii. Avem cele mai puțin frustrante moduri de viață. Ni se permite - practic - orice aliment, orice viciu, dar cu măsură. Iar această măsură o avem înscrisă în genele noastre. Ca să nu mai vorbim de marea "șansă" pe care au reprezentat-o multele cotropiri și războaie care au trecut peste noi. Se știe că, în condiții deosebit de grele, supraviețuiesc numai cei perfect adaptați. O selecție naturală firească.

Aflînd secretul, savanții sovietici au creat rețetele pentru "vindecarea" românilor de tradiție. S-a început criminala cooperativizare. Deportările celor mai gospodari ai satelor a încurajat delatiunea și lenea. Industrializarea forțată a dus la urbanizare la fel de forțată. De aici, au dispărut cenzura și controlul comunității rurale. Tinerilor (în general) rupți de sat, nu le-a mai fost frică de privirea muștrătoare a bătrînilor înțelepți ai satului. Viciile au depășit măsura, odată cu depășirea limitelor impuse pentru munca depusă și ruperea de morala clasică. Distrugerea tradiției sătești a distrus rădăcinile românului.

S-a construit - apoi - o tradiție muncitorească. Cu zone, orașe și platforme industriale ca puncte strategice. Pentru că - la un moment dat - s-a constatat că această strategie, străină de felul de a fi al românilor, nu le-a făcut bine. Nemaiputînd da înapoi, s-a încercat "dregerea busuiocului" într-o nouă strategie. În ultimii ani, s-a constatat că nu era suficient. Că totuși, tradiția rurală trebuia păstrată cumva și - dacă se poate - să se adapteze la cerințele urbane. Așa a apărut "Cîntarea României". Din păcate neprofesionist gîndită. Acolo nu s-a văzut "mîna" savanților. Ci doar un "hei-rup" de activiști. Chiar dacă bine intenționați, totuși departe de perfidia sovietică.

La Revoluția din decembrie a fost distrusă și această construcție. Și resturile care au rămas intacte în anii "roșii". Români au fost risipiți în cele patru zări. Se pare că acum sîntem obligați, să ne unim la nivel de țară întregă sau să ne retragem în interiorul nostru și eventual la nivelul familiei. În războiul nostru continuu cu "tărîmul beznei" ne-a rămas doar argumentul tăriei noastre biologice, genetice. Va trebui să ne transmitem generației următoare - genetic - dorința de a trăi liberi în voia noastră, ori să pornim ofensiva cultural-spirituală de masă, împotriva tuturor.

Soluția? O ofensivă totală - la nivel de individ - pentru a face bani; cu banii forță, acumulare tehnologică de vîrf. Degeaba au ei de toate, dacă sînt proști (vorba vine!) și nu sînt adaptabili. Națiunea noastră poate foarte multe (vedeți ce naționalist sînt?). Dacă am avea și noi tehnologia și aparatul dezvoltărilor, cu resursele noastre biologice, i-am ajunge și depăși. Nu este domeniu al științei, să nu existe cîțiva români la loc de cinste. (Parcă aș cita din discursurile celui mai... fiu al țării!)

Procesul de deșrădăcinare, continuă parcă mai intens, de cînd am ieșit de sub tutela oficială sovietică. Cei care ați ajuns în acest punct al lecturii, deja v-ați antrenat în descoperirea manevrelor sau ați intrat în atmosfera de paranoia a scenariilor pe care încerc să le scot și din piatră seacă. Vă este clar că instituțiile de presă (mai ales particulare) duc o politică dacă nu anti-națională, cel puțin de ignorare a tradițiilor și spiritualității românești. Un cosmopolitism agresiv ne pervertește tineretul. Nu este o văicăreală, este o constatare. Am prins vremurile de dinainte de revoluție. Și atunci, tineretul avea o "psihologie de discotecă". Dar parcă acum este și mai agresivă. Între timp au intrat felurite perversiuni sexuale, droguri, vicii... Sînt posturi de radio (nu puține) care nu transmit nici măcar un minut de muzică populară. Sînt televiziuni care ignoră pur și simplu satul românesc, preferînd să ofere numai și numai "știri senzaționale", toc-șouri cu idioți, filme, telenovele, muzică ultra-modernă, reclame și emisiuni cu jocuri cvasi-tîmpite.

Chiar și religia tradițională este agresată, fărîmițată, ridiculizată, anihilată. Tot felul de culte și secte cu inspirație de-aiurea au intrat și raclează prozești. Oamenii care apucă să asculte măcar un minut bănănielile magnificilor predicatori sînt efectiv sufocați cu argumente și solicitări, oferte, "generozități" sau chiar șantaj; uneori violențe de-a dreptul. În ultima vreme am fost agresat (efectiv!), cu argumente gen "să nu-ți faci chip cioplit"... Adică vin unii cu cîte un cult inventat - în cel mai bun caz - de cîteva zeci de ani și vor să schimbe lumea. Amenință cu tot felul de apocalipse și aiureli, iau banii de la enoriași și aleluia. Tot așa au făcut și comuniștii cei sălbatici care au distrus opere de artă, pentru că erau reprezentative pentru "societatea putredă burgheză". Ce minuni

a creat biserica catolică sau ortodoxă în sutele de ani de practică! Acestea - și nu altele - au permis apariția unui Michelangelo, unui Da Vinci, Rafael și atîtor altora. Să nu-ți faci chip cioplit? Cine, cui face? Sculpturile și icoanele nu sînt divinitatea. Nimeni nu se închină bucății de pînză colorată sau lemnului ori pietrei cioplite. Toate acestea nu sînt decît simboluri ale divinității. Divinitatea (conform manualelor de specialitate) este un duh. Sfînt. Păi cum să pictezi un duh? Sau cum să dai formă unei pietre dacă acel duh nu are formă? Ideea este că, atunci cînd treci pe lîngă o cruce sau o biserică vezi spiritul și creația umană. Nu vezi nici chipul vreunui duh și nici nu simți nevoia să te închini la pietre, fiare sau chiar la materiale plastice (mai nou).

La început a fost cuvîntul...

Ca să schimbi felul de a gîndi al cuiva, trebuie să îi intri în structura și schemele sale lingvistice. Cultura este construită și în jurul cuvintelor și al felului de a vorbi al unui popor. Germanii sînt riguroși, meticuloși și aceasta se poate observa și din limbajul lor exact, aproape fără cuvinte de prisos. Românii au un specific al lor. Nu mă voi chinui să demonstrez cît de minunați sînt românii. Vreau doar să observ faptul că românii sînt manipulați (lingvistic) prin tulburarea ritmului de gîndire. Prin impunerea codurilor lingvistice străine. Imediat după revoluție, s-au adoptat unele reguli care complică inutil limba noastră. Și nu știu dacă sînt corecte (istoric și natural vorbind) Este vorba de felul de a scrie literele î, â, ă etc.; pronunția lui "sunt" în loc de "sînt"; dubla negație; "pleonasmul" de genul "cobor pînă jos". Românii au un fel aparte de a simți, gîndi și rosti. Au o exprimare firească, specifică lor. Chiar dacă unii "filosofi" consideră că este pleonasm - o anumită expresie. Dubla negație, dubla afirmație, expresii de genul: de spus, am spus-o; nu am fost niciodată; da, desigur; ies pînă afară; hai, intră înăuntru! (...) Chiar dacă sînt "pleonasm", nu le-aș critica sau înfiera, fără să cuget, mai întîi. Acestea reflectă - de fapt - structura psihică a românului. Cineva încearcă să ne falsifice felul de a gîndi, de a simți. Însăși rima, la poezii, ar putea fi aruncată la coș pentru a nu da senzația de repetare - căci pleonasmul și redundanța nu sînt decît forme de repetare. Sau nu? Refrenul "Lai, lai, lai" ar trebui aruncat în cea mai adîncă groapă - conform acestei logici.

Aș mai avea ceva de spus în legătură cu legiferarea scrierii cu â din a în loc de î din i. Există un principiu al tipografilor, numit "lizibilitatea". Acest lucru înseamnă că trebuie căutate cele mai clare fonturi și corpuri de literă, care să folosească optim spațiul, să permită citirea textului cît mai ușor. În limba română se folosesc multe litere care au desenul asemănător. Î,i; Y,V; a,â,ă; H,M; g,q. Chiar dacă au sunetul diferit folosesc același tip de simbol grafic. Dacă tot avem (și este înrădăcinat de zeci de ani de școală) corpul de literă î care să fie folosit peste tot, de ce nu l-am folosi și în continuare? Avem trei sunete diferite care se scriu pe scheletul simbolului literei a: a,ă,â. Gîndiți-vă la bătrîni care au nevoie de ochelari sau la cei cu mai puține cunoștințe, la semianalfabeți. Vor face confuzii între litere, le va îngreuna lectura și le va provoca unele întîrzieri în gîndire. Pe litera i avem doar două sunete: i și î. Este mai greu de confundat și nici nu complică regulile gramaticale inutil. Nu pot să nu observ că lingviști și specialiști din domeniul limbii române au protestat pentru că nu au înțeles necesitatea acestor măsuri. Dintre argumente, am să redau unul în cazul folosirii lui "sunt" în loc de "sînt". Prescurtările folosite în limbajul popular: "eu îs", sau - dacă vreți - "io mis". Vedeți undeva litera u? "Eu us" sau "io mus"? Restul argumentelor, vi le vor oferi lingviștii, cu originea cuvintelor din latină, greacă etc.

Orice modernizare conduce la simplificări, nu la complicări. Decît dacă există un interes. Să fie vorba cumva de o anticipare a faptului că românii vor face din ce în ce mai puțină școală și că din

cauza sărăciei (economie la curent, alimentație proastă etc.) vor avea probleme cu ochii, în așa fel încât să aibă acele dificultăți de lizibilitate? Un scenariu paranoic. De acord cu dumneavoastră, dar dacă mi-a trecut prin cap, am zis să vă încîlcesc și creierele dumneavoastră.

Prin aceste interpuneri între structura psihică a mecanismelor gândirii și exprimarea gândurilor, se manipulează cît se poate de insesizabil un întreg popor. Interpunerea brutală, fracturarea între cum gândim, simțim și cum vorbim, creează o bîlbîială artificială care va fi repede virusată și "încălecată". Cine cunoaște aceste finețuri, poate să domine și să creeze un ascendent moral - deci o inhibare celui care ar vrea să se exprime și nu este lăsat - dacă nu spune o "poezie clasică" în linia manipulatorilor interesați. A dracului filosofie, bine s-au mai gîndit cotropitorii ăștia ai noștri!

De aici, a "citi gîndurile", devine un nonsens. Dacă gîndești cum vreau eu, nu mă mai interesează exact ce gîndești! Pentru a contracara aceste "încălecări", ar fi bine să "ne împăcăm" cu cuvintele pe care le folosim. Să știm ce spunem și cînd, să înțelegem ce expresii folosim. Nu este contraindicat să întrebăm pe ceilalți de unde provin unele expresii uzuale, intrate deja în automatism. Și limbajul de lemn avea logica lui. Să încercați să aflați de unde vin expresiile de genul... "eșichier politic"; "nu știu, pentru că nu i-am ținut lumînarea" și multe altele de acest tip.

Termometrul cititorului

În reportajele pe care le-ați putut citi la capitolele precedente, am făcut unele afirmații pe care aș dori să le interpretez "în lumina opacității manipulative". Să nu-i zic traducere cu ajutorul "dicționarului psihiatric". Știți deja. Capitolul cu paranoia...

Să mă refer puțin la vecinii noștri, europeni. Cei mai apropiați și năpăstuiți au fost cei din spațiul fostei Iugoslavii. Am afirmat acolo că nimeni nu știa de ce se purta de fapt războiul; de ce au fost uciși ziariștii occidentali, înainte să se știe cine și de ce este de vină. Încă nu v-am povestit că am văzut cum soldații de pe front, participau la un război programat, parcă după un orar exact: de la ora... la ora... se folosește armamentul ușor, apoi cel greu, pauză de masă... Soldații mai experimentați ar putea spune că un război de tranșee, de uzură are și astfel de reguli. În fond, după ce se stabilizează o graniță, părțile de pe o parte și de pe cealaltă, nu fac decît să-și "arate mușchii". Este posibil.

S-au făcut tot felul de scenarii în două dimensiuni. Cu ochii pe plani-glob. Adică pe hartă. O foaie de hîrtie mai mare, cu o lungime și o lățime, de maxim un milimetru grosime, foarte frumos colorată și desenată. De aceea și scenariile lor au ieșit în două dimensiuni. Sîrbii contra croaților. Sîrbii erau "oltenii" care pe vremea comuniștilor au beneficiat de funcții și posturi călduțe, iar croații care aveau de toate (și industrie și zăcăminte și turism și oameni mai calificați și mai harnici), au plătit la toți, fără să comenteze - pînă la punctul răzvrătirii. Este un scenariu credibil. Dar hai să mai "urcăm" o dimensiune:

În scenariile mai complexe, s-a adăugat și componenta religioasă. Croații sînt majoritar catolici, sîrbii sînt ortodocși iar bosniicii sînt prioritar musulmani. Pe undeva prin culise, apăreau oculțele religioase. Începe să ne fie din ce în ce mai clar că nu s-au bătut ei de "florile mărului", numai așa ca să nu mai fie împreună. Pe straturile de conspirare ale cauzelor acestui război, au intrat și dorința Vestului Europei să facă undeva o graniță, cu Estul încă primitiv. O nouă cortină de fier. Nu sînt mulți cei care au aflat posibilul adevăr, conform căruia cei trei lideri (Tuciman, Miloșevici,

Izetbegovici) s-au hotărât înainte de pornirea războiului, cam care să fie obiectivele acestuia. Pentru că înțeleseseră că nu au încotro. Poate că sînt masoni și li s-a ordonat (ca și masonilor români de azi) să se divizeze în organizații independenete, create pe provinciile istorice. Poate că au sesizat presiunile imense pe care le-au exercitat oculte din lumea mare. Poate că li s-a ordonat să pornească acest război, promițîndu-li-se să fie ajutați cu "credite de reconstrucție" ulterior. Cînd vrei să treci dintr-o societate cu construcții și tehnologii perimate, într-una modernă, faci ce ți se spune. Cel mai rapid mod este să razi totul. Propriul tău popor nu te-ar lăsa. Și ar mai fi ceva. Cum scapi de puturoșii societății, de țigani și de cine mai vrei? Păi, printr-un război. Și îi dai bătaie.

Dar pe un strat "mai sus" ce am putea găsi? Ar mai fi așa ceva? De ce nu? Că doar am spus că sînt mai multe straturi paralele ale culiselor oculte. Prezența islamică nu a fost prea evidentă. Nici cea catolică. Decît - poate - prin interpuși. Nu putem să nu constatăm că ONU a avut un cuvînt greu de spus aici. A condamnat, a dat rezoluții, a argumentat etc. Așadar, o componentă occidentală (aici pun la un loc atît pe americani cît și pe vest-europeni) foarte consistentă. S-a acordat sprijin uneia dintre părți, cu tehnică militară, bani, logistică și multe altele. Cealaltă parte a fost condamnată, acuzată de toate relele, trîntită în felurite embargouri și sancțiuni. Faptul că Vestul civilizată a furat Estului vulgar, un vast teritoriu cu o mare populație, ar fi o altă posibilă explicație. O zonă destul de întinsă, "tampon" între Europa și Asia. Dar niciodată nu se urmărește un singur avantaj într-o decizie atît de complexă, pe atîtea straturi. Întotdeauna un război este foarte profitabil pentru unii care nu ajung niciodată să se murdărească pe pantofi cu noroaiile tranșeelor sau cu sîngele camarazilor ori ai prietenilor sau familiei. Oculta financiară forțează prin diferite mecanisme, strîngerea unor mari sume de bani care să folosească pentru "sprijinirea/stîngerea conflictului", pentru "acțiuni umanitare"... Desigur, banii vor fi vehiculați prin băncile proprii, cu profituri și comisioane însemnate. După încetarea conflictului urmează "reconstrucția" respectivei zone. Așa că iarăși strîngem banii... Singurul lucru de care avem nevoie este o zonă de conflict. De ce să o trîntim aiurea pe unde ne taie, dacă nu avem și un interes? Și de-aici intrăm într-o altă "dimensiune".

Dimensiunea sovietică

Odată cu încheierea celui de-al doilea război mondial, cam toată lumea s-a polarizat între Est și Vest. Mai erau și independenții și cei care nu contau. Cineva trebuia să facă ceva. Rușii construiau, luptau și se pregăteau pentru un război fizic. Fiecare unitate socială sau economică avea și o importantă componentă militară. Paranoia (lor) devenise cu atît mai agresivă și mai periculoasă, cu cît nivelul lor de civilizație era mai aproape de zero. Cel puțin, din punct de vedere european. Pe partea cealaltă, americanii începuseră să cerceteze (pe lîngă arma atomică) și componenta spirituală a celor care luptă. În fond, toți soldații primesc ordine pe care le execută. Nu s-ar putea ca acest element - ordinul - să fie pervertit? Ba da. De ce să cheltuiești efort și bani ca să toc milioane de pioni cu care nu ai nimic de împărțit, dacă este mai ieftin să acționezi la nivel de comandant? Le-au trebuit zeci de ani ca să pună la punct strategia. Poate că nu americanii au fost creatorii strategiei, ci tocmai-mult-clamații oculte. Dar ce mai contează? Important este că acțiunea lor a reușit.

Cine spuneam că este interfața dintre socialism și capitalism? Instituția securității. În cazul lor, KGB. Un om care avea suficientă forță în stat era un om cu putere și în această instituție. De aici, putea promova la cîrma țării. Cum putea fi promovată un om în structurile puterii, tocmai de peste ocean? Simplu. I se aducea la "interfață" vînatul cel mai gras și mai bun, ca să-i ajute la carieră. Ca să promoveze, adică. Pentru că începuse să prindă contur, a devenit prioritate zero. Așa încît - toți,

pe toate planurile - să sprijine acțiunea. Ce de conspirări și compartimentări și întortcheli s-au mai făcut, nici ei nu mai știu. Trebuiau mai multe elemente pregătite, ca acțiunea să aibe succes. Conform "principiului dominoului" (care nu înseamnă nicidecum că ai luat o piesă și se dărîmă tot eșafodajul, ci), poți folosi aceeași piesă în două situații diferite, dar în același timp; mergi vrei-nu-vrei, pe două căi total diferite, către același scop. Cum s-ar spune, aveau nevoie de alternative viabile. Ca și în cazul însămintărilor artificiale, s-au făcut mai multe "însămîntări". Mai multe tulpini paralele de dezvoltare au fost create și promovate. Dintre ei, a câștigat Mihail Gorbaciov. Au murit trei președinți "de boală și bătrînețe", pentru că nu mai era timp de pierdut. Atunci era momentul. Au urmat măiestre combinații și mutări, modificări, ca să-și întărească poziția și să-și aducă mai aproape oamenii de bază. Dar orice ar fi făcut, nu putea destrăma Uniunea Sovietică - imprezibilul și diabolicul monstru militar de care tremura toată lumea. Marele imperiu era condus de un perfect mecanism militar, care în caz de pericol ar fi tras alarma. Cum putea fi păcălit? Gorbaciov nu avea această putere. Era ca un vatman care poate merge mai repede sau mai încet, poate opri sau nu într-o stație, dar sub nici o formă nu poate ieși de pe șinele pe care conduce tramvaiul. În așa fel ca, nici vehiculul să nu se avarieze și nici călătorii să nu se trezească la zdruncinătură. A trebuit ajutat. I s-a creat o "opozitie". Un Boris Elțin care prin felul cum îl critica (mamă-mamă ce săpuneli îi mai trăgea, dacă vă mai amintiți!) îi făcea pe ruși să fie fermecați de spectacolul politic. Care era - nu-i așa? - numai și numai pentru binele lor, al sovieticilor disciplinați. Da, dar spectacolul ăsta se desfășura pe două dimensiuni. Era acolo în față, între doi indivizi. Care evoluau pe același plan superficial al formei. Boris nu făcea decît să-l împingă pe Gorbaciov și mai în față; mai cu viteză, mai către "glasnost și perestroika". Miniștrii și activiștii, ca și generalii care comentau, erau rapid înlăturați.

Nimeni - însă - nu privea cu mîinile streășină, în profunzime, dincolo de spectacolul strălucitor care îi orbea pe toți. Pentru a căpăta o coerență și a nu apărea disfuncționalități în "răspunsul" occidentului (cu vîrfurile de lance SUA), a fost promovat - dar numai pentru o legislatură - domnul Bush (adică "tocmai omologul" lui Gorbaciov în serviciile secrete americane). Ei, hai să nu credem că CIA ar fi putut avea meritul de a fi pus la punct toate acestea. Ei nu erau decît o unealtă, ca și Măriile lor președinții cei doi. [Ca o paranteză, vă pot spune că cea mai inofensivă aplicare în România a acestei rețete, s-a putut observa în cazul "conflictului" dintre Ion Stoica (patronul Caritasului) și Ana Potcoavă, care mai mult îl forța să facă ceea ce a făcut. Deși noi, privitorii credeam că ea îl urăște sincer...]

Hai să nu mai fac istorie pentru că sînt cărți întregi cu aceste probleme. Vreau numai să luminez nițeluș, mecanismele manipulării. Cum au fost determinați "oculții militariști" sovietici să dea drumul la cașcavalul din clonț? Li s-a cerut să "cînte". Au fost create incidente la hotarele Marii Uniuni. Un Afganistan, un Irak, o "cădere a regimurilor comuniste" din Europa de Est... România ar fi trebuit să fie un loc perfect pentru a "obtura vizibilitatea" către ce se întîmplă în Europa. Condiții pentru o ruptură violentă erau berechet. Eram trei foste țări autonome, aveam din belșug unguri și alte naționalități, arme erau, terenul fusese pregătit... Dar domnul Ion Iliescu spunea la un moment dat că am avut parte de o "intervenție străină benefică". Ei erau. Rușii. Veniseră să nu ne lase să ne "spargem". Și-au dat seama că România într-un război civil ar fi fost prea mult chiar și pentru ei - în acel moment. Pentru că TREBUIA să fie un conflict foarte militar în apropierea granițelor și în parohia sovietică, iar în România nu a reușit, s-au pornit ostilitățile în Irak și apoi în Iugoslavia. În timp ce generalii erau foarte îngrijorați și preocupați cu ce se întîmplă în lumea din jurul lor, era evident că și ordinele de "sus" erau logice și de ne-comentat: vegheați la granițe; mergeți la fața locului; raportați și - dacă se poate - rezolvați; aveți mîna liberă. Acolo!. "Oculții militarilor" a fost împrăștiată prin toate colțurile Uniunii. Așa că, la Moscova se puteau face pregătirile pentru "deraierea" de pe șinele-cele-paranoice, fără ca cineva să simtă vreun pericol și să tragă alarma.

Uite unde vroiam să ajung, cu toată argumentația mea. Aici! În punctul cu cel de-al cîtelea strat de conspirare a ceea ce a fost de fapt cu războiul din Iugoslavia. Motivația unui război bine ascuns, sub multe straturi justificative legate de etnic, religios, financiar, neo-colonial, consolidare a granițelor Europei, crearea de teritorii tampon între civilizații... Ce multe mai sînt! Și toate sînt paralele între ele, se susțin și se completează unele pe altele. Nota zece, din partea mea, la materia de conspiratologie, culisologie și manipulare. Chiar dacă e paranoia, e sublimă.

Capitolul X

Scrisori pe adresa "oculței"

Aș continua cu încă trei-patru mici posibilități de manipulare pe plan intern și extern, la care sîntem supuși fără să știm și fără să vrem. Normal! Că de-aia sîntem manipulați, ca să nu știm, că facem ce nu vrem!

După cîte v-am povestit pînă acum, s-ar putea să vă vină cheful să le trimiteți vreo felicitare celor din ocultă, sau să le cereți un autograf. Treaba dumneavoastră, dar să-mi dați și mie adresa lor. Că la "informații telefonice" mi-au rîs în nas. Și nici pe hartă nu i-am găsit. Dar dacă tot stăm de vorbă, hai să căutăm împreună.

M-aș gîndi, în primul rînd, la faptul că acești genii din umbră au foarte mulți bani. Să-i găsec oare în Elveția? Dar i-aș căuta și acolo unde nu au fost pînă acum, de sute de ani, războaie devastatoare. Să fie vorba de Australia? Trebuie să fie un loc unde bogățiile naturale și frumusețea peisajelor să îi facă să dorească să trăiască acolo. Să fie oare în Canada? În același timp, țara să fie atît de puternică, încît să aibă un cuvînt de spus din punct de vedere militar și economic, atunci cînd vrea și/sau cînd trebuie. Să fie China, Japonia sau Arabia Saudită? Să fie un loc unde să se strîngă cei mai mulți oameni inteligenți, ademeniți de bogății și de posibilitățile de cercetare și carieră. Să fie vorba de Germania sau vreuna din țările Europei? Dar în același timp să aibă o monedă atît de puternică, încît să poată scutura economia oricărei țări, oricînd s-ar vrea. Păi cred că este vorba de SUA. Bine, am găsit țara. Acuma să găsim orașul, strada și oficiul poștal. Poate am fi tentați să căutăm acolo unde este centrul financiar, pe Wall Street, unde se hotărăsc prețurile și averile. Sau acolo unde sînt cele mai înalte și frumoase clădiri, unde sînt cei mai mulți oameni într-un singur oraș? Sau mai bine acolo unde, tradiția industrială a creat și o tradiție a averilor mari, deci a oamenilor puternici. Ori aș merge la Las Vegas, capitala jocurilor de noroc unde circulația banilor are viteze amețitoare. Dar dacă stau să mă gîndesc mai bine aș rămîne în Capitală, acolo unde sînt toți politicienii, generalii, serviciile secrete și toate nodurile informaționale importante. În cazul că nu aș rămîne în vreunul din aceste orașe, aș lua măcar pe cîțiva dintre proprietarii tuturor acestora. Unde i-aș duce? Păi... la adresa oculței.

Chiar dacă nu v-ați dat seama că eu de fapt bat cîmpii, aș mai continua nițel pe aceeași linie. Aș plasa "capitala oculței" undeva în zona Holliwood. Mă rog, cu aproximație. De ce aici? Pentru că aici se fac cele mai mari scenarii, aici se strîng cele mai strălucite idei tehnice, se vehiculează sume astronomice, este o zonă relativ "departe" de capitală și de "controalele de sus". Dacă cineva foarte puternic vrea să disimuleze ceva, aici o poate face foarte bine. Să fie vorba de mafioți care în decursul sutelor de ani de crime organizate și sforării au ajuns - în sfîrșit - la putere? N-am curajul să afirm, pentru că nu am de unde să știu. Ceea ce pot specula, este faptul că acolo, în zona (nu neapărat geografică a) Holliwoodului se vehiculează - cum spuneam - imense sume de bani atît albi cît și negri; acolo sînt multe locuri de "pierzanie"; sînt foarte multe femei frumoase și celebre, bărbați "trăznet". Asta pentru amuzamentul celor care vor să fie în capul mesei. Și ce este mai important: faptul că persoanele alese să fie marii bogătași, sînt lipsite la maxim de libertate. Credeți că un prea cunoscut actor poate dispărea pur și simplu undeva în lumea mare? Sau că își poate folosi averea chiar cum îl taie capul? Sau că poate să înceapă să impună unele tendințe mondiale

prin canale învăluite în ceață? Nu uitați că un oarecare actor a ajuns președintele SUA (Ronald Reagan). Să fi ajuns el așa, că a vrut el, fără nici o "pregătire" anterioară și fără nici un scop? Mă tot chinui de câteva zeci de pagini să vă explic că nimic în lumea asta nu este întâmplător.

Uitați-vă la războaiele, revoluțiile și schimbările spectaculoase de pe SCENA lumii. Veți observa cu ușurință asemănări mai mult sau mai puțin evidente cu scenariile de film "Made in USA". O armată de oameni lucrează în show business. Asta e meseria lor. Să fie scenariști, regizori. Și de ce n-ar da un ajutor vecinului de proprietate? Sau, de ce - în timpul liber - nu ar face un scenariu pentru un film frumos, cu actori și actrițe, cu efecte luminoase, cu un mesaj transmis lumii întregi, care de câteva zeci de ani își extrage cultura din aceste minunate pilde de viață? Dacă am crescut cu filmele americane, dacă mi-am format un set de valori influențat și de filmele americane, nu mai pot scăpa de capcanele pe care mi le-au întins de-o viață. Nu am încotro, voi avea o mică portiță deschisă către valorile lor, prin care vor putea să intre și să iasă fără să-i întrebe nimeni nimic. Cel puțin, eu unul dacă aș fi unul din marii oculți, acolo mi-aș face mutația și mi-aș lua o slujbă oarecare.

Film serial: România la răscruce de vânturi

Nu am ajuns pînă la americani, să-i cunosc, să vă pot spune cum gîndesc, cum trăiesc ei și cum "ocultează". Nu are rost să vă mai plictisesc cu bau-baurile mele. Mai bine să rămîn acasă. Aș vrea să mai insist asupra jocurilor din jurul României. Și aș porni de la unele din reportajele și punctele de vedere publicate de mine în legătură cu "Fenomenul Caritas". Speculațiile se pot face pînă la capătul lumii pentru că paralelismul straturilor conspiratei oculte ne-o permit. Credem noi că ne-o permit! Să-i dăm cerneală și să vedem ce ne iese din stilou.

Am vorbit de faptul că lumea artistică este cea care a permis oculților să răzbată în "creierul și sufletul" țării noastre. Și faptul că această lume artistică beneficiază de contribuția și munca țiganilor care sînt atît de talentați în cîntec și interpretare. Așadar, pe lîngă artiști, pentru a reuși să-și facă "treburile", s-a apelat - prin extensie - și la membrii familiilor acestei entități sociale. Practic au fost folosiți. După ce și-au făcut treaba, au fost lăsați în plata Domnului. Probabil, pentru că n-am de unde să știu. Dar beneficiind de această conștientizare, și organizare "înalt calificată" foarte talentații minoritari au preluat conducerea. Au hotărît că este mai bine să rămînă așa organizați, pentru că sînt mai eficienți. Și de ce nu și-ar face ei frumos o țărișoară colea în pragul Europei? Că doar și evreii și-au făcut una, acolo în Plestina. Și ce alte merite aveau aceștia decît că au fost conștienți, coerenți, uniți și au știut să profite de cel de-al doilea război, în care un manevrat (Hitler cu amanta lui cea evreică) a organizat un mare spectacol de ucidere în masă a oamenilor. Să fi fost exterminați chiar așa de mulți evrei cum se spune? Dumnezeu să-i ierte! Nu vreau să răscolesc amintiri dureroase. De fapt eu vreau să analizez ce fac alții din România.

Am lămurit-o cu revoluția și cu contribuția cui s-a înfăptuit "năzuința românilor, de decenii". Bun. Acuma, trebuia ca acea comunitate să-și facă un rost. Ei nu au fost proprietari pe nimic înainte de "comunism". Și nici prea multe nu aveau. Doar o droaie de copii - pe care nea' Nicu a știut să-i ajute să-i facă. Și o ordonare perfectă bazată pe felurite mecanisme de comandă în ierarhia internă și ermetism în relațiile cu "restul lumii". Știind ei că banii sînt "afară", au plecat cu mic cu mare să

facă bani. Imediat, în ianuarie 1990. Să cerșească, să fure, să ia de prin gunoaie, să-și nască copiii acolo pentru obținerea cetățeniilor și altele de genul acesta. Când s-au trezit și românii, se cam ocupase locul. Străinii îi știau pe "români" ca pe niște răpciugi. Și nu-i mai vroiau în Europa lor. Pe deasupra, românii nu au știut niciodată să se ajute unii pe alții. Țiganiile au un talent extraordinar și admirabil de într-ajutorare. Orgoliile lor, aproape că nu există. Până la un punct. Cum se spune, "când ajunge țiganul împărat, prima oară o... pedepsește pe mă-sa" - vorbe aiurea, din popor. Elitele minorității au căutat pe toate canalele posibile să se impună în toate planurile importante ale vieții economice și politice din țară. S-au creat acele "mafii țigănești". Privite cu indulgență de autorități. Doar ni s-a inoculat de ani de zile, că țiganiile sînt niște neica-nimeni. Oare? Ce ei nu pot urma școli, nu au creier în cap - și mai ales - nu au genialiile lor formidabil de talentați? Ba da, și încă cum!

Și-au "construit" un rege, un împărat - pentru spectacol. Adevărații gînditori promovau încet-încet acolo unde le era locul. Au solicitat statului român și cel german și cui au mai putut, despăgubiri pentru "exterminarea", pentru genocidul și confiscările la care au fost supuși de-a lungul anilor. Li s-a restituit aurul (era al lor, chiar tot aurul acela cîștigat din muncă cinstită de strămoșii nomazi?). De parcă asta le lipsea. Și-au făcut mari firme, mari proprietăți intangibile. Au cumpărat, șantajat, subordonat, anihilat INDIVIZII din celelalte etnii, grupați generic sub mumele de "români", din toate structurile importante ale puterii politice, economice, justiție etc. Am fost lăsați să credem că evreii sînt cei care hotărăsc aici la noi, prin culise. Așa au crezut și ei, săracii. Au luat o țeapă cam groasă. Românii abia o vor lua, de-acum încolo. Hîrjonelile cu ungerii, sînt la fel, niște monturi ingenioase. De fapt nici ungerii nu au nimic cu românii și nici românii nu au nevoie de aerul pe care-l respiră ungerii. Sîntem ațîțați unii contra celorlalți, pe diferite canale, de idioți utili - manevrați. Manevrelile se fac în primul rînd prin vicii - alcool, femei, homosexuali (capitol foarte important!!!), lăcomie, fragmentare a unității între indivizi. "Puterea stă în unire" spuneau bătrînii noștrii. Dar nu le mai auzim vocile dintre zdrăngănelile de mahala care au înlocuit cultura noastră tradițională. Merităm să devenim slugile lor? Dacă sîntem idioți, sigur că da!

Care este planul și scopul lor?

Ceea ce se poate întrezări din toată conspirația, este că vor o țară. O vor pe a noastră. Aberant! Paranoic! Exagerat! Hai băi, mîncăți-aș că ai luat-o pe arătură! De acord, dar nu-i așa că ce scriu eu aici, nu este decît o adunătură de scenarii paranoice? Asta-i! Cu cît sînt mai gogonate, cu atît sînt mai bune - conform standardului. Să merg mai departe.

Spuneam de Caritas că a fost doar un vîrf al aisbergului. Am scris în reportajele de coala, ce și cum. Sigur, au fost scrise într-un registru lejer, destinate presei, fără profunzimi și "dovezi zdrobitoare". Nici n-aveam de unde. În orice caz, domnul Ion Stoica este un tip genial, dacă ideea îi aparține. O țară întregă ar fi jurat că este doar un țigan. E drept că, bun, generos, inteligent, cultivat și bine-făcător. Ce părere ați avea dacă eu v-aș spune că mafia țigănească a profitat din plin de "munca" domnului Stoica? Nici mie nu-mi vine să cred, dar "logica paranoică" mă obligă la un astfel de scenariu. O țară întregă de oameni și-a dus economiile la Cluj, ca o minoritate să pună mîna pe niște bani. Mulți bani - procentual vorbind - în raport cu averea României. Modul în care au ajuns banii acolo? Sigur, că dintr-o privire din exterior, nu se puteau vedea beneficiarii sau perdantii chiar așa de nuanțat. Și cine ar fi avut de fapt interesul? Cea mai simplă metodă ar fi putut să fie următoarea. Indiferent cine a participat, cei care TREBUIAU să încaseze marile sume, au depus înspre ultima fază a jocului. Atunci cînd sumele erau atît de mari, încît se puteau face plăți de miliarde. Sistemul a fost bruscat secătuit prin scoaterea efectivă a sumelor de bani. Marii cîștigători

nu mai participau, nu mai depuneau alți bani. Nu mai era nevoie. Sau dacă o făceau, era ceva simbolic. Asta e! Credeți că e rău faptul că statul a încasat cele câteva miliarde ca TVA și impozite? Dacă nu i-ar fi încasat ar fi rămas și fără aceștia.

Paranoia se-ntoarce

Doamna din subtitlu mă-nghesuie să mai arunc o privire și către următoarele inginerii financiare apărute ulterior, pe mioriticele noastre plaiuri. Nu am să insist pe toate, că m-ar lua nea' doctorul să-mi încerce cămășile de forță. Mă opresc la unele sisteme de bingo și "loterii" care au apărut ca ciupercile (și) pe lângă toate televiziunile noastre minunate. Sînt legale, corecte și totul este în regulă. Am să vă rog să priviți - dacă nu vă plictisește domeniul - la cîștigătorii și premiile vehiculate în sistem. Cam cît la sută din cîștigători sînt "de-ai noștri"? Marile premii de miliarde au luat drumul "unde trebuie". Ca de-altfel și rulajul banilor în aceste sisteme. Oamenii care lucrează pentru ele, colaboratorii și intermediarii care mai "ciupesc" ceva din sumele care se duc și se-ntorc la/de la români.

Cifrele statistice spun că din cei peste 32.000 de (multi)miliardari din România, peste 10.000 sînt țigani declarați. Interesantă exprimare cu "declarați" la final, nu? Împărțiți vă rog la numărul de județe din țară și să-mi spuneți cîți miliardari revin fiecărui județ. După această operațiune, vă rog să mai calculați cam ce ați putea face dintr-un județ (oricare din țara asta) care are câteva sute de miliardari? Care pe lângă ei, au o întreagă armată de slujitori, neamuri și colaboratori prea-supuși - sinonim cu sclavii. Astea ar fi marile feluri de a strînge banii. Dar nu de aici vin adevărații bani. Recitiți vă rog reportajul meu "Ziarist hai-hui" și poate veți avea răspunsul. TOȚI membrii marii familii fac bani. Cei de afară nu numai că au reușit să ne închidă definitiv porțile Europei, prin comportament, dar au reușit să dea și o imagine extrem de proastă României, ca țară. Țiganilor le convine, pentru că românii nu mai pot avea glas să spună nimic-niciunde. Sînt monitorizați, suspectați, acuzați, învinuiți, inhibați cu "drepturile omului", mai ceva decît sîrbii, cu Kosovo ăla al lor. Țiganii de afară fac zeci de mii de mărci și dolari într-o singură lună. Muncesc, fac afaceri, bișniță, alba-neagra, "pisica moartă", fură, sparg, șantajează, păcălesc, fac pe călăuzele, vînd vize și pașapoarte ori cetățenii străine celor care doresc să se stabilească afară. Trafichează tot ce se poate. Aduc în țară tot felul de ciurucuri pe care le vînd.

Este uimitor ce talent de a face bani, au. Femeile și copiii vînd mărfurile aduse de afară. De la medicamente și mașini, pînă la haine, încălțăminte, articole electrocasnice și covoare. Bătrînii și infirmii cerșesc și scotocesc prin gunoaie. Recuperează alimentele și hrănesc animale pe care le vor vinde măcelăriilor. Pentru că știu să nu "simtă" orgoliile, nu au probleme cu adaptabilitatea. Au prețuri foarte mici la vînzare și suficient de mari la achiziții și cumpărări. Au ocupat cele mai bune cartiere din orașele "bune". În general au intrat acolo unde fuseseră nemții. Sau și-au făcut propriile cartiere. Cei mai umili membri ai comunităților de țigani știu să facă bani din orice: strîng fiare, cartoane, sticle, recuperează haine și aparate electrocasnice. Cerșesc, fură. Au monopolizat piețele agroalimentare. Estorchează fonduri prin șantaj, amenințări. Sînt conectați la rețelele de trafic internaționale: droguri, femei, organe, trafic de copii. Arme, substanțe radioactive, mercur roșu, metale rare. Tablouri, icoane, obiecte de patrimoniu deosebit de valoroase. Au monopolizat ce este mai important (financiar) în "show-biz". Au intrat în politică, justiție și presă. Dacă-i cunoașteți pe proprietarii sau conducătorii unor mari instituții de informare în masă din România, veți fi surprinși să observați că - unii - sînt distinși membri ai etniei. De aceea este un embargou atît de strict asupra pronunției "țigani-rromi"; de aici și insistența frazei "sînteți rasiști, că nu țiganii sînt infractorii din

țara asta!" Sînt unii rasiști - întradevăr - adunați în unele grupări. Din păcate, manipulate, ațîțate și super agitate, care pe limba lor vor pieri. Lista lui Severin? Cine știe dacă nu cumva este doar un ciob din holograma pe care am încercat (împreună cu distinsa doamnă Paranoia) să v-o desenez, coala în paginile de față.

"Să facem din ei săpun!"

Într-o discuție cu un extremist vehement, acesta îmi spunea că ei nu sînt altceva decît un cancer social. (Apropo de comparația societății umane cu un organism viu). Spunea interlocutorul meu că: <<Bunul simț al poporului român i-a ținut la marginea societății, ca să nu fie "infestați". Românii au asimilat de-a lungul secolelor pe toți cei veniți "în trecere" pe aici. Pe țigani, nu au putut să-i asimileze. Erau atît de anticivilizație că nu se putea găsi un limbaj comun cu ei. Și s-au apărat de ei, neamestecîndu-se cu aceștia. Au colaborat, au găsit unele puncte de comunicare au găsit modalități de a munci împreună și de a se distra, dar nu foarte mult. Cine a făcut afaceri cu țiganii, mai devreme sau mai tîrziu, a ieșit în pierdere. Dacă nu era el însuși țigan! Ceașescu în tembelismul său manipulat, a făcut tot posibilul să ne "omogenizăm" cu acest cancer. Le-a creat toate condițiile să se înmulțească, să prindă rădăcini. De fapt cel care a început acest proces a fost Gheorghe Gheorghiu Dej din momentul "secularizării țiganilor". Îi iubea atît de mult, că le dădea toate drepturile posibile. Avea în jurul lui o mulțime de țigani, lăutari și celelalte. E drept, i-a ajutat să se mai ridice din groapa sălbăticiiei în care erau la acel moment. Se spune că minunatul nostru conducător Gheorghiu Dej a fost un țigan. De atunci ni se trage. Proces întărit de faptul că masoneria luptă pentru "emanciparea țiganilor". Bine ar fi să reușescă să-i emancipeze și să-i integreze în țările care îi găzduiesc. Dacă dă greș, românii vor dispărea și nu cred că cineva ne va da o mîna de ajutor să ne "emancipăm" de sub sclavia acestei populații care este încă în sclavagism, pe scara evoluției.>>

Nu am avut argumente să-l critic pe interlocutorul meu cel vehement, pentru că era destul de documentat. Peste cîteva zile, mi-am stors creierii în încercarea mea disperată de a face pace cu acești zbuciumați și am realizat un eseu, mai ales că ziarul la care lucram atunci a început un ciclu de articole despre necazurile și discriminările la care erau supuși iubiții noștrii conlocuitori. Nu știu dacă m-am înșelat sau nu. Anul în care l-am scris a fost imediat după revoluție și eram încă un idealist. Cîteodată îmi pare rău că nu am rămas un visător, la o lume mai generoasă și mai bună.

Trăiască/Jos țiganii

"Cunoașteți vreun țigan?"

Credeți că sînteți în măsură să spuneți da? Sînteți siguri că nu greșiți? Pe ce vă bazați cînd spuneți "DA"? Probabil pe faptul că toți sînt la fel și că "știm noi cine sînt țiganii ăștia, lua-i-ar...". Cred că greșiți foarte mult.

În primul rînd că-i priviți prin prisma celor cunoscute de dumneavoastră, din bîrfe și poate din experiențele personale - evident neplăcute. Încercați să vedeți și partea cea bună. Mulți se vor grăbi să spună: da sigur, ei sînt foarte buni meseriași, lăutari, sînt bijutieri neîntreçuți, sînt foarte uniți, muncesc orice și cînd au motiv de distracție nu-i întrece nimeni. Atît? Sînteți sigur că și de data aceasta ați spus tot?

Dar cum? - vor spune alții - aștia care fură, fac bișniță, și se bat pentru orice și care vorbesc urît, și sînt nesimțiți... pe aștia vreți să-i numim oameni?

Ei bine domnilor - vreți sau nu - și țiganii sînt oameni. Și ca toți ceilalți au nu numai mîini, picioare, stomac, copii de crescut și educat, vise și dorințe, ci au mai ales, au un mare suflet. Într-un suflet de țigan intră toate cîntecele de libertate, toate trilarurile păsărilor, toate hohotele de rîs în care țiganul lăutar va lăsa o lacrimă, o fărîmă din marele-i suflet. Și de nu-i veți putea potrivi - ca să stea - jugul șablonului, al "ordinii sociale", este numai din cauză că țiganul are o inimă prea mare și doruri prea multe de dus; și are de suferit pentru ceilalți, încercînd să îi învețe să se bucure de viață. Cine ține prea mult la mizeria lucrurilor de toată ziua, la fleacurile pe care oricum nu le ducem în mormînt, să meargă la țigan, care cu o glumă, cu un șiretlic sau cu un matrapazlîc îl lasă fără "obiectul necazului" (de obicei banul - sursa tuturor nenorocirilor datorate subiectivității umane). El simte dacă o persoană este sau nu vrednică de adevărurile secrete pe care numai un țigan le poate dezvălui omului care a uitat să-și mai privească în suflet.

S-a spus despre țigani că sînt un cancer social. Că o societate bolnavă - asemena unui organism - este invadată de cancer (de țigani, adică) atunci cînd nu mai este în stare să-și regleze mecanismele economice, sau oricînd se găsește într-un moment mai greu, de tranziție chiar.

Eu zic domnilor, să ne uităm la satele în care sînt țigani și la cele în care nu sînt. Apoi să ne uităm la satele unde sînt numai țigani. V-aș lăsa să găsiți singuri răspunsurile după ce veți fi stat de vorbă cu oamenii din aceste sate. Dar mă gîndesc că veți intra iar pe un drum greșit. Este șansa dumneavoastră! Vă spun (vă rog) doar să priviți mai întîi în sufletul lor, să încercați să vă puneți în situația lor și chiar, dacă se poate, să vedeți prin propriul dumneavoastră suflet. Ca să fiu sigur că aveți șanse să-i înțelegeți, mai adăugați puțin soare, puțin dor, nepăsare față de ziua de ieri și cea de mîine; și mai ales capacitatea de a se contopi și strecura în/cu sufletele celorlalți.

După afîția ani, recitînd ce am scris atunci, îmi dau dreptate. Și pentru că le-am descoperit și genialitatea cu care își pun în practică obiectivele, nu mai am cuvinte de criticat. Nu pot decît să-i admir sincer. Decît să mă conducă mîrtoagele, mai bine armăsarii cei liberi. Dar aș avea o rugăminte: nu către sclavie. Eventual împreună, către libertate și civilizația la care aspiră toată lumea civilizată.

Excepția pune la încercare (probează) regula

Tot eșafodajul de mai sus ar putea fi răsturnat printr-un argument. Este perfect posibil, așa cum v-am spus, la capitolul cu straturile paralele ale culiselor. Cu cît "te afunzi" în adîncimea lor, fiecare adevăr, fiecare evidentă afirmație devine o la fel de evidentă și argumentată negație. Așa și cu toată

construcția legată de genialitatea țiganilor. Nu cumva este vreo legătură între acele triburi de țigani vorbitori de limbă asemănătoare cu maghiara și unguri? Și de aici ne vom întoarce și răsuci și perpeli căutînd de fapt "creierul" undeva unde aerul este mai ozonat unde întîlnim mari nume gen Tom Lantos, Soros și altele și altele. Cei care de fapt au și o mare putere financiară și care nu fac altceva decît să se folosească de țigani. Da, dar uitate că în mare majoritate, cei mai bogați dintre țigani și-au luat domiciliul în zona Ardealului. Așa că dacă va fi vorba vreodată de o rupere a României, ungurii își vor lua cu ei și o "porție consistentă" din populația țigănească.

Adresa de rezervă

Văzînd că de fapt lucrurile nu sînt chiar așa de simple cum par pe primele cîteva straturi ale culiselor, mi-aș mai bate un cui în talpă. Pentru orice eventualitate, mi-aș lua măsuri de prevedere și mi-aș deschide măcar o casuță poștală (ca alternativă la adresa oculte internaționale), ca să fiu sigur că-mi primesc corespondența. Și-atunci, m-aș gîndi la faptul că tot ce au făcut americanii la un moment dat (arme atomice, rachete cosmice etc.) au făcut și alții. Mă gîndesc la ruși. Și dacă au știut ei să gîndească (la modul spiritual) în manipulări, utilizarea paranormalilor, intrarea în "rădăcina" problemei în cazul demolării României și a altora, ar putea să gîndească și la un soi de dominare mondială. În fond, Lenin & comp. asta au vrut cînd și-au făcut de jur-împrejur numai comunism și socialism și internaționalism. Vă spuneam că al treilea război mondial are mai degrabă accente subterane, spirituale decît materiale, vizibile (trupe, armament greu etc.). Se prea poate ca rușii să fi pierdut una din runde, dar să se fi regrupat și să fi trecut la atac, pe toate fronturile. Cea mai puternică organizație criminală ("subterană"), în acest moment, este mafia rusă. Au oameni în cele mai sensibile locuri, vehiculează fonduri imense, au o putere (atît armată cît și "necuantificabilă") de neimaginat. Multe sute de mii de evrei din Israel provin din Rusia. Asta în cazul că cineva mai insistă asupra faptului că evreii sînt cei care conduc lumea din umbră. Este greu de făcut afirmații la acest strat adînc, unde nu are acces nici măcar musca, fără să fie verificată și fără aprobare de zbor. Cine pe cine a virusat și cine pe cine determină să ia hotărîri care aparent sînt în favoarea sa? Chiar dacă rușii sînt cei ce conduc, să nu ne lăsăm furați de peisaj. Un om bogat care știe că are o viață scurtă, și mai are și psihologie de mafiot, nu va dori să-și petreacă restul vieții stînd șase luni pe an cu lopata de curățat zăpada în mîină. Va căuta plajele însorite, fetițele dulci și locurile unde banul "curge mai dulce".

Să fie așa, să fie altfel? Da' naiba-i mai știe, că am obosit să mai gîndesc. Și doamna asta Paranoia care-mi tot stă pe cap, gata-gata să intre în el...

Film serial: România. - episodul următor -

Cei care gîndesc distrugerea noastră, nu o fac pe un singur plan - așa cum vă argumentam pînă acuma. Totul se face în paralel și pe multiple planuri. Nu este obligatoriu ca fiecare plan în care există o acțiune ocultă, să facă parte din același plan coerent. Nici nu este obligatoriu să fie folosite vreodată acțiunile începute "să fie acolo, în caz de rezervă". Dacă ar fi îndeplinite toate condițiile interne și externe pentru o "cucerire fizică" a României, probabil că va trebui dată și o luptă armată.

Pentru că numai cu "victorii spirituale" nu se poate face gard, pe pământul nimănui. Trebuie bătuți țărșii, trasă o sîrmă ghimpată etc. Cineva care a studiat spiritualitatea românului va observa că majoritatea războaielor, le-a cîștigat, ajutat fiind de condițiile de mediu și relief. Mlaștini, munți, păduri. Că nu degeaba-i "Codrul frate cu românul"! Prin măsuri legislativ-politico-economice s-a început o campanie națională de lichidare a pădurilor, care și-așa stau de pomană acolo pe munți și dealuri. "I-a dați-le jos de acolo, că nu acolo tră' să stea!" Liberalizarea exporturilor de lemn și privatizarea ("retrocedarea") pădurilor duce la dispariția unui foarte important aliat în orice război, de cînd lumea. (Să nu ne gîndim la mediu, că acuma țesem intrigi paranoice!) Și privind noi la televizor, nu se poate să nu fi văzut că "cineva anume" face adevărate jafuri, distrugînd, tăind și incendiind pădurile noastre. Asta ar fi "pregătirea terenului de luptă". Dar forțele noastre armate? În ultimii ani, străinii au fost tot mai interesați în intensificarea schimburilor de experiență cu "vînătorii de munte". Aceste trupe speciale au fost întotdeauna As-ul nostru din mîneacă. Văzîndu-ne la treabă, vor ști cum luptăm și pe unde. Noi nu vom mai avea unde ne ascunde iar unii... cer drepturi. Mai multe și mai cornute. Pentru că dulăii noștrii nu prea mai sînt "bărbați". Dudaie Paranoie, dă-te, fă jos din copaci și lasă miorițele-n pace că se supără nenea și tanti care stau cu ochii pe noi...

Mineritul, în profunzime

Minerii au fost o categorie importantă a societății noastre, încă din cele mai vechi timpuri. Dacă pînă în anii comunismului, mineritul era o necesitate și era considerat un domeniu de viitor, după anii 1965-1975 lucrurile au început să se mai nuanțeze. Au apărut surse de energie alternative, au început să apară teorii despre reducerea poluării, recuperarea materialelor, pe care de obicei, minerii le scoteau din adîncuri. În anul 1977, s-a constatat că minerii sînt o forță, deloc de neglijat. Deși se știa de ei (dacă vă uitați în orice carte de istorie veți vedea acest lucru) se cam uitase. Așa că a început un inteligent proces de ordonare a acestei activități. Odiosul nu vroia să distrugă zonele minere, pentru că nu avea nici un avantaj din asta. Avea nevoie de minereuri, la fel cum avea nevoie de locurile de muncă pe care le oferea unui mare număr de oameni. Trebuia să fii nebun să distrugi așa ceva. Ba, în plus: Valea Jiului era o mană cerească pentru concepția de "ordine socială" de atunci. Era - dacă vă amintiți - o politică de scoatere a pușcăriașilor din gherle și "reeducarea" lor prin muncă. Cei mai mulți pușcăriași fuseseră dirijați către Valea Jiului. Mulți din ei pierduseră (zeci de) ani, prin pușcării. Trebuiau să recupereze, pentru că bătrînețea începea să-și trimită reumatismele în recunoaștere. Mineritul era printre puținele alternative accesibile care le mai permitea să primească o pensie. Și ce cîștiga statul din asta? Păi gîniți-vă că îi aduna pe toți acolo, ca într-un fel de pușcărie "în aer liber". Era o zonă suficient de departe de granițe, suficient de în centrul țării, destul de izolată prin relief, era corespunzător de mare, cît să încapă toate zoaiile societății. Nu putea să țină în pușcării zeci de mii de handicapați sociali. Trebuia să le ofere posibilitatea să-și țină singuri zilele, dar în același timp să fie departe de societatea civilizată. Puteau fi controlați, relativ ușor, cu cîteva trupe de intervenție rapidă, în cazul că le trecea prin cap să iasă în masă la vreo revoluție. Și erau destul de ascunși, în cazul unei revolte, să fie nimiciți cu toții, dacă nu ar mai fi fost cale de întors. Dar cel mai important era că, fuseseră adunați la un loc și nu se puteau deranja decît ei-de-ei. Sigur că mai rămăseseră mulți oameni normali, dintre băștinași. Dar ce să-i faci, nu poți să-i împaci pe toți.

...Vremea trecea, revoluția se înfăptuia, reforma începea. Iliescu a știut să-i folosească pe mineri în momentele lui grele. Sigur că printre ei erau mulți oameni ai puterii, pentru că o masă de infractori nu putea fi controlată dacă nu erau și oameni de încredere printre ei. Am lucrat ani de zile în minele statului comunist, așa că am ajuns să-i cunosc foarte bine pe cei care alimentau forța de muncă din

industria extractivă. Minerii au fost manipulați foarte ușor, de câte ori a fost nevoie. Toți cei care cunoșteau "codul de acces" la ridicarea maselor, putea să rostească formulele magice și să-i pună la treabă. Pe drumuri. Sau să-i pună în cîrca unor golani incomozi.

După o vreme, uite că nu a mai fost nevoie de ei. Trebuiau demobilizați, împrăștiați, risipiți. Gașca trebuia spartă. S-a început disponibilizarea lor, care va duce la mai multe efecte, pe care - dacă nu ne ajută cucoana Paranoia - nu le vom sesiza. În loc să ținem hoardele de infractori la un loc, departe de noi, îi aducem mai aproape de casele noastre. Bineînțeles că nu toți sînt bandiți. Dar vă spun eu, că cel puțin cîteva zeci-la-sută sînt - dacă nu foști pușcăriași - măcar posibili infractori. Alcoolismul și abrutizarea sînt prezente la peste 70% dintre mineri. Mai ales la cei "importați" în zonă, nebăștinași. Destrămînd unitatea lor, se desființează - de fapt - un grup de presiune, care ar fi putut fi folosit ca o surprinzătoare unitate de luptă compactă, în caz de necesitate, agresiune externă etc. Dar așa, prin sărăcia și izolarea lor pot fi pervertiți în trupe de mercenari, foarte ușor utilizabili în zona maghiară. Cea care cam "doare" din unele puncte de vedere. Dacă-i dai de băut și bani, minerul face orice. Dacă trebuie, dă și cu parul. Mai trebuie să vă argumentez, sau vă aduceți aminte de mineriade? Ca să nu vă plictisiți faceți puțină conversație cu tanti Paranoia și mai povestiți și despre tăierea pădurilor și celelalte. Dacă nu vi s-a aplecat de scriitura mea, vă mai spun și altele.

Semnițe de Diazepam, sărate și prăjite

În timp ce corectam și ceream păreri de la colegii de salon, unul dintre ei mi-a spus că nu am pus destulă schizofrenie și epilepsie. Și mi-a furnizat un scenariu pe care îl ducea cu el din spital în spital. Se făcea că într-o seară, citea un pasaj din cartea distinsului nostru erou-trădător-general-locotenent Ion Mihai Pacepa, "Orizonturi Roșii". Ca să mă convingă, mi-a recitat și mie așa: "(...) Dacă ar fi să folosesc o alegorie, aş spune că însăși această cameră e locul unde s-a născut azi viitorul României. Ar trebui să continuăm să furăm din tot ce are capitalismul mai bun și să-l folosim pentru comunism. Să nu mă înțelegeți greșit, tovarăși. A fura din capitalism nu e același lucru cu a fura din propriile noastre buzunare. Marx și Lenin ne-au învățat că orice este etic atîta timp cît e în interesul clasei proletare și a revoluției sale mondiale, a spus în concluzie Ceaușescu (...)"

După ce m-a văzut nedumerit, colegul cu care împărțeam cota de curent și cordonul de la cămașa de forță mi-a explicat: "Băi deșteptule, păi dacă însuși Pacepa a zis că așa gîndea Ceaușescu, nu poți decît să fii mîndru că ai avut un așa conducător. Înseamnă că nu i se spunea degeaba Geniul Carpaților". Nu pricepeam nimic. În ochii mei nu pîlplîia nici o luminică, nici o scînteiuță. Tot colegul m-a salvat, luminîndu-mi cu lanterna în ureche. Văzînd luminile din ochii mei, a continuat: "Nu îți dai seama că ăștia doi au jucat toată lumea pe degete? Pacepa a fugit în urma unui plan diabolic pus la punct de Ceaușescu. L-au gîndit, l-au pitrocit și l-au aruncat la cîinii cei răi ai oculte. Planul, odată cu Pacepa. Știind că au pierdut, și-au retras toți oamenii de afară și i-au trimis la munca de jos. Pe cei deja pervertiți și furați de mrejele capitalismului, i-au dat în gît. Sute dintre aceștia erau de fapt oameni de-ai celorlalți, care nu putuseră fi demolați altfel. Un plan genial. Nu-ți dai seama că tembelii și-au tocat proprii cetățeni crezînd că sînt spioni români? Pacepa i-a intoxicat în așa hal încît au crezut că românii sînt doar niște puiuți de gostat. Dar tu nu citești Nostradamus? Nu ai auzit că aici în spațiul nostru geografic va fi centrul spiritual al omenirii pentru următoarele cîteva secole? Adică noi, românii vom cîștiga cel de-al treilea război, cel informațional. Și uite,

dovada că așa e, o găsim în reabilitarea generalului Pacepa la atîția ani de la 'marea trădare'. Și cine - mă rog - i-a făcut imagine pentru reabilitare? Ziaristul acela de la ziarul cel luminos ca ziua. Se spune despre el că ar fi țigan..."

Mi-am lăsat colegul de electroliză în plata Domnului, i-am dat și cota mea de curent pentru șocuri electrice și i-am făcut-o cadou și pe buna mea prietenă Paranoia. Tipul depășea măsura.

Tehnologia identificării securiștilor

Și înainte de revoluție și după reorganizarea serviciilor secrete, m-a amuzat foarte mult "înalțul grad de conspirativitate" în care evoluau cei din serviciile de care vă spuneam. Interviuri în presă, fotografii, bîrfe, șuşanele. Ei erau cei care luptau din umbră. I-am întrebat pe cîtiva ce mai e nou pe la sediu, ce se mai aude prin "firmă". M-or fi luat la ochi, dar unii mi-au răspuns. Nu vroiam decît să-mi confirme că sînt agenți secreți. Nu aveam ce să fac cu informația respectivă, dar mă distra grozav cît erau ei de conspirați. Cum naiba să-și facă treaba, dacă bieții de ei au ORGOLII? În afara orgoliului profesional de a-ți face treaba cît mai bine și cel de cetățean normal, de a fi integrat în comunitate, fără distonanțe, nu au voie să aibe așa ceva. Și înainte (dar din păcate și acum), băieții sînt mîndrii de legitimația lor pe care o arată la toți sergenții care îi opresc, că au trecut pe roșu la semafor. De exemplu...

Nu mă gîndeam să scriu acest mic paragraf ca să-i "trădez", ci ca să încerce să-și repare naibii gafele. Sînt prea gogonate. Iată cîteva mijloace ieftine și la îndemîna practicanților din anul I de la liceele de spioni, cum puteau fi identificați securiștii "ultrasecreți". Cu un minim de dotare puteau fi urmărite sediile în zilele de salarii, convocări... Cine intră și iese, poate fi securist sau poate fi un informator sau un cercetat. Oricum, urma să fie un pericol pentru cei avizați. La cîtă aparatură aveau cei de afară, nu era greu de montat chiar și un aparat mic de filmat cu direcția ușii sediului. Cine nu știa că în mania construcțiilor standardizate, în toată țara, sediile județene de Miliție erau jumi-juma cu cele de Securitate? Să nu mai vorbim că pînă și proiectul clădirii era în multe județe, aproape același! Care bineînțeles că a fost moștenit de "noile structuri". Vax!

Tehnologia numărul doi. Se organizau unele acțiuni de masă. Vizite importante ale "Cabinetului nr. 1". Venea lumea să-i aplaude. Băieții aveau o rețetă infailibilă, pe care o aplicau peste tot: "rețeaua pătratică". Era un dispozitiv care se forma înainte ca mulțimea să se "verse" în piață. Aici erau convocați toți, de la cei mai celebrii pînă la cei mai anonimi lucrători. Toți! Pentru că numărul de "activi" era mic, participau cam toți. Credeți că era greu de filmat, ca apoi să fie decupați, selecționați din mulțimea de moace de acolo? Ce altă treabă avea "spionul" decît să stea și să-i privească, apoi să-i țină minte? Altceva nu avea de făcut, decît să meargă ulterior prin oraș și să caute cam ce case corespund unor orgolii de securiști. Unele case suspectate ca fiind conspirative, erau mai "atent" privite. Dacă apăreau mai multe fețe din cele pozate în rețeaua pătratică sau la intrarea în sediile oficiale ale serviciilor secrete... asta e! Credeți cumva că am fost spion sau securist? Pe naiba! Nici măcar nu-ți trebuie prea multă aparatură să poți să faci asta. Sau experiență. Dar, nu am amintit nimic despre faptul că aceeași rețetă putea fi "gătită" și de cei care ar fi vrut ca publicul să strige niște lozinci inverse. Se puteau "pierde" în mulțime, fără nici o problemă. Cum să dovedești așa ceva?

Din păcate, urmînd firul logicii pe care ne-o inspiră Lady Paranoia putem presupune că cei care au hotărît că e mai bine ca serviciile secrete să aibă cu preponderență oameni docili, decît autonom-cugetători, ar putea fi acuzați de niște rele care se petrec pe la noi.

Parcă vă spuneam că sînt unii pe ici pe colo, care au funcții bunicile pe îngă cei de "sus" și nu fac altceva decît să propună. Sau să aprobe entuziasmați. La momentul oportun. Sau să manipuleze oricum altfel, o persoană cheie. Ideea nu e că foștii securiști ar fi fost niște idioți-tembeli. Erau oameni suficient de normali și școlarizați ca în orice alt domeniu. Dar nu erau lăsați să gîndească. La altceva decît li se ordona. Și asta se făcea - cum spuneam - acolo sus, unde se fac și se respectă scenariile.

Într-o astfel de structură, pot fi virusate foarte ușor unele adeziuni sau decizii, printr-o "poartă" pe care psihologii din laboratoarele centrale o deschid intenționat. Intenția nu este dată de faptul că ar vrea ei neapărat să deschidă unele canale de manipulare ale propriilor oameni. Societatea noastră nu are bani să-i plătească regește pe cei care sînt tocmai interfața cu infraționalitatea și cu marile averi, tentații și cu posibilitățile de a deturna unele valori. Cu ce plătim în schimb pe oamenii de acolo ca să fie controlabili? Cu sentimente. Pentru aceasta avem nevoie - la încorporare - de oameni cu un acut sentiment de... cu o polarizare socio-culturală... Dar parcă vă mai spuneam chestia asta și la capitolul cu presa. Dacă vrei un mijloc de informare "obiectiv-polarizat". Le oferi oamenilor satisfacția că au făcut o treabă foarte bună și le gîdili orgoliul. Dacă nu vă place cuvîntul, traduceți-l în "mîndrie patriotică". Sau altfel. Da', numai că dacă ai deschis ușița orgoliului, ai băgat și mortu-n casă. "Ăilalți", țup pe orgoliu și mînă pe întortocheatele căi ale... evitării adevărului. Ia uitați-vă la țigani. Scotocesc prin gunoaie fără nici o scîrbă. Cerșesc fără nici o senzație de jenă. Nu fac nici o faptă bună fără un interes. Aproape, nici față de membrii propriei familii. Nu visez la o asemenea societate, dar trebuie să ne mai și vaccinăm. Dacă nenea doctorii care ne monitorizează prin microscop nu ne lasă să ne operăm, măcar să ne vaccinăm singuri. Poate o s-o mai ducem nițel că sîntem cam aproape de metastază.

Capitolul XI

Chei potrivite, șperacluri, leviere

Ca să pătrunzi înăuntrul unui om, prin alte metode decât cele chirurgicale, trebuie să găsești porțile de intrare. Greu. Se spune că dacă intri în sufletul cuiva, măcar să te descalți la intrare. Partea cu sufletul, e interesul artiștilor. Ei au cheile potrivite de la "porțile sufletului". Noi, ne-artiștii, trebuie să ne mulțumim cu intrările către părțile conștiente și subconștiente ale creierului; acolo unde putem intra și încălțați. Cu mușchii, oasele și celelalte n-avem treabă.

Am citit noi ceva istorie, geografie, psihologie, sociologie, logică, politologie, filosofie și o groază de alte cărți și tratate de tot felul. Unii dintre noi ne-am făcut o strategie "de intrat în creierii" oamenilor. Alții, nu vrem să intrăm. Îi spunem omului de la ușă ce avem de spus. Dacă el vrea, își ia atît cît îi trebuie. Am mai fi cîtiva, care am vrea să sesizăm ce fac cei cu levierile și cu șperaculurile și am vrea să-i spunem omului să-și încuie porțile, că dacă-i intră ceva pe acolo nu are cum să-și dea seama. Dacă te-ai infectat cu un virus sau cu un microb, faci febră, tușești, strănuți - vrei-nu-vrei. Adică nu mai contează ce vrei tu, ești obligat să reacționezi conform ordinelor date de "microb".

Ceva în plus la psihologia unui amator în "psihologie"

Se știe faptul că în univers, toate au un centru de greutate - conform legii gravitației. Sistemul solar are centrul confundabil cu soarele; Terra își are centrul pe undeva între Polul Nord și Polul Sud, ceva în legătură cu axa de rotație.

Cele trei dimensiuni cunoscute pînă acum și acceptate de logică ar rămîne doar două dacă am comprima dimensiunile numite lungime și lățime și i-am spune "dimensiunea plană". Înălțimea ar deveni "dimensiunea spațială" sau "de volum". Adică aceea, care este egală cu lungimea axei ce traversează un corp. Conform legilor fizicii (să nu uitați că am fost corigent la fizică!), s-ar spune că este o axă ce intersectează centrul de greutate. Asta în cazul în care este vorba despre un corp ce "are nevoie" de echilibru. Dar oare există un "centru de greutate" față de sine? Să luăm în considerație faptul că existența în natură - natura însăși ca să existe - are nevoie de echilibru.

Poate că omul, din cele mai vechi timpuri, a observat aceste lucruri și cu gîndirea adaptată științei de atunci, și-a atribuit un spirit bidimensional și a considerat divinitatea, pe Dumnezeu, ca pe un spirit tridimensional - Tatăl, Fiul și Sf. Duh. Era ceva de neconceput unui intelect "bidimensional" și care impunea respect imaginației omului din vechime.

Echilibrul nu poate exista decît ca o stare de mijloc între două stări sau forțe contrare. Se cunosc din fizică (dacă nu dădeam corigența...) cei doi poli magnetici, plusul și minusul în electricitate. Natura este de neconceput fără viață; viața fără echilibru; echilibrul fără "contradicție".

Ce putem vedea, sau ce putem ști despre omul de pe stradă, comun și asemenea - în aparență - celorlalți șase miliarde? Gînduri intime, griji cotidiene, abjecția sau sublimul din lumea interioară a fiecărui individ, relațiile bune sau rele, comunicarea și schimbul de informații între indivizii ce formează imensul mozaic multicolor al speciei umane... Toate acestea și încă multe altele, ne fac să ne gîndim că de calitatea indivizilor, depinde calitatea societății. Reciproca este la fel de valabilă. Luînd un individ - bucățică ruptă dintr-o anume societate - vom găsi reflectate în el, atît "binele" cît și "răul" ce-l înconjoară, la fel ca într-un ciob dintr-o imagine holografică. Întrebare: ce rost are o asemenea cunoaștere a omului și ce efecte ar avea? Din multele răspunsuri posibile, îl aleg pe acesta: are, deoarece cunoscîndu-l îl poți ajuta - sau distruge - respectînd legea contradicției dintre bine și rău. Îl poți manipula.

Toate acțiunile omului sînt subordonate celor două mari "împărății" ale psihicului: conștientul și inconștientul.

De multe ori se spune despre cîte cineva născut și crescut în așa numita "high life" că ... "și-a dat în petec". Un altul, deși are "zecimea conștientă" de calitate (dar nu este ajutat și de celelalte nouă) este calificat ca o "brînză bună în burduf de cîine". Abia în ultimii (zeci, poate sute de) ani începe să i se contureze personalitatea de "om uman"... Instinctele au rămas aceleași; în orice moment pot fi trezite instincte de vînător, sau de păstor; mai "recent" cele de agricultor... În oricare dintre noi, provenit chiar și din așa zisele familii "selecte". Același individ alternează perioade (și calități) pozitive și negative. Este greu de calificat incontestabil un om, ca bun sau rău!

În societate, oamenii au - teoretic - drepturi egale, așa încît cei talentați și harnici, promovați și ajutați pot deveni pentru cei care sponsorizează așa ceva, surse de cîștig. Nu toți sînt norocoși. Cum facem ca - dacă nu reușim să-i facem mai fericiți - măcar să nu apară cei stresați, debusolați, ratați profesional, considerați leneși, pierduți pentru societate, potențiali alcoolici, delincvenți etc...

Nu am să mai insist asupra faptului că personalitatea omului a fost deja clasificată după temperament, după tipurile morfofiziologice, psihologice, sociologice ș.c.l. Ar mai fi nevoie și de explorarea "inconștientului de acțiune" - ca să-i zic așa - ceea ce ar însemna, felul în care subiectul își realizează un anumit scop. De multe ori, dacă nu totdeauna, un scop poate fi realizat prin mijloace CONSTRUCTIVE sau DESTRUCTIVE.

Acțiune constructivă, adică subiectul adaugă una-după-alta toate activitățile sale. Acestea apar ca un "castel" construit cu răbdare și migală, piatră peste piatră. Iar acțiune distructivă - aceea cînd subiectul dă la o parte tot ceea ce este în plus - cu sau fără violență - pentru realizarea scopului, precum sculptorii ce elimină bucată cu bucată tot ce este în plus din piatra ce va deveni statuie. Nimeni nu este exclusiv distructiv sau constructiv. Destul de puțini sînt perfect echilibrați, în toate ipostazele.

În ultima vreme apare tendința ca, unele activități umane să dispară, se adaptează sau apar altele cu totul noi. Ocupațiile cu tentă constructivă sau distructivă nu pot fi nici ele strict într-un domeniu, puțînd astfel exista meserii mai mult sau mai puțin constructive - respectiv distructivă - una față de cealaltă.

Aparent, în activitățile "destructive" există necesitatea folosirii forței fizice - poate chiar și a violenței - iar în cele constructive, doar a memoriei, răbdării și îndemnării. Două exemple: un miner dizlocă roca - manual sau mecanic - cu forță, ceea ce duce la oboseală fizică accentuată. Dar procentul mare de "destructiv" îi oferă o satisfacție ce compensează de multe ori, oboseala. În meseria de șofer, nu este nevoie de prea multă forță fizică. Satisfacerea instinctului destructiv, este facilitată de zgomotul motorului, posibilitatea dominării mașinii, a distanțelor etc. Pe de altă parte, constructivul se manifestă prin întocmirea traseelor, rezolvarea unor probleme tehnice, progresia vitezei, dorința șoferilor - majoritatea extrovertiți - de a înfrumuseța mașina, întotdeauna punând pe ea becuri, abțibilduri etc.

Ei bine, descifrându-i unui om "inconștientul de acțiune" îl putem orienta, făcând o medie între necesitatea societății și "oferta" individului. Cred că și în terapia unor boli psihice s-ar putea utiliza conștientizarea polarizării indivizilor. Unui inhibat, frustrat sau persecutat, cu o personalitate ștearsă i se poate colora personalitatea, oferindu-i activități cu diverse procente de destructiv. Instinctele distructive, ar putea fi calmante sau din contră, trezite. Devenind să zicem... generatoare de poftă de viață, de mâncare...

Dacă este polarizat preponderent spre distrugere și violență? Individul va fi canalizat către unele activități destructive: spart sticle, demolări, incendieri de pajiști etc. Activitatea va fi înlocuită treptat cu activități din ce în ce mai puțin destructive și din ce în ce mai constructive, fie lucrând efectiv, fie cu ajutorul unor simulatoare, jocuri electronice ș.a. Această polarizare - nu neapărat patologică - poate fi ereditară, de conjunctură, totală sau parțială. Neputînd măsura "dimensiunile spiritului" cu metrul, orice apreciere în acest sens ar fi subiectivă. Ar fi interesant de observat (unele centre de cercetări o fac deja!), dacă sistemul nervos se poate polariza direct cu ajutorul unei mărimi fizice - câmp magnetic, electric, gravitațional - sau (ceva mai complicat) cu un câmp social, biologic etc. S-a observat că în gospodăriile oamenilor cu un IQ mai ridicat, pînă și animalele par să fie mai "cuminiți", mai ascultătoare. Ba unii, văd chiar și asemănări între comportările, privirile animalului și cele ale stăpînului, fără ca animalele să fie supuse unor tehnici speciale de dresaj.

Raportul "constructiv-destructiv" variază în funcție de vîrstă, sex, rasă, specie etc. Ar mai fi un lucru de care ar trebui să fim conștienți: în marea ei majoritate, civilizația umană este destructivă. Față de natură. Cu cît se construiește mai mult în civilizație, cu atît natura este mai distrusă. Fie în resurse, fie în areal...

Cîmpul biologic și cel social

Ziaristii nu se pot adresa unui singur individ, nici măcar în rubricile de "poșta redacției". Decît dacă o fac încifrat, codificat. Sînt mai mulți oameni care citesc un ziar, care urmăresc o emisiune radio-tv. Toți sînt părtași la necazurile sau problemele aceluia singur om. Așa că noi nu vom putea analiza cît de constructivă este o persoană. Eventual vom putea face referiri de acest gen atunci cînd ne gîndim la o societate. Publicul nostru-țintă. Cel de la care ne luăm noi informațiile și căruia i le oferim înapoi, după ce le-am curățat de bîrfe, zvonuri, minciuni și păreri aiurea. Putem să polarizăm o societate să devină fie constructivă fie destructivă: față de propriile valori, față de o persoană, o idee; față de orice se poate imagina, că poate fi determinat de spirit. De acest spirit polarizat, adică.

În țara orbilor, chiorul este rege

Să încercăm să descoperim câteva metode de manipulare. În primul rând se poate face prin minciună. Tot ce este minciună modifică percepția asupra realității, deci falsifică mecanismele decizionale. Alături de minciună - fără să fie minciună pur-și-simplu - este jumătatea de adevăr. Apoi putem găsi raționamentele care deși folosesc numai adevăruri, prin modul de concluzionare pervertesc. Împătrirea termenilor cum se numește în logică, unul din aceste tipuri de raționament. Mincinosul, adică cel interesat să creeze o confuzie, "încalcă" pe orice intrare posibilă, către "procesorul" central; spre creierul sau sufletul omului. Emoția, simțul, senzația, ideea, memoria etc. pot fi porți de intrare... După ce intrarea s-a realizat, trebuie folosită, pentru că nimeni nu intră undeva numai ca să vadă ce-i acolo. Urmează interpunerea între emițătorul și receptorul de adevăr. Realitatea va fi astfel perturbată, valoarea de existență sau de utilitate va fi "trasă" către valoarea de gust, unde este simplu de jonglat cu "ce e mai bun decât ce e bun?" / "cel mai bun, e ce-mi place!"

Deontologia poate fi un mod și o metodă de manipulare. Am să revin asupra acestei idei. "Mîncatul timpului" - alternarea lîncezelii, așteptării cu graba, frenezia. Aceasta este o metodă de manipulare socială specifică puterii oficiale. Poate fi conștientă că manipulează. De multe ori puterea însăși este manipulată prin această metodă. Așa cum am mai spus că, liderii și oamenii cunoscuți își pierd libertatea prin înlocuirea acesteia cu gloria, celebritatea, notorietatea sau "puterea" pe care o dobîndesc.

Manipularea prin "mîncatul timpului" a făcut-o și Ceaușescu. Dar oare el a făcut-o sau "ceilalți"? Încin să cred că ceilalți, pentru că N.C. era prea... ocupat cu "Construcția Socialismului", ca să mai elaboreze subtile tehnici, care în timp s-au dovedit foarte eficiente contra lui. Poate că acestea au fost gîndite de la bun început, ca o rezervă în caz de necesitate. Puteau să existe - nu-i nici o noutate revoluționară. De sute de ani există o concepție în popor, conform căreia - dacă vrei ca nevasta să nu te înșele, dă-i de lucru, ține-o ocupată toată ziua, ca noaptea să fie prea obosită să mai umble aiurea. Doriți să vă exprim acest lucru în termeni științifici, luați din psihologie, sociologie, etnologie, antropologie sau alte științe? Nu v-ar fi mai clar, chiar dacă sînt "esența" unor noi tendințe și cercetări în psihologia socială etc...

Dacă nu poți să urci de la parter la etaj, coboară din mansardă la... etaj!

O altă formă de intrare comodă în interiorul spiritelor este utilizarea "dimensiunii superioare". Transmiterea unor ordine dintr-o zonă imperceptibilă, cuiva care nu este familiarizat cu aceste finețuri. Comenzile vor veni "de sus" dar nu de pe o poziție ierarhic superioară, social vorbind.

Manipularea prin umor, prin bancuri este un bun exemplu în acest sens. Dacă "ridendo castigat mores" (rîzînd, îndreptî moravurile), tot așa se poate și "ridendo... polarizat mase". Amintiți-vă că bancurile cele mai faine erau cu Ceaușescu, cu polițiști/securiști și cele cu olteni. Plus o clasă

oarecum separată, cu țigani. Celelalte bancuri sînt pe teme permanente. Dar cele de mai sus au devenit o "modă" în anii de dinainte de Revoluție, mai exact. De ce au dispărut bancurile - mai ales cele noi - după Revoluție? Poate cei care le făceau nu mai au interese coerente... Ce tot spui tu acolo Paranoio? Sigur că nu bancurile au fost cauza, dar măcar în proporție de 0,1% au reușit să polarizeze TOATE creierile celor care spuneau sau ascultau bancuri. Au pregătit o reacție negativă față de milițieni, securiști, familia Ceaușescu și față de "clanul oltenesc" aflat la putere, mai ales în Banat și Ardeal. Desigur, în funcție de zone, au avut unele concentrații mai mari sau mai mici. Bancurile cu țigani au avut rolul să "adoarmă" vigilența prin ridiculizare intenționată. Viza mai ales zona bancurilor sexuale. Dar prin unele poante se scotea în evidență faptul că țiganii cădeau în picioare și se descurcau. Glume vechi au fost reformulate în direcția dorită și au fost aruncate poporului-țintă. Uite așa, cu un banc, cu o glumiță ajungi să polarizezi. Nu era obligatoriu să fie unii angajați să "construiască" toate bancurile. Era suficient să dai mulțimii o tendință, o polarizare, că va găsi și singur poante și îi vor veni idei care să fie "pe linie". Apropo! Nu-i așa că și Radio "Europa liberă" și "Vocea Americii" lansau unele bancuri excepționale în programele lor? Și vrei să-mi spuneiți că nu a fost nici un centru care să gîndească unele strategii de manipulare adaptate perfect poporului nostru? Ce era așa de greu să descifrezi mecanismele prin care se putea fabrica umorul, ca apoi să aplici rețeta în producția de serie? Așa cum se gîndesc și se crează scenariile pentru clipurile publicitare, așa și la bancuri. O echipă de oameni talentați și... la muncă! (Am un exemplu: jurnaliștii de la "Academia Cațavencu" reușesc să-și tipărească săptămînal publicația, fără să apeleze neapărat, la metode științifice și la rețete de fabricație). Farmecul bancurilor de-atunci era amplificat de personalitatea "zvonerilor și răspîndacilor" (o întregă armată de "trupe de comando psi"). Judecînd cu creierul colegei mele Paranoia am spune că ne-am luptat toți contra tuturor, dîndu-ne palme în oglindă, cu mare grijă, să nu facem cioburi sau zgomot. Să nu ne audă nea' doctorul care era ocupat. Avea și el o treabă în fața oglinzii de la el din baie...

Dacă rîdeți de mine acum, faceți aceeași "dovadă de logică de fier" pe care o făceau și cei care au rîs de Paranoianul lui Ceaușescu. Presupunea el - Dumnezeu să-l ierte - că ruși experimentau pe pielea noastră "arme meteorologice" (cutremure, furtuni, grindină, inundații, secetă...) și paranormale (oameni dotați cu puteri speciale, bioenergeticieni; dispozitive psihotronice etc.). S-a dovedit că toți puternicii dezvoltăți ai lumii, experimentau (și experimentează) asemenea "arme", mai mult sau mai puțin în secret. Smiling pajaluista!

Pumni și palme, cu autoservire

Demoralizarea, lauda, motivarea; neclaritate, greșeală intenționată. Sînt alte metode prin care poți avea control asupra indivizilor și maselor. Îl faci pe un oarecare cu ou și cu oțet pe prima pagină, apoi îți ceri scuze peste o săptămîină, pe o pagină de interior cu litere mici. Ai repetat-o de cîteva ori, l-ai terminat chiar dacă e un sfînt. Caută-i nod în papură și dă-i peste mîini unuia (unora), pentru orice face sau nu face. L-ai inhibat, l-ai terminat. Caută în cineva sau în ceva numai răul. Rău vei găsi. În loc să-și vadă de treaba de care societatea are nevoie, va pierde timpul cu tot felul de scuze, justificări, strategii de ocolire sau de amînare a deciziilor sale publice sau dimpotrivă se va grăbi să le trimită spre publicare, fără să aibe timp să le gîndească prea bine. Nimeni nu trăiește într-un cub ermetic. Toți au nevoie de aprecierea societății, de susținerea ei. Cum ar spune un prieten de-al meu: nu vă dați singuri palme că vă veți enerva și-apoi vă veți lua singuri la bătaie. Ajungeți naibii să vă sinucideți.

Cîți pot intra deodată pe o singură poartă?

Am lămurit-o că am fost manipulați să acceptăm acea revoluție, crezînd că o facem noi singuri, fără să ne oblige nimeni. Am putut fi manipulați mai ușor, pentru că odiosul sau ai lui, ne manipula deja. Ne deschiseseră "porțile de intrare" încă dinainte de anii '50. Vroiau de toate. Să renunțăm la religie, să acceptăm comunismul, să vrem să muncim, să nu vrem proprietăți, să DA aia, să NU ailaltă...

Problema României a fost că după 1944 s-au simțit în paralel două tipuri de guvernare. "Circ și pîine" ca tendință națională și "divide și domină" ca tendință rusească, să ne poată ține sub control. Plus "divide și domină" pe care americanii ne-o "vindeau" ca să spargă unitatea din blocul socialist. Ceaușescu - un patriot - manipula prin activarea sentimentului de sacrificiu. Ne sacrificam unii pentru alții, pentru "Construcția Socialismului"... După revoluție, alte metode se foloseau la manipulare. De exemplu: Ziua cînd s-a votat Constituția. În pregătirea evenimentului, s-a afirmat insistent că ungurii vor Ardealul; că ungurii au poziții contrare ideilor din Constituție; că UDMR nu este de acord; că ungurii... În ziua referendumului, pe la prînz, pe toate canalele posibile s-a lansat în forță informația că populația din zona maghiară participă masiv la vot. Concluzia și comanda transmisă "românilor responsabili" a fost: "treceți imediat și votați Constituția că altfel ne-o iau ungurii". Și dacă ne-ar fi furat-o, ce catastrofă ar fi fost? Ar fi dus-o într-un muzeu, că la altceva nu le-ar fi folosit. A, că țara nu avea încă, la doi ani de la revoluție nici o Constituție valabilă? Asta făcea parte din "rezervele" scenariului.

Șperacluri postrevoluționare

Vă dau cîteva exemple de manipulare gîndite conform unor tehnici de manipulare științifică.

1. Scumpirea benzinei de la 5000 la 8000 s-a făcut spunîndu-se că se va scumpi la 14.000 de lei. Inițial (cifrele nu sînt obligatoriu exacte). După lungi "dezbateri și proteste" s-a "negociat" și s-a impus prețul de 8000. A fost acceptat de poporul cel prostit, cu satisfacția că guvernării au fost "umiliți". M-aș lăsa și eu umilit dacă din asta aș cîștiga cîteva miliarde...

2. Pîinea, ca să fie scumpită, mai întîi se reduce cantitativ și se vinde veche. Cîteva zile, suficient ca toată lumea să comenteze și să spună că mai bine mai scumpă decît veche și lipsă. Obiectiv atins. Vine pîinea proaspătă și din belșug, dar mai scumpă. Ca variantă, se poate observa și faptul că în paralel, apare o pîine mai mare la un preț mai rotund. După o vreme, nu se mai găsește decît pîine mare, cea normală fiind de negăsit. Omul se obișnuiește cu noul preț, apoi gramajul pîinii revine la mărimea optimă, dar păstrează noul preț. A sesizat cineva? Toți. Dar nu mai comentează nimeni. Doar pe cîte unul mai supărat îl mai auzi "De ce dracu' ne-o fi crezînd ăștia așa de proști? Nu puteau să o scumpească pur-și-simplu?" Puteau, dar de ce să nu experimenteze psihologia maselor?

Cum să ne chinuim să chiuim

Chiotele și urletele la emisiunile televizate, urmează acelor "mesaje" care au început să fie montate ca o "senzație de participare" la spectacolul TV prin rîsete și exclamații din "of" ale unor "spectatori". Cele de acum, au rolul de a realiza "scurtături" între nivelul verbal al comunicării și nivelul instinctual, primar. Straturile primare (moștenite din vremurile ancestrale) reacționează mai ușor la senzații simplificate: imagine, sunet. Adică atît cît poate oferi un show de televiziune, în măsură să nu te mai lase să gîndești prea mult la ceea ce mesteci. Între cele două momente (rîsetele anilor '50-'60 și chiotele de după anii '80) au aprăut și clipurile (muzicale, publicitare) cu imagini stroboscopice. Stilul "flash" are rolul de a penetra - prin șocuri repetate - pînă în străfundurile inconștiente ale conștientului. În amalgamul de imagini, se strecoară întotdeauna și una-două cu "tentă".

Dacă ar fi să dau un sfat unui tînăr din generația pro-chiot i-aș recomanda să transforme chiuiala degeaba în impuls interior. Poate așa mai adîncește vreo circumvoluție. Între zgomot și interiorizare este preferată a doua. Sigur, nu toate țipetele sînt convertibile în experiențe cerebrale. Pentru unii sînt generatoare de circumvoluții la stomac. Ulcer...

Sinonime ale manipulării

Mulți termeni din diferite științe ale conducerii sau politicii ascund manipularea. Determinarea, motivarea, amenințarea (coerciția), conștientizarea, convingerea, provocarea, enervarea... Practic orice acțiune care se face din exteriorul unui sistem (individ, grup social, societate în ansamblu) și nu are o cerere, o comandă explicită poate fi inclusă la capitolul manipulare.

Persuasiunea, mesajele subliminale; manipularea direct pe individ, prin îndemnuri directe, chemări la luptă...

Motivarea, adică dorința de a-i determina pe ceilalți să: fie mai buni, mai cosmopoliți, mai naționaliști, să... Fiecare manipulează într-un fel sau altul!

Manipulări se pot întîlni inclusiv pe plan sentimental, pentru a obține avantaje în plan material. Se pot găsi la Don Juanii de profesie, șantajisții sentimentali. Mamele față de copil, iubitele egoiste față de iubiții cei fraieri.

Adevărul, libertatea, prezentul sînt doar senzații. Iar senzațiile se manipulează atît de apropiații noștrii cît și de "ceilalți". De ăștia trebuie să ne fie frică. Aici sînt de acord cu țata Paranoia că mult m-a mai bătut la cap. Noroc că mi-a suflat că, pentru a înțelege și alte metode, îmi recomandă unele lucrări de psihologie, manuale pentru manageri (am trecut vreo două-trei la Bibliografie, în spate). Veți găsi acolo variante prin care indivizii pot fi manipulați prin metode, plastic denumite "piciorul în ușă", amorsare, "ușa în nas", motivare, gîndire pozitivă și altele. Multe dintre ele ar putea fi utilizate și la nivel de mase. Și nu doar în scopuri pozitive, generoase și neinteresate. Sau științifice.

Capitolul XII

Jurnalist - mass media - deontologie

Dacă am imagina o relație mecanică între cele trei componente din subtitlu, am constata o echivalență a forței cu care se manifestă fiecare dintre cele trei, determinându-se una pe celalaltă în același timp, cu pondere aproximativ egală. Deontologia este știința a ceea ce este necesar, a ceea ce este permis. În grecește "deontos" înseamnă "ceea ce este necesar"; iar "logos" - așa cum se știe - este "știință". Nimeni nu studiază și nu cred să facă cineva cercetări în acest domeniu. Sau nu în mod instituțional. Nu am văzut niciunde cabinete de deontologie. Nu mi-a fost prezentat încă nici un deontolog. Este posibil ca în universități să existe cercetări și preocupări în domeniu acesta. Nu numai la nivelul unor ore sau a unei catedre specializate în așa ceva, mă refer la ceva în gen psihologie, logică, sociologie etc. Mai degrabă, "știința", "logosul" din termen se referă la știința pe care o are individul, față de ce trebuie să facă.

Jurnalistul are un set de principii și valori pe care trebuie să le adapteze la cele ale organului de presă în care este angrenat. "deontologia" va fi determinată de setul de norme, legi, morală, cultură și celelalte care guvernează o societate dată. Nu oricine poate gândi și acționa la fel (oricum), oriunde și oricând. Ceea ce este reglementat ca "libertatea presei" aproape în toate constituțiile lumii, nu înseamnă același lucru în România, în Irak, în SUA sau în Cuba... După ce s-a înțeles că, într-o zonă se scrie de la stînga la dreapta, cu litere cirilice sau latine; după ce a învățat că un verb nu este un adjectiv și încă după cîteva reguli minime și necesare, un ziarist trebuie să învețe și care sînt regulile, orientările și cam care este "pătrățica" pe care are voie să evolueze. Va învăța, nu-i nici o problemă, pentru că dacă nu "se vinde" ceea ce face el, va face în așa fel să se vîndă. Adică se va adapta, se va adecva. Nu avem încotro, așa este lăsat de la bunul Dumnezeu. Dacă nu vă satisface explicația, ridicăți-vă pe dimensiunea superioară și veți înțelege cine ține sforile. N-ai cum să scuipi în sus fără să te stropești. Mai ales dacă vrei să rămii pe loc. Pe de altă parte, dacă vrei totuși să scuipi în sus, ridică-te măcar la nivelul care să-ți permită să scuipi "la țintă" fără să se mai întoarcă la tine ("muniția" pe care o folosești). Dacă nu ai timp, dacă nu ai poziție ierarhică sau socială care să-ți permită aceasta, ridică-te măcar la nivel spiritual. Nu uita că, așa cum materia determină spiritul și reciproca este valabilă. Singura problemă pe care mai rămîne să o rezolvi este să și poți acționa. Mor de curiozitate să văd cum vei reuși ca, din coloanele de publicitate sau de sport să trimiți "virusi" politico-sociali. Dar asta-i treaba ta, dacă vrei să schimbi lumea. Eu îți urez succes.

Multe societăți au reguli și legi scrise pentru a hotărî ce este voie și ce nu. Fie că reglementarea se referă la drepturile de autor, la modul de tipărire și difuzare sau la accesul la informație ori în alt fel, sînt forme prin care puterea își rezervă dreptul de a avea de unde "să apuce" un ziarist. Ziaristii cei șmecheri au învățat și ei că o lege, pe lîngă restricțiile care îi jalonează le oferă și niște "obstacole naturale" pe după care să se ascundă la nevoie. Nimic nu poate fi DA evident sau NU definitiv. Nu poți la parter, mergi la etaj sau cobori în pivniță.

Exemple de norme deontologice

Codurile jurnalistice (prof. D.Popa, în Elemente de Teoria Presei) ar trebui să se refere la următoarele concepte: "liberul acces la sursele de informare; obiectivitate; exactitate; veridicitatea sau nedeformarea faptelor; responsabilitatea față de public, interesele și drepturile sale, inclusiv în relațiile cu comunități internaționale, rasiale, religioase, față de națiune, stat și apărarea păcii; refuzul calomniei, a acuzațiilor nefondate, defăimarea, atingerile aduse vieții private; integritatea și independența; dreptul de răspuns sau de rectificare; respectul secretului profesional; apărarea libertății informației". Complet, exact și științific.

Pe lângă mulți alți autori care fac referiri la codurile de comportare ale jurnaliștilor, David Randall face și el o apreciere a unor comportamente de care ziaristii ar fi bine să țină seama: Jurnaliștii trebuie să-și servescă numai ziarele și cititorii lor; orice articol trebuie să reprezinte căutarea onestă a adevărului; nu trebuie acceptate nici un fel de stimulente pentru publicarea unui articol; jurnaliștii nu au voie să le permită celor ce se ocupă cu publicitatea să influențeze, direct sau indirect, conținutul redacțional al ziarului; articolele nu trebuie trimise spre aprobare sau verificare nimănui din afara ziarului; întotdeauna citați cu acuratețe; nu vă folosiți de poziția dumneavoastră pentru a obține avantaje; nu faceți promisiuni de suprimare a unor articole pentru prieteni sau în schimbul unor favoruri; nu păcăliți oamenii să vă dea informații; nu inventați și nu "îmbunătățiți" informația; niciodată nu vă desconspirați sursele; întotdeauna corectați-vă greșelile; nu aveți voie să beneficiați de pe urma articolelor pe care le scrieți. În continuare, autorul spune că este interzisă violarea intimității persoanelor particulare. În cazul persoanelor publice, intruziunea ar fi permisă numai în cazul bine justificat al interesului public, în nici un caz al simplei curiozități. O altă referire este la adresa reporterilor care au "surse mafiote" și nu dezvăluie acțiunile pe care infractorii le întreprind, preferând să scrie articole "bombă". Randall acceptă colaborarea cu mafioții cu condiția ca siguranța nici unui cetățean nevionvat să nu fie amenințată prin tăcerea reporterului și ca aceste informații să fie transmise poliției cât mai curând posibil.

În România, nu sînt foarte multe reglementări în ceea ce privește presa. Teoretic. Legea Presei nr. 3 din 1974 încă nu a fost abrogată oficial, deși nimeni nu mai este judecat în conformitate cu aceasta. Sînt reglementări în ce privește difuzarea presei, a drepturilor de autor, există un Cod Penal în care calomnia, atacul la persoană și multe altele sînt bine... referite, la munca ziaristilor. Dacă ai curaj și nu deranjezi pe nimeni, poți fi un bun ziarist în România. Cum adică să ai curaj, dar să nu deranjezi? După mintea unora un ziarist ideal (curajos și nederanjant) este cel care face o incendiară relatare de pe un stadion unde se desfășoară meciul Steaua-Dinamo; sau să ai curajul să reproduci spusele purtătorului de cuvînt al Poliției după arestarea unui mare om al zilei. Din momentul în care deranjezi, poți să te aștepți să tragi consecințele. Nu mulți îți vor sări în ajutor. Mai ales că "consecințele" nu sînt în spectrul vizibil. De obicei, "ți se coace" o ceva, în care să intri. Lumea va crede că ești un nenorocit și te va uita repede.

Codul

Un grup de mari ziariști reprezentanți au unor și mai mari organe de presă au hotărât la un moment dat să elaboreze un cod deontologic al ziaristului. Se simțea nevoia unei ordonări, pentru că prea era haos în presa noastră. Aș recomanda fiecărui ziarist să-l considere ca un ghid important. Deși nu este lege, "Codul Clubului Român de Presă" a fost "construit" cu următoarele norme:

Articolul 1. Ziaristul are datoria primordială de a relata adevărul, indiferent de consecințele ce le-ar putea avea asupra sa, obligație ce decurge din dreptul constituțional al publicului de a fi corect informat.

Articolul 2. Ziaristul poate da publicității numai informațiile de a căror veridicitate este sigur, după ce în prealabil le-a verificat, de regulă din mai multe surse credibile.

Articolul 3. Ziaristul nu are dreptul să prezinte opiniile sale drept fapte. Știrea de presă trebuie să fie exactă, obiectivă și să nu conțină păreri personale.

Articolul 4. Ziaristul este obligat să respecte viața privată a cetățenilor și nu se va folosi de metode interzise de lege pentru a obține informații sau imagini despre aceasta.

Atunci când comportamentul privat al unor personalități publice poate avea urmări asupra societății, principiul neintruziunii în viața privată ar putea fi eludat.

Este preferabil ca minorii, bolnavii și victimele unor infracțiuni să beneficieze de păstrarea confidențialității identității.

Se va menționa rasa, naționalitatea, apartenența la o anumită minoritate (religioasă, lingvistică, sexuală) numai în cazurile în care informația publicată se referă la un fapt strict legat de respectiva problemă.

Articolul 5. Ziaristul va da publicității punctele de vedere ale tuturor părților implicate în cazul unor păreri divergente. Nu se vor aduce acuzații fără să se ofere posibilitatea celui învinuit să-și exprime punctul de vedere. Se va avea în vedere respectarea principiului prezumției de nevinovăție, astfel încât nici un individ nu va fi catalogat drept infractor pînă cînd o instanță juridică nu se va pronunța. Se va evita publicarea comentariilor și luărilor de poziție asupra unor cauze aflate pe rol în justiție. Aceasta nu exclude relatările obiective asupra faptelor în evoluția lor. Ziaristul nu se substituie instituțiilor și puterilor publice.

Articolul 6. Ziaristul va păstra secretul profesional privind sursele informațiilor obținute confidențial. Este la latitudinea propriei sale conștiințe să respecte confidențialitatea surselor chiar și în fața justiției. Confidențialitatea surselor de informații este garantată de reglementările internaționale la care România este parte.

Articolul 7. Ziaristul are responsabilitatea civică de a acționa pentru instaurarea justiției și dreptății sociale. În cazurile în care are știință de abuzuri sau de încălcări ale legilor, potrivit clauzei de conștiință, ziaristul are dreptul de a refuza orice ingerință care să-i influențeze decizia.

Articolul 8. În exercitarea profesiei și în relațiile pe care le întreține cu autoritățile publice sau cu diverse societăți comerciale, ziaristului îi sînt interzise orice înțelegeri care ar putea afecta imparțialitatea sau independența sa.

Articolul 9. Ziaristul care distorsionează intenționat informația sau face acuzații nefondate săvîrșește abateri profesionale de maximă gravitate.

Articolul 10. Ziaristul are datoria de a face corecțiile necesare în cazul în care din vina sa vor fi date publicității informații inexacte.

Norme normale

Se spune că la noi, manipulări și polarizări pot face doar ziarele ce au în spate serviciile pro-guvernamentale, pe cele secrete sau presa organizată în trusturi. Sigur, ziarele racordate la "influențe" străine. Practic, se simte nevoia, ca presa noastră să nu mai semnaleze în van aspecte grave și să rămînă cu ele doar semnalate. Am avea nevoie de un organism fie secret, fie public, fie un minister, fie-ce-o-fî, numai să ne ofere puterea de a intra și prin metode nespecifice presei în drepturile noastre de "a patra putere" în stat.

Poate ar fi necesară crearea unui organism cu funcții complexe, care să preia constructiv cerințele unui "Consiliu național de etică profesională". Acesta ar putea fi gîndit ca o societate pe acțiuni în care acționarii sînt fiecare publicație, editură, post de radio sau Tv, tipografie, societate de difuzare sau ziarisți independenți, care să se asocieze cu o sumă fixă și simbolică.

Nimeni nu poate spune că prevederile de mai sus, grupate în cele 10 articole, nu sînt de un bun-simț evident. Sînt clare și destul de complete. Nu pot adăuga nimic, nici măcar o virgulă. Așa că am să trec la următorul capitol, la care mă consiliază din plin și duduia 'Noia (aia cu Paraua...).

Manipularea presei, modalități și formule

Deontologia presei este o formă prin care ziarisții nu sînt lăsați să bată cîmpii. Mai ales cei ageamii sau cei neprofesioniști. Iar cei care sînt realmente profesioniști, profunzi, nu sînt lăsați să atace piste și subiecte care nu pot fi probate cu documente, martori etc. Adică tocmai subiectele delicate, care pot fi argumentate numai prin ani de studiu și înțelegere a realității. Așa cum nu poți dovedi o revoluție, o conspirație, decît capturînd inițiatorii (capii), tot așa nu poți argumenta o poziție sau alta implicată, într-un singur articol. Într-o analiză de cîteva zeci de rînduri nu poți decît - eventual - să pui concluziile. Asta este. În același timp, prin deontologie, ziarisții pot evita capcanele în care pot fi atrași de cei interesați să manipuleze. Apelul la regulile deontologiei poate fi salvator, la fel

ca în cazul unor slujbași care prin apelul la programul de lucru, regulamentul de funcționare, lege etc., evită unele însărcinări neplăcute. Mai ales în cazul funcționarilor publici, confrunțați cu solicitări greu de îndeplinit din partea subordonaților sau publicului. Simplu ca bună ziua: "din păcate, acest lucru depășește cadrul legal/ posibilitățile mele/structura postului"...

Un ziarist are voie să mintă?

Pe vremuri se spunea cuiva cu imaginație bogată că "minte ca o gazetă americană". În căutarea senzaționalului justificat prin vidul (v.capitolul în care am tratat "vidul") generat de publicul flămînd de senzație, combinat cu vidul personal (lipsa de bani) al ziaristului, au generat o presiune interioară menită să satisfacă acea sete. Au fost fabricate tot felul de dovezi, tot felul de scenarii și de întîmplări, care să echilibreze relația vid-presiune. Dar ne lovim de ceea ce societatea ar spune că este etica, morala, deontologia. Dar care ar fi granițele vidului? Unde nu mai este vid și unde începe el? Unde se termină morala și unde începe minciuna? Să începem cu Biblia sau cu cel mai porcos scenariu publicat într-o revistă de scandal? Chiar și cei care au redactat scrierile sfinte au fost inspirați de divinitate. Atunci aceasta era vidul (nevoia de o divinitate credibilă) iar presiunea interioară, a cuiva - bine intenționat (de ce nu?) - a generat ceea ce cunoaștem. La fel în toate religiile, care într-un fel sau altul (în credințe sau în forma de practicare), sînt asemănătoare. Și atunci, punem întrebări legate de cît de mult are voie un jurnalist să mintă, să fure informații, să frîngă inimi, să mituiască, să șantajeze, să violeze intimitatea cuiva etc.

Nu cred să existe un om pe fața pămîntului să nu fi mințit măcar odată în viața lui. Ziariștii sînt oameni și ei. Nu ești obligatoriu un păcătos, un mincinos patologic dacă mai recurgi la mici "floricel". Unele greșeli sînt inevitabile - asta nu înseamnă că ești mincinos. Alteori mai pui puțină "sare și piper" acolo, fără să schimbi informația sau adevărul fundamental, cel care contează. Nu alergi să vezi dacă au schimbat cumva tăblițele cu numele străzii principale a orașului, numai pentru că nu ai mai trecut pe ea de o săptămînă. Nu te apuci să-i dai telefon primarului la fiecare articol în care faci referire la el să-l întrebi dacă nu și-a schimbat numele și dacă mai este încă primar. Experiența mi-a dovedit că, deși sînt exagerate aceste exemple, pot fi posibile. Dar nu poți acuza pe cineva de minciună sfruntată pentru atîta lucru.

Am mințit și eu. Cu intenție! Am să dau un exemplu, luat dintr-un material publicat la capitolul despre reportaje. Am scris în "Cu copîrșeul prin Europa" că eram pasager într-o mașină condusă de un oarecare X. Am scurtat cu o minciună, o poveste lungă și care nu ar fi interesat. De fapt eu eram șoferul. Am povestit despre mine ca și cînd aș fi fost un personaj oarecare, pentru că nu calitățile mele nemaipomenite doream să le relievez. Povestea se referea la șicanele și metodele prin care sîntem șantajați noi românii de către minunații vecini. O altă minciună, pe care dealtfel am și spus-o la vremea respectivă, a fost în "Am fost cerșetor". Toată acțiunea s-a petrecut în mai multe zile și am beneficiat și de ajutorul unor colaboratori. Dar pentru a da o formă "rotundă" și pentru unitatea istorisirii, am comprimat toată acțiunea într-o singură zi, eliminînd din poveste întîmplările nerelevante. O altă minciună (neintenționată) am comis într-unul din articolele despre Caritas. Spuneam că "domnul Charity" a dispărut, dovadă că era agent secret. Fals! L-am redescoperit după doi-trei ani, mult după apariția articolului în ziar, la aceeași adresă. Dovadă că argumentația mea în legătură cu agenții secrete era greșită. Dacă era acel domn securist? De unde să știu eu? Articolul a fost publicat, iar cititorii nu au ieșit pe stradă din cauza asta.

O minciună sfruntată - de data aceasta - am pus în reportajul "Am muncit în Croația". Era vorba acolo de o "chiuvetă a discordiei". În reportaj am spus că "am avut ocazia să stau de vorbă cu unul din hoți". Mare mincinos mai sînt! Cum puteam să spun așa o gogoasă, de vreme ce eu am fost pînă în curtea spitalului din care s-a furat chiuveta, în timp ce tolmăcii ăia operau! Am fost să le spun că dacă vroiau să vină cu mașina mea în România, să nu se gîndească să-și ia cu ei lucrurile luate, fără să le aparțină. I-am văzut, deci! Ulterior, l-am văzut pe unul din ei, în Zagreb, tîrînd după el ditamai chiuveta. Nu a mai fost nevoie să-l întreb de unde o are, că am recunoscut sigla Spitalului pe unul din cearceafurile în care era împachetată. Recunosc, a trebuit să mă conving pe mine însumi că, fiind pe "teritoriu inamic" nu se făcea să dau fuga la poliție. Eram însă convins că grănicerii cei vigilenți, pe sub nasul cărora nu puteai scoate nici măcar o lingură fără acte, îl vor dibui. De ce să le stric plăcerea? Dar în reportaj, asta nu mai conta decît ca un amănunt printre celelalte. Și-așa mi-a ieșit un reportaj foarte lung. Aș fi pierdut din coerență dacă o lungeam pe acel amănunt. Așa că am scurtat-o: "... mi-a povestit unul..." Oricum, nimeni nu a protestat. Singurele proteste au venit din partea cîtorva croați din România: cum de mi-am permis să dezvălui ce mișcările se fac în comunitatea lor? Și mai ales, cum de i-am făcut analfabeți? Ce, dacă unii nu au nici o școală, asta se numește că sînt analfabeți?

Am observat tendința unor ziaristi să-și atribuie meritul obținerii unei informații, deși ea provine de la "surse autorizate". Este o minciună gogonată, care este menită să dea o aură de "mare maestru" unui oarecare ziarist. Ar fi acceptabilă minciuna, dacă informația ar fi verificată foarte temeinic și abia apoi publicată. Să acceptăm justificarea cu "protejarea sursei". În asemenea cazuri trebuie să analizăm și din punct de vedere al manipulării exercitate asupra ziaristului de un oarecare grup. Prin asemenea capcane se pot crea precedente cu care ziaristul să fie ulterior șantajat sau manipulat. Sînt unii papagali în presă care habar n-au ce mestecă, dar îi dau înainte și se umflă în pene de parcă ei ar fi deținătorii tuturor secretelor lumii.

Omisiunea ca și minciuna are pericolele ei. Nu este nevoie să spui tot ce știi despre un anumit lucru. Dar dacă este relevant, o poți păți. O asemenea gugumănie am făcut și eu, nu-i nici o problemă, că n-oi fi eu vreun geniu. În articolul despre Caritas din "Jurnalul Național" am făcut această greșală. În final spuneam "...că noi deja am încercat o tură..." Asta a fost cea mai mare minciună-prin-omisiune pe care am putut să o spun vreodată. Am lăsat să se înțeleagă - și prin aceasta am manipulat cititorii - că am încasat deja niște bani, de opt ori cît am depus. De fapt ar fi trebuit să spun că am depus deja o sumă și sînt în rînd cu toți fraierii care speră să încaseze ceva. Redacția, ar fi trebuit să mă întrebe dacă am depus bani sau nu. La răspunsul afirmativ, ar fi trebuit să mă întrebe dacă banii erau ai mei sau erau banii redacției pe care i-am folosit, pentru a obține o informație obiectivă, detașată de interesele mele personale. Poate așa ar mai fi verificat cineva după mine și ar fi observat că mint cu acel final în care nu am spus tot. Pentru că banii pe care i-am depus, erau ai mei și am devenit interesat. Polarizat, manipulat. Noroc că nu au fost mulți bani și am putut să mă "dezlipesc" de acel interes. Dar aș fi meritat niște șuturi în fund, nu pentru că eram un ticălos ci pentru că m-am lăsat "aburit".

Încheiere

Ajunși în sfîrșit - Doamne ajută! - la finalul acestui ghiveci numit foarte pompos "Manual", ar trebui trase niște concluzii. Unii autori v-ar întreba dacă v-a plăcut, dacă ați înțeles ceva, dacă ați rămas cu ceva util. Nu am curajul să fac asta. Dacă ați citit-o pe toată, înseamnă că sînteți fie medicul meu curant, un coleg de salon sau o faceți din obligație de serviciu. Vă compătimesc.

Ar trebui în primul rând să vă întrebați cu ce scop a fost scrisă această carte. Hai, că am scris-o n-ar fi o problemă. Că mulți scriu. Dar dacă a mai și fost publicată... vă dați seama că există deja un scop? Cam ce scopuri ar putea să fie? Banii! Dacă ați cumpărat cartea, v-am manipulat. Poate am vrut să vă mănînc timpul, să vă aburesc aiurea. Sau poate am vrut să-mi văd numele scris pe ceva tipărit, pentru glorie și eternitate. Sau poate am avut ceva de spus și nu am avut cum altfel să o fac? Sau poate că Masoneria sau serviciile secrete mi-au dat un ordin să public aceste "dezvăluiri" cu unele mesaje încifrate? Sînt perfect posibile și paralele între ele. Una-două mai pot fi și combinate, așa ca să vă dea dureri de cap. Dacă ghiciți, sunați la 8989898989 și primiți cadou o factură telefonică încărcată cu cîteva MILIOAAANEEEE!!!

Dragi cititori! Dacă pînă acum Lady Paranoya mi-a dictat, ultima frază este a mea. (Dacă nu o să cadă la cenzură!):

Închipuiți-vă că locuiți pe o stradă aglomerată. Într-un oraș aglomerat. Într-un bloc aglomerat. Într-un sat așa cum l-ați moștenit de la strămoși. Ați reușit să vă cumpărați un televizor, să vă renovați casa, să vă puneți gresie și faianță aveți o poartă solidă, un gard sănătos. Nu vă amestecați cu vecinii, nu cereți - nu dați nimic împrumut. Vă vedeți de treaba dumneavoastră fără să vă intereseze ce fac ceilalți, dacă trăiesc sau mor de foame. Și așa aveți destule probleme. Mă rog, nu aveți probleme dar începe serialul și nu aveți chef să-l pierdeți din cauza unor mofturi. Mergeți într-adevăr la biserică în fiecare duminică. Nu vă ajută la nimic. Nu sînteți nici mai bogați nici mai liniștiți. Aveți o pătrățică a dumneavoastră. Un cub ermetic, mai bine spus. Dar dacă se întîmplă să ia foc casa vecinului, ce faceți? Vă încuiați înăuntru știind că aveți sisteme eficiente de încuiere a ușii. Nici un hoț nu poate intra. Așa că, poate să ardă, că e casa vecinului, e proprietatea lui, nu a mea. Aș pune pariu că nimeni - normal la cap - nu va face așa. Nu numai că veți ieși din casă dar probabil că veți da și o mîna de ajutor la stingerea pîrjolului. În fond, poate să ia foc și casa dumneavoastră, dacă incendiul nu e oprit la timp.

Vecine! Mai gîndește-te un pic, să înțelegi ce-am scris în cartea asta. Dacă ai priceput ceva, ascultă-ți imnul de stat. Și fă dracului ceva! Că vecinului tău, deja îi ARDE casa!

Bibliografie

BETEA, Lavinia, Alexandru Bîrlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu, Ed. Evenimentul românesc, 1997.

CARNEGIE, Dale, Arta de a reuși în viață, Ed. Express 1991.

CEAUȘESCU, Nicolae, România pe drumul construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, vol.1-30, Ed. Politică - București.

CHELARU, Traian, În căutarea Atlantidei, Ed. Dacia, 1989.

CHELCEA, Adina și Septimiu, Cunoașterea de sine, condiție a înțelepciunii, Ed. Albatros, 1986.

COMĂNESCU, Radu, Emilian M. Dobrescu, Istoria Franc-Masoneriei, Ed. Tempus, 1992.

*

Colecția "Magazin istoric".

Colecția "Dosarele istoriei", S.C. Presa Românească.

Colecția "Idei Contemporane", Editura Politică, București:

*** 1980, Ce este viața și spirit și materie;

*** 1980, Procese revoluționare în știință și tehnică și dezvoltarea societății;

*** 1982, Rasismul în fața științei;

*** 1982, Știința economică și interesul public;

Mc LUHAN, Marshall, Galaxia Gutenberg, 1975;

HEISENBERG, Werner, Pași peste granițe, 1977;

LEVI-STRAUS, C., Antropologia structurală, 1978;

CHOMBART de Lauwe, Paul Henry, Cultura și puterea, 1982;

WEINBERG, Steven, Primele trei minute ale universului.

Colecția Business - Management "Împreună pentru performanță", Editura Alternative:

MARTIN, David, Manipularea ședințelor;

PELL, Malcom, Introducere în management;

STEWART, Grant, Succesul în managementul vânzărilor.

*

COMAN, Mihai (coord.), Manual de jurnalism, tehnici fundamentale de redactare, Ed. Polirom, 1997.

CORUȚ, Pavel, colecția "Octogonul" (începînd cu "Quinta spartă", Ed. Varanha, 1993).

CORUȚ, Pavel, Marile secrete, Ed. Coruț Pavel, 1999.

CORUȚ, Pavel, Arta succesului, Ed. Varanha, 1993.

CORUȚ, Pavel, Arta creației, Ed. Varanha 1994.

DEMETRESCU, M.C., Mecanismele decizionale în marketing, Ed. Politică, 1983.

DOGAN, Mattei și Dominique Pelassy, Cum să comparăm națiunile, Ed. Alternative, 1993.

DRIMBA, Ovidiu, volume, 1985, Istoria culturii și civilizației, Ed. Științifică și Enciclopedică.

DURANDIN, Catherine, Nicolae Ceaușescu - adevăruri și minciuni despre un rege comunist, Ed. Nemo, 1990.

HELSING, Jan van, Organizațiile secrete și puterea lor în secolul XX, Ed. Alma, 1996.

JOULE, R.V. și J.L Beauvois - Tratat de manipulare. Ed. Antet 1997.

JUCAN, Floriana, Ambasadorul, Ed. Mony Med, 1996.

JURMA, Gheorghe, Conspirația universală, Ed. Timpul, 1994.

LALLEMAND, Alain, Organizația, Ed. Aurelia, 1996.

LOTREANU, Nicolae, Regula Imbecilității, Ed. Alternative, 1995.

MECKELBURG, Ernst, Agenții psi - manipularea conștiinței noastre, Ed. Nemira, 1996.

NEAGU, C., D. Marinescu, F. Georgescu, Fapte din umbră, Ed. Politică, 1975.

NECULAU, Adrian (coord.), Comportament și civilizație, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1987.

OPRIȘ, Tudor, Bios (volumele I, II, III), Ed. Albatros, 1986.
PACEPA, Ion Mihai, Orizonturi Roșii, Ed. Venus, 1992.
PETCU, Marian, Puterea și Cultura, O istorie a cenzurii, 1999, Ed. Polirom.
POP, Nicolae Al., Marketing, Ed. Didactică și Pedagogică, 1993.
RADU, Nicolae, Dirijarea comportamentului uman, Ed. Albatros, 1981.
RANDALL, David, 1998, Jurnalul Universal, Ghid practic pentru presa scrisă. Ed. Polirom.
SĂLĂGEAN, Viorel, Am fost candidat la președenție, Ed. Adevărul, 1996.
TĂMAȘ, Sergiu, Introducere în știința conducerii, Ed. Politică, 1982.
TEODORESCU, Filip, 1992, Un risc asumat, Ed. Viitorul Românesc.
TOFFLER, Alvin și Heidi, 1995, Război și antirăzboi, supraviețuirea în zorii secolului XXI. Ed. Antet.
TOKAREV, S. A., 1974, Religia în istoria popoarelor lumii, Ed. Politică.
ȚURLEA, Stelian, Bomba Drogurilor, Ed. Humanitas, 1991.
VOICULESCU, Dan, Negocierea - formă de comunicare în relațiile interumane, Ed. Științifică, 1991.
ZIG Ziglar și Jim Savage, 1999, Motivația - o cale spre performanțe deosebite. Cum să obțineți tu și ceilalți rezultate excelente. Ed. Business Tech International Press.
*** Legea Presei din Republica Socialistă România, nr. 3/1974. Buletinul Oficial, partea I nr. 48 din 1 aprilie 1974.
*** Elemente de teoria presei, ed. ASSP 1987 vol. I și II.
*
Materiale publicate în presă și reluate sau pomenite în carte:
"La Caritas vor juca sîrbii, rușii, ungurii / Războiul civil românesc a început", Jurnalul Național, 6.08.1993.
"Am fost la Caritas-Cluj", Jurnalul de Caraș-Severin, 21-27 august 1993.
"L-am cunoscut pe SATANA", Jurnalul de Caraș-Severin 21-27 iunie 1993.
"Croatia-Bosnia și retur", Ziua, 8 august 1994.
"Am muncit în Croatia", Oglinda, 19 noiembrie 1998.
"În umbra traficantilor de pilule pentru prevenirea sănătății", Oglinda, 1 aprilie 1999.
<<Ziarist "under cover" / Afaceri de "vizerie">>, Oglinda, 31 mai 1999.
"Ziarist prin tufișuri / Am fost călăuză pentru Italia", Oglinda, 4 mai 1999.
"Am fost o zi cerșetor", Jurnalul de Caraș-Severin 28 iunie-4 iulie 1993.
"Cerșetor IMPEX SRL", Jurnalul de Timiș 22-28 februarie 1993.
"Am fost taxi-party", Jurnalul de Caraș-Severin 31 mai-6 iunie 1993.
"Ziarist hai hui / Sînt oameni care nu cred în valoarea banilor", Oglinda, 3 martie 1999,
"Cu copîrșeul prin Europa", Național 25 aprilie 1998.
"Sfaturi pentru românul pribeag: Dacă n-ai treabă, nu o căuta în Bulgaria!", Național 4 decembrie 1997.
Vindem secretul Caritas Cluj, "Curierul Bănățean" ianuarie 1994.

Sumar

(pentru cititorul grăbit)

Titlul cărții și pseudonimul autorului... pag. 1

(Q. vine de la qioran, adică unul care este rege în țara orbilor).

Introducere... pag. 3

În care autorul, își cere scuze de la cititori pentru că a scris această carte.

Capitolul I ... pag. 5

În care autorul, explică ce a înțeles el din mass media și ce crede el că trebuie să fie un ziarist.

Capitolul II ... pag...

Autorul insistă. Îi dă-nainte cu mass media. Noroc că nu mai este student, că n-ar mai lua nici un examen.

Capitolul III ... pag...

Trăncăneli pseudo-filosofice. Autorul, crede că dacă el are o privire mai fixă și ochii holbați, ar trebui să aibe toată lumea, la fel. Începem să înțelegem că autorul "are o problemă".

Capitolul IV ... pag...

Între două "electrolize", autorul cade în pase mistice. Încă unul care crede că stă de vorbă cu Dumnezeu, la telefon.

Capitolul V ... pag...

Unii care au "prea multă" minte și-o trimit razna, pe coclauri. Așa și autorul, care crede că, a fi liber înseamnă să ai o minte cât mai pe-din-afară. Săriți direct la capitolul următor. Dacă nu vreți să vi se-apele de-atîta teoria chibritului.

Capitolul VI ... pag...

Autorul începe să-și arate mușchii lui de "profesionist" în ale presei. Începe cu "interviul". Și medicii își intervieveză bolnavii... Poate de acolo, știe!

Capitolul VII ... pag...

Mușchii autorului sînt încordați la maximum. Poate de la șocurile electrice. "Reportajul" este capitolul în care ne povestește pe unde bîntuia, pe cînd nu știa nici măcar el, cum îl cheamă. Nu pierdeți nimic dacă nu-l citiți.

Capitolul VIII... pag...

Autorul, sub efectul calmantelor, o ia de la început cu filosofiiile. Senzații de patriotism, de glorie și alte aiureli politice.

Capitolul IX... pag...

I-auzi, titlu! "Ecuatii cu senzații". Bate cîmpii, cu nerușinare. Se vede că la acest capitol a rămas fără medicamente. Sau s-o fi întrerupt curentul?

Capitolul X ... pag...

Aici, autorul recunoaște că vede umbre și vorbește cu oglinzile. Dar nu durează mult că derapează iarăși...

Capitolul XI... pag...

Autorul crede că poate face analize (sociale, politice, filosofice - că la mintea lui...) cu scule mecanice. Are impresia că, dacă doctorii i-au "scos" trenulețe și ceasuri din cap, mai au și alții. Analizele medicale nu se fac cu tîrnăcopul!

Capitolul XII... pag...

Ca metodă de tratament, medicii i-au spus cîteva reguli pe care le repetă cu voce tare, peste tot: "Au voie pacienții să fie răi?" Nu! Și pac, cu scăfîrlia-n zid! "Au voie bolnavii să nu mănînce tot din farfurie?" Nu! Și pac, cu lingura-n oliță!

Încheiere... pag...

În care autorul își ia rămas bun de la cititori. El crede că era lucid cînd a scris acest capitol.

Bibliografie... pag...

În care autorul a transcris o listă de cărți dintr-o bibliotecă, pentru că a văzut că așa fac și alți scriitori.

Sumar... ..ultima pagină

Adică, ceea ce citiți acum. Singurul capitol care merită citit. Așa că puneți cartea înapoi în raft și vedeți-vă de treabă!